המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בש"ד יום חמישי, פ' שופטים ג' אלול מ"ז (28 באוגוסט 87)
דף היומי: בבלי — בבא בתרא ק"ד; ירושלמי — גיטין ל"ח

שנה ל"ח גליון 10878
1.10 ש"ח כ' מע"מ

ערי ישראל "השקעה ונופש-ירושלים"
בשורה מיוחדת!
דירות 2 חדרים מרוהטת + פינת מטבח
במלון דירות מפואר סמוך לגרם נאורה
נופש יש לך אפשרות - דירה נפש פרטית
בכל שנה — כל החיים
שלך במחצאה חד-פעמית
החל מ $1,900 מלא!!
מכרז זה תוכל לקנות גם ב- 60% תשלומים חודשיים
דוד-נוף 02-384421, 384448

פרס מנסה לגייס תומכים בממשלה לפתח את מטוס שנות האלפיים

שמיר משכנע שרים לתמוך בתוכניתו ★ עדיין לא ברור אם תערך הצבעה ביום א'

מאת טופרנו הכלכלי

ראש הממשלה יצחק שמיר ומלא מקומו שמעון פרס ישיבו דיום את המנים לשכנע שרים לתמוך בתוכניות שהציגו כל אחד מהם בנפרד בעניין הלביא. יתכן כי השניים ייפגשו היום כדי לתאם עמדות לקראת ישיבת הממשלה הקרובה.

ראש הממשלה יצחק שמיר תומך בתוכניה שלפיה יימשך יד צוות השוקר של הלביא. ההערכות הן כי לתוכניתו של ראש הממשלה 11 תומכים וביניהם השרים: מודעי, שרון, לוי, ארבלי, אורנם, הנדבין, פת, קורפו, קצב ויוסף שפירא.

ממלא מקום ראש הממשלה סבור שיש לפתח את "מטוס שנות האלפיים". פרס גילה אתמול כי חיל האויר והתעשיה האוירית שוקרים על פיתוחו של מטוס ללא טייס. שיהיה מטוס העתיד. הוא אמר כי בתוכניתו מובטחת תע־סוקה למרבית. עובדי התעשיה האוירית ואי תרומה ממסגרת תקציב המדינה. בתוכניתו של ממלא מקום ראש הממשלה תומכים לפי שעה 13 שרים ובי־ניהם: פרס, רבין, נסים, ברלב, המר, יעקבי, נבון, נחמקין, הרב

(המשך בעמוד ב')

תחזית מזג האויר להיום

מזג האויר יוסיף להיות נחת. הים גלי, גובה הגלים 50—100 סמ. ממפרמודת הים 28 מעלות.

הטמפרטורות: ירושלים 18—27, צפת 16—28, חיפה 23—31 מבריה 22—37, תל אביב 20—30 באר שבע 20—33

גברו הסיכויים לחתימת הסכם פרוק נשק גרעיני

לאחר שגרמניה הסכימה לפרוק טילים לטווח בינוני

לום אנגלס, — הנשיא ריגן פועל עתה במרץ כדי להביא לחתימה תוך זמן קצר של האמנה האמרית על השימוש בטילים גרעיניים לטווח בינוני, לאחר שקנצלר גרמניה המערבית הס־כים למלק את המכשול האחרון לחתימת אמנה כזו.

ריגן קידם אתמול בברכה את הצעתו של מהיג גרמניה המער־בית הלמוט קוהל לפרק 72 טילים מדגם "פרשינג 1א", אם יגיעו מעצמות העל להסכמה בדבר ב־טול שני סוגים של כלי נשק, הכ־לולים בהגדרה "כוחות גרעיניים לטווח בינוני".

פקיד בכיר בבית הלבן, ששו־חח עם כתבים בתנאי ששמו לא יפורסם בזרים, אמר כי עתה הסיכויים לחתימת הסכם לצמצום החימוש, שעשוי לסלול את הדרך לפגישה פיסגה בין הנשיא ריגן למנהיג הסובייטי מיכאיל גורבא־צ'וב נראים טובים יחד.

דובר סובייטי קיבל ביום ה' בברכה מסוייגת את הכרזתו של קאנצלר מערב־גרמניה, הלמוט קוהל, כי בון עשויה לחסל את טילי ה"פרשינג-1א" שלה, אם אמנם יגיעו מעצמות העל להסכם ביניהן בדבר צמצום הטילים הגרעיניים לטווח בינוני.

משלחת גדולי תורה העלתה את זעקת השבת בפני נשיא המדינה

במשלחת השתתפו ראשי ישיבות וציבור אגו"י בעירית ירושלים

משלחת ראשי ישיבות וציבור אגו"י בעירית ירושלים בפגישה בבית הנשיא המדינה

(צילום: יצחק אלחרר)

משלחת נכבדה של גדולי תורה ומפורסמים בירושלים, בה השתתפו חברי מועצת גדולי התורה הנאמן רבי אברהם יעקב הלוניק שליט"א ראש ישיבת נתיב חיים, הנאמן רבי שמחה זיסל בריסקר שליט"א ראש ישיבת חברון, הנאמן רבי פנחס שיינברג שליט"א ראש ישיבת יתורה אור והנאמן רבי יצחק מלקסר שליט"א ראבד בד"ב של אגו"י נפגשה אמש לשיחה מיוחדת ומרגשת עם נשיא המדינה מר חיים הר־צוג, בה הזכירה הדרשה מהנשיא להמליל לאלתר את השפעתו ולהמיל את כל כובד משקלו לה־פסקת הפרצות המהוריות בחומות השבת, המאיימת על שלומה של ירושלים וקדושתה הנצחית.

סופרנו מציין כי המפגש התנהל בצורה מכובדת ובאווירה רצינית ששיקפה את חומרת השעה, והשתתפו בה גם חברי כיעת אגו־דת ישראל במובדה של גדולי תורה מפורסמים בירושלים, בה השתתפו חברי מועצת גדולי התורה הנאמן רבי אברהם יעקב הלוניק שליט"א ראש ישיבת נתיב חיים, הנאמן רבי שמחה זיסל בריסקר שליט"א ראש ישיבת חברון, הנאמן רבי פנחס שיינברג שליט"א ראש ישיבת יתורה אור והנאמן רבי יצחק מלקסר שליט"א ראבד בד"ב של אגו"י נפגשה אמש לשיחה מיוחדת ומרגשת עם נשיא המדינה מר חיים הר־צוג, בה הזכירה הדרשה מהנשיא להמליל לאלתר את השפעתו ולהמיל את כל כובד משקלו לה־פסקת הפרצות המהוריות בחומות השבת, המאיימת על שלומה של ירושלים וקדושתה הנצחית.

סופרנו מציין כי המפגש התנהל בצורה מכובדת ובאווירה רצינית ששיקפה את חומרת השעה, והשתתפו בה גם חברי כיעת אגו־דת ישראל במובדה

(המשך בעמוד ב')

5 חיילים סורים נפצעו קל בפיגוע בבקעת לבנון

שתורא — 5 חיילים סורים נפצעו קל אתמול בהתפוצצות פצצה, בבקעת לבנון שבשליפת הסורים, ממטען צד כאשר הרר מובום שלהם עבר בכביש בדרכו לדמשק.

ההתפוצצות ארעה בשעה 13:10 בכביש ביירות-דמשק, ביציאה מן העיר שתורא.

הכוחות הסורים בגזרה חסמו את הכביש כדי לערוך חיפושים.

גובר המתח בי"ם לנוכח המגמה להמשך חלולי השבת

המשטרה נערכת בכוחות מוגברים ★ בג"צ לא נענה לעתירת חילונים להפגין במאה שערים

— מאת כתב "המודיע" —

עד הרגע האחרון, מקוה כל צבור מקדשי שביעי בירושלים, בארץ ובמלם, כי תגבר התבונה ויבצר הרגש הדתי ושוב לא תתרחש בפרהסיה ולהבנים השבת בירושלים — זו התרחשה בקרב פעילי השבת הנערכים לקראת השבת הקרובה.

כפי שנמסר אתמול, בעל קולנע עומד איתן בדעתו כי אין להשלים עם תלולי שבת מתגרים אלו וכאמור הוא מצפה ששורת המנעים והמהלכים שנעקטו יש־פיעו לכל תחלול השבת. מן המ־שטרה נמסר אתמול כי אין בדעת המשטרה לאכוף את תוקי הצוו העירוני האוסר הקרנת סרטים מאוחר דה תחום סיפולה של העיירה. לעומת זאת, המשטרה הודיעה כי תיערך בשבת בכחות מוגברים ברחוב הנביאים, כדי למנוע מעבר תרים כליל שבת אל מרכז העיר ולהיפך.

אתמול קבע בג"צ כי החלטת המשטרה לאסור הפגנה של אנשי שמאל שביקשו לקיים הפגנה בליל שבת בתוך שכונת מאה שערים — היא צודקת ואכן אין לקיים הפגנה במקום המתוכנן. בידוד־לים, לעומת זאת, נתפרסם אתמול כי בבתי מסיוח ובתי מדרשות בשכונות העיר תובע שוב ועקה ומחאה השבת, תוך תפלה ותחנו־נים לבורא עולם למען ישיבו אחים מועים את דרכם.

עיראק מאיימת לחדש את התקפותיה על מיכליות איראן

וושינגטון — עיראק עשויה לחדש "בקרוב" את התקפותיה האוירית על מיכליות איראניות, אם לא יחליט האו"ם לנקוט מנק־ציות נגד איראן, במקרה שמדינה זו תמשיך לפרב לקים הפסקת אש או לנהל שיחות שלום, הודיע שגריר עיראק בארה"ב ניאוף המהדן.

בראיון שפורסם אתמול ב"ניו יורק טיימס" אמר המהדן, כי החלטה בנדר להפסיק זמיה את הזקפותיה האוירית במפרץ מביאה תועלת לטהראן.

● קהיר — העתון "אלאחבאר" מוסר כי מרקזו ואר"ב הסכימו לערוך תמרונים "ימיים-יבשתיים" אוויריים משותפים בחודש דצמבר השנה. (ע"מ)

טילי קטיושה נחתו בגליל - אין נפגעים

פגזי מרגמה נורו לעבר אזור הבטחון

שלושה טילי קטיושה נחתו אתמול בבוקר בגליל.

כתב עתי"ם מוסר, כי סמוך לשעה 9 בבוקר התרחדו את האיזור שלוש התפוצצויות עזות. התוש־בים המשיכו בעבודתם הרגילה. בדיקה מהירה של צה"ל גילתה שלושה מכתשים של הטילים שהיו בקוטר 107 מ"מ. לא נגרם כל נזק.

אלוף פיקוד הצפון יסי פלד ביקר במקום נפילת הטילים ונפגש עם תושבים במקום. האלוף אמר, כי "פגש תושבים עם רוח איתנה, שחזרו והדגישו בפניו כי כעייתם העיקרית היא כלכלית".

אלוף הפיקוד, המעורה כנעשה בישובים, חזר על הכטח־תו, כי צה"ל יפעל למניעת ידי קטיושות. יצוין, כי ירי הקטיושות האחרון בישובי הגליל היה ב־15 באוגוסט, ירי נוסף לאיזור הגליל היה ב־9 באוגוסט.

בתקרית אחרת שהיתה ברצועת הבטחון, נורו פגזי מרגמה לעבר איזור הבטחון. המילים נורו מת־חוס שמעבר לרצועה תפלו ליד הכפר קנמרה. לא נגרם כל נזק וכחוות צה"ל השיבו אש לשיתוק מקורות הירי. (עתי"ם)

מוסקבה:

מטוס קרב אמריקאי איים על מטוס־נוסעים סובייטי

מוסקבה, — בריה"מ הכריזה אתמול כי ממוס־קרב של חיל־האויר האמריקאי איים על ממוס נוסעים של חברת "אירופלוט" הסובייטית, כפוגו מלו ב"מלה" הנגנשות" בקרבת נמל התעופה הבינלאומי של שם קנדי בניו יורק.

דובר משרד החוץ הסובייטי, גנאדי גראסימוב, אמר בתדרוך לעיתונאים במוסקבה, כי בריה"מ הגישה לארה"ב מחאה על החק־ירת.

הוא סיפר כי ממוס־הנוסעים, בבאו ממוסקבה, התקרב לנמל־התעופה קנדי ביום א', כאשר אנשי הצוות הבחינו במטוס־הקרב ששם ישירות לעברם, באותו גובה ממש כמו מטוסם.

"בגנע האחרון פה מטוס הקרב שמאלה במהירות גדולה, והוא עבר על פני ממוס־הנוסעים כמר־חק שלא עלה על 50 עד 100 ממר". הוסיף גראסימוב. "הנוס־עים היו ערים לחמרון מסוכן זה".

מנהלת התעופה הפדרלית של ארה"ב, שנתבקשה על ידי "אי־רופלוט" לחקור בתקרית, השיבה ביום ג' ששום ממוס לא נמצא ביום א' באזור ובגובה שצויין על ידי הסובייטים.

גראסימוב הוסיף ואמר בתד־ריך, כי בריה"מ מצפה לבן שאר־ה"ב תנקוט צעדים נאותים לה־במחה במחתם של ממוסי "אירופלוט" בתחום האירי האמריקאי. (ע"ר רע"צ).

● סופיה — בולגריה החלה ברפורמה מינהליה מעמיקה שנועדה להעניק אוטונומיה יחסית לאזורים ולערים שונים. (ע"צ)

ברוך דיין האמת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו כשיכה מובה של ראש משפחתנו, איש ישר וצנוע בדרכיו, שייף עייל ושייף נפיק וגריס באוריתא חדירא ולא מחזיק מיבותא לנפשיה בעלי אכינו וסבנו

הר"ר אריה צבי פלר זצ"ל

הלוייתו החקיימה ביום ד', ב' דר"ח אלול
ההובא למנוחות בהר הזיתים
המתאבלים משפחות
פלר, פוגל, מנס, רבין
ישבים שבעה בביתו רח' בית וגן 103, ירושלים

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
הרה"ח ר' מרדכי שרגא הלוי הלר ז"ל
בהרה"ח ר' נחום מאיר ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה אי"ד ביום ראשון ה' אלול (30 באוגוסט) בהר המנוחות, חלקת הרבנים, ירושלים בשעה 10.30 בבוקר
אשתו, בתה וחתנה, הנכדים
והמשפחה בארץ ובחוץ לארץ
תתכנסה תצא בשעה 9.15 מרח' אנגל 10 ת"א
להר המנוחות בירושלים

בית העסק הנבחר 1987
רומן אופנה והייטות
חיטות מקצועית • שרות מעולה
"בגיר" חליפות איכות 20% סוג א' • חדישות!!! הנחה!! לכל המוצרים
ביאליק 24 רמת גן
מהלקת תיקונים מושוכללת במקום

מכון בית אולפנה ירושלים

שמח להודיע לצבור

כי הלמודים באולפן לעברית יתחילו בעזה"י ביום ג' ז' אלול תשמ"ז 1.9.87

כתות נפרדות לגברים ולנשים, הלמודים בשלש רמות: מתחילים, מתקדמים ומשתלמים, בשלוב עם למודי קודש, למודי השפה לפי תכנית ואישור משרד החינוך

העולים החדשים יהנו ממלגות משרד הקליטה

ההרשמה —
1. במשרדי "חברותא" רח' המלך גורג 31 ירושלים טלפון 02-226404 מיום א' כ"ח בתמוז אב 23.8.87 כל יום בין השעות 12.30 — 10.30 לפנה"צ
2. במשרדי בית אולפנה רח' הרב פרנק 56 בית וגן ירושלים טלפון 02-420321 כל יום בין השעות 1 — 9 לפנה"צ
החל מה' באלול 30.8.87

מבצע סיום סוף העונה!
למשפחות מרובות ילדים ולמשפחות בני תורה
מבצע נעלי "אטרנה" בודדים 20 — 10 ש"ח
מבצע נעלי "רומיקה" בודדים 30 — 20 ש"ח
המבצע למשך שבוע בלבד!
Sterna
ROMIKA
אטרנה — רשת מנויות שיווק ישיר
ירושלים רח' יפו 78, מרכז כלל, טל. 02-244803 • רח' מאה שערים 3, טל. 02-248095
• בני ברק, רח' ר' עקיבא 28, טל. 03-798706

אטליז הראשי של העדה החרדית
מודיע
על שינוי במספרי הטלפון
בחנות — 02-384396
בבית — 02-829340
בכבוד רב ה. וידצברגר

הדלקת הנרות

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
ע"ש	6.32	6.51	6.45	6.47
מוצ"ש	7.45	7.48	7.48	8.24

מוצש"ק לשעות ריית 8.24

"סופר ספר" בהנהלת שמואל בלומיק
"היכל הספר" בהנהלת א.ב. דבוישיין

בולל אברכים דחסידי גור עמנואל ת"ו
מודיעה רבא לאורייתא
לקראת זמן התורף ונשמ"ח הבעל"ט ונפתח במסגרת כולל האברכים דגור בעמנואל
מגמה מיוחדת לאברכים מצויינים
בסדר לימוד מיוחד
בתנאים מצויינים
נותרו עדיין מספר מקומות לאברכים מתאימים שיתמודדו במקום
בדבר פרטים 02-381434 בימים א-ה 1-9 לפנה"צ
ההנהלה

ישיבה לצעירים בית שרגא, עה"ק ירושלים תו"ו
ע"ש הגה"צ רבי שרגא איידלמן זצ"ל
שע"י ישיבת בית מאיר בני ברק
הננו מחכבדים בזה להזמין את חלמידי ידידי הגה"צ ר"ש איידלמן זצ"ל
לחנוכת בית הישיבה
ברח' דבורה הנביאה 5 ירושלים
שתתקיים ביום ראשון ה' באלול תשמ"ז בשעה תשע בבוקר בדיוק
בברכת התורה הנהלת הישיבה

בשר בקר חלק למהדרין
ניתן להשיג אצלינו
בשר בקר חלק טרי מוכשר מהשחיטה ומההשגחה המהודרת של הבד"צ מהעדה החרדית ירושלים
באריזה הרמטית בתוספת פתק ובלומבה בחותמת הבד"צ
כמו"כ ניתן להשיג אצלינו עופות בהכשר הבד"צ באריזה כנ"ל
לפנות לטלפון
03-837487 03-837386

"נגרית ברקאי"
לאור ההצלחה
אנו ממשיכים במבצעים לקראת החגים
וכן לאברכי הכולל וקבלני בנין, חנוי בית
אנו מבצעים ארונות קיר, חדרי ילדים, חדרי שינה, ועבודות ארכיטקטוניות מיוחדות
מחיר לזגגמא ארונות מטבח
החל מ-120 $ למטר
טלפון מעון 03-706644
טלפון בנגריה 03-795042
כתובת הנגריה רח' הירדן 35 בני ברק
במרתף של אולמי החרדה

הרבנות והמועצה הדתית - יהוד
ברכות לראש משביר
למעכ"ת מורינו ורבינו המרא דאתרא
הרה"ג ר' ניסן טורציין שליט"א
רבה של יהוד והסביבה
וראש כולל "אור יצחק"
לרגל גומרה של תורה, עם סיום הש"ס במסגרת לימודי הכולל במקומנו
יהא רעוא שיזכה עוד רבות בשנים להגביר חיילים לאורייתא
בברכת התורה ולומדיה
הרב שלמה טובים — הרב המקומי
דוד ריעני — ראש המועצה הדתית
חברי המועצה ועובדיה

סמינר בית יעקב למורות וגננות
חרמון 10 חיפה
בס"ד
הרינו מודיעים לכל התלמידות והמשתלמות
שעקב עבודות השיפוצים בסמינר
נתחיל בעז"ה את שנת הלמודים תשמ"ח
ביום ג' י"ד באלול 9 בספטמבר בשעה 15.00
ההנהלה

מלון מוטל צפת
4 כוכבים
הר כנען צפת
בהשגחת הרב ביסטריצקי שליט"א
נותרו מקומות לר"ה וסוכות
במחיר 80 ש"ח לאדם ליום
בית כנסת במלון
06-930914

מרכז מוסדות זוועהיל
בטשיאות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א
הזמנה
אנו מתכבדים בזה להזמין את ידידינו ואוהדינו להשתתף
בכנס מלוה מלכה
שיתקיים אי"ה במוצש"ק פ' שופטים אור לה' אלול תשמ"ז בשעה 9.00 באולם "נהדר" רח' אור החיים 19 בני ברק
בראשות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א
ובהשתתפות אדמו"רים, רבנים, ראשי ישיבות ואישי ציבור
השתתפותכם תשובה מאד, ותהיה לנו לכבוד תפארת לחיזוק מוסדותינו הקי'
ברגשי כבוד רב
ועד הידידים למען המוסדות בבני ברק — ההנהלה

ברכת מזל טוב
לכבוד ומחי' שפרא וקייימא במצוות היהדות והאמונה
דבי משה עקיבא דרוק נר"ו
ורעיתו הכבודה תחי'
לעייב שלשלת היוחסין
תו' חיים יוליס נר"ו
לבנם — תתנו המושלם ר' יוסף שיחי'
ורעיתו הכבודה שרה תחי'
לאירוסי הנכד — הבן המופלג רב הכשרון
יהושע דב מ"ו
עב"ג תחי'
יהא הבנין הזה בנין עדי עד לתפארת המשפחות הכבודות
בצלאל לנדי ובינו'

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לכבוד הרה"ח ר' מרדכי הרש הי"ו
ולמתו חנו הרה"ת ר' שמעון ערבליך הי"ו
ולכל המשפחות הכבודות
לרגל נישואי יצי"ת הרב יהושע דוד ערבליך מ"מ עב"מ פסיה הי"ו הרש תחי'
שהתקיימה באולמות המפוארים של אולמי "גילטוף"
ברוב עם ובהדרת קודש
ובהשתתפות כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנא שליט"א
גיסו של ר' מרדכי הרש הי"ו
וכבי קדושת הנעלה מרן האדמו"ר מסדיגורה שליט"א
יזכו לרוב נחת ואושר מכל צאצאיהם לתפארת המשפחות הכבודות
כעתידת
הנהלת אולמי "גילטוף" תל אביב, דרך פתח תקוה 154 טל' 255959
באולמי "גילטוף" המחודשים — מגישים אוכל חלק (גלאט) וללא חשש שביעית

מודעה ובקשה
היות ואנו עומדים כעת להוציא לאור כתבי תורה בהלכה ובאגדה מאת אבינו
הרה"צ הגאון ר' חנניה יום טוב ליפא סיטלבוים זצוק"ל
ארמוריר מסטוב ואבדק"ק סעמהאלי יצ"ו
ע"כ אנו מבקשים לכל מי שנמצא תחת ידו דברי תורה בין בחידושי סוגיות ובין בדברי אמרה נא להודיענו
כתובת וטלפון למוסרים: 02-824246 ירושלים
או בקרית ישמח משה דאר קרית אונו
רח' קדושת יום טוב 4
03-355721, 03-352618
או בארה"ב מונסי ניו יורק 914-4259603
לצלצל מ- 17.00 — 24.00 בערב

ביגי סנטר
ירושלים 285264
כל מוצרי תינוקות ותלת קורס ב אחד
לרגל קבלת מלאי חדש!
מבצע חסר תקדים
★ כל סוגי העגלות וסיילונים (המבחר הגדול ובמעשים ביותר!!)
★ מיטות "עונג" "טוב לי" מוסיקליות
★ מרמפליות ★ כסאות מכוניות לרכב
★ לולים ★ כסאות אוכל במבחר גדול ועוד...
איכות ושירות ללא מתחרות!!
להתראות ביגי סנטר
רח' יחזקאל 3, כפר שמרית
מחירים לדוגמא:
★ טיילן אינטלקי רק 75 ש"ח
★ כסא אוכל איטלקי רק 95 ש"ח
★ עגלה משולבת 3 חלקים רק 390 ש"ח

הד היום

התגרות שפלה ובזויה

מ/ה. אם כל ארבעת האולמות שבהן הקריבו בשבת האחרונה פרטים, אנו מצטערים נסערים, כאן עליהם אנשי להמנים הנוסף עליהן שד ארבעה אולמות, המעבר אולמות קולנוע בשם "אור" שאתם אלא מקום חדש. לפי הדיווחים נפרצה הגדר כליל, בשבת שבוע מלא התנהלה עד כיה קולנוע "סמדר" שבמושבה הגרמנית. זהו התגרות פרוע בקטיבות חמורה בציבור הדתי, ציבור שומרי השבת. למרבית האירוניה הטראגית הדבקו המבצע אמתלה זה הביטוי "שבע שבת" על מנת לסדר את הטרק בשבת, כי הדבר נעשה בצורה מסחרית, כדי שבדרך זה יוכלו לעקוף את חוק הגמר הדרוני האוסר על קיום הצגות קולנוע בשבת. הרי לא "שבע שבת" אלא "שבע שבת".

הגדם העוסק בבך הוא אמנם שולי בהחלט. תנועת ר"צ פועלה הפעם על כי הבלל של: "בל המיצר לישראל נעשה ראש". ואלה העומדים בראשה, מתבוננים בדרך זו לגרוף קולות בקלפי, מתוך מאגר הקולות של המפלגות הגדולות, מפלגות שגם אם הן חילוניות, לא העיזור עד כה לפעול בגלוי נגד החוק, ובודאי לא בשיטה פרובקטיבית. גורם בכיר, שלא זוהה, מסעם העיריה, אמר השבוע לעתונאי, כי אן אכן יקרינו ארבעת בתי הקולנוע הנוספים מרטים בשבת הקרובה, ידחוף הדבר את העיריה לצעדים תריפים ובכלל זה להגיש תביעות משפטיות נגדם.

יחמה מרושעת זו, מטבע הדברים שהיא גורמת סערת רוחות בירושלים. במלי בתי הקולנוע נטלים כל עצמם מדה גדולה של אחריות לתוצאות המלולות לבוא. שומרי שבת מכל הזרמים והגוונים, לא יוכלו להשלים עם פרובקציה בזאת, שהיא מכוונת להתגרות, התגרות אלימה עם ציבור גדול החרד על דמותה השבת בירושלים. המומנים כל שלום הציבור חייבים להכנס מיד לשני הקורה, כדי לעצור היד רדרות קשה זו ביחסים שבין שומרי שבת ומחללה.

סערת הרוחות שפרצה בירושלים בשבוע האחרון, עלולה להגיע לשיא מסוכן מאוד. רבבות היהודים החרדים שהתכנסו לתפילת מחאה נתנו ביטוי למורת הרוח שלהם. ציבור זה הוכיח, כי הוא אינו אלים. הוא רק מבקש רחמים על נפש השבת. בכל מערכת שיפוט יש מדה מסוימת של התחשבות בנושא ההתגרות שקדמה לכל פעולת מחאה אחרת. בריתי ר"צ המתכוונים לפנות במצפתם של רבבות שומרי שבת, קבלו חיזוק רב ועידוד מרבדיו של ראש העיריה, שהביע בפומבי את התרשמותו מן העובדה שכמה אולמות קטנים, שנועדו להפיץ הרבות אנשים חטאים, היו מלאים בשבת האחרונה.

גרמה לנו, שראש העיריה השמים מידיו את השליטה על אותם פרובקטורים, ומסר את השלטון בירושלים לידי הרחוב. אל ד"צ הצמדפו בימים האחרונים גם כמה צעירים שניתקו את עצמם ממורשת האבות הם מחפשים להם אזיזה בציבור, הם מתכוננים להפנין במבואות מאה שערים ואף הגישו עתירה לבית המשפט. המשמרה שסירבה לתת את הרשיון להפגנה זו במקום המבוקש, הסכימה לתת להם רשיון להפגין בסמוך לכנימה לשכתה. גם המבמה מוגבלת זו, יש בה משום פרובקציה נגד שכנה שהיא מסל לשמירת השבת.

הציבור הדתי שומר השבת מדאה רוב בעיר זו. המפלגות החילוניות הגדולות כמו מפלגת העבודה והליכוד, אינן רשיות להישאר אדישות נוכח התפתחות חמורה זו. בזמנו מנע אחד מראשי המפלגה, כי מספר המצביעים הדתיים שומרי שבת בעד רשימת מפלגת "העבודה" גדול יותר ממספר המצביעים בעד הרשימות הדתיות. לא זה המקום לבדוק אם אין זו אלא השערה חפרת יסוד, אולם שיקול זה צריך לעמוד כנגד עיניהם של אלה היכולים למשות ואינם עושים. הדבר אמור באופן חמור יותר כלפי המומדים בראש מפלגת הליכוד, שהיא כיום חלק מן השלטון במדינה. ואם הם מסוגלים להשרין לאיזה תגובות הם יבא לירושלים ובמיוחד לבני המפלגות בעצמן. [illegible]

אין אנו מתחננים על נפשנו, אלא מתחננים ומבקשים על נפש השבת שנגדה הועלה הגרזן של קבוצה שולית של מרשיעי ברית. אנשים שמרוב להיטותם איבדו כל פרופורציה בהתנהגות שלהם והם מוכנים להצית אש בירושלים שקשה יהיה לכבות אותה.

ההתגרות השפלה הבזויה, יש בה כדי להסעיר את הרוחות בירושלים והיא מחייבת תגובה הולמת בשיקול דעת ויישוב הדעת, מבלי להיגרר אחרי פרובקציות, כאלה שנועדו להוציא את הציבור השומר שבת משלוותו.

תביעת השוק האירופי אינה אלא לחץ פוליטי

תביעת השוק האירופי הכר שותף להתיר יבוא רכיר כן הבה לאירופה, היא בבחינת לחץ פר ליבי מצדי ראשי השוק המשותף על מדינת ישראל — אמר מנן שר החקלאות חיים כיקרמן בפגישה עם מכלי מטרות.

בין הסיבות להתנגדות משרד החקלאות לתביעת השוק האירופי, מה מנן השר: פגיעה בחקלאות הערבית ביהודה ושומרון, וריחת ריחניות. בהשוואה למוחרים הגבהים יותר שמשיגה חברת "אגרקסקו". חברה זו משוקה את היצוא החקלאי המרי מישראל, לרבות משטחי יהודה ושומרון ועזה. לדברי, תקלאי הגדה יפגעו לעומת מספר אינטרסנטים בעלי הון בגדה. שייהנו מהפסדי הה קלאים.

משלחת גדולי תורה

המשך מעמוד ראשון

"עליהי ארצה — אמר הגר"פ שיינברג — עם ישיבה גדולה מניו יורק, שם לא היה חסר לי דבר. זאת, אך רק לאחר שנכחתי בארץ היהודית הטהורה השוררת בעיר הקודש והגעתי למסקנה שכאן ניתן להחזיר תלמידים כראוי ובאמתפרה הנאותה. בניגוד לאירות מוחלת ארץ העמים, אך באם חלילה יעזו להחדיר לכאן את סמאות הגויים הדבר יפגע בצורה חמורה ביותר בעתיד הע־לייה.

חבר מועצת העיר הרב מאיר פרוש אמר כי עד לפני חודשים הזהירה מיעת אגרי והתריעה במכתב לראש העיריה כי באם לא יוסן ולא יבלום בעד מרבי את הפגיעות החמורות בצביון השבת, עלול המאבק לצבור להרוב כפי שזה קרה כיום לצערנו, הוא גם האשים את קולק כי הפר הבטחות ברורות לאישים שונים כי יפגור כל אולם שיפתח בשבת בניגוד לחוק.

חבר מועצת העיר הרב אברהם יוסף לייזרזון מען כי האחריות כולה מוטלת על המנהל עיריה ירושלים והעומד בראשה המר פקדים על שמירתה סדר וחוזים התקינים בעיר, ופנה לנשיא להמעיד על תובתו את מר קולק אשר לקח את השבת כבת עוזבה ליתר הבעיות הציבוריות השונות במחלוקת כמו האיצטדיון, באשר הקשר לשמירת השבת המקיפה את כל חלקי האוכלוסיה ללא הבדל דתי ומפלגה.

חבר מועצת העיר הרב שמחה בונם קליין, אמר כי השבת הקודר בה תנוחה מבחן רציני לכל הה־שתדלויות, וכי קיים חשש כבר למה שעלול להתחולל בעיר וחוד בה לנקוט בכל האמצעים כדי להשיב את השקט בעיר ולפעול למניעת האולמות בשבת להקרנת סרטים.

נשיא המריעה שהאזין לדברי המשלת בקשב רב, יחד עם אנשי לשכתו, אמר בדברי תשובתו כי הוא עדי לאופיה המיוחד של ירושלים ולקדושת השבת בעיר, והבטיח לנקוט בפעולה הקודמת של הנשיא המטעיל ולעשות ככיטבו יכולתו כדי למצוא גשר ולהשקים את הרוחות ולעצור את ההתרפה במתיחות המסוכנת בעיר, יחד עם זאת ביקש ממשלחת הרבנים וב־ציבי אגו"י לתרום את חלקם להפ־גת המתח חסר התקדים, בציינו כי המאמצים לפתרון הבעיה זייבים להתנהל באורה שקטה ורגועה.

בתום הפגישה הדה הרב פלקסר לנשיא על ההבנה שגילה לנושא הכאוב באומרו כי מיד כאשר מסיימים את התפילה "יפ־רוש עלינו סוכת שלומך" פותחים מיד באמירת "ושמרו בני ישראל את השבת", דבר המוכיח כי שמירת השבת היא תנאי להכסתת השלום.

הנשיא גם הודיע כי דימן אליו לשיחה את ראש עירית ירושלים מר מרי קולק כדי לשמוע מפיו על המתרחש ולבדוק את הדרכים למניעת פתרון לבעיה הכאובה.

סופרנו מציין כי עם צאתה של המשלחת מבית הנשיא הגיע לס־קום מר קולק, אך הוא התחמק מפגישה פנים אל פנים עם הס־שלחת והעדיף להיעלם כאחת הכניסות האחוריות לשיחה עם הנשיא.

נשלמות ההכנות לקראת המעמד של חנוכת ביהמ"ד המרכזי של חסידי סדיגורה בירושלים

ההכנות לקראת הנחכת בית המדרש המרכזי לחסידי סדיגורה בירושלים מתקדמים בימים אלו, אם לא בשבוע הבא, פר' בי תצא, הלכה וב־שלמה מימים אלה.

מנכ"ל מוסדות סדיגורה בי־רושלים, הרב חיים יצחק כהן מסר אמש כי המעמד ההגיגי הפאר בהשתתפותם של חסידי סדיגורה רחוק מכל הכוכ הארץ בראשותו של כ"ק אדמו"ר מסדי גורה שליט"א יערך במתכונת פנימית, ויכלל אירוח כלא למאות המרומים חסידים ואורחים למשך כל השבת.

שבת זו ר"א אלול אשר חל בה יומא דהילולא של האדמו"ר הזקן והראשון רבי אברהם יעקב מסדיגורה זצ"ל בן של הסבא קדישא מרחין דע"א, נקבעה גם לשבת הנכבדה כללית לקהל חסידי סדיגורה בארה"ק וכדי לאכסן את האורחים הרבים המ־גיעים כתרץ לציר הנעמד לרשותם אולמי "חזרה" ע"י ה"ה "הוד ציון" הכפרים לטקס האירוע לסעודת שבת שישהו חדרי כב־התא הרא.

אירוני השבת יחלו כבר ביום שישי אחה"צ, סמוך לכניסת השבת, כאשר כ"ק אדמו"ר שלי־ט"א יתכבד בקביעה המוחדת בשע־רי ביהמ"ד המרכזי לתפארת במרכז קרית סדיגורה בחז' שמואל הנביא בירושלים וכמו"כ יתכבדו בקביעת מזוזה רב דבית הכנסת של חסידי סדיגורה בירושלים הרב הגאון רבי יוסף ליבמן שליט"א בעמח"ס "משנת יוסף" הרה"ת הרב אברהם יוסף שפירא שליט"א, ת"כ ודיר ועדת הכספים של הכנסת, שתודם את אולם ביהמ"ד ע"ש הדיר היקרים הרה"ח ר' פנחס שפירא דיל מחשובי חסידי צידוסקוב ומרת הינדא ע"ה.

ביהמ"ד המפואר והמרשים המתנוסס לארבעה קומות עתיד בסמוך מכבר ומצודד פין, כשלכל קומה הוקדשה מחשבה ודבה וכיתוה תשומת לב מיוחדת לנוכל מרבית הנוחות ומורמת מעל פני השטח רחב הדיים. בקומה הראשונה נבנו ארבעה מקואות, שישרתו את ציבור קרת חסידי סדיגורה וכן את הציבור הזרדי המתגורר בשכונה. המקואות נבנו במיטב השכלולים המודרניים, בסמצעי בדיר מעולים, הם־ש־הים ביפיים ובהדרים הפרטי־ים בקומה השנה נמצא אולם ביהמ"ד המפואר, שיעוצב במיטב הטעם המודרני, במיזוג אויר, ויהום מתאים, כשמרכזו מצויה הבימה, שוחיה מוגבהת ומורמת מעל פני הרצפה. בקומה זו אף מצוי ביה־מ"ד קטן, שנועד למנין שני. בימה השבע, חדרי משרדים חדרי מפח שנים. בקומה שלישית מצויה עזרת נשים. בקומה הרביעית נמצאים חדרי שיעורים עבור חל־מידי הישיבה קטנה, ספריה חדרנית גדולה ע"ש של ר"ר יחיאל קהל דיל ואולם לימודים עבור כולל ביהמ"ד לדבים וחיים ע"ש הר"ר שלום אשכנזי דיל.

בקרב חסידות סדיגורה ובית הדין קיימת דרכות רבה לקראת המעמד החודי המפואר, שיקיף את כל השבת הבאה, כשהוא מיועד בעיקר עבור עדת החסידים, מבלי לשאת בהוצאות ראוה מיוחדות לרגל המצב הכלכלי הקשה כיום בעולם החורה הח־סידות. בתמונה: בנין ההיכל המ־פואר.

פרס מנסה לגייס תומכים בממשלה

המשך מעמוד ראשון

פרץ, צד, שחל ושריר. פרס קיים אחמול מספר שיחות עם שרים מהליכוד במגמה להשיג את תמיכתם בחוכניתו.

גורמים ממשלתיים "הערים" אחמול כי עד לישיבת הממשלה שבה תתקיים הצבעה בנושא הלביא, עשויים לחול שינויים השטח רחב הדיים. בקומה הראשונה נבנו ארבעה מקואות, שישרתו את ציבור קרת חסידי סדיגורה וכן את הציבור הזרדי המתגורר בשכונה. המקואות נבנו במיטב השכלולים המודרניים, בסמצעי בדיר מעולים, הם־ש־הים ביפיים ובהדרים הפרטי־ים בקומה השנה נמצא אולם ביהמ"ד מאדיר, מלא מקום ראש הממשלה

סמינר ויז'ניץ בני ברק

הודעה על פתיחת שנה"ל תשמ"ח

פתיחת שנה"ל הבעל"ט

תהיה אי"ה ביום שלישי ו' באלול תשמ"ו בשעה 11.30 לפנה"צ באולמי ויז'ניץ רח' טל־חיים 3 קרית ויז'ניץ בני ברק

★ פתיחת שנה"ל לעולות ל"ט.

ביום רביעי ח' באלול בשעה 11.30 לפנה"צ באולמי ויז'ניץ באולם הקטן

אסיפת מורות תתקיים אי"ה ביום א' ה' באלול בשעה 8.30 בערב ברח' נחמיה 22

בברכת ודהי נעם ה' אלוקינו עלינו

ההנהלה

מיקרו־גל

מעבדת תיקונים וחלקים לכל סוגי התנורים

★ בדיקת קרינה —

חינם

פרלמן, שטראוס 8

טל: 384449

גני ילדים ומעונות יום בית יעקב ירושלים

המשרד הראשי: רחי רוטנאס 4 טל: 241131־228505

דרוש ב־חיפות

2 דירות בשכירות חדשות

1) בשכונת בית ונן

2) בשכונת רמות ב3

בגודל 100־80 מ"ר עם חצר

למטרת גן ילדים

לפנות בטלפון למשרדינו בשעות העבודה

האדמו"ר מנאראל שליט"א שב ארצה

אדמו"ר הר"ר מנאראל שליט"א שב ארצה לאחר המלה בהתרשמים בהם שוהה בארה"ב לשם נטע "רגל" ותעמת נבוהה תחי' שהתקיימה לפני הרשים.

האדמו"ר שליט"א התעכב בנו יורק אצל בנו ההי"ג רבי חנוך בעוש שפירא אבדק"ה ו[illegible]

● ירושלים — תמשה נבי צה"ל פתחו אתמול בשביתת שבת מול משרד הדים.

במוצ"ש - כנס מלוה מלכה בבני ברק למען מוסדות זוועהיל

במוצאי שבת פי שופטים תיערך בבני ברק כנס מלוה מלכה למען מוסדות זוועהיל בירושלים בהשתתפות אדמו"רים, רבני הערה, ראשי ישיבות, ואישי ציבור.

כנס זה המאורגן ע"י ועד הר־דרים המיחוד שהוקם בבני־ברק יעמוד בסימן הערות הזעזוה הדחופה הדרושה לרשת המוסדות הספרארים בירושלים אשר זכו בשנים האחרונות לתעופת התרוד־בות החמתחות עצומה ביחוד.

בקרב יהודי ואוהבי בית זוע־היל ומוסדותיה מורגשת תכונה מיוחדת למען הצלחת הכנס שיתקיים בהולם "יהדר", בנשי־תפחומם של כ"ק האדמו"ר שלי־ט"א, אחיו הגר"ד מלומן שליט"א רב ביהכנ"ס בב"ב, הגר"פ שיר רב העיר כפר סבא ורבני העיר אשר ישמיעו את דבר הכנס אשר בדאי תביא להמשך תנופת פיתוח המוסדות לתפארת.

משטרת בוואריה במצב הכן לקראת הפגנות ניאו־נאצים

וומרי"ל — 600 שוטרים הקיפו בטוכעת במחוז הדזקה עיר בוואר־רית קפנה זו, כדי "מנע שייכת הפגנות של הניאו־נאצים ליד אחרות הקבר של משפחת הס. כזכור נקבר רודולף הס במקום סודי.

המשמרה לא מרשה לאיש, פרט לתושבי המקום, להגיע לבית הקברות של וונזיל. אתמול בשעה מאוחרת נעצרו ארבעה ניאו־נאצים והשלטונות הביעו את החשש, שהניאו־נאצים מתכוונים לערוך הפגנה ביום שנקבע וונזילה למועד קבורתו של רודולף הס, על אף העובדה שהגופה נלקחה למקום אחר. (ע"ר)

מכזא من الأصل

שורשת המודיעין לימין "קרן השביעית"

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א תורם תרומה מכובדה למען "קרן השביעית" וקורא בזה לכל אנ"ש ולכל נאמני ההורה ומצוותיה להושיט יד ותובה למען השובתים בחרש ובקציר בחובי ארה"ק לכל דקדוקיה והידורה.

הר"ר אברהם פאלוך מירושלים נענה לקריאתו של הר"ר יעקב קרבוס ותורם תרומה חשובה ל"קרן השביעית" וקורא בזה לחר"ר סיני ימניק ב"ב, הר"ר לייבל הרבסם, הר"ר יוסף פאלוך תי"א, ע"ד שלמה פליגלמן, האחים הר"ר אריה ודוד פאלוך תי"א, הר"ר צבי ויתיק, הר"ר מאיר ברלינסקי והר"ר חיים גולבצין, הר"ר צבי ויתיק, הר"ר מאיר ברלינסקי לקחת חלק של ממש במצות השביעית שבעתן ביטולה גלינו מארגנו.

הר"ר ישעיה ברנס מנהגיה עונה לקריאתו של הרב יעקב שמעון שער ותורם סך $1,000 ל"קרן השביעית" וקורא בזה למר שמואל דרך, מר ראובן ספלד, מר משה פרידמן, מר אברהם נתן ברנס רמת גן, מר יקותיאל אלמר, מר משה ברנס בני ברק, מר משה פינש בני ברק להשתתף בשותפות של אמת עם "גיבורי כח ערשי רבדי" השומרים את מצות השביעית במסירות נפש עילאית.

הר"ר ישראל שיוביץ מבני ברק עונה לקריאתו של הרב משה אירנשטיין ותורם סך של 1,500 שקל למען "קרן השביעית" ומזמין בזה את ידידיו הקבלנים, סקל, מרשקוביץ, גרטפלד לעשות כמוהו ולהושיט סיוע של ממש למען אחי"י שנטשו את שדותיהם בשנת השביעית.

הר"ר מנחם דוינסקי מבני ברק נענה לקריאתו של הר"ר חנוך וינרבאום ותורם סך 1,500 שקל ומזמין בזה את הר"ר אברהם אלתר, הר"ר לב לבזיך, הר"ר ישראל גולדשטיין, הר"ר פחזם מוסאיוף לעשות כמוהו ולהושיט יד נדיבה ל־2,000 חקלאים הפזורים ב־180 ישובים מדן ועד הנגב שנטשו את מלאכתם בשנה זו.

עו"ד דוד זעירא מבני ברק עונה לקריאתו של הרב משה אירנשטיין ולעו"ד ד"ר יעקב ויינרוט ותורם תרומה מכובדת למען "קרן השביעית" וקורא בזה לעו"ד משה אורנשטיין ת"א, עו"ד סיני גלבוע פ"ת, עו"ד משה תרמון בני ברק, הר"ר יצחק ברכר ב"ב, הר"ר אברהם בתנס ר"ג, עו"ד משה שוב ת"א להיענות לקריאת גדולי ומאורי הדור ולהיות לאתיעזר ואתיסמך למקדשי שם שמים בשדה הכרם.

הר"ר נפתלי אלתר מתל אביב עונה לקריאתו של הר"ר אלחנן ראובן ברוכבסקי ותורם סך — 1,200 שקל ל"קרן השביעית" ומזמין בזה את הר"ר בנימין אלתר, הר"ר ליפמן אלתר, הר"ר יצחק הלפרין, הר"ר ברוך בצרים שטיין בני ברק, הר"ר בנימין דורמבוס, הר"ר לייבל אלתר לעשות כמוהו ולהשתתף בעין יפה וברוח נדיבה ל"גיבורי הכח" שומרי השביעית בארה"ק.

הר"ר נחמיה בלייברג מירושלים עונה לקריאתו של הרב שמחה בונם קליין ותורם תרומה חשובה למען "קרן השביעית" ומזמין בזה את כל ידידיו ומכריו לבוא לעזרת אחי"י שנטשו את מלאכתם וחוללו מהפך ב־180 ישובים ברחבי ארה"ק ע"י שמירת מצות השביעית כדבר ה'.

קרן השביעית ת.ד. 5480 ירושלים

חשבון בבנק פועלי אגודת ישראל (085)

מס' 105-332267

התרומות פטורות ממס, אישור מס' 4511345

תלמוד תורה הרי יהודה

מתכבד להזמינכם

לדינר השנתי הראשון בירושלים

לזיכרו של הרבנית

חסיה סורוצקין ע"ה

הדינר יתקיים בע"ה ביום שלישי ז' אלול תשמ"ז (1.9.87) בשעה 7.00 בערב במלון רמת תמיר

הזמנות להשתתפות בטלפון: 02-343716, 345306

דמי השתתפות 30 ש"ח ליחיד

מקום מיוחד לנשים

בית הספר בית יעקב הצפון

של החינוך העצמאי — סנהדרי המורחבת

ת.ד. 818208 — ירושלים

הודעה להורי תלמידותנו,

בתפילת הלב לבורא עולם להצלחה בעבודת קודש שבחינוך

אנו מחדשים את הלמודים בעז"ה

ביום ג', ז' באלול בשעה 9.00 בבוקר

התלמידות מתבקשות להופיע בתלבושת אחידה ולהצטייד בסיחור, מחברת וכלי כתיבה

קבלת פנים לתלמידות העולות לכתה א' ואמהותיהן

תערך בעז"ה ביום ב', ו' באלול ב־4.00 אחה"צ באולם בית הספר

בכבוד רב

ובברכת כתיבה וחתימה טובה

ההנהלה

RS

בס"ד

עבודה זמנית וקבועה

דרושות בחורות

למגורים אצל משפחות חרדיות בארץ, לטיפול בילדים ולעזרה בבית, במשרה מלאה! תנאי דיור וכלכלה - מעולים!

משכורת מצויינת! נא לפנות למשרדנו ישירות!

העברות מחברתנו נעשות משכי בבה תנאים מציאותיים מלאים!

טל 702148

בני ברק, רח' הרצל 10

ירושלים

אז, אר, אס... זה עובד!

הפעם

מבצע מיוחד

בדים ושאריות

מרהיבים ומשובחים מלאי 1987

במחיר 8־10־12 שקל

אצל פרידמן

ר' עקיבא 76, טל 787631 ב"ב

מרכז שיקום וקידום לילדים

פגועי מח C.P

מעון יום ★ גן שיקומי ★ מועדון טיפולי

דרושות

★ מורות מוסמכות לחינוך מיוחד

★ מטפלות

★ פיזיותרפיסטית

★ קלינאית תקשורת

עדיפות לבעלות נסיון בפיגור עמוק

מתאימות תפנגה לתיאום ראיון

טל: 03-745094, 03-5741961 בין השעות 9.00־14.00

תערוכת

כלי המשק והמקדש

תיבת נח ועוד

נמשכת ברחוב מאה שערים לקבוצות מאורגנות ומאמונות

לפרטים: 03-777637

כשעבדנו...

חבילת אירוח

חלון הזדמנות

שבת בראשית חינם!

מבלות אחרות מיוחדות לראש השנה ולסוכות

בחלון הלילה מתחרה, מלון הרים מרהיב

מציע לך: מלון רמת תמיר

● סוכות אחרים מסגר ומסוגים

● אולמות עשיר ומסוגן ● רמת שרות נכונה

מנות מהודרות לאכילה ולשתיה

● נקי שוף ● מסעדה

להזמנות: כפר רמת ת.ד. 23081 ירושלים

824411־7

ההצלחה

מדברת בעד עצמה!

מיכאל פרנקל B.S יועץ מבעבוי בבני ברק וירושלים

מסמל בבעיות אוסמה, מרמת, לחץ דם, סכרת, אלרגיה, אלרגיות למיזון וכו'.

• בדיקת פשר אלרגיה למזון 03-767840

דרושים

לישיבה לצעירים

בבני ברק

דרוש

מדריך לפנימיה

לחתקשר לטלפון 03-5708812

הגשר לעולם היהודי

THE JEWISH PRESS

Exclusive sales representative in Israel: Persian Class, 43, King George St., P.O. Box 7555 Jerusalem 91074, Tel. 02-248384, 249929

המסר הנכון לכתובת הנכונה...

מבצע פרסום מיוחד למוסדות חבור, תורה וחסד

לקראת השנה החדשה הבעל"ט

לקראת השבה החדשה הבאה עלינו לטובה מפרסם ה"ג'ואיש פרס" בגלי ובוחיו הקרובים סדור מיוחד לפרסום מוסדות חינוך, תורה וחסד וכן מודעות ברכה לחומכיהם.

ה"ג'ואיש פרס" הוא השבועון היהודי בשפה האנגלית הנפוץ ביותר בעולם, והוא נסצא כמעט בכל בית יהודי חשוב באמריקה.

בימים אלה שעל סף השנה החדשה, שהם ימי תגבריות למען מוסדות החיבור תתורה והחסד, חומר הפרסום בג'ואיש פרס בפעולות המגביות הללו, הוא מחזק את אמיבות פביות הסוסדות לנדיבים, מעביק חשומה לב למוסדות, מדרבן את הנדיבים ומודה להם על פעולותיהם.

המודעות יחפרסמו במחיר מבצע מיוחד כדאי ומוזל, 45 ש"ח לאינבש על סור + מע"מ (במקום המחיר הרגיל שהוא 59 ש"ח).

תשלום זה מזבה גם בפרסום חינם בטהדורה הישראלית שהפרסום בת לבדה עולה 70 ש"ח לאינבש.

פרסים והזמנות בטוכנות הראשית בישראל: פרקוס חן, המלך ג'ורג' 43, ירושלים

טלפון: 249929, 02-248384

או בטשרדי הפרסום שעמם תנכם קשורים.

מעמה עקיבא דרוק

העתיד הוא שלנו

התקפת המתקן על שאריות המליצה של תומת השבת בישראל, היה בה להביך את שלומי אמוני ישראל, אלה אשר קדושת השבת ומצוותה נוגעת ללבם, והתקפה זו, יוזמתם של מרשיעי ברית ה' מקצה המחנה, הרעידה את הנימים, אם פעם היתה לנו אשליה, לסמוך על מה שקרוי בלקסיקון הפוליטי, בשם "סטטוס קוו", שהוא היה ומייד ישוי להבנה הדדית במדת האפשר, לפחות בכל מה שנוגע לרשות הרבים, התברר שזו היתה תקוה נכזבת בשעת הסכנה.

האמת ניתנת להאמר, שבמשך השנים הלך ופחה אותו מצב, לפעמים נרמה לנו, שיש כאן "סטטוס קבו" חד־סדרי. כל אימת שהרצו חוקים או תיקונים שיחזירו את המצב לקדמותו, נתקלו בשצף קצף בשם אותו סטטוס קבו שהכירסום אכל בו. אין כל דמיון בין המצב שהיה קיים כאשר נקבעו אותם תחומים. לבין המצב השורר כיום, במיוחד במה שנוגע לתחבורה צבורית, לפתיחת אולמות בידור, ובשורה ארוכה של נושאים אחרים. הרשימה ארוכה מכדי שנוכל תפרט אותה לפרטים. הכירסום המתמיד נעשה לפעמים טיפין טיפין, והרי קיים הכלל של "עבר ושנה בה. נעשית לו כהיתר". גם מה שהוגש בחוקיה דתית מפרשת נעשה ללעג ולקלס. מה שלא הטפיקו ליצור הפר־ליסיקאים השלימו השופטים. מה שלא עשו השופטים אשר כימים האלה, הוסיפו עליהם, אלה הנקראים בשם "הדור המבצעת". הנישה המלך סיכיה שהפלתה בין חוק לחוק. התחילה אמנם בנישה הפונעת בכל מה שיש לו קשר עם ענין דתי אכל, השפעתה השלילית פגעה גם במשטר המשפט הכללי. המתירנות היא שהרסה כל גדר וכל סייג ואיש הישר בעיניו יעשה. כל שעניין בראש וראה את הנולד, יודע, כי אנו צועדים למשטר של אנרכיה. לא רק ההלכה איננה מחייבת את החברה, גם החוק נעשה פלסתר. העבריינות נראה בכל התחומים, הדור המבצעת שמנסה להתמודד עד גל זה, נראית כל כך עלובה, נגד כחות החזקים ממנה פי כמה.

מה שמתגלה, אם על ידי המשטרה, אם על ידי מבקר המדינה ואם זה על ידי מחלקת החקירות לפשעים חמורים, אינו אלא "קצה הקרחון". גם אישים חילוניים מתלונים על התפרקות כללית, אפילו מתוך אותם ערכים שהחיינו להחליף ערכי היסוד של היהדות. אין אנו צריכים להיות המקר טרנים הקצוותיים, די להאזין ולקרוא מעט מן האמר והבחנר, כדי להגיע לאמתה מסקנה שלילית.

יש בתברה החילונית תופעה פטולות בתכלית, שאפילו אדם המנוער מתורה ומצות לא היה יכול להעלות על דמיונו הפורה ביותר. ערכי יסוד של כל חברה מתוקנת, לא רק יהודית, נרמסו ברגל גסה. נסות הדות נעשתה מסבא עובר לסחר.

"תרבות הפנאי" ומכשירי הבידור התפרקו מכל צלם אלוקים. תעשיית הבידור הפכה לתרבות אנשים חטאים, עד שכל הסרבה לחטוא, הרי זה משונה בעיניהם, מי שעוקב ולא במועם אחרי אורח החיים של אלה המתימרים להיות "פרנסי הצבור" מזדעזע יום יום. יש מרחק רפש עמוק בין אורחות החיים של שלומי אמוני ישראל, לבין אותם אנשים שהם ישראלים, רק מפני ש"ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא". יצר החיקוי מעביר את האנשים על דעתם ולפעמים רבות אבו מתחר לחלים מן הדיעה שבידיהם של אלה, מסורים תיהם של אחרי המדינה לשבט או לחסד. קלות הדעת היא אם כל תטאת.

* * *

התקפת המתקן נגד שרידי חומת השבת שאפילו לה אחוזת הכלי, אינה מקריות. היא אמנם מתוכננת על ידי קבוצות שליחות שבקצה המחנה, אולם היא מתקבלת, בשתיקה כמודאה, גם על ידי אותם אנשים המצוים מבלגות אשר עוד אינן מעיזות להרחיק לכת, ומשאירים משימה מכרעת זו לידיהם של אלה המלבים את האש הגדולה מתוך הגחלים הלוחשות.

הפעם הדברים אינם נעשים כבדרך אגב, הם מבקשים להסתיר התסעיות כללית על כל הקודש והיקר. ומה שמדהים, כי ראשי עדיות בצרים אינו חיית השדה. לתקופה שבה לא היתה עוד הבושה.

אי אפשר לנו שלא להביע על שתי תופעות. לפני שנה יצאו מאות אלפי יהודים חרדים בירוק ובירושלים לתת כבוד אחרון לאחד מגדולי הדור שמתוך ד' אמות הלכה שלו אי שם בירוק, הקרין מתוחנו על העולם. תופעה נדירה בקודש זו. שהיתה משום הפגנה צנועה לכבודה של תורה. לא היתה מוכנה בעיניו של ראש עדיות ירושלים, אשר לעתים קרובות משבית את רחובותיה הראי־שים שלירושלים לתהלוכה זו או אחרת, שמספר המשתתפים והצופים בה קטן פי אלף.

לעומת זאת, מי הם האנשים שהחברה החילונית חולקת להם כבוד אחרון. אלילי ספורט ושעשועים, שהם הדמויות הנערצות בעיני ההמון המתחנך על ברכי תרבות אנשים חטאים. אפילו "אנשי רוח ומדע", אינם יודעים להסתר עם. רק מי שיודע לבעוט כדור־ברגליו, הוא סמל להערצה ולשאיפה לחקות אותו, או איזה זמר או בדרן שהגיע לפר־פולריות בעיני הנוער. מי שנכח בהלויות הטכסיות החיבשות של אישי מדינה יודעים ומפורסמים, יודע להבחין מה בין בני לבן חמי.

שני עולמות, רחוקים זה מזה, אין להם שפה משותפת, פרט כאשר הם באים לידי התנגשות במערכות צבוריות. גם אז אין איש מבין את שפת רעהו, כאילו נגזרה עליהם הגזירה "שני לאומים נמעיך יפרדו". אין כאן רק פער הדורות'. יש כאן הרבה יותר עמוק ומרחיק.

* * *

עם מציאות בזאת נגזר עלינו לחיות. שנים אנו מנסים למצוא שפה משותפת, לפחות לשמוע על רשמת הרבים, והשתפקנו בפיוסים, לא מרינו גזירות על הציבור. זה או שאינו יכול או שאינו רוצה לחיות עמנו. עונה קטנו לעריני גם את המי־נימום.

אנו משקיפים במדה רבה של המלה, על אותם אנשים שגזרו כליה על עצמם. הנסיון לערער את המעמד הזה, מעורר התנגדות מבצית. מדת הערבות לבלל ישראלית של "ישראל ערבים זה לזה" מחייבת אותנו להגיב, לצאת חובת מחאה.

אבל, אסור לנו להתפס לאירה של דכאון ויאוש. העתיד הוא שלנו, מספר הילדים שלאלה היום תורה בחרדים ובבתי הספר על טהרת קודש, הוא המבטיח את עתידנו, בניגוד ערבים כי לא תשכח תורה מישראל. לבנו נוגה למראה אותם תינוקות של בית רבן, כשהם משמנים לצאתם תורה וחלכות. יודעים אנו, כי עתידנו לפנינו, המתנה החילוני הנהגו בקלות ראש, נתקף פחד "פן יבאה". הוא מצפה שבדרך זו או אחרת הוא יכביד על לבנו. מחנה חילוני זה עומד אובד עצה. הירידה מקרב הנוער גדלה והעליה פחותה והולכת, הקטנה שלהם מולידה גלי שנאה.

גם תנועת התשובה שפקדה את החברה, פר־ידה אותם. אין לך כמעט קיבוץ שמאלני שמטבר לא יצאו בחורים שהלכו למצוא את אושרם על ספסלי בית המדרש. בכל מוני הישיבות תמצא אותם. הישיבות הגדולות מתקשות לקלוט את המספר הגדל והולך של תלמידים גם מתוך הצבור החרדי. די לציין, כי כשנה האחרונה הוקמו 13 ישיבות חדשות בחצבי הארץ, ועל כל מקום נלחמים כדי לזכות בו.

אין מקום להתיאש, העתיד הוא שלנו. הם מתעוררים על רשות הרבים בחמת דעם, עולמם אינו שלהם, הם חיים זוי כלבים, צריך מעט סבלנות. אין זה פיטר אותנו מלהתמדד עם הגלים העכורים המאיימים. ריב־אחים זה אינו רצוי. אולם יש בו נקודה חיובית. הוא מחדד את הרגישות של בניו ובנותינו, יש בו כדי להזכיר לאלה שהתרחקו, שיש שבת; שיש יהדות; שיש תחליף מלא חיים חיקיות, יש דרך פתוחה לחיים של תוכן. חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא; חיים של אושר וכבוד חיים שאין בהם בושה וכלימה. ומי שרוצה בחיים של כבוד, יבא ויטעם מאותם חיים שהם מלאים ערגים אנשים. כאלה, שבוכחתם, אנו ממשיכים להאמין: למרות הדלות יהודי הגלות יאחזוכו, על אף הרוסיפה הגדישות שבאר־עלינו גלים גלים.

כל אלה נתנים לנו יסוד לתקוה שבעתיד הקרוב ישתנו פני הדברים. צריך מעט סבלנות. יהודים בכל הדדות ציפו ליום שבו תמלא הארץ רעה כמים לים מכסים. הם לא רחוקים. תכל לנו על אלה שהגים בשרידות לבם ומאמינים לבם ומ־אמינים עולמם בחיידם. ואנו מקוים כי יום זה לא ירחק שבו ישתנו פני הדברים.

ט. להב

עלי כותרות

קרב מאסף הוא מינוח מקובל לצערים נראשים של צבא מרבם, כאשר בהיר לו שהמערכה אבודה. כדי לא לחוותר בידי האויב. המוקדים תחושת ניצחון, משמיד הצבא המגוג את קנייניו שלו, את נכסי עמו — אשר עליהם נלחם במהלכים קודמים. מה שמתחיר אחריו הצבא, זכה לכינוי "אדמה חרוכה", בימוי שליחה כמה מהקרבות האכזריים ביותר שידע העולם במרוצת הדורות.

דומה כי הקרב על חילול השבת בירושלים המתוקפה של המליסנטים החילוניים. למען העלמתה מחיי־הם, מעוררים את הרושם, כי זו אכן האיסטרטגיה שלהם. לאחר שנכשלו כל המ־לחמים הקודמים — הגברה על הדת באמת או בפיתוים; הצרת צעדי החינוך הדתי ואפילו הד־תים לרשה בכל תחום ציבורי; סתימה פיות בתוך שורת הסטימה הצבא ובתי הספר בפני קול היהדות; מינון גדל והולך של שימוי הסמה בכל אפיק תקשורתי אפשרי הפיכת חוות דתית לסמל מעורר הדעה — לאחר כל זאת החלו להסתער חיזוקו מכל על השריד היהודי האחרון בתרבותה של המדינה — השבת. כאן מקוים הם להכריע את האויב — קו־ר: היהדות — גם אם המחיר יהיה קץ קיומה של המדינה כמדינה יהודית.

כי חסכולם של הללו מוצדק — אין חולק. תמתת מצב הוכיחה להם כי לאחר קריסת אשיות הציונות החילונית אותת לאחות — הרי הרס המדינה על ידי עצמה, מדעת ובחדון היא עובדה מתגמדת. של חילול אבדון זה מקוננים בפיתותת החילוניות, במישרין או בעקיפין. עד שלאחרונה אף דימו את המדינה למדינה ה־52 של ארצות הברית. מגבר בולטת המציאות, שחתלואי החילו ניתת המתפרדת אינם פרנצים בציבור הדתי, ולהפך — הבא הולך מזיל אל חיל גם מבחינה מספרית וגם מבחינה ערכית. תהליך זה, שאינו נעלם מעי־נהם שם שהוא מפורץ את המיתולוגיה הבסיסית של הציונות החילונית הרשמית בנאמה השונים האחרו־נות: זו נבאה את שקיעתו של "הניטו הממון הקפיטליסטי המחשוף" של עם ישראל, כשעל חור־בותיהם תחדש האומה את פניה. במקום זאת — היהודי ה"ניטואי" פורח, היהודי החדש מת־בולל. בכשלון כזה של אידיאה שלמה אין הם מוכנים לראות — ולכן נחלבו לגרד גם את תחנית היחידה, המעידה עדיין על יחודה היהודי של המדינה — השבת.

* * *

ר"ן ומפ"ם מדדות בגלוי כי לא הקדנת סרגו היא יעד המאבק, ולא "יהדה ובדוחיה" זו או אחרת — אלא ביטולה של השבת ברשות הרבים. הן יודעות יפה כי בתי הקולנע מצטיינים בתפוסה ולילה, מאז דחקו הטלוויזיה הדראבו את רגליהם, ואפילו המוערון הרוחני "צוחה" בירושלים שמם על פי רוב למרבת המדרחוב על מסלולתיו. גם לא הכפיה הדתית היא המעוררת את דאגתם, שהרי אם זו קיימת בכלל — אין הקפה עולה על הכפיה שחש אדם באיסור לתלות כביסה ברשות הרבים. מעולם לא היתה בהסטוריה הפוליטית של מדינת ישראל קוהציה דלת הישגים תוחקתים דומים כמו זו הנוכחית. הנשענת על קרטל אנשי דתי המכנה "ליכוד לאומי"; מעולם לא היתה עקיפה כה גלויה של חוקים דתיים, שהשתנו בקרנציות קוקמות; מעולם לא נהנו מפלגות הדת מכוח כה גדול בעיצוב המדיניות הלאומית. אם תיעלם, חלילה השבת הנוכחית, הרי הרס המדינה כמדינה יהודית, הנשענת על קרטל אנשי דתי המכנה "ליכוד לאומי"; מעולם לא היתה עקיפה כה גדולה של חוקים דתיים, שהשתנו בקרנציות קוקמות; מעולם לא נהנו מפלגות הדת מכוח כה גדול בעיצוב המדיניות הלאומית. אם תיעלם, חלילה

קרב מאסף הוא מינוח מקובל לצערים נראשים של צבא מרבם, כאשר בהיר לו שהמערכה אבודה. כדי לא לחוותר בידי האויב. המוקדים תחושת ניצחון, משמיד הצבא המגוג את קנייניו שלו, את נכסי עמו — אשר עליהם נלחם במהלכים קודמים. מה שמתחיר אחריו הצבא, זכה לכינוי "אדמה חרוכה", בימוי שליחה כמה מהקרבות האכזריים ביותר שידע העולם במרוצת הדורות.

דומה כי הקרב על חילול השבת בירושלים המתוקפה של המליסנטים החילוניים. למען העלמתה מחיי־הם, מעוררים את הרושם, כי זו אכן האיסטרטגיה שלהם. לאחר שנכשלו כל המ־לחמים הקודמים — הגברה על הדת באמת או בפיתוים; הצרת צעדי החינוך הדתי ואפילו הד־תים לרשה בכל תחום ציבורי; סתימה פיות בתוך שורת הסטימה הצבא ובתי הספר בפני קול היהדות; מינון גדל והולך של שימוי הסמה בכל אפיק תקשורתי אפשרי הפיכת חוות דתית לסמל מעורר הדעה — לאחר כל זאת החלו להסתער חיזוקו מכל על השריד היהודי האחרון בתרבותה של המדינה — השבת. כאן מקוים הם להכריע את האויב — קו־ר: היהדות — גם אם המחיר יהיה קץ קיומה של המדינה כמדינה יהודית.

כי חסכולם של הללו מוצדק — אין חולק. תמתת מצב הוכיחה להם כי לאחר קריסת אשיות הציונות החילונית אותת לאחות — הרי הרס המדינה על ידי עצמה, מדעת ובחדון היא עובדה מתגמדת. של חילול אבדון זה מקוננים בפיתותת החילוניות, במישרין או בעקיפין. עד שלאחרונה אף דימו את המדינה למדינה ה־52 של ארצות הברית. מגבר בולטת המציאות, שחתלואי החילו ניתת המתפרדת אינם פרנצים בציבור הדתי, ולהפך — הבא הולך מזיל אל חיל גם מבחינה מספרית וגם מבחינה ערכית. הנישה המלך סיכיה שהפלתה בין חוק לחוק. התחילה אמנם בנישה הפונעת בכל מה שיש לו קשר עם ענין דתי אכל, השפעתה השלילית פגעה גם במשטר המשפט הכללי. המתירנות היא שהרסה כל גדר וכל סייג ואיש הישר בעיניו יעשה. כל שעניין בראש וראה את הנולד, יודע, כי אנו צועדים למשטר של אנרכיה. לא רק ההלכה איננה מחייבת את החברה, גם החוק נעשה פלסתר. העבריינות נראה בכל התחומים, הדור המבצעת שמנסה להתמודד עד גל זה, נראית כל כך עלובה, נגד כחות החזקים ממנה פי כמה.

מה שמתגלה, אם על ידי המשטרה, אם על ידי מבקר המדינה ואם זה על ידי מחלקת החקירות לפשעים חמורים, אינו אלא "קצה הקרחון". גם אישים חילוניים מתלונים על התפרקות כללית, אפילו מתוך אותם ערכים שהחיינו להחליף ערכי היסוד של היהדות. אין אנו צריכים להיות המקר טרנים הקצוותיים, די להאזין ולקרוא מעט מן האמר והבחנר, כדי להגיע לאמתה מסקנה שלילית.

יש בתברה החילונית תופעה פטולות בתכלית, שאפילו אדם המנוער מתורה ומצות לא היה יכול להעלות על דמיונו הפורה ביותר. ערכי יסוד של כל חברה מתוקנת, לא רק יהודית, נרמסו ברגל גסה. נסות הדות נעשתה מסבא עובר לסחר.

"תרבות הפנאי" ומכשירי הבידור התפרקו מכל צלם אלוקים. תעשיית הבידור הפכה לתרבות אנשים חטאים, עד שכל הסרבה לחטוא, הרי זה משונה בעיניהם, מי שעוקב ולא במועם אחרי אורח החיים של אלה המתימרים להיות "פרנסי הצבור" מזדעזע יום יום. יש מרחק רפש עמוק בין אורחות החיים של שלומי אמוני ישראל, לבין אותם אנשים שהם ישראלים, רק מפני ש"ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא". יצר החיקוי מעביר את האנשים על דעתם ולפעמים רבות אבו מתחר לחלים מן הדיעה שבידיהם של אלה, מסורים תיהם של אחרי המדינה לשבט או לחסד. קלות הדעת היא אם כל תטאת.

* * *

התקפת המתקן נגד שרידי חומת השבת שאפילו לה אחוזת הכלי, אינה מקריות. היא אמנם מתוכננת על ידי קבוצות שליחות שבקצה המחנה, אולם היא מתקבלת, בשתיקה כמודאה, גם על ידי אותם אנשים המצוים מבלגות אשר עוד אינן מעיזות להרחיק לכת, ומשאירים משימה מכרעת זו לידיהם של אלה המלבים את האש הגדולה מתוך הגחלים הלוחשות.

הפעם הדברים אינם נעשים כבדרך אגב, הם מבקשים להסתיר התסעיות כללית על כל הקודש והיקר. ומה שמדהים, כי ראשי עדיות בצרים

מעמה עקיבא דרוק

לראות בכאב

י. שפינל

אולי נשנה כיתן תפסיק לראות בעצם את המ־ציאות האיומה, ובמקום זה נתחיל לראות הכל בכאב?

לא מחמת תכסיס או תחבולה, אלא קודם כל מפני שזה באמת צריך לכאוב לנו, ומלבד זאת — מפני שכך זה גם יהודי יותר, ואם זה יהודי יותר, הרי שכך זה צריך להיות.

ועל מה לכאוב? לכאוב על שכך עלתה להם להמתי יהודים, ומי יודע כמה הוא מספרם ומגרם, שהם הולכים ומובצים, הולכים ושוקעים לתוהום של כליון ואבדון מן הקיום היהודי.

ואין כאן שום סליצה. זהו מציאות הגלית עתה בכל אימתה. אם פעם היו שחששו שהתעוצה החילוניות תוליד לנו מעין "יהדות חדשה", יהודים משכילים, שלמדו, ששנו ופרשו, שידעו את קתם התחבוונו במודע לסרוד בו, שקנו דעת יהדות ועל אף חתרף כל ידיעתם — הם קמו למרוד, הם סחפו עם מרידתם המונים כה גדולים. עם הדור שלפנינו, לרבות המבאנים הטומים בראש הס־ערכות להריסת שאריות אחרונות של יהדות שעוד נותרה בהם — אין ליהדות את כל חשבון הזה. הם כבר לא אשמים בכלל. הם נולדו לתוך התוהם הזו, לתוך המבוכה והבלבול, לתוך הניכור הנו־תק. הם פשוט לא יודעים כלום.

ועל כן, החושבן, או היחס, צריך וחייב להיות אך ורק יחס של כאב, של רחמים וחמלה. כי מי שקוק עוד יחוד לרחמים, מאשר יהודי הקם חוצץ: אני הולך לאיבוד? יהודי שקם ומרדה, כי הוא יודע שבהמשך הליכתו בדרך שהתוך לפניו אלה שקדמו לו, הוא יכול אולי להיות משכיל, הוא יכול להיות אולי עשיר, הוא יכול להיות מחקרם, אבל כל זה מעניק לו רק נתונים להיות גוי, בעוד שאת היהודי שבו הוא הולך ומאבד — היש עוד מי שוקוק כמתו לרחמים ולחמלה? היש עוד מישהו שראוי כמתו שיכאבו עליו?

ארו ביטון הוא יצא צפון אפריקה, עלה ארצה בראשית שנות המרוגה. הוא כיום סופר וחילוני. במאמר שכתב על "יהודים ספרדים בקפטנה ושטרוימל", וכמתנו לתנועת התתעוררות המ־בוכה שקמה בחלקים גדולים של היהדות הס־פרדית בארץ, הוא אמנם מנסה בתחילה לתקוף את הפניה הזו לעבר "היהדות האשכנזית הקיצו־נית", אך בסופו של המאמר הוא בא לידידי האמתי. "הייתי רחוי עד שנתי ה־23 התפקרתי תוך חיבטי־נפש קשים". אינני יודעים מה בדיוק הזחיבטים שהוא מדבר עליהם, אבל בדור שהוא קרבן, אחד מני מאות אלפים, שנסחפו אחר החילוניות שהפשיטה יהודים מצורתם הקדמת, והנה עתה, גם הוא, עומד בתחושה כה עמוקה, שלפני שבא לעולם הזה, הוא אכן התפקד, אבל לא תפס כל אחיזה במציאות הדשה. ביטון כותב, בין היתר:

"כולי הערכה לאותם החיים הדתי, גם אם אינני נמנה עליו. אותם חיים סדור מקנה ביטחון לכל פרט בקהילה ודיעה מחולטת יום־יומית של מה נכון ומה אינו נכון לעשות. החיוך הדתי מהוה, בלי ספק, מיפגש עם משהו מעבר לתומני ולחולף. החיים הדתיים נחנים תשובה לכל ספק לעומת חיים חילוניים של התנכטות מתמדת. חיים חילו־ניים, שערכיהם המרכזיים הם המעמד המומי והחישב המקצועי וחיפוש בפיתוי אחרי בילוי של שעות הפנאי, הם חיים ללא הזדמנות של התעלות...

"החיים החילוניים השיגרתיים שבהם אני מבוטס, יוצרים תחושה של שממה חזקה... לעתים אני מצטער על שאיני יכול להקנות לבני חיוך מקחתך... הַחִוַּלְקוּתִי לְהִסְתַּמֵּן עַל תְּחוּשָׁה הַחִילוֹנִי אֲנִי מַפְקִיעַ מִבְּנִי אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְאוֹשֶׁר תּוֹרַיִּתִי וְלְאֹשֶׁר מִקְּרָאִי. אֵיזוֹ לְשוֹן אַתָּה? בְּמִדְרָשׁוֹן? לֹא־אֲנִי לֹא. מִתְּכַנֵּס לְתוֹר בְּתוֹשְׁבָתוֹ. אֲנִי לֹא הַקְּרָאָה לְתוֹשְׁבָתוֹ. אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת הַמִּשְׁנָה שֶׁבְּאֲרוֹנוֹת הַסְּפָרִים לֹא כְּלוּם.

אני יהודיה לא פחות טהור מן היהודים, אך אני הולכת לאיבוד, אני הולכים לאיבוד"...

האם אפשר שלא לכאוב למקרא דברים כאלה? כל ההתרוצצות של היהודי האובד מציה בשורות אלה, ואל נחמה אל הסתירות המופיעות בהם, בדרכי שאסור לנו ללענג ולשחוק על כך, מפני שהבלבול הזה הוא הממצה את הטרגדיה של המוני יהודים כיום. אותה אשה שכתבה, רק ביטאה מה מתחולל במחום ובלבם של רבים. ואולי היא עוד מיחדת בכך, שהיא עוד יודעת לנסח את המתחולל בה, אבל זהי מצין "המתנר־מצב" של כל מה שקרוי המחנה החילוני, מחנה של המוני יהודים שהוחנו מדרך היהדות, ואין הם יודעים לשית עצה, איך הם מצילים את עצמם מאבדון ושקיעה.

* *
*

חשבון של זעם היה במקומו פעם, בעבר, אך זמנו חלף עתה לגמרי. חשבון הזעם היה עם מחוללי התנועה להריסת גדרות היהדות, שהיו משכילים, שלמדו, ששנו ופרשו, שידעו את קתם והתבוננו במודע לסרוד בו, שקנו דעת יהדות ועל אף חתרף כל ידיעתם — הם קמו למרוד, הם סחפו עם מרידתם המונים כה גדולים. עם הדור שלפנינו, לרבות המבאנים הטומים בראש הס־ערכות להריסת שאריות אחרונות של יהדות שעוד נותרה בהם — אין ליהדות את כל חשבון הזה. הם כבר לא אשמים בכלל. הם נולדו לתוך התוהם הזו, לתוך המבוכה והבלבול, לתוך הניכור הנו־תק. הם פשוט לא יודעים כלום.

ועל כן, החושבן, או היחס, צריך וחייב להיות אך ורק יחס של כאב, של רחמים וחמלה. כי מי שקוק עוד יחוד לרחמים, מאשר יהודי הקם חוצץ: אני הולך לאיבוד? יהודי שקם ומרדה, כי הוא יודע שבהמשך הליכתו בדרך שהתוך לפניו אלה שקדמו לו, הוא יכול אולי להיות משכיל, הוא יכול להיות אולי עשיר, הוא יכול להיות מחקרם, אבל כל זה מעניק לו רק נתונים להיות גוי, בעוד שאת היהודי שבו הוא הולך ומאבד — היש עוד מי שוקוק כמתו לרחמים ולחמלה? היש עוד מישהו שראוי כמתו שיכאבו עליו?

ארו ביטון הוא יצא צפון אפריקה, עלה ארצה בראשית שנות המרוגה. הוא כיום סופר וחילוני. במאמר שכתב על "יהודים ספרדים בקפטנה ושטרוימל", וכמתנו לתנועת התתעוררות המ־בוכה שקמה בחלקים גדולים של היהדות הס־פרדית בארץ, הוא אמנם מנסה בתחילה לתקוף את הפניה הזו לעבר "היהדות האשכנזית הקיצו־נית", אך בסופו של המאמר הוא בא לידידי האמתי. "הייתי רחוי עד שנתי ה־23 התפקרתי תוך חיבטי־נפש קשים". אינני יודעים מה בדיוק החזיבטים שהוא מדבר עליהם, אבל בדור שהוא קרבן, אחד מני מאות אלפים, שנסחפו אחר החילוניות שהפשיטה יהודים מצורתם הקדמת, והנה עתה, גם הוא, עומד בתחושה כה עמוקה, שלפני שבא לעולם הזה, הוא אכן התפקד, אבל לא תפס כל אחיזה במציאות הדשה. ביטון כותב, בין היתר:

"כולי הערכה לאותם החיים הדתי, גם אם אינני נמנה עליו. אותם חיים סדור מקנה ביטחון לכל פרט בקהילה ודיעה מחולטת יום־יומית של מה נכון ומה אינו נכון לעשות. החיוך הדתי מהוה, בלי ספק, מיפגש עם משהו מעבר לתומני ולחולף. החיים הדתיים נחנים תשובה לכל ספק לעומת חיים חילוניים של התנכטות מתמדת. חיים חילו־ניים, שערכיהם המרכזיים הם המעמד המומי והחישב המקצועי וחיפוש בפיתוי אחרי בילוי של שעות הפנאי, הם חיים ללא הזדמנות של התעלות...

"החיים החילוניים השיגרתיים שבהם אני מבוטס, יוצרים תחושה של שממה חזקה... לעתים אני מצטער על שאיני יכול להקנות לבני חיוך מקחתך... הַחִוַּלְקוּתִי לְהִסְתַּמֵּן עַל תְּחוּשָׁה הַחִילוֹנִי אֲנִי מַפְקִיעַ מִבְּנִי אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְאוֹשֶׁר תּוֹרַיִּתִי וְלְאֹשֶׁר מִקְּרָאִי. אֵיזוֹ לְשוֹן אַתָּה? בְּמִדְרָשׁוֹן? לֹא־אֲנִי לֹא. מִתְּכַנֵּס לְתוֹר בְּתוֹשְׁבָתוֹ. אֲנִי לֹא הַקְּרָאָה לְתוֹשְׁבָתוֹ. אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת הַמִּשְׁנָה שֶׁבְּאֲרוֹנוֹת הַסְּפָרִים לֹא כְּלוּם.

אני יהודיה לא פחות טהור מן היהודים, אך אני הולכת לאיבוד, אני הולכים לאיבוד"...

האם אפשר שלא לכאוב למקרא דברים כאלה? כל ההתרוצצות של היהודי האובד מציה בשורות אלה, ואל נחמה אל הסתירות המופיעות בהם, בדרכי שאסור לנו ללענג ולשחוק על כך, מפני שהבלבול הזה הוא הממצה את הטרגדיה של המוני יהודים כיום. אותה אשה שכתבה, רק ביטאה מה מתחולל במחום ובלבם של רבים. ואולי היא עוד מיחדת בכך, שהיא עוד יודעת לנסח את המתחולל בה, אבל זהי מצין "המתנר־מצב" של כל מה שקרוי המחנה החילוני, מחנה של המוני יהודים שהוחנו מדרך היהדות, ואין הם יודעים לשית עצה, איך הם מצילים את עצמם מאבדון ושקיעה.

* *
*

חשבון של זעם היה במקומו פעם, בעבר, אך זמנו חלף עתה לגמרי. חשבון הזעם היה עם מחוללי התנועה להריסת גדרות היהדות, שהיו משכילים, שלמדו, ששנו ופרשו, שידעו את קתם והתבוננו במודע לסרוד בו, שקנו דעת יהדות ועל אף חתרף כל ידיעתם — הם קמו למרוד, הם סחפו עם מרידתם המונים כה גדולים. עם הדור שלפנינו, לרבות המבאנים הטומים בראש הס־ערכות להריסת שאריות אחרונות של יהדות שעוד נותרה בהם — אין ליהדות את כל חשבון הזה. הם כבר לא אשמים בכלל. הם נולדו לתוך התוהם הזו, לתוך המבוכה והבלבול, לתוך הניכור הנו־תק. הם פשוט לא יודעים כלום.

ועל כן, החושבן, או היחס, צריך וחייב להיות אך ורק יחס של כאב, של רחמים וחמלה. כי מי שקוק עוד יחוד לרחמים, מאשר יהודי הקם חוצץ: אני הולך לאיבוד? יהודי שקם ומרדה, כי הוא יודע שבהמשך הליכתו בדרך שהתוך לפניו אלה שקדמו לו, הוא יכול אולי להיות משכיל, הוא יכול להיות אולי עשיר, הוא יכול להיות מחקרם, אבל כל זה מעניק לו רק נתונים להיות גוי, בעוד שאת היהודי שבו הוא הולך ומאבד — היש עוד מי שוקוק כמתו לרחמים ולחמלה? היש עוד מישהו שראוי כמתו שיכאבו עליו?

* *
*

ואין גם בדברים הללו של ארו ביטון זעקה גדולה של כאב? האין כל עצם התופעה הזו שלמה: ארו ביטון כדי לבטא טרגדיה שהיינה להכאיב ולפצוע לבו של כל יהודי? הוא נטש או נכון יותר נושל מן הדת ומן המסורת היהודית, אין בו הכוח לחזור אליה, הוא מבטא את תודתו לעתיד בראותו את בנו שהפקיע ממנו את ההמשכיות היהודית, וכל עולמו מתרכז ב"צלילי פרסומת", שאינם אלא ריקנות חלול. האב, במקרה הזה, מפני שבנו עוריר עוד ספק יהודות, יוכל עוד לשמור על תודעה של קיום יהודי, אבל בנו כבר לא יוכל לעשות כן. הוא ומה אשתמטות על פרטאיאל האבדון ההזלון היהודי.

האם עליה עלינו לזעוק או לכאוב? אמת ונכון, אותה מיתקפה זוחמה של הנסיון לחסל את השיירי [illegible] מחודרים שעוד נותרו לדת מבחי־נת השקר והמשותף בין מיהדות ההיסטורית לבין ההמון החילוני — יש בו כדי לעורר כעס חרדי ואולם, נתמקן נא באומללות הנוראה שבשמה הם מדברים ותוב־עים את הה[illegible] הצלובים הללו של קלגנע ובידוד מע[illegible] [illegible] שבתות. עם ישראל נתבקר בארצ[illegible] [illegible] שבת, "מתנה נגזה יש לי בבי[illegible]מה", אומר הקב"ה, והשבת מ[illegible] כל הללו של היהודי ההיסטורי, היא מקור הברכה, היא מקור הזר־שואה, היא מחיה את היהודי לא רק בו ביום, אלא בכל רגע מכל ימי־החול שלו. היא היסוד, הראשית התחלית של היהודי, מקור אושרו וכל שמחתו.

הנה אותם צעירים ובני־נוער שבשבילם תובעים את הבילוי הקלוקל, הם מופסדי־השבת. אומללים מרגע היוולדם, נכים מרגע עומדם על דעתם, חסרים את העיקר והיסוד שהיה בעבר לכל יהודי שומר־שבת. הם חסרים יתר מרחוסר־לחם, עניים וחלים יותר מכל מך רוש שיש בעולם, מרוקנים יותר מכל ריקנות. מי עוד ראוי יותר לחמלה ורחמים מהם? מי עוד זכאי יותר מהם שיכאבו עליו? הרי אין בעולם נכות כנכות רוחנית. אדם יכול להתגבר בלי יד ובלי רגל, בלי ראיה ובלי שמיעה, וכיום, עם התפתחות המדע הרפואי, מתגברים אנשים גם עם לב חולה, עם כליות שתולות זעם כל מכל אחר. אבל אין שום תחליף לנתח־חיים רוחני. שום סכריקה של השתלות לא תועיל כאן. החסר — חסר במציאות ובמשמעות. אין לו תרופה ומזור.

על מה, איפוא, לזעום במצב כזה? בגלל שהצעירים הללו כתנו מראש לביה־ספר שאין בו שום חינוך יהודי? על שום שביתת־הנוערים מרוקן מכל ערך יהודי, או שיש בו רק "צלילי פרסומת", כפי שמרחה ארו ביטון האומלל ונבה הדוח?

* *
*

לראות בכאב — הוא בראי ענין של רגש, וקשה לצוות עליו. אבל אפשר וצריך לשנות את המבט. לראות יהודי כזה שמחלל שבת, מפני שהוא בכלל לא יודע מה זו שבת. מפני שזו שפה זרה לו — אל נא נקלל אותו ואל נא נידך עליו, אלא נכאב עליו. נראה בו את מראה דמות המרגיה הנוראה שירדה על העם היהודי, כשנטיעתו בשבת אינה מהולה אותו רק למקום־הבילוי שלו, אלא אל תהום האבדון, ועל כך אי־אפשר שלא לכאוב.

לראות בכאב הוא אכן ענין של רגש, אבל לא רק זה. יש לדבר גם משמעות מעשית. לראות בכאב, משמעות הדבר שאין יוצאים למלחמה אתו או נגדו, אלא הולכים להציל אותו. אז, לפחות, רוצים להצילו; לראות בכאב — משמעו לעשות הכל כדי שיגיע אליו ה"מסר" שרואים בו ראוי לרחמים ול־חמלה. ואין כל תכלית במלחמה אתו, כמו שאין שום סיבה לצאת למלחמה נגד מי שלבו התרופף, שכליותיו לקו במחלה. וכשם שעל הלוקים בחולי־שפיר צריך לכאוב, הלא ראוי לרגש־חמלה, כך גם על הלוקה בהחזיה צריך לכאוב ולרחם ולחמול.

במראה הסמה אמר הי למשה: "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו, וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו" (שמות ג, ז־ח). וישראל היו אז שקועים במ"ט שערי טומאה.

מי הם הפרימיטיביים?...

נתן גילרנטר

פיליטון

פני ראש העיר קרנו מאושר. מזה זמן רב לא היה במצב רוח כל כך מרומם כמו בליל שבת זה. הוא התרוצץ במרץ נערים בחדוות הבירה, כשמסבים מפזרים ומכרכרים פעילי ר"צ ומפ"ם עם מכנסי ג'ינס וחולצות פתוחות, הרגיש את עצמו כדג בים. גם עשרות תיכתיסטים בני טיפש־עשרה התנדחו בשמח עם מרטות ברזל ושאר כלי משחית. הרג

هكذا من الأصل

בית הארחה בדרך ל"הדסה"

מה עושה יהודי שומר שבת, שטאלץ לבקר תולה קרוב משפחה שאושפז בבית החולים "הדסה" בעין כרם? מרחק הליכה של כמה שעות. היכן ינוח והיכן יסעד את לבו.

מה עושה יהודי שמבקש להיות קרוב ליקיר נפשו גם בשבת. היכן ילון, היכן יקדש על היין והיכן יסעד סעודת שבת וחגליף כח. שאלה זו נתעוררה אצל רבה של שכונת קריה מנחם הרב יעקב ויספיש שליט"א, ותהקל לא פעם בתופעה זו.

כדבה הפגיל של שבוה זו, ששינתה את צורתה ודמותה מאד נכנס לתוכה הרב הפגיל שבוטיתו נשמע קול תורה בבתי כנסיות ומדרשות. שבוה שבארתת גם כולל של תלמידי הכמים, פתח ביזמה לבתנ ביה הארחה שומר שבת, בשם "מצפה מנחם", אשר ישמש את צרכיהם של הרבים. בית ההארחה ישרת גם את אלה אשר באים מחוץ לירושלים ורוצים להיות בקרבת מקום לעקוב אחרי מצבם של בני משפחתם.

ביה הארחה יראג לא רק לינה אלא גם לאבילה ושתיה. לרבות אפשרות לינה בשאר ימות השבוע.

כיה הארחה זה יפתח את שעריו בימים הקרובים ותקבל בשמחה בכבוד החרדי.

מציעים "תקנות דיון" ברוח בתי המשפט - בבתי הדין הרבניים

האם יוכן לפתוח את דיוני בתי הדין הרבניים לקהל, האם זו טובת המתדיינים להחציא ענינים אישיים ופרטיים כיר־תר. שאלו כמה דיינים שנדהמו לשמוע את הדרישה של מציעת ארגון "נעמת" של ההסתדרות ר"אמונה" של המפד"ל.

ההצעה האמתה הועלתה בסמגרת דיוני ועדה מיוחדה שמתה מרצת הרבנות הרא־שית לבדוק ולתקן את הסמן תיקון. עצה זו אינה מתייבת, ומרצה הרה"ר שומרת לעצמה את הזכות לדחות. הסמכה הרשאית לקבל או לדחות, הוא בית הדין הרבני הגדול. ועד הד־יינים שנתבקש לשלוח נציג להנדה זה, מרב לעשות האת, ודרש שהמונה הנדה דיינים. כפי שהדבר נעשה מדי בחרי הרב הראשי הגר"א הרצוג ז"ל. ועד הדיינים הבכ חבכ, בבטופו של דבר לא יצא דבר מתקן.

הדבנות הראשית פנתה למספר דיינים אישיי. כמה מביניהם הסכימו להשתנף בעדה, בעיהם הדיינים הדב שלמה בן־שמעון הדין הדב דד המל מת"א, הרב יוסף עדב, הדב ש. ד־בובסקי, וכבוכו נקבע הדב הלל קולין היועץ המשפטי של השיפוט הרבני. ועד כמה יצ־ציים. ובינתם נציגות ארגוני הנשים נעמת ואמונה.

בעדה זו נולדה ההצעה לפתוח את הדיונים בבתי הדין הרבניים גם כאשר הם דנים בע־ניני אישות דבר שעודד תמיהה ותמה כין הדיינים. פומבריות זו רק תתן תומר לכלי התיקשורת לעסוק כל יום ברוכלות ולשון הרע, וחפגע בזכויות צנעת הפרט.

מסתבר, שהשר זבולון המר, מבקש לקבל את תסיכת כל הצדדים, ביחוד של ארגון הנשים "אמונה" בהתמודדות הצפויה ביו לבין יוסף שפירא, על "הבכורה" בספר"ל.

אשר קרך בדרך

"אשר קרך בדרך" — בנסיון למשוך עובדי אדמה תמימים "הנחשלים אחריך" הביבו לאחרונה אנשי כנסיית "המשיח", הנמצאת בעיר העתיקה בשמוך לשער יפו, שלטים בעברית המזמינים את היהודים לבא ולבקר בכנסיה כדי ל"יראות ולשמוע". "מדוע יש בכנסיה סמומות בעברית וסמלים יהודיים".

תושכים ברובע היהודי הת־ריעו על נסיון זה, אותו הם רואים כפעולה מסיתרית חמורה המב־ומת אל מסיילים ותירים יש־ראלים, תמימים ותאיבים, הע־לולים לקלום בביקור כזה מושגים ודצות נוצריות. והחמוד כיותר, לדברי המדריכים, הוא הפניה אל התיירים העושים בדרך כלל את דרכם במקום זה, אל הבחול המערבי, המקום המקודש ביותר לעם היהודי.

כפי שנמסר עומדים אנשי הרובע לפנות אל שר הדתות בבקשה שיפעל בקרב אנשי הדת הנוצרית למנע פעולה מסיתרית זו.

הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?

ידיד

"דברו דבר ולא יקום"...

— שלום למזכירות מערכת עתון "דבר". רציתי לברר, מדוע פרסמתם ידיעה נרחבת על טענותיו של השר יעקב צור בענין יבוא החיסה, כאילו זה יעלה לאוצר מיליוני דולרים, ואת טענת מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה, המכחישה זאת מכל וכל, לא רק שלא הצגעתם, אלא לא פרסמתם בכלל?

— מהמערכת: מערכת "דבר": אתה צודק. אולי לא התקבלה ההודעה במערכת.

— אבל ההודעה הופצה בין כל מערכות העתונים, באמצעות שרות צדיים. איך יתכן שאה הדתעם השר צור קבלתם ואת הדתעת משרד הסחר והתעסיה לא קבלתם?

— המהמרית: אולי זו מגעת מכבית. נברר זאת עם עתון המרשתה הנתון. בכל אופן, תודה על שהעצת את תשומת הלב.

★

מבחינה של ה"תודה" במקומה מתן, אבל את ההבחשה של מסחר המסחר והתעסיה לא מצאו ב"דבר" עד עצם היום הזה...

א. שולמן

בניו־יורק זה אפשרי...

דתו של אדם - נתון חוקי מחייב בקביעת רגע המוות

חוק חדש שהתקבל ביוזמת אגודת ישראל

מאת סופר "המודיע" בניו־יורק

בית־המחוקקים של מדינת ניו יורק. קיבל באחרונה חוק האוסר על גורמים רפואיים (רופאים ובתי־חולים) לקבל הכרעות כלשהן המגעות לק־ביעת מותו של אדם, כאשר הדבר עומד בניגוד להשקפותיו הדתיות של החולה.

המשפטן הבכיר של מרכז אגודת ישראל בארה"ב, עו"ד דוד צרבעל הבהיר, כי החוק החדש תואם לעמדתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כפי שניסח אותה לפני למעלה מעשר שנים.

לפני עשר שנים הוגשה לבית־המחוקקים של מדינת ניו יורק הצעת חוק שביקשה לקבוע הגדרה כללית על "זמן המחת", שתהיה תקפה לגבי כל אדם, בכל בתי־החולים. הרב משה שרד ביקש אז את תו"ד של הגר"מ פיינשטיין, שבעקבות זאת כתב אז תשובה מפורסמת בה הכיע את הדרישה, כי כל חוק לקביעת זמן המות של אדם יהיה חייב לכלול סעיף של יוצא מהכלל לגבי כל אלה שעקרונותיהם הדתיים עלולים להתחלל עקב הפעלת החוק האמור.

החוק הנוכחי, שהוגש לבית־המחוקקים ע"י חבר הקונגרס שלדון סילבר ולסנאט הגיש יורקי ע"י הסנטור לוי, נעשה דחוף לאחר שמחלקת הבריאות של מדינת ניו יורק הוציאה באחרונה הוראה, כי רגע המות יקבע לעת הפסקת פעולת המוח. בהתאם להוראה יכולים רופאים להפסיק פעולתם של אמצעי־החיאה למי שנקבע להם מוח מוחי.

עו"ד צרבעל הפנה את תשומת־לבה של מזלקת הב־יראות, כי החלת ההוראה הנ־מוה ככללית לגבי כל החולים, עלולה להביא לחילול אמתתם הדתית של חולים מסוימים. כך, למשל, היא דעתם של רבים מן הפוסקים, כי מי שמחזו מת, עדיין אינו יכול להחשב לפי ההלכה היהודית כמת. בתוכבו כי בית המחוקקים יאשר את הצעת־החוק של מר סילבר, הטעים עו"ד אגודת ישראל, כי בהצעת־החוק מבקש הצד הדתי להבהיר, כי אין הוא מעונין בכלל לכפות את גישתו על כל האר־כ לוסיה, אלא הוא מבקש להבטיח כי הגישה החילונית לא תיכפה על החברה הדתית.

בהתאם לחוק התדש, יהיו הרופאים זחייבים במקרים כאלה של קביעת מותו, נסיונות להר־פסקת אמצעי־החיאה או השוד־לת אברים, להתחשב באמתתם הדתית, מצפונם ועקרונותיהם של הממופלים, ורופאי בתי"ח יהיו חייבים לבדוק את שייכותו הדתית של החולה, במקרה הזא לא הח"ע על כך מבעוד מועד.

נציג אגודת ישראל הגר"ד את החוק שקיבל את אישור בתי המתוקקים של מדינת ניו יורק כהישג ושוב. הוא הצביע על כך, כי אגודת ישראל פעלה בשנים האחרונות במספר ניכר של מר־יגות באר"ב למען השגת הגנה רומה על זכויותיהם הדתיות של יהודים. לדוגמה, ציין, כי כאשר התקבל לפני מספר שנים בבית־המחוקקים של מדינת ניו ג'רסי מוק לקביעת זמן המות, כלי להביא בחשבון את הזכות הד־תית של יהודים, שיכבה אגודת ישראל את מושל ניו ג'רסי לעבר את החוק. בקליפורניה פועלים נציגי אגודת ישראל בשיתוף־פעולה עם נציגי משרד הבריאות למען חקיקת חוק דומה, שיהיה בו כדי לספק את הדרישות הד־תיות.

אנחנו נשאיר לכם את ירושלים השאירו לנו אתם את סנט מוריץ

מתרבות תופעות של אנטישמיות בשווייץ הסולידית

העיסקה שהציע ראש עיריה בשווייץ:

לא נעים. אך להתעלם קשה עוד יותר. אולי בסופו של דבר אין השד נורא כל כך. אך ספה לאוזן עוברות השמועות. האר־זרחים השוויצרים הייקים והסבלנים מאד, מגלים לאח־רונה יותר ויותר הסתייגות וחוסר אהדה לאורחים יהודים הבאים להינפש בערי הקיים המטופחות.

הייר אירהפי שסהה לאתרהה בדאוס מיירת הקיים המושכת אליה יהודים הרבים מכל העולם. התקשה לשכנה ריבה לפי רצונו. אתר מבעלי הבתים אמר כמפר־רש: "לא רוצה להשביר ביתי יותר ליהודים".

אך מדיווחים אחרים ממתבר כי אין זו תופעה מקרית ויחידה. סיפורים באלו מתולבים בין האלפים היבאים לנפש וקיים ביתר־ערי שוויץ. כך סופר בנוגע מוריץ על יהודי תרדי שבעלי הבית אותו שכר נמפלו אליו על לא עוול בכפו והאשימוהו בג־נבה כלי הבית, חפותו הוכתה רק לאחר מעצר וחקירה נמרצים, במקרה אחר שבו התלונן אורח במשמרה על תקיפה בידי בריר־נים נשאל הסתלונן — יהודי חרדי מבלגיה — על ידי השר־מר: "למה אתם באים לפה, הרי לא אוהבים אתכם כאן". השומר החוקר לא ניסה כלל להסתיר את עויינותו ואת העובדות הס־שוטות.

שוויץ משכשת כארץ קיים לתיירים מבל העולם, בין הייר־רים גם רבים היהודים, חילדים כדתיים. בעיקר יהודים מאמר־קה וארצות אירופה. אך גם מארץ ישראל. האקלים הנוח בערים כמו דאוס, סנט מוריץ ודומיהם מהוים מוקד משיכה לאנשים מן המדינות החמות, את ההסתייגות הבימים האנ־מישמים מושכים אליהם דווקא היהודים החרדים, ואת על שום שהם בולטים בנוף, בגלל לבשם לעומה התיירים האחרים, על אף שהם מיעוט קטן יחסית, סיבה נוספת היא שהשוויצים "ההגונים" ר"המתורבתים" אין להם הרבה מה להפסיד אם יגרמו לצמצום תיירות מסוג זה, כי הרי היהודים החרדים מהוים סוג תיירות בעל הוצאות מוגב־לות לעומת האחרים שעליהם בעיה בל תיירות שהיא, הם לא מבלים בבתי הקפה ומקומות הבידור הרגילים, גם את האוכל שלהם הם לוקב, בגלל הכשרות, מעדיפים להביא עמם מן הבית, כך שוק נהני המתיות הממשלה נהנים מהם, משלמים את "מס האורח" המוטל על כל תייר, כל תיר השוכר בית או מימה צריך לשלם למשלה 1.95 פרנקים ליום, זו הכנסת האירוח הישירה מן התיירות, האאורחים השוויי־צים אינם מנסים כלל להתחסק מבן.

שאלתי את בן שיחי מדוע לא יבולה ארץ ישראל לתפוס מקומה של שוויץ בתיירות הר־הדתית? מסתבר, שאין הענין פשוט כל בן, מדובר הרי בתיי־רות קיץ ובאנשים שיש בידם האמצעים, ומתפשים בפלם מן התוס השורב של ניו־יורק או אנטורפן, מה ששוויץ מציעה עדיין אין בארץ ישראל, המקום היתיד שיכול היה לתפוס חלק מן הנתח הוא צפת, אך מבחינת הפיתתח היא מאוד רחוקה, אפשר בראותם למיל שעות ארוכות בגיות מרצלות ויפהפי־ות בלי לראות אור השמש, ושי־רותים ותחבורה מסורבים בכל פינה, יתכן שצפת יכולה לבנות בעיקר על התיירות היהודית הדתית, אך היא צריכה להערך לבן, אומר לנו איש שיתנו. האמנם מסוגלים פרנסי עיר זו להבין זאת?

ראש עיריית סנט מוריץ הציע לא מכבר, בעת שיחות נימוסין שקיים עם אחד מנדולי הסיסדות שנפש בעיר זו: "בואו ונעשה עיסקה, אנחנו נשאיר לכם את ירושלים ואתם תשאירו לנו את סנט מוריץ. אמנם את דר"ז השמיע סהלצה — מילתא דב־דיחותא, אך השומעים קלטו בכך הד של הכימויים המסתיי־נים של תושבי עיר.

אולי באמת ראוי לקבל הצעתו.

ידיד

"לביא" כבר נגמר - עכשיו היוכח הוא פוליטי ולא צבאי־עניני

"לביא 2000" גם היא תוכנית חסרת בסיס

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

ה"לביא" היה.

בחוגים צבאיים ובמתיים מתיחסים כבר הימם אל מטוס זה כאל מוצג מחיאוני. אוהבים את בלי הטיים הקסן השחובב אך יוד־עים שהרא לא מה שהיו רוצים, במחיד שהיו יכולים לקנות ובמוצר הנדרש. תבל. אך זהו המצב. כבר עתה ברור שגם אם יוחלט על המשך ייצורו הרי שבמוקדם או במאוחר ימות "מיתה נשיקה". הרא לא יהיה הממום הבא של החיל. מישוו הציטות הימם, הרא פוליטי ולא צבאי עייני ועד שה־כוחת יעלה על התוכנית ידבר על ממוס "הלביא 2000" או על תוכ־ניה פרס.

תוכניתו של שמעון פרס מרב־רת על שיתופה של ישראל בפיתוח ובבניית ממוס האף־16 המתקדם. הרבה מילים יפות, אך במציאות יש מעט מאד מאחורי בוונה זאת. חברת "ג'נראל דיינאמיקס" האמריקנית, יצרנית הממוס הש־לימה את כל מה שרצתה לצורך פיתוחו ובנייתו של הממוס והיא עוסקת בפועל בייצור הסרדות הראשתיות של הממוס. אם יש לחנות מהנרסי החברה יש עוד כשרות פיתחים ושכלולים שיר־גנסו בסרדות הבאות. ספק אם במה שמציע שמעון פרס — שיי־תוף פעולה בין ג'נראל דיינמיקס לתכשיה האווירית — יש משהו מהותי שכן מהנדסי וראשי החברה האמריקנית אינם חשים (חו כילה ערינה) שהם נוקקים לתעשיה האווירית הישראלית כדי להשלים תחום זה או אתר בממוס. נבון שבמהלך פיתוחו של ה"לביא" הנשגו במה הישגים רעיתיים ותכנוניים שהיו בהחלם יכולים להשתבץ כאף־16 המשופר אך בזכות אותם דברים אין תבחה כדוגמת ג'נראל דיינאמיקס לוקחת לה את התעשיה האווירית אז אפילו את מדינת ישראל כשותף לפע־לותה או אפילו לבנית האף 16.

מה כן ניתן להשיג? — בניית האף 16 בישראל, ככל הקשור לכמות הממוסים שישראל תזמין אצל החברה ואולי בשביל עוד מדינה שלה הזמנות בהיקף כמו של ישראל.

בכל מקרה הרכבת ממוסים אינה השתתפות כתכנון המטוס ובבנייתו. זו עבודה לאנשים מיומנים אך אין בה כדי לפתור את בסיס הבעיה והם קיום צוות גדול של מהנדסים ואנשי פיתוח אלו לא יעבורו לעבודות הרכבה של ממוסים שתלקיהם השונים יגיעו ארצה ארזים מאה"ב וכאן יחברו את הברגים.

עבורם מציע שמעון פרס כתוכניתו, את שיתופם בתוכנית הייצור של מטוס העתיד האמריקני "איי.מי.אף.". ממוס שנת ה־2000 שיפתח עידן חדש בתעופה הצב־איתי. אך פרס יודע את מה שידעים המהנדסים בתעשיה האווירית וכל נער שבשלב זה הצעת פרס היא לא יותר ממשאלת לב ישראלית להצמרף לתוכנית אמריקנית גדו־לה שספק אם הממשל יקבל אותה ראות לקבל את ישראל כמדינה שותפת לייצור אחר מבלי הנשק העתידיים של העולם. באה"ב ישאלו ובצדק: האם העובדה שישראל הוכיחה שהיא מסוגלת לבנות את ה"לביא", שהוא ממוס המבוסס על נתוני שנות השמתים ההחליטה שלא לייצרו יש בו כדי לתרום בשהו לפיתוח ממוס שנות ה־2000 של אמריקה? ואם יש לישראל כמה רעיונות טובים לשילוב במטוס האמריקני התעדי־ה אם זהו הכסיס לשילובה של ישראל בתוכנית כולה?

פרס היודע ששתי הצעותיו אלו אינן ברות ביצוע ואין בהם כדי הרבה מילים יפות, אך במציאות יש מעט מאד מאחורי בוונה זאת. חברת "ג'נראל דיינאמיקס" האמריקנית, יצרנית הממוס הש־לימה את כל מה שרצתה לצורך פיתוחו ובנייתו של הטטוס והיא עוסקת בפועל בייצור הסרדות הראשתיות של הממוס. אם יש לחנות מהנרסי החברה יש עוד כשרות פיתחים ושכלולים שיר־גנסו בסרדות הבאות. ספק אם במה שמציע שמעון פרס — שי־תוף פעולה בין ג'נראל דיינמיקס לתכשיה האווירית — יש משהו מהותי שכן מהנדסי וראשי החברה האמריקנית אינם חשים (חו כילה ערינה) שהם נוקקים לתעשיה האווירית הישראלית כדי להשלים תחום זה או אתר בממוס. נבון שבמהלך פיתוחו של ה"לביא" הנשגו במה הישגים רעיתיים ותכנוניים שהיו בהחלם יכולים להשתבץ כאף־16 המשופר אך בזכות אותם דברים אין תבחה כדוגמת ג'נראל דיינאמיקס לוקחת לה את התעשיה האווירית אז אפילו את מדינת ישראל כשותף לפע־לותה או אפילו לבנית האף 16.

מה כן ניתן להשיג? — בניית האף 16 בישראל, ככל הקשור לכמות הממוסים שישראל תזמין אצל החברה ואולי בשביל עוד מדינה שלה הזמנות בהיקף כמו של ישראל.

בכל מקרה הרכבת ממוסים אינה השתתפות כתכנון המטוס ובבנייתו. זו עבודה לאנשים מיומנים אך אין בה כדי לפתור את בסיס הבעיה והם קיום צוות גדול של מהנדסים ואנשי פיתוח אלו לא יעבורו לעבודות הרכבה של ממוסים שתלקיהם השונים יגיעו ארצה ארזים מאה"ב וכאן יחברו את הברגים.

עבורם מציע שמעון פרס כתוכניתו, את שיתופם בתוכנית הייצור של מטוס העתיד האמריקני "איי.מי.אף.". ממוס שנת ה־2000 שיפתח עידן חדש בתעופה הצב־איתי. אך פרס יודע את מה שידעים המהנדסים בתעשיה האווירית וכל הסובייטים לפתח, מה יהיו הה־תפתחויות בתחום המחשבים הל־יזרים, הרובוטיקה, ההשרדות ההחומרים בעתיד ועל בסיס כל אלו להניח את התשתית הרעיונית לממוס של אז.

זה פרוייקט למדינה במו ארה"ב, היכולה להרשות לעצמה לרכז 2000 מהנדסים בכל תחומי המדע האוירתנאוטי, לשלם להם בסף במשך שנים ושכל עיסוקם יהיה רק לשבת ולתשוב. אם זה הם עשו במשך קרוב ל־30 שנים השוגר שלהם היה ניידות עבודה שהועבדו למתכנני הממוס. עכשיו בא פרס ומציע לאמריקנים שישראל תצטרף לארה"ב בפיתוח ממוס זה הנבעה שהעלותה בת צחוק אצל רבים בוושינגטון. במו שה־עלתה גיחוך אצל ראשי התעשיה האוירית להם הציע פרס שישראל תתכנן באן, בתעשיה האוירית ממוס של שנת ה־2000.

מה אם כן מהות כיסוד הצעתו של שמעון פרס? — הכתנה פשוטה שמעון פרס רוצה לשמוד על צוות המהנדסים שפיתח את הממשלה מסיק שהאמריקנים לא יקבלו את הצעתו לשלב את ישר־אל בתוכנית ייצורו של ה"איי.מי.־אפ". ולכן אולי כדי שישראל תלך על תבנון ממוס משלה שיעבה על צרכי שנת ה־2000. חו הצעה עוד יותר מגוחכת מ־2 ההצעות הקודמות. שכן מדינה שאינה ממוגולת ואינה צריכה לייצר מטוסי קרב בכמויות מסחריות וכל זאת בממוסי קרב של שנות ה־90 תלך עתה להשקיע בתכנונו וכפ־ותחו שנת פיתוחו של ה־2000 בר־דיעה ברורה שהיא עצמה לא תהיה ממוגולת ליצרו ותשקיע מאות מיליוני דולרים בתכנון על הניר של מטוס שברור שלא תוכל לייצרו ואף אחד לא ייצרו. אז בשביל מה כל ההשקעה בתכנון "הפיל הלבן" הזה?

האמריקנים העוסקים עתה בתכנונו של מטוס שנת ה־2000 השקיעו רק בתהליכי המתשבה של איפיון הממוס קרוב ל־10 שנים. עכשיו יקח להם עוד 10 שנים כדי לעבוד משלב של איפיון לשלב של פיתוח עד לייצור, בשעה שפרס מדבר על ממוס שאפילו על איפיונו לא התחילו לחשוב...

ויתור מכך מתכנני ומפתחי ה"לביא" עשו זאת על בסיס הידע הרב שהצטבר בישראל ממלח־מותה עם הערבים. וזו ממוס פרי לקחים של מלחמת שהיו מאז מלחמת ששת הימים, עבור למ־לחמת יום כיפור ושל"ג. לעומת זאת האמריקנים, ובכותה, בחרו לפרוייקט הממוס העתידי שלהם צוותים שהתייחסו רק לשדה הקרב העתידי. עליהם הוטלה משימה לראות לנב עיניהם את שדות המלחמה הקונבנציונאלית בעוד 30 שנה, איזה ממוס מסוגלים לעבור בקשות חלופיות רבות.

(המשך בעמוד י"ד)

מנכ"ל משרד החינוך לשעבר: חינוך הממ"ד נדחק לכיוון היהדות החרדית

המנהל הכללי לשעבר של משרד החינוך, אליעזר שמואלי, מזעיק עולם ומלואו — במאמר שפירסם בעתון "דבר" — על החינוך המלכתי־דתי, שלדעתו "נדחק לכיוון היהדות החר־דית".

שמואלי מצר על ש"ס־א־שיח ימי המדינה הפקרנו את החינוך הדתי בידיהם של הי"ד־תים"... אין לי ספק בכך, שיש בחומ"ד כחות קתסטרופיסיבים, אמנם לדרכה המקורית של הציונות הדתית, שהיתה פתוחה ולגיטלית בהשקפותיה החינו־כיות. יש לעזור למתנים להרים את קולם... שאם לא כך עלול החינוך הממ"ד להיקלע לל־אומנות קיצונית ולקטאות דתית, בכרכתה של הדבנות הרא־שית"...

במאמרו עומד המנכ"ל לשעבר על הירידה במספר תל־מידי החינוך הממלכתי־דתי וסיצין, כי לצופת זאת. יש עליה במספר תלמידי החינוך העצמ־אי: 6,2% מכלל אוכלוסיית התלמידים בחשמ"ר, לעומת 5,9% אחוזים בחשל"ח. (כל עשירית אחוז כמדינת יחסות זו משמעותה אלפי תלמידים).

אשר להשפעת היהדות התרדית על הממ"ד, מציין מר שמואלי, כי הדבר הביא לכך, שהמורות לתשות בגדים צנועים יותר מבעבר, "תלמידים מגדלים ארבע כנפות, עד שקשה להבי"ל ביניהם לבין תלמידי ה"אגודה" והתמ"ד מתיישר עם הקיצוניים שבחברה... ובכל מתלוקת הכל ישק על פי התלמתה של הדבנות הראשית, כאשר שני הדבנים הראשיים מגלים ענין בכל המ־ערוש בבתי הספר ומומנו בקשר ישיר עם ראשי החמ"ד".

ועוד "כניעה" של הדינוך הממלכתי דתי: "החלומות של משרד החינוך על תינוך לדר־קיום עם שכניו הערבים נדחקו לקרן זוית. הדבר לא נשא חן בעיני הרבנים מחשש לגישאי הערובה. החמ"ד נכנע, קיבל עליו את הדין והכל עברו לסדר היום".

המסקנה הטופית של המנכ"ל לשעבר: "אנו עדים להחלשות של החינוך הציוני דתי, לעומת התגברות זרמים בחינוך, שאינם מתנכים לציונות ואינם שואבים את ערכי החינוך ממנה".

אנו נוסיף מצידנו, כי אם "ערכי החינוך" של מר שמואלי כוללים ציונות וחלונית וחינוך לדר־קיום עם הערבים — אין פלא שלא רק הממ"ד, אלא גם תלמידי החינוך הממלכתי עצמו ברחזים מהחינוך הדיקני הזה, יורדים מהארץ ומתגלגלים ב"תרבות" של אלילי־זמר סלביזיה־ויזיאר־סמים ויתר מרעין בישין. על מר שמואלי לדעת, כי חינוך "ציוני" ללא ערכים ותוכן יהודי הוא זה שמ־דרדר את הנוער למצבו: מהתיינות־דהאידא שכזו ועד להתבוללות, המרחק קצר ביותר.

א. בר

זהירות: חביות רעל

3 תביות רעל הושארו בר־חובות תל־אביב בשבועיים האחרונים. המשטרה פתחה בחקירה מקיפה, כדי לברר מיהו האלמוני, או האלמונים, המניחים חביות מסוכנות אלו ברשות הרבים.

במקרה הראשון נמצאה חבית עם "סרטים ציאנוד", תומר רעלי מסוכן ביותר, בחובב סיומקין. המשטרה הצליחה לאתר את החברה שמייבאת את החומר מאנגליה לישראל, אולם לא ברור מי הזמין אותו. החומר משמש לצרכי תעשיה.

במקרה שני נמצאה חבית עם "מתילן כלוריד" בחובב הבדר העברי. גם זה תומר רעיל, הנמ־צא בשימוש בתעשיה. המשטרה מודעת, שקלושים הסיכויים למצוא את בעל החבית ותראה, כי מישהו השאיר אותה בחובב מחמת רשלנות.

החבית השלישית, שנמצאה ביום ראשון השבוע בחובב הגלבוע, הכילה תומצת מלח. התומצה עלולה לגרום כויות קשות לכל מי שנגע בה. במקרה זה חקירת המשטרה נשאה פרי. החבר, בי החכית היתה בשי־מוש קבלן שיפוצים, שעבד בבית הסרוקקים של מדינת ניו ג'רסי ספר סמוך. החומר סייע לו לדר־דבקת רצפות פסיפס ולטעתו, שכח את החבית בחובב. המ־שטרה פתחה נגדו בחקירה פלילית.

תוקי המשטרה מעריכים, כי מרבר ברשלנות ולא במעשים תכלליים או פליליים. נראה, כי גם אין קשר בין המקרים.

ש. אמיתי

"גמ"ח למשפטים" - טעות דפוס

התברכנו בכל מיני גמחי"ם, לא רק להלוות כשפים, מלווים תרופות לעת הצורך כאשר בתי מרקחת סגורים, מלווים ספר־לים, כלים לשמחות ויש מי שעוסק בגמ"ח לכלי מלאכה.

לאחרונה הוקם בירושלים גם גמ"ח למשקפיים היזמה היא של ר. איילן טיילה, אופטומטריסט תרדי הגר בשכונת סנהדריה המורחבת. כמגיה בביתו הוא שומר משקפיים מכל המספרים, כדי שיוכל לעזור לכל מי שבעבר שבת נשברו או אבדו לו משקפיים שבלעדיהן לא יוכל לראות ולהתפלל.

מדעה על כך נתפרסמה בלוח באחד המקומונים שמחלקים חינם אין כסף. אולם הוא נהם לקבל צלצולים מאנשים שונים שבקשו לדעת מה הם יוכלו להעזר על ידי הגמ"ח למשפטים, כ.פי שפורסם. הם נדהמו לשמוע שאין גמ"ח זה למשפטים אלא גמ"ח למשקפיים. נראה, שהמגיה עצמו זקוק להחליף את המשקפיים שלו, כי לא ידעו שעניין אין בפיה למשפטים, שגראותו מי יבין.

מ. דרורי

מה קורה במסעדות של "חטוף ואכול"

"גל של מחלות מעיים זי־הומיות פקד הקיץ אזורים רבים, מבוגרים וילדים, בגלל מזון מזוהם שקנו במסעדות של "חטוף ואכול" ברחובות הערים", מדווח משרד הבריא־אות.

ועוד "כניעה" של הדינוך הממלכתי דתי: "החלומות של משרד החינוך על תינוך לדר־קיום עם שכניו הערבים נדחקו לקרן זוית. הדבר לא נשא חן בעיני הרבנים מחשש לגישאי הערובה. החמ"ד נכנע, קיבל עליו את הדין והכל עברו לסדר היום".

המסקנה הטופית של המנכ"ל לשעבר: "אנו עדים להחלשות של החינוך הציוני דתי, לעומת התגברות זרמים בחינוך, שאינם מתנכים לציונות ואינם שואבים את ערכי החינוך ממנה".

אנו נוסיף מצידנו, כי אם "ערכי החינוך" של מר שמואלי כוללים ציונות וחלונית וחינוך לדר־קיום עם הערבים — אין פלא שלא רק הממ"ד, אלא גם תלמידי החינוך הממלכתי עצמו ברחזים מהחינוך הדיקני הזה, יורדים מהארץ ומתגלגלים ב"תרבות" של אלילי־זמר סלביזיה־ויזיאר־סמים ויתר מרעין בישין. על מר שמואלי לדעת, כי חינוך "ציוני" ללא ערכים ותוכן יהודי הוא זה שמ־דרדר את הנוער למצבו: מהתיינות־דהאידא שכזו ועד להתבוללות, המרחק קצר ביותר.

א. בר

עלי כותרות

(המשך מעמוד ג')

מעבר לו — גם מלחמתו של הצד שכנגד — הציבור החרדי — איננה על הסרס ודוקא, אלא על השירד הבמעם אתרון של שמירת שבת. תחבורה תפשית של מרחק כשבת מנקרת עינים הרבה יותר מאשר סרס בקצתי הציר, אבל מבין שנשאהה חלק מהסמאמס קוו האומלל — אין מתיחסים אליה. הקהל החרדי, על כל פלגיו וסיעותיו אינו נפגע מהקרנת סרטים בליל שבת. הוא סדיר את רגליו מאולו בית אגרון גם במוצאי שבת, ובסרת האפשר מתרחק מסרכז הציר גם באמצע השבוע. קהל זה איננו נלחם למען עצמו. הוא נלחם למען גושפנקא יהודית מימלית למדינת ישראל, ובאופן פרדוקסלי נצר מצב, שדוקא ציבור המתנגד לצר־נות החילונית הרשמית נלחם על הישרדותו של הזכר האחרון לזיקתה הנוצרת — חוחמת יהודיה למדינת ישראל. לאחר שכל מרכיביה של הציונות הולכים ומתפוררים לעיניו ולעיניהם — מלחמת הקודש של שומרי השבת — לפחות מבחינתה של הממלכתיות — היא על הסמל האחרון שנותר לפלימה עבורם, עבור התילונים.

* * *

טענת ראשונה, אפוא, של השמאל היא ההנחה, כי המדינה כמקלם לעם היהודי תצליח לשרד כזאת לאחר שתיעקר ממנה, חלילה, השבת לח־לוטין.

טענת שניה שלו היא הסברה, כי קיקוע השבת בארץ יחיש תהליך של תילון בעם היהודי. גם אם יוצבו — בחקיקה או באלימות, בבג"צים או בבג־מרמיע — כשוסרי התורה בארץ, לא יצליחו להכותיה. אם חלילה תצליח חקיקה חילונית להחליש את פריחת התורה בארץ — הרי היא נסותה כבר היטב בארצות הגולה, ובפרט בארה"ב. שם היא הולכת ומסתעפת, משתרשת לעומק ול־רוחב, תוססת בהיכלות הנורה ובבתי המדרש, בקהילות המאורגנות ובשכונות הפורחות. וכשם שמדינת ישראל — הכושלת מבחינה כלכלית ומתנודנת מבחינה כמתונית — נשענת על ארצות הברית, למרות כל דברי הזהב על עצמאותה — כך יוכל גם הצמאון לתורה — להסתייע בגולה. כעבר עשתה זאת בכל בגלל גורות הזיומיים והכר־נטיים, ותוכל לעשות זאת אחר ארצות הברית בגלל גורות "ירושלים אחת" (איזו אירוניה של ביטוי!). התורה ומצוותיה אינם תחומים בגבולות של ריבו־נות מדינית, ואינם בידי "המחוקק".

ולכן — למרות התקשורת והעשיה הסבירנית, ה"שכונתית" והפרוסמרים, מיתת הפאות והחסיפות הדוקאיות לים בשבת, הערוצ על מאה שערים וגם מרמיע על שלחן אדמו"ר, קיצוצים בחינוך הדתי ולעג וקלס בקריקטורות — המלחמה הזאת, נגד השבת והתורה — אבודה.

למי שמפקפק בכך — בא כיצוס הרבבות על יד הכותל וסיפק את התוכחה. המלים "מעמד קדוש ומרומם" כבר נשחקו מעם בפלוגנו — ולכן מה שהיה ברחבת הכותל אינו ניתן לניסוח מילולי. בסגו זאת הרבבות שהגיעו, המאות שנותרו מתר־סכלים וכתעסים בתחנות הסטה ("אגד" פשוט לא האמין שכה רבה תהא ההיענות לקריאה), הבכיות החרישיות ברחבה הגדושה בצפיפות מכותל אל קיר, הנגיחות שפלתו מדי פעם את הדממה, החרה להמצא בסמוך לעבקי הדחד, ה"אמן" שהרעיד את ההר והדיעה הברזה והמחזשיה כי השבת תצה.

גם המתלוקות והפלגות הפכו למלים ריקות אל מול המעמד הנשגב — הייתה בכן תזכורת לחילונים, החוכבים ידיהם בחצאה תוך הקוה שמחלוקת זו תחליש את כח ההתנגדות של הציבור הדתי. המתבר לכל, כי בנשא שהיא נשמת אפה של האומה — נוכרת האתרות מעל לכול.

קשה היה גם להמלט מן ההשוואה בין שני ה"כתות" בשדה המערכה: אספסוף מוסת נושא אלות ואקדחים (ילעלות על מאה שערים", "300 יוצאי צבא יפפפו את כל התודים", "כדור בין העיניים") — כגבר יעקב ונשקו: זעקה וחפלה.

לא שמענו עדיין אם גם כאן, כבבר, הצליחה התקשורת לגמר או לסלף את הקיף המעמד על ידי זרית צילום מעוותת או דלית דמת מגחכת משולי הקהל, ל"צוג" הציבור החרדי. אבל כוותרת "וגר ש"ס עם אגודת ישראל" — על אף הלגלוג שבה — הספיקה להוכיח כי המסר הרחוני אכן נקלט, כבי שהיה צריך להקלם, וכתוצת שניה על "מפגן כח" לא החטיאה: היה זה מפגן כח לפוטנציאל הרחוני המסתן ביהדות החרדית כולה.

בימי תר לחזות האמיתית שעוד גכונה לעם כולו, על פלגיו הדתיים והחילוניים, חזיה אשר בה יכול העם לנצח — היה כשתי כתרות בעיתון "המודיע" ביום שלמתת הצעדות: האחת הדתיחמה לעצרת הרבבות בכותל, והשניה הביאה את אחרחוד של קצין תחתנים ראשי בדבר תימושו המתתחכם של צבא יהדן, הנשוי להיות

דבריהם הם זכרונם

על משמר השבת

קריאה לחיזוק השבת מאת הגאון הגדול רבי יחזקאל סרנא זצ"ל ראש ישיבת חברון

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו, המזכירים את ה' אל דמי לכם. (ישעיה ס"ב)

אם נחמיה בן חכליה מגדולי הגדולים שעמד להם לישראל, מיחידי הדורות שעל ידם באה תשובת ישראל ובנה הבית השני, בקש מקומו והתמנן לפניו שיזכור לו לטובה את הזכות שזיקן בדקי הפרצים בשמירת השבת, יש לנו ללמד מזה עד כמה גדולה היא הזכות של מזכי הרבים העומדים בפרץ המשתדלים לבקש דרכים ותקנות לשמירת שבת קודש וביחוד בארצנו הקדושה, זכרה להם אלקים לטובה ולברכה.

יש אססנימי הרגש שמרגישים מעין עלבון בדבר לבוא ולהתריע על חלול שבת קודש בארץ הקודש ומאהבתם את עמנו ואדמת מרמים בנפשם כי מוסב שלא לפרסם הדבר הזה מלהזכיר. אבל באה הפרשה הזו ומספרת על פניהם, שהרי אם בדור הבית השני, בדור שהיו בהם נביאים וראי שונים כמלאכים, מצאו מקום להתריע על פרצות בשמירת השבת ולא עוד אלא שכתבו זאת לדורות, — שכתבי הקדש לדורות נכתבו — מה נעני אנן בדמתנו, אנו דור יתום ועני?!

אבל מה הן דרכי ההתרעה. מרבאים אנו בפרשה זו ארבע דרכים יסודיות:

א. נחמיה רב ריב השבת את חורי יהודה — הם השרים ומי שיש בידם למחות.

ב. קרא קריאתו והכריז את דבר השבת אל כל בית ישראל.

ג. תיקן את בדקי הפרצים בחומת השבת ע"י דרכים מעשיות.

ד. חבב את תביעת השבת ועורר להתעלות בעלית קדושת השבת גם מן הלויים. ותורה היא ללומדה אנו צריכים כיצד גם עלינו ללכת בדרכים האלה:

א. ריב השבת

לריב את ריב השבת עם ראשי העם, ראשי העיריות, ראשי הקהלות, ראשי הקרנות, המנהיגות, ההתאחדויות המפלגתיות והכלכליות, וכל אלה שיש בידם לסחות ואינם מחזים כלל, או שאינם מומים כראוי. לסחות עד כדי שהמחאה תשא פרי ותביא התועלת הרצויה; עד אחרי שיסיר הכתם המחפיר מעל כמה קבוצים וארגונים שהם מחזיקים בחלול שבת פרא; עד שנשליט את השבת שלטון גמור לכל הפחות בכל הענינים שיש בהם משום חלול שבת בפרהסיא; עד שנשיב לארצנו הקדושה את קדושת השבת, בכל שמחה והקיפה מדן עד באר שבע, ונחזיר קדושת השבת לירושלים כימי קדם שתעבור ותפאר את כל ישובינו, את כל מפעליה הישובים והכלכליים ותשוב נשבת להיות שבת מלכתא בארצנו הקדושה.

ב. קריאת השבת

לקרוא קריאת השבת ולהכריז דבר השבת אל כל המון בית ישראל על ידי שתי דרכים.

הדרך הראשונה: למד התורה בשני חלקיה:

א) חלק ההלכה: לקבוע שעורים לגדולים ולנערים, לוקחים ולצעירים בהלכות שבת שהן בהתרים הוללים בשעתה; לגרש ולשרש את הנמ ארצנו שנשתרשה בקרבנו ע"י שכחת התורה מחמת עול הגלויות, עבודה קשה וקצר רוח, עד שנעשה תפארתם כקלות וקלות כחמורות — ומי שנעשה לו קלות כחמורות הלא מופר שיעשה לו חמורות כקלות — ; להבהיר לרבים בכל ההדרות שאין צורם מנוחת השבת, — המנוחה השמחה, כמו חשבת אמונת העולם. כי לא היה השבת עצמה לא ניתנה לאמות העולם כי אם [illegible] ניתן לגרי הארצות ולא הוחל לעובדי פסילים עד שבמנוחתו לא ישכבו בשום ענין ואופן. כי מנוחת השבת האמיתית וקדושתה מאומי צביה הם. שבת של מנוחה וקדושה כאחת רק לעם ישראל ניתנה ולפיכך, אבות מלאכת של שבת אף שאין בהן כל מדה ועמל אבות מלאכה הן. ועל זה אמר: מחלליה מות יומת. ומאידך גיסא יש מחדן ועמל רב שאין עליהם שם מלאכה כלל.

ב) חלק האגדה: לגלות לעיני העם את מעפוני עוזי השבת: את הענג הנעים, הזיו והדר הקדושה התפארת הגנוזים במתנה, הטובה שניתנה מבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא שמה; את השכר הגדול הצפון לשומריה; את הכבוד למענ־ גיה; את סוד זכות החיים למומיה ואת בחירת הגדולה לאוהבי דרכיה עד שיקראו כל בית ישראל לשבת ענג ולקדוש ד' מכובד.

הדרך השניה: חנוך הנבור. להעמיק ולהרחיב את ההכרה ע"י כל אופני ההסברה והתעמולה: להלהיב את הלבבות ולהסביר את הרחוות ע"י נאומים והרצאות ובכל צורות ההשפעה ביחיד וברבים; להמשיך לבבות הצעירים בכל הדרכים המושכים את לבבם, למען ישאר ברמה את רגל השבת בעוז וחדוה ובהתלהבות נפשית הנועד שלנו יהיה נוער הראוי לשמו המוותר על קדושת השבת וחי לאורה.

ג. תקונים

לתקן את בדקי הפרצים בחומת השבת ע"י דרכים מעשיות, וגם באופני הדרכים מוצאים עובדות בנמוכה, וזן:

אנשות השבת בעריה אלול בחצות הכותל המערבי

א. תקונים כלליים ופרטיים. "ואמרה ויסגר הדלתות, ואמרה אשר לא יפתחו עד אחר השבת".

ב. העמדת משמרות. "ומעמדי העמדתי על השערים".

ג. הסרת הפכשולים. "ואעידה בהם ואמרה להם: מדוע אתם לנים נגד החומה? אם תשנו יד אשלח בכם".

ד. כריתת אמנה לקבלת שמירת השבת. "ובכל זאת אנחנו כרותים אמנה וכותבים ועל החותם שרינו וכהנינו ועל החותמים וגו', ומפי הארץ המביאים את המקנות ואת השבר ביום ושבת לקדש לא נקח מהם בשבת וביום קודש ונשבתה שביעית ונטש את כל נשי הארץ [illegible] ולא נדרוש את השבת ונטש שדה ונשא כל נשי הארץ [illegible] ולא נעמוד לשרת בבית אלקינו כמשפט הכתוב בתורה".

א. תקונים פרטיים: לתקן ולחזק חוקי השבת. כתובי עזר לעירות ומוצאות, משכים וקבוצים לומני הפסקת העבודה הסטור התעשיה, לסגירת הדרכים עד כמה שאפשר מפני התנועה, לקביעת זמני העבודה במוסדות ובמשרדים ובכל מקומות העבודה הצבוריים.

ב. משמרות: לארגן משמרות השבת, ללמד את חבריהם, להכשירם, ולפתח כזם, את דרכי ההשפעה ולקיחת לבבות; כדי שיוכלו ויחמתו איך להשפיע על הצבור פעם בדרכות ופעם בקשות, השבת, הנשמה היתרה, על כל רמ"ת איבריו הנלחמות, ואמרה אשר לא יפתחו עד אחר השבת".

ב. העמדת משמרות. "ומעמדי העמדתי על השערים".

ג. הסרת הפכשולים. "ואעידה בהם ואמרה להם: מדוע אתם לנים נגד החומה? אם תשנו יד אשלח בכם".

ד. כריתת אמנה לקבלת שמירת השבת. "ובכל זאת אנחנו כרותים אמנה וכותבים ועל החותם שרינו וכהנינו ועל החותמים וגו', ומפי הארץ המביאים את המקנות ואת השבר ביום ושבת לקדש לא נקח מהם בשבת וביום קודש ונשבתה שביעית ונטש את כל נשי הארץ [illegible] ולא נעמוד לשרת בבית אלקינו כמשפט הכתוב בתורה".

ג. הסרת המכשולים המונחים כאבן נגף על דרך שמירת השבת שעל ידם נגרמים חלולי שבת מתוך אתם וכפיה גם לאלה שלבם עליהם דר, על שהם מוכרחים לבוא לידי חלול שבת, והייט: המכשולים ע"י עבודות הממשלה הפקידות שלה באברות הפרטיות הגדולות שיש בהן עבודות גדולות ומקיפות, בבתי החרשת הגדלים וכיוצא באלה שודאי מתוך עבודה מאומצת ולחוץ בלתי פוסק, היה אפשר הרבה לתקן בזה ולמצוא דרכים ועצות להסיר מכשולים רבים שלא יהיו כאבן נגף ולמכשול עתן לבית ישראל.

ד. כריתת אמנה לארגן המתרדיות גדולות, עולמיות, ארציות ומקומיות שתפקידם יהי': החזרת והשלטת השבת בעמנו וביחוד בארצנו הקדושה ולרכוש להם חברים מסודים בלבם ובנפשם לרצון הפעולה למען השבת. על החסתדרויות האלה יהי' למצוא דרכים ותחבולות להוציא לפועל רבים מה־ דברים האמורים למעלה, אולי יציעו גם לכריתת אמנה למען שבת כמין כריתת האמנה שבנחמיה וביחוד ארגוני הנוער שיהיו להם מדים ומחנכים מדריכים ומשפיעים בפעולה למען השבת.

ד. חביבת השבת

לחבב את חביבת השבת ולעורר לעלית קדושת השבת גם משומרי השבת כי לא די לנו בזה, שנבקש עצות ודרכים לסגוע מחלול שבת, כי־אם גם עליהם לקדש את השבת במחשבותיו ולבותיו, שתחזור להיות מקור הברכה ולהשרות את נשמת השבת בכל לפי צורך השעה ההשפעה הראויה, שיכשר כבוד ואימון ויהיו דבריהם מתקבלים, דברי תכמים הנשמעים בנחת, וביחוד לתוך לזה את הנוער שביחד עם המורה המכוונת יקבלו מזה גם השפעה חזרת על לבותיהם הרכות ונפשותיהם הצעירות.

ד. כריתת אמנה לארגן המתרדיות גדולות, עולמיות, ארציות ומקומיות שתפקידם יהי': החזרת והשלטת השבת בעמנו וביחוד בארצנו הקדושה ולרכוש להם חברים מסודים בלבם ובנפשם לרצון הפעולה למען השבת. על החסתדרויות האלה יהי' למצוא דרכים ותחבולות להוציא לפועל רבים מה־ דברים האמורים למעלה, אולי יציעו גם לכריתת אמנה למען שבת כמין כריתת האמנה שבנחמיה וביחוד ארגוני הנוער שיהיו להם מדים ומחנכים מדריכים ומשפיעים בפעולה למען השבת.

ד. חביבת השבת

לחבב את חביבת השבת ולעורר לעלית קדושת השבת גם משומרי השבת כי לא די לנו בזה, שנבקש עצות ודרכים לסגוע מחלול שבת, כי־אם גם עליהם לקדש את השבת במחשבותיו ולבותיו, שתחזור להיות מקור הברכה ולהשרות את נשמת

אנשות השבת בעריה אלול בחצות הכותל המערבי

כאלמנה ומחכה לבניה, הנה זה עומד אחור כחלנו וקרא תוקף לעדמי הגולה שנקום ונגאל ובנה את ארץ קדשנו, האם בשעה זו מיה כפרי סרבה לבת זונגנו? האם כך נגמה לבת לויתנו כי בשרבנו בסמחה לארצנו נסגר בפניה כמה משערי הקבצים של קבוצי גלויותינו, וגם בערינו ומושבותינו, ליסרה. ביסורים נוראים של חלול ברבים וביחיד. היתכן כזאת? היאומן?!

אחים יקרים נקום נא כאיש אחד ונמליך את שבת מלכתא עלינו, על בנינו ועל דורותינו, נופנו ונפשנו. וכל הרתנו הרחנית. נקדש את שמה ברבים ונכרז הכרזנוה בפנה ראש [illegible] וקדשנה בעצמנו בשביל אותנו לחיים ראויים אל־ הגאולה השלמה האמתית, האמתית [illegible] שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין" כי כדאית היא הכתרת השבת להשיב את ישראל לארצו ומלכות בית דוד על כסאו, ולא יכבה נרו לעולם ועד. כאמור: אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר: אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אבין כי פי ה' דבר (ישעי' נח).

(דברים שנרשמו בכסלו תשי"ח שהם אקטואליים)

לא תהיה שִׂכְחָה לַפִּיאָה

א. מרגלית

בעיד, שבה נגזרו פיאותיו של נתום תנן, עתה מהדהדות עדויות הזועה של משפט דמניוק. ב"בני האומה" עוד מפלחים זכרונות העבר הנורא של האומה אה האויר ואה האויה. ההתבלות למראה היהודי היא סציה החוזרת על עצמה במהדורות אין ספור במשמר הרשע והמיזוף, והעדים הממפרים על תוויות האימים הללו מצטרפים ומדיפי יגון.

האנשים המקשיבים כמו שוקעים באיזו חשיכה סמיכה ועמוקה, בבראת הימים ההם. קולות בכי וחדם חנקים ונשמעים ברקע.

כמו חיה ניצבת לפני העינים תמונת היהודי אפוף המלית העומד במרכז הציגול, ומסביב מגיפים הנאצים בתאוות גקם את החערים, ונהדים את פיאותיו וחקנו. התמונה מרעידה את הגוים השחר חים שנתאספו כאן — כדי לחיות שוב בצל המאורעות מקפיאי הדם.

ולפתע — קולו של הקריין, כהד של לא־ מעכשיו לא־מכאן, מגיש את מאה החדשות הטריה: "פיאותיו של ילד יהודי בשכונת מאה שערים הירושלמית נגזזו על ידי בריון, שהשמיע באזניו את ההבטחה, שכך יעשה "לכל הרתיים".

בעיתון של יום המחרת מופיעות גם התמונות של "לפני" ו"אחרי" — איזה פצב נשקף מפניו של הילד הפגוע הנעלב, וכמה הוא רומה לעצב ההוא... ואיזו החלטה נחושה פרושה על פני הפנים הנבאבות, מעין אותה עקשנות למול הגלבים ההם...

אכל זה קורה כאן, במדינה שהיתה אמורה להיות מקלטם של שרידי הדריפות הנאציות, וזה קורה כאן, לעין השמש — ושום רבר לא מזרעזע, והכנסת, אלמלא הכריזו אותה, היתה ממשיכה לחוג את חופשתה, וב"עיתונות הנאורה", כמעט בכמו בימים ההם, נשמע הסנגון המוכר מימי הזוועות שתלפו: "זה לא הפתיע זה היה צפוי, לנוסף ההתנהגות שלהם, של היהודים (החרדים)"...

* * *

כרזום אפריקה מגיחים ורי פרחים על חמונ־ תיהם של מהיגי הנאצים, ומשודרים רמזים ברורים על "חומר הסבלנות של הקהילה היהודית", בב־ רמניה החכוהר המונים לטהור אל קברו של הם, כדי להביע אהדה לסגנו של היטלר ים"ש. שוב גש סעוה הסיסמאות הישנות, שוב צוחים במעל יד "זיון היילי", כמו אז.

ואצלנו — בליבה של "מאה שערים" נגזזות פיאותיו היהודיות, המנחמות, חנונות, של הילד נחום חנן, על ידי חולה שואה סרופה, שגם הוא, כמו אחרים אי־אז עבר את שטיפת המוח של כלי הוקשורה; שגם הוא, כמו המתים אחרים בנבכי הימים, שבע קריקטורות אנטישמיות, בהבדל היחיד שהכיתוב בהן הוא עכשו עברי, באותיות מרובעות; גם הוא שוסה על ידי הדדיו, הסלבדיזה, ראשי ערים, חברי פרלמנט (למרבית האירוניה, מהם בעצמם פליטי השואה).

הוא שמע וקרא כי "עוד בתי קולנוע יחללו שבת", כי "עוד אוטובוסים יסיעו בשבת יהודים לחופי הרחצה" והחליט לפי הדגם הנ"ל, כי "עוד יהודים יגזזו פיאותיהם".

הוא בסך הכל "תלמיד סובי", מרוב סבעי של התקשורת, הוא, בסך הכל, קרא נאמן ודייקן, של "דברי הבנסת": הוא, בסך הכל, אתר שמקבל ברציות מה שמטיפים לו.

* * *

כי אם לא משום כך — למה הוא בזז לנחום חנן את פיאותיו?

אילו היה עושה זאת משום שהוא אלרגי לשיער מגדל — למה הוא איגו גחו את שערם הפרוע של המהלכים ברחובותיו ללא הפרעה? למה אינו מקצץ בדעמותיהם של מבלי עולם בני הגיגנל הנאנס? שפלים [illegible] אלא [illegible] אלא הוא הוא נתקף אחתה הטסריה למראה המחלחל של תספורות "קרישנה"? למה הוא כל כך סוכלני לטכסן כל הדגמים הלא קתבציונליים וכל האופנות הזוהרת, הנכר־מיות, ורק המראה היהודי, שאבותיו ואבות אבותיו שמרו עליו מכל משמר: רק הוא מקומם אותו?

מסתבר, שסם השנאה הטיסטר, לאחר שמעיר אותו בכמיות אריות למחוז של צרכן תקשורת מצדי, יוצר עובדות בשסת, אין הוא מתנדף כחלל הריק, שהרי המרוף הזה של גזיות הפיאות, לא נעשה כלל וכלל באורה ספונטני, כתוצאה של כפיתות מטוסי העתיד האמריקני־ ים. אם אכן תרשן מסרה זו — גם המתנגדים להצעתו של פרס יסמכו עליה את ידיהם.

בכל אופן, כאמור, אם תרון הממשלה בנושא ביום ראשון ושוד ההצעות — להמשך ה"ל־ ביא" או תכניה פרס — יזעלו זו מול זו, כמעם ברור שבהצבעה תוכה ברוב הצעתו של שר החוץ. אם אכן כך יקרה, משמעות הדבר: ביטול המשך פיתות וייצור ה"ל־ ביא". התחלה עבורת מחקר יזומה לחלק סעובדי התעשיה האוירית ואולי כטלה סמיימת לעובדים שאינם היזנים.

גר מצב הי מתכחנים עובדי התעשיה האוירית להילחם בכל כחם. אין ספק, כי אם יעמדו 40 אלף איש — כבריו של יד"ר הצד שלהם — סול משרד ראש הממשלה, בעת ישיבת הממשלה עשויים השרים להתליט החלטה שונות לתלוטין מאלו שעליהן הם תושכים כיום. שהרי גם הם למדו את הלקח של "סולתם"...

חוגים מדיניים

שמיר רוצה "לביא" ולא עבודה יזומה כהצעת פרס

חד אבן

— אם יבטלו את פרוייקט ה"לביא" לא נשתוק. לסרנו משדי מפלגתי "סולתם". נבוא עם בני משפחותינו, כ־40 אלף איש, ונפגין ליד משרד ראש הממשלה" — אמר יו"ר ועד עובדי התעשיה האוירית, נסים כהן, כאשר נפגש בכלי התקשורת, שהממשלה עשויה לבטל ביום ראשון את הפרוייקט.

הוא כמעם ולא הזיעתם להצעה החדשה של ס"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, בענין "לביא — 2000". כמו יתר ראשי ועד העובדים ומנהלי התעשיה האוירית, הוא בכלל לא יודע מה פירושה של ההצעה. "אם אין ה"לביא" הרגיל אין הממשלה יכולה לממן, איך תוכל לממן משהו משוכלל יותר?", הוא שואל ומסיים: "זהו בסך הכל דרך אל־ גנטית יותר לבטל את פרוייקט ה"לביא" ולראות לנו "לעבוד יזומה".

לא רק עובדי ומנהלי התעשיה האוירית אינם יודעים בדיוק מה מתכוון פרס בהצעתו החדשה. גם בחיל האויר אומרים, שההצעה לא ברורה ובכל אופן, צה"ל לא הסכין אצל אף אחד מטוס כשם "לביא 2000".

מי שניסה להזכים אצל השב־ רידות האמריקנית, לאחר שפרסם כאילו חלק מהחצעה החדשה בגלגל שיתוף ישראל בפיתוח מטוס "הדור הבא" של ארה"ב, נתקל בהרמת גבות ובחוסר מידע מוחלט. "אף אחד לא חושב לשתף את ישראל בפיתוח מטוס העתיד של אמריקה. מדובר בהשקעות של עשרות מיליארדי דולרים, כאשר כל מטוס יעלה עד 100 מיליון דולר. מה ישראל יכולה לעזור לארה"ב בענין?" — שאלו פקידים אמריקניים.

● מניעת אבטלה

רוב שרי הממשלה לא יודעים מה פרטי הצעתו של פרס. אולי, כאשר יעלה הנושא לדיון בממש־ לת ביום ראשון יודע יותר. בינתי־ים, גם הם נטשים לפרש ואת, כדרך עקיבה לחיסול פרוייקט ה"לביא" ומציאת עבודת מחקר ומניע עבור אלפי עובדי התעשיה האוירית, שעשויים למצוא עצמם מובטלים.

"המתוך מכל בפרשה הוא, שאף אחד לא יודע בדיוק על מה מדבר ובכלל זאת מטרו כלי. התקשורת כסוף השבוע, כי צפוי בממשלה רוב לחצעתו של פרס. פקיד בכיר במשרד ראש הממשלה הערך, כי למרות שכל שרי הליכוד — מלבד נסים ושריר — יצביעו בעד המשך פיתוח ה"לביא", יכריע הרוב בעד הצעתו החדשה של שר החוץ.

במשרד ראש הממשלה סבו־ רים, כי עצם העובדה ששר החוץ העלה את הצעתו, מלמדת על שני דברים: ראשית — שהוא קיבל את עמדת שר הבטחון, יצחק רבין; שאין להמשיך בפיתוח ה"לביא". שנית — שהוא דואג, מלכתחילה, למקום העבודה של עובדי התע־ שיה האוירית ולאו דווקא ל"לביא".

אנשיו של שמיר אומרים, כי הוא שוב הוכיח עקביות ונחישות בדעתו. הוא לא מחפש תעסוקה יזומה לעובדים ולא מנסה לבצע "תרגילים אקרובטיים", כדי לשלב ולמזג תביעות עבודה עם חזון לעתיד. ראש הממשלה רצה בכל לב בהמשך פרוייקט ה"לביא" ולדעתו אפשר למצוא את 150 מיליון הדולר החסרים.

חיזוק מסרים לדעתו זו, קיבל מר שמיר מהבריקה שערך השר יצחק מודעי. מודעי נפגש — לפי בקשה ראש הממשלה — עם כל הגורמים הקשורים בנושא, מחיבי ושוללי ה"לביא" גם יחד, ובתום שבועיים של עבודה הגיש את מימצאיו. לפיהם ניתן להמשיך את הפרוייקט ולממן את הכסף החסר. מודעי גם מציע מספר דר־ כים להשגת מימון זה.

ראש הממשלה אמר בכמה הזדמנויות, כי הוא "שומע ומיטב" את דעות המומחים, האומרים, שה"לביא" הוא ממטוסי הקרב המובים ביותר שיצרו אי פעם בעולם, אך המחסור בתקציב מחייב להפסיק את יצורו ופיתוחו. הוא מוכן להסכים לחלק הראשון של קביעתם ולא לחלק השני.

● סוכני הנשק לוח־ צים על וינברגר

שמיר יודע היטב, כי אלו המתנגדים ל"לביא" מדגים לא מעט על ידי נודמים, החוששים שארה"ב, תאבד לקח כה גבוה בכוח ישראל בכל הקשור לרכישת מטוסים. הוראה לכך: בעוד שב־ קונגרס יש חמיכה מרבית להמשך פיתוח ה"לביא", עיקר התנגדות באה דוקא מצד הפנטגון, משרד ההגנה האמריקני, והעומד בראש־ שו: השר כספר וינברגר. שמיר לא מוויתר בעדקי של איתן לשר ההגנה האמריקני ולא נעלמו מע־ ניו הפרטומים, כי סוכני וסוחרי הנשק הגדולים לחזקים על וינברגר שוב ושוב להתנגד ל"לביא" סטיסות מוכנות.

פקידים בכירים בירושלים מצביעים על נקודה נוספת, שש־

החופש הגדול עוד לא נגמר ... במורן

החופש הגדול עוד לא נגמר
אבל שנת הלימודים כבר בפתח.
הכנות ללימודים מתחילים במורן.
מרכזים את כל הקניות לבית הספר
במקום אחד, מקום שיש בו את
מבחר מכשירי הכתיבה הגדול
ביותר בירושלים.
מסתובבים בין המוצרים
בוחרים בדיוק את מה שרוצים ובסוף
משלמים
פחות!!!

מורן

המרכז הגדול ביותר בירושלים
למכשירי כתיבה,
ציוד גרפיקה,
ריהוט וציוד משרדי

רח' זמ 18 תל־אביב
(ליד אולמי אפריון)
טל' 823981
פתוח רצוף עד 19.00

מורן
• מתנה על כל קניה
• מחירים סיטונאים
• חניה בשפע

מכשירי כתיבה? מורן מאליו!

هكذا من الأصل

י"ה שנה לפטירתו של הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל

"בית יחזקאל" על סוגיות הש"ס סדר נשים

כיובל שנים נמנה הגאון רבי יחזקאל סרנא כין מנהיגי היהדות הנאמנה בארצנו הקדושה, ובצדק הוכתר בפתח הספר שלפנינו "בית יחזקאל" "רב פעלים מקבציאל, ממקימי עולה של תורה ויראה בארצנו הקדושה". כראש ישיבת חברון הסביע תחומו על מפת העולם התורני, ומן הפרוסטות הוא שישיבת חברון הוקמה על יד מן הסמר ועד הספתות. אם אמנם בשנותיה הראשונות שימש תחתנו רבי משה מרדכי אפשטין כראש הישיבה, הרי רבי יחזקאל היה המוציא והמביא בהעברת הישיבה מסלבודקה. לחברון, והתפתחותה, כבר בשנים הזן, היתה מוטלת על שכמו.

היה זה לפני כ־65 שנה. השנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה, החלו הדורנים על העתקת ישיבה סלאבודקה, שמסיבות הזמן חס־מות השלטון הליטאי אילצו לחפש לה מקום קבע. ראשי הישיבה בימים הזם, רבי משה מרדכי עפשטין וראשה הרוחני רבי נתן צבי פינקל, ה"סבא", עמדו בפני הכרעה רציונית היכן להעתיק אותה בחצא רבי נשיאה, רבי יחזקאל סרנא, והיה אז צעיר לימים. אך עצתו השקולה, להעתיק את ישיבת סלבודקה לארץ הקודש, נתקבלה על דעת הכל.

ה"סבא" הוצרך ביחוד לקבלת מכתבו של רבי יחזקאל, שבו פירט את כל צדדי השאלה החדיבה. ובתשובתו מציין הסבא "יחזק ופחז לבבי, ואתר שהוא עצת ר. בעדי", היא תקנם". ומוסיף לחד־גיש את "גדול הטוב הצפון במוסד החדש של חיזוק תורה, באופן גבה בעי"ה, אשר יהיה למעה ומגדל, באה"ק לשם ולתפארת".

לימים הארץ בו ה"סבא" מסלבודקה לקבל עליו את הנהגה לשמש כרש מתיבתא בישיבה. ומביע את הערכתו: "הנמרה הזאת הולמתו עוד מכבר, ומשמיא קא זבו ליה" ומביע את ברכתו "שיהא כמעיין המתגבר להגיד חידושי תורה, כגאון כשרתנו הרם, וישקו תלמידים בצמא את דבריו, באופן שממנו תצא תורה ויראה בארצנו הקדושה".

שבועות ספפר לאחר סכן הוא תחזר ומאחל לו כי "תזכה להיות למופת בגאון שכלך וכדעתך הכ־ביזה הרחבה. לגשות יסוד מוסד בארה"ק, לחכלית מרכז התורה והיראה הטהורה כראוי, שמשם תצא תורה ויראה בישראל, עד ביאת מ"ש בב"א ועד בכלל, באופן שמלך ביפיו תחזיה עיניך ועינינו, בתוך כלל אחינו בני ישראל".

אמנם לא נפל דבר מכל הטוב אשר דיבר. רבי יחזקאל נמנה בין גדולי ראשי הישיבות בדור האח־רון ונאמנה עליו עדותו של הגאון מטשעבין, המתאר אותו כ"פאר דורינו, דבר לעם, הנומד לנס, בנס התורה, אשר זכה לזכות את הרבים בהרבצת תורה והעמיד תלמידים לאלפים".

ראשיתה של ישיבת חברון, כאמור, בעיר האבות. שנות הפ־ריחה של הישיבה: נפסקו בעטין של מאורעות הדמים, באב תרפ"ט, היא נאלצה לעקור. וכמו בימי ראשית, גם הפעם, היו לבטים ברבר מקומה של הישיבה.

גם הפעם היתה דעתו של רבי יחזקאל נחרצת, כדברי באגרתו: "לפי דעתו כמעט החלם, שאחרי כל צדדי השלילה המקום הוא ירושלים תי"ו. מפני הטעמים הרחוצים שאין הפנאי עכשיו לפרטם".

בחשון תר"צ, חדשים לאחר מאורעות הדמים, יכול היה רבי יחזקאל לבשר כי הישיבה חידשה ימיה כקדם: "מה רבו רחמיו, כי אחרי תורבן נורא כזה, שכבר אמרתי נואש, חלילה, וכיצו כ"ה כי הישיבה קמה לתחיה. כמובן שבשבועות הראשונות היו הכל במצב של חולים נרכאים, שבדים חרצובים, עד דכדוכה של נפש, גם ערומים ויחפים, אבל מס"ו באלול התנערה לאם לאם, וכשבוע שלפני ראש השנה, כבר קבלה גם אם התישבו כמלוא הטוכן, וכמנהגה כימי אלול".

כיובל שנים ומעלה עמר רבי יחזקאל על משמרתה של ישיבת חברון, המוציאה עדים של תל־מידים, יודעי תורה ולומדיה, והוא מעודד את בוגריה, לא להסתבר באהליהם, ולא לשאת במשא הצבור כדי לכרין את המתי הפם בארחות תיים.

כותב הטורים רצה לציין גם את יחודה של ישיבת חברון, הישיבה הראשונה שתלמידיה יצאו לכושבות הישוב החדש וה־קימו בהן אים של תורה ויראה. לעומת בני הישיבות הירושלמיות, שהתעסקו בעשותנותם ושיבו־לקבל עליהם את האיצטלא — ובמידה סמוכות גרמו לניכור ב־ניהם ובין מתישבי המושבות מתוך לירושלים — הזאל רבי יחזקאל בהנחת הנשר להצלת הישוב החדש. עוד לפני שעבה"ל לירוש־לים, לאחר מאורעות הדמים באב תרפ"ט, היו בוגרי ישיבת חברון הרחוצים שאין הפנאי עכשיו לפרטם".

בחשון תר"צ, חדשים לאחר מאורעות הדמים, יכול היה רבי יחזקאל לבשר כי הישיבה חידשה ימיה כקדם: "מה רבו רחמיו, כי אחרי תורבן נורא כזה, שכבר אמרתי נואש, חלילה, וכיצו כ"ה כי הישיבה קמה לתחיה. כמובן שבשבועות הראשונות היו הכל במצב של חולים נרכאים, שבדים חרצובים, עד דכדוכה של נפש, גם ערומים ויחפים, אבל מס"ו באלול התנערה לאם לאם, וכשבוע שלפני ראש השנה, כבר קבלה גם אם התישבו כמלוא הטוכן, וכמנהגה כימי אלול".

כיובל שנים ומעלה עמר רבי יחזקאל על משמרתה של ישיבת חברון, המוציאה עדים של תל־מידים, יודעי תורה ולומדיה, והוא מעודד את בוגריה, לא להסתבר באהליהם, ולא לשאת במשא הצבור כדי לכרין את המתי הפם בארחות תיים.

כותב הטורים רצה לציין גם את יחודה של ישיבת חברון, הישיבה הראשונה שתלמידיה יצאו לכושבות הישוב החדש וה־קימו בהן אים של תורה ויראה. לעומת בני הישיבות הירושלמיות, שהתעסקו בעשותנותם ושיבו־לקבל עליהם את האיצטלא — ובמידה סמוכות גרמו לניכור ב־ניהם ובין מתישבי המושבות מתוך לירושלים — הזאל רבי יחזקאל בהנחת הנשר להצלת הישוב החדש. עוד לפני שעבה"ל לירוש־לים, לאחר מאורעות הדמים באב תרפ"ט, היו בוגרי ישיבת חברון הרחוצים שאין הפנאי עכשיו לפרטם".

בחשון תר"צ, חדשים לאחר מאורעות הדמים, יכול היה רבי יחזקאל לבשר כי הישיבה חידשה ימיה כקדם: "מה רבו רחמיו, כי אחרי תורבן נורא כזה, שכבר אמרתי נואש, חלילה, וכיצו כ"ה כי הישיבה קמה לתחיה. כמובן שבשבועות הראשונות היו הכל במצב של חולים נרכאים, שבדים חרצובים, עד דכדוכה של נפש, גם ערומים ויחפים, אבל מס"ו באלול התנערה לאם לאם, וכשבוע שלפני ראש השנה, כבר קבלה גם אם התישבו כמלוא הטוכן, וכמנהגה כימי אלול".

כיובל שנים ומעלה עמר רבי יחזקאל על משמרתה של ישיבת חברון, המוציאה עדים של תל־מידים, יודעי תורה ולומדיה, והוא מעודד את בוגריה, לא להסתבר באהליהם, ולא לשאת במשא הצבור כדי לכרין את המתי הפם בארחות תיים.

כותב הטורים רצה לציין גם את יחודה של ישיבת חברון, הישיבה הראשונה שתלמידיה יצאו לכושבות הישוב החדש וה־קימו בהן אים של תורה ויראה. לעומת בני הישיבות הירושלמיות,

שהתעסקו בעשותנותם ושיבו־לקבל עליהם את האיצטלא — ובמידה סמוכות גרמו לניכור ב־ניהם ובין מתישבי המושבות מתוך לירושלים — הזאל רבי יחזקאל בהנחת הנשר להצלת הישוב החדש. עוד לפני שעבה"ל לירוש־לים, לאחר מאורעות הדמים באב תרפ"ט, היו בוגרי ישיבת חברון הרחוצים שאין הפנאי עכשיו לפרטם".

בחשון תר"צ, חדשים לאחר מאורעות הדמים, יכול היה רבי יחזקאל לבשר כי הישיבה חידשה ימיה כקדם: "מה רבו רחמיו, כי אחרי תורבן נורא כזה, שכבר אמרתי נואש, חלילה, וכיצו כ"ה כי הישיבה קמה לתחיה. כמובן שבשבועות הראשונות היו הכל במצב של חולים נרכאים, שבדים חרצובים, עד דכדוכה של נפש, גם ערומים ויחפים, אבל מס"ו באלול התנערה לאם לאם, וכשבוע שלפני ראש השנה, כבר קבלה גם אם התישבו כמלוא הטוכן, וכמנהגה כימי אלול".

כיובל שנים ומעלה עמר רבי יחזקאל על משמרתה של ישיבת חברון, המוציאה עדים של תל־מידים, יודעי תורה ולומדיה, והוא מעודד את בוגריה, לא להסתבר באהליהם, ולא לשאת במשא הצבור כדי לכרין את המתי הפם בארחות תיים.

כותב הטורים רצה לציין גם את יחודה של ישיבת חברון, הישיבה הראשונה שתלמידיה יצאו לכושבות הישוב החדש וה־קימו בהן אים של תורה ויראה. לעומת בני הישיבות הירושלמיות,

מתוך הקדמתו זו מלאת הערגה של הגר"י פינה. מסלא מקומו בהנהגת הישיבה. המביא לבית הדפוס, אנו למדים כי נוסף על הספרים שכבר ובינו לאורם, הש־איר אחריו חידושים כתבה וכתבה על ענינים מסדר זרעים, מועד, קדשים וטהרות, בחלקם בעיצו־רים כמסכתות הגלמדים בישיבה, ובחלקם ענינים שלא נאמרו בש־ערים וכן הערות בגליונות הרמ־ב"ם, שכן הגר"י הרבה לעסוק על שולחן בקצה, ובעתה אנו מצפים להופעתם. ויהא בהם כדי להאיר את סוגיות הש"ס, בחזמת השיעורים שכבר זכינו להם.

אחת היא בקשתו של הגר"י מרגא: "יהי רצון שתעמוד למ־זכותו להוציא אה כל חידושיו לאור עולם, להקים מקרשו על תילו, לחזק אה ברק הבית לכל אשר יעצא. ולכתבו על מכתב, ולפאר בית הפארתו לחדש ימיו כקדם ולהחזיר עטרה לישנה. הרוך זו ושבחו מתקיים הפעיר רק על הגמרא הלמדת במסר עיון, בחקר.

כתוצאה מכך נוצר מצב, שב־אותן ישיבות לא נאמרו שיעורים על פרקים תשובים כמו פרק "בן מרד ומורה". בספרי השיעורים שבתן נכתבו שיעוריהם של ראשי הישיבות, לא מצויים כמעט שיעורים על פרקים חשובים כמו אלה. כך קרה שהלומד פר־קים אלו בעצמו, מתקשה למצוא מבחן ומורה דרך בסוגיות הנלמ־דות בהם, אשר יסייע לו בהגדרת המושגים המקומיים וכן ביישוב מחירות הנפעלת הסברות הקשות המצויות בפרקים אחרים. בלית ברירה מוכרחים למרח למקומות אחרים בש"ס, בהם מצויות לראשונה מתוך כת"י (שהיה שמור לפני השואה בגרמניה בהמ"ד לרבנים בברלין) הוציא לאור כעת מכון "ירושלים" את ספר חידושיו של הגאון רבי משה ברים זצ"ל, המכונה ר"מ תרוץ, למסכתות: שבת, פסחים, ביצה. כתה"י היה מפון זה כ־250 שנה ורק עכשיו הגיעה שעתו להתפרסם.

הגר"מ תרוץ, מצאצאי מהר"ל מפראג, היה תופש ישיבה ורב מרהיק מגדולי הגאונים בדורו. ישב על מדין בקהילות מיחוסות באשכנז ובהונגריה, כמו בומסלא, פיורדא, שניידטאק, ולבסוף שימש בקודש ל־ד שנה בקהילת מגנצא עתיקת היומין, עד לפטירתו בשנת תקכ"ז. בימי שתרתו יצק מים על ידי של הג"מ אברהם בודיה וצ"ל בפ־אב. כהיות ישיר בלשון ורק הפלפל החידתי, אם כי הכל בצומת מהבנה עמוקה וישרה. לפעמים קושה הוא אהדדי תמשור־ששה ודברים המתחילים של בעלי התוספות, ומשלבם להפליא, עד שהגך מורשם בהדאות כי אין אפשרות להבין את הדיבור הששי אם לא הין לפניך חמשת הדיבורים הקודמים. עוד תופעה מאפיינת את חידושיו, שאינו מצמם את דברי הגמרא או התוס' כלשונם, אלא מסור את תוכן הדברים כמגנון משלו. גישה קמאית של ר"מ־מתבטא מחדות עבורו. את החידושים ערך הכשיר לדפוס הרב פסח יעקב יבדב, מירושלים, המתאר בהקדמה שלו את דרך עבודתו.

הספר, כפי שאנו מתבשרים בכתיבתה, הנהו ראשון מסדרה שלמה של יצירות הגהמ"ה בהלכה ובאגדה, שערתם ספרים בכתבי־יד המקורים (נגאלו לאחרונה ע"י הגגיד ר' ראובן שפיצר פרנס קהל "עדת יראים" בבאול) וזיפיעו בס"ד בקרוב בהוצאת המכון.

א. ספרן

חידושי הגר"מ חריף זצ"ל

הרב אלחנן סורוצקין

המלכות בישראל

כי תבא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך ירשתה וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי — שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך וכו' (פי' שופטים יז' י"ד).

הנה ענין המלכות בישראל, שלכאורה הוא דבר מובן מאליו ופשוט בכל אומה ולשון, השואפים למלכות ושלטון עצמי ושתעודה צוותה עליהם "שום תשים עליך מלך" — מצוה שנצטוינו עליה בכניסתנו לארץ ישראל והיא א' מני המצוות שנצטוו בכניסתן לארץ וזן: להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה (סנהדרין כ' ע"ב). ועם זה אנו מוצאים בהגלות ישראל מראשיתה התנכרות גדולה לענין זה, לא רק ההתנכרות הגדולה לבית דוד שמואל הנביא לבקשת העם להעמיד להם מלך וכל האמור בפרשה ההיא, אלא כבר בראשית ובתחילת ימי האומה, כבר יצא הקצף על יוסף והלומותיו, להיות מלך בישראל, מצד אחיו שהגיבו בזהבו רב על זה "המלך המלוך עליו אם משול תמשול בנו? ויצא מה שיצא. ומה תוי"ראל הגדול הזה?, הלא בכל אומה ולשון ועם יש מלך ומושל ומה שונה העם הזה?

ותראה כי לא הרי עם ישראל הנבחר עם ה', עבדי ה' ולא עבדים לעבדים (אחן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים וכו') וכל מהותו ומאיפתו היא להגיע למצב של "והמלך אתה ה' לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך וכו'" — כהרי כל הגויים המסלימים עליהם מלך היוצא לפניהם ולחום את מלחמותיהם ושופט אותם — ועם ישראל בזה בה, שהוא איש מלחמה וכמו שאמר משה רבנו ע"ה לבני ישראל על הים, "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" וה' מלכנו שופטנו ומחוקקנו, והמלך או השופט אשר יהיה בישראל הוא רק עבד ה', הכפוף למחוקו ומקבצע את דבר ה' ("והיה בשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלוים" והתורה הזו ומוסיפה: "ולבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל וכו')

אבל סכנה גדולה נשקפת למי אשר ישום כתר המלכות על ראשו, שלא יסור לבבו ולא יטול לעצמו את הגדולה והשלטון "לקחת את בחתים לוקחות ולעבוותיה" כבל אשר תיאר שמואל הנביא לבני ישראל את "משפט המלך" עד אשר יהפך את העם לעבדיו ולא לעבדי ה' והוא יהיה "כבל מלכי הגויים" שראשות השלטון, הביאו אותם עד כדי האלהת עצמם, כפרעה שאמר "לי יאורי ואני עשיתני" ובימינו כסטלין וכדיב. ולכן לא ששו גדולי ישראל בכל הדורות, שבטי יה וגדולי האומה, לקראת המלכת מלך בישראל, כל זמן שהעם הלך בדרכי ה' והיה רד עם א"ל ושמר תוקות הוורה ומורא שמים הי' עליו, בדומת "כל המקבל עליו על תורה מעבירים ממנו עול מלכות" (פיר ג') ואכן במצות מני המלך נאמר "ראמרת אשימה עלי מלך כבל הגויים — שום תשים עליך מלך" היינו דוקא אם תאמר "אשימה עלי מלך כבל הגויים" מצוה עליך לשום עליך מלך (ירבי נהוראי אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעמתן שנאמר ואמרת אשימה עלי מלך — לא באמרה פרשה זו רשום תשים משום מצוה אלא כנגד תרעמתן, שנלוי לפני שנתרעים על כך ולומר והיינו גם אנחנו כבל הגויים" ר"ש שם — סנהדרין כ'), כי אז נראה כי נתרפפו אצלך יסודות התורה והמשמעת לחזקיה הצר זקוק לשלטון ומוראה של מלכות שבלעדה "איש את רעהו חיים בלעו" (פרקי אבות ג') וכמו שאמר ה' לשמואל: "שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך — כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם". ואותיי אשר מונה הקב"ה את כל תנאי ישראל מיום צאתם מארץ מצרים "ויעזבוני ויעבוד אלהים אחרים כן הם עושים גם לך — הוא מצוה לו "ועתה שמע בקולם אך כי העד תעיד בהם וכו'".

ואולם כי כאשר נתהה מצב כזה, אז אין מנוס מזה ורק צריכים לעשות הכל כדי "והיתם גם אתם ואת המלך אשר ימלוך עליכם, אחרי ה' אלקיכם" ושמואל ניחם את העם, כאשר התחרטו על דרישתם הזכירו את מעבדם הרחוק, שהביא אותם לדרוש ולשאול להם מלך כבל הגויים "אמר אל תיראו - אתם עשיתם את כל הרעה הזאת, אך אל תסורו מאחרי ה' ועבדתם את ה' בכל לבבכם".

והתורה מספרת לנו שכאשר נתקיימו חלומותיו של יוסף הצדיק והוא נעשה (מקודם על מצרים, על הגויים...) למלך על ישראל ואחיו קבלו עליהם את הדין והכירו בו כמלך (כי הלא היו יכולים להישאר בארץ כנען ולא לרדת למצרים עם אביהם), שיעקב בבואו למצרים ויוסף יצא לקראתו (ויאסר יוסף מרכבתו וכו' ויבך על צוארו עוד וכו'... לא נפל יעקב על צוארי יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו שהי' יעקב קורא קריאת שמע) ורבים תמהו על זה, למה לא קרא יעקב קריאת שמע, לפני או אחרי והרגע הגדול הזה של פגישתו עם בנו האבוד, שהתאבל עליו כ"ב שנה, עד שזכה לראותו שוב ושאמר אחר כך לו: אמרתה הפעם אחרי ראותי את פניך, כי עדיך חי, היינו כי בזה נתמלאה תשוקתו ושאיפתו הגדולה בחיים, לראות עוד פעם את פני יוסף הי"בן ושקים שלו" שאהב אותו מכל בניו?

ונראה שיעקב כאשר ראה שנתגשמו בשלמותם חלומותיו של יוסף, כפי שפחדו אחיו אחיו, שהוא ימלוך עליהם וישלוט בהם, ואה צורך להודות וללמד, כי המלך בישראל הוא רק מבצע תורת ה' ותוקיו הוא העם מקבלים שול מלכות שמים, כי ה' הוא מלכנו, שופטנו ומחוקקנו, ובמקום שמתנשים מלכותא דרקיעא עם מלכותא דארעא — כל מקום שמתנשים תוקי התורה עם תוקי המדינה — ומלכות, יהי של מלכות שמים על העליונה "אנחנו ואתם וגם המלך אשר ימלוך עליכם צריכים להיות אחרי ה' אלקיכם" ולכן כדי להדגיש את זה ולהמחיש את יחודן מלכותא דרקיעא, קרא קריאת שמע ולקבל עליו, באחוו רגע שנפגש עם בנו המלך (יוסף), שכל כך נשתוקק לראותו ולשול על צוארו — מגמתו גדולה בחיים. שאמיתה הוא יכול למות בשקט נפשי.

שיעורים על פרק בן סורר

להגרש"ז ברודא שליט"א, ראש ישיבת חברון

מקובל בעולם הישיבות, כי כאשר לומדים את מסכת סנהדרין בסדר עיון, פותחים בפרק ראשון, "דיני ממונות". ומאחר ומסכת סנהדרין אינה נלמדת בזרן כלל בזמן חודף, אלא אך ורק בזמן קיץ, ולכל היותר גם בזמן אלול נוסף על זמן קיץ, אין הבחורים לומדים בסדר עיון יותר מפרק אחד, אם מדובר בישיבות שסדר לימודן מתנהל על פי שיטה אישית יותר, ורק הישיבות שסדר הלימו־דים בהן הוא יותר מהיר, לומדים גם פרקים אחרים, אולם לא יותר מאשר עד סוף פרק "זה בורר".

אולם על הפרקים המאוחרים יותר, כגון פרק "הרי בורקין" או פרק "עגלה הרוגה" ופרק "אחבא מיתות", לא מגיעים כלל בלימודי העיון, ובודאי שלא לפרק שמיני, הלא הוא פרק "בן סורר ומורה". ושהן מאליו כי, בדרך כלל, גם השיעורים לא נאמרו על הפרקים הללו, בחוב הישיבות. הלומדות ברוך זו ושבחן מתקיים השיעור רק על הגמרא הלמדת בסדר עיון, בחקר.

כתוצאה מכך נוצר מצב, שב־אותן ישיבות לא נאמרו שיעורים על פרקים תשובים כמו פרק "בן מרד ומורה". בספרי השיעורים הנכתבות ונכתבו שיעוריהם של ראשי הישיבות, לא מצויים כמעט שיעורים על פרקים חשובים כמו אלה. כך קרה שהלומד פר־קים אלו בעצמו, מתקשה למצוא מבחן ומורה דרך בסוגיות הנלמ־דות בהם, אשר יסייע לו בהגדרת המושגים המקומיים וכן ביישוב מחירות הנפעלת הסברות הקשות המצויות בפרקים אחרים. בלית ברירה מוכרחים למרח למקומות אחרים בש"ס, בהם מצויות, לפעמים, אותן הסוגיות או חלק מהן, כדי לקבל הבנה מעמיקה ביסודותיהן.

בזמן הקיץ האחרון, למרד בר־שיבת חברון את מסכת סנהדרין, על פי סדר המסכתות הנלמדות בישיבה. הנחלה הרחבת של הישיבה החליטה, הפעם, ללמוד רוקא את פרק "בן מרד ומורה" בסדר עיון, בבקר, ולא את הפר־קים האחרים, כפי שמקובל בר־שיבות אחרות.

ואמנם, בפי שצריך להיות, נאמרו בישיבה שיעורים יומיים כסדרן, על הדף הנלמד, וכן שי־עורים כלליים ע"י ראשי הישיבה. ומפאת תשיבותם של השיעורים על פרק "בן מרד ומורה" ההוד דמנות הנדירה להעלות על הכתב ביאורים שכל כך חסרים בפרק זה, קמו כמה מתלמידיו של ראש הישיבה, הגאון רבי שמחה זיסל ברודא שליט"א, אשר רשמו באופן מסודר ומרוייק את השי־עורים הכלליים ששמעו מפיו, ותזלגו תושים להדפיסם בחוברת פרי של התמדה בת שעורות שנים רבות. כל רצונו הוא רק לעמוד על השיבותו של מפעל ההוצאה לאור של שיעורי ראש הישיבה, אותו זמנו כמה מבוגרי תלמידיו, שומעי לקחו, ועל הדרך הטובה והצורה המושלמת שבה הוציאו את החוברת לאור. השיעורים שנכתבו ע"י התלמידים, עברו את ביקורתו של ראש הישיבה בעצמו, מתחילתם ועד סופם, ורק לאחר שקיבלו את אישורו המלא להר־צאתן לאור בצורה זו, ולאחר שוקנקו כל ההערות שנראו לראש הישיבה כמתאימות, יצאה החוברת אל דרך הדפסה, ועתה היא ראה אור בהיכלי הישיבות הקדושות. יבורכו העושים וישר כחם.

מ.ב.

חיים של אושר

- מורה דרך להצלחה מושלמת בחיי הנשואין -

שני בני זוג מתחתנים, כל אחד מהם הסכים להתקשר עם השני בקשר של קיימא לאורך הימים עלי אדמות.

התקוה הספעמת בלבם, היא להגיע לשיא האושר ומיצוי הר־צלוחה לבנות את ביתם, אין עוד שאיפה גדולה מזו, הבקשה שהר־ווג יעלה יפה מזרוה בפיהם ופי כל הקרובים והידידים. כל אחד מבני הזוג חייב להיות מודע ומוכן להקריב הרבה כדי להגיע אל האושר, שהרא תנאי ראשון לה־תעלות ולהגיע לחיים של אושר במערכת הנשואין. חזוקה היא על תלמיד חכם כמו הרה"ג שמ־אל דב הכהן איזנבלאם שליט"א שהגליח להגיא מתחת יד דב־מתוקן. מהרה דרך מקיף לכל אחד, כיצד להגיע להצלחה מושלמת בחיי הנשואין. 2 הכרכים האחד הרחוקים כל כך עדיין מלהשיג יעדם זה.

יש הרבה סיבות לקיפאון זה בהצלחה של מסגרת חיי הנישואין, גם אם אינן מביאות לפירוד וחסרה לבני הזוג הבנה אישית למשימה של חיי הנשואין ואינם יודעים למצוא ולפתח את מעלותיהם הטבעיות הדרושות כדי להיות עם הזולת.

לא תמיד יודעים בני הזוג כיצד להתיחס זה לזה ולבניות המת־עוררות ביניהם. הם אינם מדעים מספיק לסידת האושר המחייבת גם התאמצות נפשית הנדרשת מהם למען הצלחת יחסיהם. לפעמים נגרם הדבר בגלל השפ־עות חיצוניות, להשקפת מסולפות, ואינם עדים בעוד מועד לצערו הסופי ולאסון שהם עלולים לה־מיט על עצמם, ואולי גם על הבו־אנאים שהעמידו.

אלה הן מסת השאלות, שאנ־שים משתדלים לשמר אותם בתוך ארבע אמותיהם. ובכל הדרון לבעיות אחון הסוגיות כר מקום, כדי לקבל הבנה מעמיקה ביסודותיהן.

בזמן הקיץ האחרון, למרד בר־שיבת חברון את מסכת סנהדרין, על פי סדר המסכתות הנלמדות בישיבה. הנחלה הרחבת של הישיבה החליטה, הפעם, ללמוד רוקא את פרק "בן מרד ומורה" בסדר עיון, בבקר, ולא את הפר־קים האחרים, כפי שמקובל בר־שיבות אחרות.

ואמנם, בפי שצריך להיות, נאמרו בישיבה שיעורים יומיים כסדרן, על הדף הנלמד, וכן שי־עורים כלליים ע"י ראשי הישיבה. ומפאת תשיבותם של השיעורים על פרק "בן מרד ומורה" ההוד דמנות הנדירה להעלות על הכתב ביאורים שכל כך חסרים בפרק זה, קמו כמה מתלמידיו של ראש הישיבה, הגאון רבי שמחה זיסל ברודא שליט"א, אשר רשמו באופן מסודר ומרוייק את השי־עורים הכלליים ששמעו מפיו, ותזלגו תושים להדפיסם בחוברת פרי של התמדה בת שעורות שנים רבות. כל רצונו הוא רק לעמוד על השיבותו של מפעל ההוצאה לאור של שיעורי ראש הישיבה, אותו זמנו כמה מבוגרי תלמידיו, שומעי לקחו, ועל הדרך הטובה והצורה המושלמת שבה הוציאו את החוברת לאור. השיעורים שנכתבו ע"י התלמידים, עברו את ביקורתו של ראש הישיבה בעצמו, מתחילתם ועד סופם, ורק לאחר שקיבלו את אישורו המלא להר־צאתן לאור בצורה זו, ולאחר שוקנקו כל ההערות שנראו לראש הישיבה כמתאימות, יצאה החוברת אל דרך הדפסה, ועתה היא ראה אור בהיכלי הישיבות הקדושות. יבורכו העושים וישר כחם.

מ.ב.

מי יודע: שו"ע מחולק ל־30 ימי החודש: מהדורות כיס של השו"ע מלפני 400 שנה

מאת משה מיכאל צדק

מהדורות כיס של הש"ע שהודפסה עוד בחייו של "המחבר", תר"ך באותיות תלולות, גמרות שניצלו מהשריפה באיטליה, תרגום עם סעמים, ספר "ינשאל דוד" שהחיד"א העיד עליו שטבבד מן העולם, כל אלה ועוד פרטים רבים נוספים מוצגים בתערוכה מיוחדת במינה בספריית הרמב"ם בתל אביב.

6 מהדורות של ה"שלחן ערוך" נדפסו עוד בחייו של המחבר, רבי יוסף קארו זצ"ל. כידוע, הסיבה העיקרית שחיבר רבי יוסף קארו את הש"ע (אחרי שפירסם את ה"בית יוסף") היא למען יוכלו כל העם לשנן את ההלכות מדי חודש בחודשו, והיינו לחלק את כל השלחן ערוך על 4 חלקיו ל־30 יום. וכל חלק ללמוד בימים מן החודש. דבר זה מצוין אף בהקי־רמתו.

המהדורה ה"3 של הש"ע שיצאה לאור בשנה שכ"ז, 8 שנים לפני פטירת המחבר (של "יח), הר־פיעה כשהיא מחולקת ל־30 חל־קים, ובסוף כל חלק מצוין "יום כאן יום א'", "יום כאן יום ב'", וכו'. המרילים מציינים זאת בהק־דמתם וכותבים "כדי שהתלמידים השותים בצמא את דברי הרב רבי יוסף יוכלו לקיים מצוותו להשלים כל יום חלק אחד ממנו".

מי שיפתח את השלחן ערוך המצוי כיום בידינו ימצא בחושן משפט בסוף סימן מ"ג את המילים "יום כאן יום כ"א". ההלכה שם מדברת בימים שבין פסח לעצרת ומחלוקת גדולה נפלה בין האח־רונים הנס"ע והשיך האם לשיין את הפסקה הזאת לחלוקת השלחן ערוך לימים או שהיא המשך ההלכה הנידונה בסעיף זה.

עב"פ, במהדורה ה"3 של הש"ע צוינו בפירוש 30 הימים של החודש, ממהדורה זו נתחדר עותקים בודדים בכל הספריות בעולם. שחורי הספר התודני יוכלו לצפות בספר בתערוכה מיוחדת ב"ספריית הרמב"ם" בתל אביב המערכת לציון מלאות 10 שנים לכניסתה של הספריה אל ההיכל המהודר בו היא ממוקמת כיום.

בסמוך למוצג הזה של המה־דורה ה"3 של הש"ע, מוצאים בתערוכה המיוחדת מהדורות נוספות ומרוקות של הש"ע: מסמכר שאת מהדורות הכיס לא המציאו היום ולא אחמול. גם לפני 400 שנה היו מרילים שראנו שהעם הגע ועד בודדים יוכל לה־נות בחודה.

★ ספר המצוות מהתקופה שלפני עריכת הדפוס

בתערוכה מוצג השלחן ערוך מהדפוס הראשון משנת שכ"ח. ליד מרחו השלחן ערוך מצאנו פרים מעניין נוסף. ספרו של הגאון רבי דוד אופנהיים זצ"ל, "נשאל דוד". היה ידוע שנים רבות אבר מן העולם. על כך הפיד גם החיד"א בספרה "שם הגדולים". החיד"א מקנן בספרו על אבבן החידושים של הגאון ההוא ומציין שמפני כן היד הרבה גדולי עולם שלא רצו לכתוב ספרים, שלא יאבד אחי"כ

(המשך בעמוד י')

תמונת שיק בולה על קלף

ספר "נשאל דוד" שהחיד"א כתב שטבבד

בתוך הספר ושעליו שורה של תרגולים להשגת חיי נשואין מאושרים.

הכרך הראשון כולל שכ"ז עמודים מלאים ונדושים פרקים מאלפים שנקראים בעונג, וכל אחד יוכל למצוא בו את התשובות הנוגעות אליו.

הכרך השני המיוחד בעיקר אל האשה כולל שע"ג עמודים. אמנם, לכאורה כמבט ראשון נראים שני הכרכים כפולים, אבל מי שמעיין היטב בתוכן, מבחין מיד בהבד־לים.

"הספר הוא מדריך נפלא להקמת בית נאמן בישראל. ולפ־תיות רוב הבעיות המצוות בחיי הנשואין בודדים נעימות, אשרי המחבר שזכה לחבר ספר חשוב מאד זה, ספר שהיה תסר עד היום, ומקום הניחו להתנדר בו, לצורר לאברכים להקים בתים בישראל בדרך של האושר האמיתי. הבדים אלה הוכנסו על ידי המשגיח הרוחני של ישיבת קמניץ הרה"ג ר' משה שטרן הן ההערכה הזיר בית ביתו.

מתוך הספר מתבר שהמחבר הנכבד יש לו יד בהשכנת שלום בית ומתוך נסיונו זה יודע להגיש לנו ספר חשוב זה, אשר מי שיעיין בו יצא לעצמו את הפתרונות, כיצד לצאת מן הסבך ולעשות את חייו למאושרים, הנוה זו באה גם לידי ביטוי בסכתבו של הגאון רבי חיים פנחס שייבבג שליט"א ראש ישיבת "תורה אור" הכותב כי שמעו של המחבר הגיע לאזנו, כי רב תילו בהדרכת אברכים הצלחתו בכתר השם יתברך בדולה בעצוחיו והדרכתו להשכין שלום ושלוחה באהליהם על פי דרך התורה.

ובדולה זכותו של המחבר כמ־אמרו של אבות דרכי נתן: כל המשיב שלום בתוך כיתו מעלה עליו הכתוב כאילו משיב שלום בישראל על כל אחד ואחד. חזוי מסדות הספר שכל אדם שיקרא בו יזכל לשים שלום בתוך ביתו ה־כתוב בדולה עד מאד. מ.ד.

הגינים בפרשת השבוע - שופטים

ה. אבן־שהם

אין צדק אלא הצדק האל־קי

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך, ושפטו את העם משפט צדק.

בנאמנות מיני שופטים זה, ובציווי על השופטים לשפוט את העם משפט צדק, התנה הכתוב, גם בתנאי מינוי הדיינים וגם בתנאי הצדק שלאורו יהנו הדיינים — "אשר ה' אלקיך נותן לך", שופטים אשר אלקות ה' נתונה לפניהם, ומשפט צדק אשר הוא מורדן לאור אלקות ה' צדק אלקי ושופטים אלקיים, רק הוא הצדק ורק הם השופטים הוא המשפט.

שום אמות מדה והגדרות של "צדק" ושל "משפט" לא ישיגו לא צדק ולא משפט, שאין צדק ומשפט אלא הצדק המשופט אשר יאירו מעודת אלקים חיים.

* * *

פני "הצדק" ו"המשפט" אשר תחת השמש

ועוד על התנאי שבמשפט צדק שאינו אלא כשהוא בצדק אלקי, שלמה אמר (קוהלת ג, טז):

ועוד ראיתי תחת השמש, מקום המשפט שמה הרשע, ומקום הצדק שמה הרשע".

מיש לשום לב למה הוצרך הכתוב להקדים ולומר "ועוד"?

בדי להיזהר ולראות "תחת השמש", במקום שאין אמונה ויראה במי שממציא את מערכת

בצלאל לנדוי

שלשלת של תורה שהטביעה חותמה בתורת ארץ ישראל ובהליכות ירושלים

הגאון הירושלמי רבי בנימין זאב פראג זצ"ל / שנה לפטירתו

ביום ג' באלול תמלא שנה לפטירתו של הגאון הירושלמי רבי בנימין זאב פראג זצ"ל, מבחירי בניה ובנותיה של ירושלים, עלה תחתיה בישיבתיה, הכריע בין העומקים בביחוד הלכות התלויות בארץ, ובאחרית ימיו שימש כחבר הבד"ץ שליד אגד"י בירושלים.

מי לבדו הפארה היה. בנו של הרה"ג רבי שמעון פראג, נכדו של הגאון רבי אברהם אהרן פראג, שהיה חתנו של הגאון רבי משה נחום וואלנשטין, והוא חתנו של הגאון רבי שמעון דיישט, מתלמידי ר"ם סופר", כולם מאישי התורה הבולטים בירושלים, שהטביעו את חותמם על ירושלים, במשך מאה וחמישים השנים האחרונות.

רבי בנימין זאב לא היה זקוק לשלשלת היוחסין המפוארת. בעמלו בתורה, בשקידתו, בצנעה ובמדותיו הטובות, בנה את עצמו, עד שלא היה זקוק לשלשלת היוחסין המפוארת. גדולי ירושלים שהיה מסתופף בצלם משנתם נער־ים, רבי יוחנן פישל פעולא, רבני ירושלים רבי צבי פסח פראנק ורבי שמשון אהרן פולנסקי הרב מס־עפליק, ידעו להעריך אותו כעורכו. רצ"פ פראנק, שהתרועע בשעתו עם זקניו רבי משה נחום ורבי אברהם אהרן, התענג בחברתו של הנכד, שהמשיך מורשת אבות לתפארת.

ראשית לימודיו בהלמוד תורה "שומרי החומות", בהנהלת זקנו רבי אברהם אהרן, משם עבר לר־שיבת הבחורים "עטרת הבנים" ועשרות בשנים שקד על התורה בישיבה הגדולה "עץ חיים". כל שנותיו שמר אמונים לרבותיו ב"עיטור רבנים": רבי ישעיה ור־נתראל, רבי מרדכי דוד לוין ורבי גדליה ניימן — "הנעים המשר־לשן", שהיה מעצב את דמותם הרוחנית של תלמידי "עץ חיים", לפני קליטתם בהיכל הישיבה הנ־דולה.

בתקופה זו זכתה ישיבת "עץ חיים" להתעטר בעטרתו של רבי איסר זלמן מלצר, אב"ד ור"מ בלוצק שעלה לירושלים, והצעיר הירושלמי נמנה על תלמידיו הנ־אמנים, שהיו מתחממים לאורו ושותים מבאר תורתו.

בשנת תי"ש לערך נתעלה להיסמנות בין חברי "מדרש בני ציון", שהוקם לפני כיבוד שנים, ע"י רבי צבי פסח פראנק לביחוד ההלכות החלויות בארץ, ונמנו עליה, בחיי בני הישיבות בירוש־לים, בעוד שה"חזון איש" עסק בבירורים אלה במקום מושבו בני ברק.

בידי ר' בנימין זאב, שהתחמם לאורם של גדולי התורה בירוש־לים, היו מסורות מופלאות שלא הועלו מעולם על הכתב. בספרו "אמרי בינה" רן רבי מאיר אור־בך, אב"ד קאליש ודבה של ירושלים לפני כמאה ועשרים שנה, במעמדם של ישישכר וזבולון, שעשו בימיהם הסכם לחלוקת עולם הכא. רבי בנימין זאב היה מוסר בשמו את ומשותבו לשאלה כיצד יתקן שובולון וישישכר יקבלו חלק כנלב, בשעה שהמלמיד חכם [illegible]

מוסר נפשו על לימוד התורה. רבי אותה שעה יושב זבולון מרושן ועני בלי להתאמץ כלל. וקו הסביר בעל "אמרי בינה" שמכאן זבולון יקבל שכר כששכר, אבל הוא לא יקבל שכר של לימוד תורה מתוך הרחק. וזק בעולם הבא שמירה זכותם של לומדי תורה מתוך הרחק. את הביטוי כגמרא "הטורד מתטרא והכי קא חני" היה מייחס לבני ישיבות ירושלים שלמדו מתוך הרחק, תורה שלמדו באף ובחוסר כל, היא שעמדה להם, שגדלו והצליחו ועשו פרי בתורה ובביחוד הלכות.

במאמרנו הבא נעמוד על מר־ושתו התורנית של רבי"ז פראנ־אולם מבחינה כרונולוגית בהצגתו להקדים את מאמרנו הנוכחי, על שרשרת התורה המפוארת, הנ־משכת זה מאה וחמישים שנה.

ראשיתה באמר ברבי שמעון דיישט, המשכה בחתנו רבי משה נחום וואלנשטין וחתנו רבי אברהם אהרן פראנ. הצד השוה שבהם, שעד כה לא הרבו לדפוס מספרי חידושיהם לדפוס; ומשמ בשנה האחרונה הלה תוזה בלידתן. הר־פיע ספרו של רבי אברהם אהרן "ברית אחרון" על הרמב"ם ובבי־יבלה"ם הגרמ"ם פראנ, שהבי־א אותו לדפוס. עומד לזכות אותנו גם בחידושיו ובתשובותיו של זקנו רבי משה נחום וואלנשטין. ותשובה אחת משלו עשויה להתפרסם בב־לין הקודם של "מוריה", ונדפיס מצפים לגאולת כתביו.

ראשון בשלשלת רבי שמעון דיישט - מתלמידי החתם סופר

ראש וראשון לשלשלת זו הוא ר' שמעון דיישט, מתלמידיו הק־חבים של ה"חתם סופר", שהתרוע בתלמידיו את האהבה לירושלים. בשם רבו היה מסביר ובבר חדיל יכל המתאבל על ירושלים — זוכה ורואה בשמחתה" אין מקב־לים תנחומים על החרי, ורק על המת נגזרה מיהה שישתבח מן הלב. אנו רואים שבכל שעה ובכל רגע, אדם מתעורר על חורבן ירושלים, ועל ביהמ"ק שנשרף, מעשה שהיה כבר לפני אלף ושש מתה מאות שנים, ועדיין אינו מקבלים תנחומים — מזה ראיה שהיתה ירושלים, עלה ונתעלה לשמש כתבר בית דינו של מהר"ל ריסקין, לאחר מכן דיין בבית הדין המרכזי של הפרושים, בתורבת רבי יהודה חסיד, ובשנת תרס"ח כראב"ד — וחאת בירושלים של הימים ההם, עיר מלאה חכמים וסופרים, ובחור כשלא נמנה על בוללות ליטה, שבדים היו עמדות הבכורה בהנהגת העדה, אלא על בני כולל אונגרן. כולל זה "שומרי החומות" בראשותו של רבי חיים אונגפלד, כשמו כן הוא, שמר בל השנים על חומות ירושלים, ובדוה מגמת ההמתגרות, ואף לא היה מיצג בועד הכללי שבו היו מיוצ־גים יתר הכוללים, פרושים חסי־רים גם יחד, ובכל זאת נתעלה רבי משה נחום כראב"ד. ניתן איפוא לראות בכך הכרה מלאה שהיה הכרעתם של שלושת הראשו.

אם כי נחשב לאחד מחכמי ירושלים המופלגים, לא זכיו למרשתו שבכתב. בשנת תול"ב, לאחר פטירת ה"כתב סופר", הביא שרשרת התורה המפוארת, הנ־רים", הנפדים על הכתב מופ־ואביו החתם סופר. לפני זמן מה חלה התעוררות אצל נכדיו, שרצו להביא לדפוס מכתביו. אולם התברר שכתביו הם בבחינת רזין דרזין, ולאו כל מחא סביל דא.

כתב השורים מעניין במיוחד באותו קונטרס "דרוש לציון" בע־ניני ירושלים לגבולותיה ולבניה. ואם בנינה על מקומה הראשון, ענין כחל מערבי וכו'. בשוח אני שאילו זכינו לאורו של קונטרס זה היו מתבהרים בעיוח שוחת על יסוד הלכתי, אולם לא זכינו לאורו, וכתב המרים ידה לכל מי שיש בידו להביע על מקומו של קונטרס זה.

באותו מאגרותיו שנשארה לפליטה הוא מספר בהתרגשות על שעלתה בידו לזכות בפגיעה מזהירה כאשר אירס את בתו לצ־עיר דבי משה נחום וואלנשטין, לימים ראב"ד הפרושים בעיה"ק.

רבי משה נחום ממשיך את השרשרת

רבי משה נחום שנולד בשנת תר"א, כשנה לפני עליתו של ר' שמעון לארץ ישראל, עלה אף הוא בשנת תרכ"ד, וכגיל צעיר התבלם בגדולתו בתורה. ואין איפוא בל פלא שר' שמעון לקח אותו בחזון לבתו.

באמרו, לא זכינו עד בה לה־דפסת חידושיו, ניתן לצמוד על גדולתו מתוך העובדה שאחר מלומדי ירושלים, עלה ונתעלה לשמש כתבר בית דינו של מהר"ל ריסקין, לאחר מכן דיין בבית הדין המרכזי של הפרושים, בתורבת רבי יהודה חסיד, ובשנת תרס"ח כראב"ד — וחאת בירושלים של הימים ההם, עיר מלאה חכמים וסופרים, ובחור כשלא נמנה על בוללות ליטה, שבדים היו עמדות הבכורה בהנהגת העדה, אלא על בני כולל אונגרן. כולל זה "שומרי החומות" בראשותו של רבי חיים אונגפלד, כשמו כן הוא, שמר בל השנים על חומות ירושלים, ובדוה מגמת ההמתגרות, ואף לא היה מיוצ־גים בועד הכללי שבו היו מיוצ־גים יתר הכוללים, פרושים חסי־רים גם יחד, ובכל זאת נתעלה רבי משה נחום כראב"ד. ניתן איפוא לראות בכך הכרה מלאה שהיה

לא זכינו לתורתו שבכתב, אך זכינו ללמוד על הליכותיו ועל שישתו בדוה המלחמה של ה"חתם סופר" וחיה זה בחקופת המערכה על צביונה של ירושלים לאחר מלחמת העולם הראשונה. ראשי הציונים גיסו בימים ההם להשתלט על מוסדות התורה והחסד, וכבכל־לם גם בתי הדין, והיו רבנים ודיי־נים חשובים, שניסו להגיע לידי הבנה עם הציונים ולשתף עמם פעולה בארגון מוסדות הרבנות. אולם עמידתם שמורים עמם, ניכו שבעמיהם המתנה גרמה לא־גדולמוסיה בקרב בני ירושלים, שנמשכה במשך עשרות בשנים.

באותם הימים לא היה מנהיג מוכר לעדה היהודיה האשכנזית. רבה של ירושלים רבי חיים ברלין נפטר בשנת תרע"ג, לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה. במס־בות הימים ההם לא נבחר ממלא מקומו, והיה זה טבעי שראש הבד"צ בירושלים, שימש כמחיצה הרוחנית של העדה.

אף השלטונות הנבריים הכירו בכך, וכבקבלת הפנים הרשמית שנערכה לגנרל אלנבי כאשר עלה לירושלים, הכריז מעל, מדרגות מגדל דוד על קבלת הארץ לשל־טונה של בריטניה, החזן רבי משה נחום בנציגה של העדה האשכנזית. בתמונה שנשתמרה מסכם זה נראה ר' משה נחום לצידו של הראשון לציון הספרדי "החכם באשי", לידם, להבריל, ראשי יתר העדות.

עמידתו על במת המבוגים, שהתבצעה בתמונות בשעת הצ־הרתו של הגנרל אלנבי, מוכיחה אח מעמדו אולם לבניו חשובה פי במה עמידתו על משמר היהדות החרדית בירושלים. ואנו לומדים על כך מתוך הכרזה הראשון שהר־פיע נגד בחירות נשים "יחוות דעת" רבנן קדישי די בארצא דישראל", (כלול בכרך החמישי של "אל המקור" שהתפיע זה עתה בהוצאת ר' בנימין קלוגר, ירושלים תשמ"ז עמ' 143) בצורת תשובה לשאלה.

בשאלה שהופנתה ע"י ועד הסתדרות "ירושלים", שבראשה עמדו ר' מנחם מרדכי פרנקל, ר' משה בלוי וראשוני הפעילים במ־פלגת זאת, נדרשים רבותינו [ראש בד"צ ההסדים] זר' משה נחום בד"צ הפרושים], ובתקוף מעמדם היו מנהיגי העדה האש־כנית בירושלים.

בין היתר הוא טוען "צד לי לראות אדם כיצמן מכלה שעות וימים עם אלה, מתרגו ומתכתב, מדבר ומשוא ונקשות, אבל איפכא לא היה ישב ובמקום מצוין לכל מאמר את המקוד, המכ הדף והעמ, כמו כן בהפוחזות לכרכי המאירי ניכר ביותר יזיעותיו המ־מדרש או מאמר חז"ל. גדולי הבר־קאים הפליאו מאוד אח בקיאותו. הגאון רבי עוריה יוסף שליט"א בהקדשה לספרו "ביע אומר" שנתן לרבי בנימין זאב כתב בין היתר. "בקי בכל חדרי התורה"...

כשהובא לפניו לראשונה הספר — קונטרסיו שפירסם בכרכי ציון" יש להם ערך מיוחד במינו. בהם חשף זדונו הגדולה לבדרי וללבן הלכות חמורות בתו־רה זרעים. נוסף למאמריו תיבר שו"ע על הלכות עדלה ונטע רבעי בשם "יחיי שלמה" ביחד עם ז"ז מרן הגאון רבי שלמה זלמן אור־ערבך שליט"א, הגאון רבי ישראל יעקב פישר שליט"א ועוד, וכן פירוש על ירושלמי מסכת פיאה. בעיני אבן העזר כבר בגיל

נים באותיות בולטות ביותר, רבי יצחק יוחנן דיסקין, דבי חיים זונגפלד ומרן ביותר היה רבי משה נחום, המדגיש "על שאלות כאלה תמסר שערות ראשי, אוי לנו מה היה לנו, זאת חוקת התורה, דברים הללו הם עבירות חמורות מאד, וכל המודה בה היתר — עתיד ליתן את הדין".

רבי משה נחום נפטר בימים כ"ב אדר תרפ"ב, בתקופה בה לא היה כלי מבטא ליהודות החרדית וב־קושי עלתה בידי לאסוף פרטים מספר לתולדותיו. עם זאת הצלחתי לגלות בכתביו של מרדכי בן הלל הכהן, פרט מענין בתולדותיו. בספרו "מלחמת העולם" הוא מספר על מאמציו של ד"ר ויצמן להשתלט על מוסדות התורה בי־רושלים ורבי משה נחום נמנה בין האישים שאתם ניהל את הדיונים, וטוען נגד ד"ר ויצמן "שנסחב יותר מדי אל המו"מ עם הרבנים, פיקח זה למה הוא מוסר נפשו ומבלה שעות עם אלה הרבנים הקנאים, שהם תמימים ועובדי בטל (עפ"ל) כמו ר' דזבצ"ה [ראש בד"צ ההסדים] זר' משה נחום [ראש בד"צ הפרושים], ובתקוף מעמדם היו מנהיגי העדה האש־כנית בירושלים.

בין היתר הוא טוען "צד לי לראות אדם כיצמן מכלה שעות וימים עם אלה, מתרגו ומתכתב, מדבר ומשוא ונקשות, אבל איפכא

מגדולי גידולי ירושלים

הרב ל. אברהם

בין שכיחת החמרה של עיר הקודש, הזהרה להפליא דמותו של האי שופרא, שהיה באין בתורה ובמדות, אבל התולך עלי אדמות במי שאינו, בצניעות ובתום, שבליו בימים רבים ועבקותיו לא נודעו.

ע"א שנה חי בעולמנו חיים כלילי תורה ויראה. עין בעין ראו לפניהם יקירי ירושלים מיסבי וראי כיצד אדם בתקופתנו אין לו בעולמו אלא תורה וקדושה. ענני עה"ז אינם ופסים אצלו כלל, ובה ראו ותגלמות מליאה לה־ורכת מורו ורבו רבי מרדכי דוד לוין זצ"ל בעל ה"דרכי דוד", שהיה מרבה לשוחח עם תלמידיו בדבר אפסיות עולם הזה.

ראש צורים

בר אבהן היה רבי בנימין זאב זצ"ל, וקנו הגאון רבי אברהם אהרן הלוי פראג זצ"ל שהיה מגדולי ירושלים. המשיך שלשלת ארוכה של רבנים ספסרים ופרנסי קהל מצויינים בישראל שנמשכה מדורי דורות. ר' א"א היה חתנו של רבי משה נחום וולנשטיין זצ"ל.

רבי בנימין זאב סיפר שבצעי־רותו של ר' משה נחום מיד לאחר חתונתו לקה בלים, שלחו אותו לרוגה אצל גדולי הרופאים דאז, וכולם לא נתנו לו תקוה לאריכות ימים. וגם את המעם שנתנו רק בתנאי שיהיה הרבה ויאכל טוב. והנסיף ר' בנימין זאב, אחות ר' משה נחום בגיל שמונים היה עומד לילה שלם על הגליו כשהוא מחיק בידיו שו"ע גדול וכבד כדי לא להרדם, וכל מאכלו היה לחם טבול בדבש...

בשנת תרפ"א בכ"ד בטבת נתבקש רבי אברהם אהרן לישיבה של מעלה כשהוא מותיר אחריו הרבה כתבים בהרבה מסקנות התורה. הרבה עמל השקיע רבי בנימין זאב בכתביו של זקנו, ול־אחרונה יצא לאור ספרו "ערות אוזן" הידושים על הרמב"ם ע"י נכדו הגרמ"ם פראנ שליט"א.

ככר בצפיותו בשנת עתיד פרסם את ביאורו להגרה של פסח בשם "עבלין למצוה", וכשהדפיסו זאת נכדיו בשנית ובאו אל הגאון רבי דוד יחנריא באב"ד עה"ק, נכנס לחדרו לבש את מעילו ואמר עתה אקבל את הספר. כן יצא לאור דרשותיו שהיה דורש בשבת שובה ובשבת הגדול בבית הכנסת הגדול דאז אשר בחורבת רבי יהודה החסיד.

שני בנים היו לו, רבי מאיר ודב, שמעון זצ"ל, רבי מאיר היה עילוי גדול ועמל בתורה, רבים הועיד אותו לגדולות, אולם לדאבון לב נפטר בעודו בחיים ב"י אלול תרע"ט כשהוא בן שבע עשרה שנה.

בנו השני רבי שמעון היה ירא ושלם ומסר נפשו על חינוך ילדיו לתורה ויראה, רבי בנימין זאב

מחבר הפירוש על סהמ"צ לרס"ג שהיה משוררי גאוני התקופה שקרבו וחבבו ביותר.

רבי יוחנן פישל אף סמך עליו, ונתן לו להעתיק ולכתוב את חי־דושיו הידועים על "אגרת המגר־כי", והוא אז בגיל הבר מצוה בלבד!

גם מרן הגאון רבי יוסף חיים זונגפלד זצ"ל קרבו ביותר. היה נהג לקרותו בחיבה "דער יד־שלימער עילוי", והא הרבה לבחון אותו בלימודיו, אף קבע לו זמן ללימוד בחברותא, הרבה מהלי־כותיו בקודש, ופקחותו בעניני שמים קיבל מרבו הגדול.

בגיל צעיר נכנס ללמוד בישיבת "עץ חיים" כשהיא בדום מעלתה, ועל אף גילו הצעיר התפרסם שמו במהרה בגלל מעשה שהיה, ראש הישיבה מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל היה נהג לומר שיעור לפני קבוצה מהאריות שבחבורה בשו"ע עם ביאור הגר"א, רבי בנימין זאב על אף גילו הצעיר השתוקק מאוד להיכנס לשיעור וכן עשה, והנה ר' איסר זלמן מקשה שאלה תמהה בביאור הגר"א ומוסיף שכבר עשרים ש־נים שהה שהוא מתקשה בה, והנה נשמע מלמול בפינת החדר מקום שם ישב רבי בנימין זאב, ועוד לפני שהספיקו המבחנים להש־תיקו... פנה ר' איסר זלמן ואמר "מה הוא אומר שם"?!. והצעיר עמד מה שנראה לו בביאור דברי הגר"א, ר' איסר זלמן קילסו ביותר, ומן במקום מחק את הקושיא מכתב היד העומד להידפס.

מעשה זה פירסם ביותר את שמו בישיבה, ואמנם תוך ימים ספורים הבינו לומדי עץ חיים כרבי בנימין זאב שהוא בעל כשרון עצום, ואפילו הלומדים הקשישים מצאו ענין לשוחח עמו בדברי תורה כשהם מתפעלים מתפיסתו המהירה, מזכרונו, ומישור שכלו.

קבל הרבה מרבותיו בישיבה כך חיים, מהגאון רבי יעקב יר־מגרד בעמודים "שערי יד", וכן מרבי שמואל גדליה ניימן זצ"ל בעל הגיזולי שמואל, ובעיקר מרבי מרדכי דוד לוין זצ"ל בעל ה"דרכי דוד" שהרבה להלל ולש־בח את הרבו הישרה בלימוד.

אולם את ר' איסר זלמן החשיב כרבו המובהק, הוא הרבה לשוחח עמו בלימוד, ור' איסר זלמן קרבו ביותר. אף לקוח לעזרה בכתבו את הערותיו לחידושי הרמבי"ן.

באהלי שם

אחרי נשואיו עם הרבנית חב־ה"מ — נכדת הגאון רבי יוסף חיים זונגפלד זצ"ל — הוא מעמיד בביתו קדושה, החלה תקופת השיא בחייו. רבי בנימין זאב השלים אחרי גרו בל הנשבר מת הרבים אשר ביקשו בני אדם התמכר לעבודת הקודש. מתוך סיפורי יחידיו ובני ביתו משתקפת

כמו שחור דמותו המופלאה כאחד מבני עליה מעטים אשר נפשם איותה למלא תוכן אדם בעולמו לא בכדי להשיג שרה וכבוד, אלא למלא בה רצון קונם.

עם יסוד "בית הוראה" כולל לאברכים מצויינים להוראה בר־שיאותו של הגאון מטעפליק זצ"ל, נבחר להשתתף כאחד ממצויני הזכרה.

בשנת תי"ש כאשר שמעו יצא בעולם הנודע, נסיר להכנס לכולל "מדרש בני ציון" ללימוד תורת ארץ ישראל, בנשיאותו של הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל רבה של ירושלים. בית מדרש זה היה ידוע מתלמידי החכמים המופלגים שהתעפפו בצילו, ורבי בנימין זאב נחשב שם מהאריות שבחבורה.

משרות רבות הוצעו לו, אולם את כולם דחה על הסף. אם לעצמו התבבר בתוקף לקבלה משרה. הוי לאחרים עמל ויגע ואפילו סבל לפעמים עלבון, על מנת להשיגו להם משרה. ידועות עובדות למאות איך שעמל בכל האמצעים ע"מ לספק בידי תלמידי חכמים שיקבלו משרה הראויה לשמה. ויוכלו ללמוד בשלוה.

שנים מספר לאחר נשואיו ניאות לקבל משרת ר"מ בישיבת "עץ חיים", השמחה בישיבה היתה גדולה כאשר ידועה הסכרתו הנפלאה, אשר כישר דיבורו והבירורו היו להפליא. לא ידועה הסיבה שבשלה הסכים להתמנות כר"מ, אולם לדאבון לב תלמידיו לאחר זמן קצר הודיע להנהלת הישיבה שהוא עוזב, לתמיהת מקודביו מדוע? עמד בפשטותו האופיינית "נוכחתי לראות שכדי להיות מושלם במשרת ר"מ צריך ניסיון של שנה אחת. ואיך אוכל לצבור ניסיון על גבם של תלמידים... ועל אף שפרנסתו באותם ימים היתה דחוקה במאוד אינו רוצה לעשות מלאכת ה' רמיה!

"ראת צנועים חכמה"

ביסי את יגיעת התורה בצניעות מתוליף לשורה וכבוד, כל ימיו ישב בביתו הצנוע, מעלות השוע ורב השעות הקטנות של הילה כשנר דלוק על שלחנו כדי לא להעיר את בני הבית מנוחתם. סיפר הגאון רבי אליעזר יהודה ולדינברג שליט"א בעל "ציץ אליעזר" שנר בשכנותו. אין שכבל בקר היה בא לביהכ"נ, כשכלו חדוה של תורה, ופיו מעיק חידושי תורה אותם חידש הנה במשך הלילה.

ואמנם — "יראת צנועים חכמה", בקיאותו היתה עצומה, ידע לצטט מאמרי חז"ל במקומות נדחים ביותר בלשונם, רבים הם המצויאים לאור ספרים של גדולי עולם שבאו אליו ע"מ שיציין מראי מקומות לדברי חז"ל המובאים,

כמו שחור דמותו המופלאה כאחד מבני עליה מעטים אשר נפשם איותה למלא תוכן אדם בעולמו לא בכדי להשיג שרה וכבוד, אלא למלא בה רצון קונם.

עם יסוד "בית הוראה" כולל לאברכים מצויינים להוראה בר־שיאותו של הגאון מטעפליק זצ"ל, נבחר להשתתף כאחד ממצויני הזכרה.

בשנת תי"ש כאשר שמעו יצא בעולם הנודע, נסיר להכנס לכולל "מדרש בני ציון" ללימוד תורת ארץ ישראל, בנשיאותו של הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל רבה של ירושלים. בית מדרש זה היה ידוע מתלמידי החכמים המופלגים שהתעפפו בצילו, ורבי בנימין זאב נחשב שם מהאריות שבחבורה.

משרות רבות הוצעו לו, אולם את כולם דחה על הסף. אם לעצמו התבבר בתוקף לקבלה משרה. הוי לאחרים עמל ויגע ואפילו סבל לפעמים עלבון, על מנת להשיגו להם משרה. ידועות עובדות למאות איך שעמל בכל האמצעים ע"מ לספק בידי תלמידי חכמים שיקבלו משרה הראויה לשמה. ויוכלו ללמוד בשלוה.

שנים מספר לאחר נשואיו ניאות לקבל משרת ר"מ בישיבת "עץ חיים", השמחה בישיבה היתה גדולה כאשר ידועה הסכרתו המפלאה, אשר כישר דיבורו והבירורו היו להפליא. לא ידועה הסיבה שבשלה הסכים להתמנות כר"מ, אולם לדאבון לב תלמידיו לאחר זמן קצר הודיע להנהלת הישיבה שהוא עוזב, לתמיהת מקודביו מדוע? עמד בפשטותו האופיינית "נוכחתי לראות שכדי להיות מושלם במשרת ר"מ צריך ניסיון של שנה אחת. ואיך אוכל לצבור ניסיון על גבם של תלמידים... ועל אף שפרנסתו באותם ימים היתה דחוקה במאוד אינו רוצה לעשות מלאכת ה' רמיה!

"ראת צנועים חכמה"

ביסי את יגיעת התורה בצניעות מתוליף לשורה וכבוד, כל ימיו ישב בביתו הצנוע, מעלות השוע ורב השעות הקטנות של הילה כשנר דלוק על שלחנו כדי לא להעיר את בני הבית מנוחתם. סיפר הגאון רבי אליעזר יהודה ולדינברג שליט"א בעל "ציץ אליעזר" שנר בשכנותו. אין שכבל בקר היה בא לביהכ"נ, כשכלו חדוה של תורה, ופיו מעיק חידושי תורה אותם חידש הנה במשך הלילה.

ואמנם — "יראת צנועים חכמה", בקיאותו היתה עצומה, ידע לצטט מאמרי חז"ל במקומות נדחים ביותר בלשונם, רבים הם המצויאים לאור ספרים של גדולי עולם שבאו אליו ע"מ שיציין מראי מקומות לדברי חז"ל המובאים,

מוסר נפשו על לימוד התורה. רבי אותה שעה יושב זבולון מרושן ועני בלי להתאמץ כלל. וקו הסביר בעל "אמרי בינה" שמכאן זבולון יקבל שכר כששכר, אבל הוא לא יקבל שכר של לימוד תורה מתוך הרחק. וזק בעולם הבא שמירה זכותם של לומדי תורה מתוך הרחק. את הביטוי כגמרא "הטורד מתטרא והכי קא חני" היה מייחס לבני ישיבות ירושלים שלמדו מתוך הרחק, תורה שלמדו באף ובחוסר כל, היא שעמדה להם, שגדלו והצליחו ועשו פרי בתורה ובביחוד הלכות.

במאמרנו הבא נעמוד על מר־ושתו התורנית של רבי"ז פראנ־אולם מבחינה כרונולוגית בהצגתו להקדים את מאמרנו הנוכחי, על שרשרת התורה המפוארת, הנ־משכת זה מאה וחמישים שנה.

ראשיתה באמר ברבי שמעון דיישט, המשכה בחתנו רבי משה נחום וואלנשטין וחתנו רבי אברהם אהרן פראנ. הצד השוה שבהם, שעד כה לא הרבו לדפוס מספרי חידושיהם לדפוס; ומשמ בשנה האחרונה הלה תוזה בלידתן. הר־פיע ספרו של רבי אברהם אהרן "ברית אחרון" על הרמב"ם ובבי־יבלה"ם הגרמ"ם פראנ, שהבי־א אותו לדפוס. עומד לזכות אותנו גם בחידושיו ובתשובותיו של זקנו רבי משה נחום וואלנשטין. ותשובה אחת משלו עשויה להתפרסם בב־לין הקודם של "מוריה", ונדפיס מצפים לגאולת כתביו.

ראשון בשלשלת רבי שמעון דיישט - מתלמידי החתם סופר

ראש וראשון לשלשלת זו הוא ר' שמעון דיישט, מתלמידיו הק־חבים של ה"חתם סופר", שהתרוע בתלמידיו את האהבה לירושלים. בשם רבו היה מסביר ובבר חדיל יכל המתאבל על ירושלים — זוכה ורואה בשמחתה" אין מקב־לים תנחומים על החרי, ורק על המת נגזרה מיהה שישתבח מן הלב. אנו רואים שבכל שעה ובכל רגע, אדם מתעורר על חורבן ירושלים, ועל ביהמ"ק שנשרף, מעשה שהיה כבר לפני אלף ושש מתה מאות שנים, ועדיין אינו מקבלים תנחומים — מזה ראיה שהיתה ירושלים, עלה ונתעלה לשמש כתבר בית דינו של מהר"ל ריסקין, לאחר מכן דיין בבית הדין המרכזי של הפרושים, בתורבת רבי יהודה חסיד, ובשנת תרס"ח כראב"ד — וחאת בירושלים של הימים ההם, עיר מלאה חכמים וסופרים, ובחור כשלא נמנה על בוללות ליטה, שבדים היו עמדות הבכורה בהנהגת העדה, אלא על בני כולל אונגרן. כולל זה "שומרי החומות" בראשותו של רבי חיים אונגפלד, כשמו כן הוא, שמר בל השנים על חומות ירושלים, ובדוה מגמת ההמתגרות, ואף לא היה מיוצ־גים בועד הכללי שבו היו מיוצ־גים יתר הכוללים, פרושים חסי־רים גם יחד, ובכל זאת נתעלה רבי משה נחום כראב"ד. ניתן איפוא לראות בכך הכרה מלאה שהיה

מכון אלעזר

הגאון החסיד רבי יצחק ידידיה פרנקל זצ"ל - שנה לפטירתו

הרב איסר פרנקל

וחסיד בכל מעשיו

כאשר עלה אליהו בסערה השמימה קרא אחריו אלישע: "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו". מהי משמעות המילים: "רכב ישראל ופרשיו". אם הוא בבחינת רכב: כותנא, אין הוא הפרש; המנהיג. אכן, זה היה פשר קריאתו של אלישע: אבי! אבי! שילבת באישיותך את השנים. גם כאשר הגעת לדרגה של פרש המנהיג את הרכב האיש המוביל את הכפופים למרותו ונשמעים לכל מצא פיו, מנהיג הדור וכוכזהב. עם זאת בהכרתך לא פסקה מלהיות הרכב המונהג על ידי רבותיך שאתה נשמע להם ופועל מכח השראתם. היה "רכב ישראל ופרשיו". גם הרכב וגם הפרש. בכך הרגיש אלישע את התגשמות בקשתו: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי".

אבא מארי זצ"ל שילב לכל אורך כ"ג שנות חיי את שני אלה: הרכב והפרש באישיותו שלו. גם כאשר עלה תתפלה להיות מנהיג דגול מרבבה לא פסק אף לא לרגע אחד שלהרגיש ומלהמתיש ככל הליכותיו את היותו תלמיד מובהק של קדושי עולם, ארורי דור דעה בטפרם חורבן וכחכיר הרבץ בר־ביתיו.

הוא היה אחר מאבני היסוד שבבנין חייו, הוריהו כחסיד אמיתי המקורבו לרבותיו בכל דמ"ם וכמ"ה שלו. זו שהמילה: גור, מציינה את דמיונו ומפה את רוחו הרא אבי נכון בשבת אותם לפרוש ידיעה רחבה על מה שראו עיניו וקלטו אזניו כ"נשיעות" לגור שבסבר הימים, אותה "גערי שנסעים אלה כ"שקל"קה" — הקו הנוסעת על המסילה הוחד־ עבירה הנודעת מודרשה. אותו "בית מדרש" שהזיק את מעיינות הנש־ סה, שמחמת לספקליו מצא את עצמו עם הסובים והמזבחרים שבבני התשחורת בעת ערכת ה"שש"ש" (= השולחן) ושתה בצמא כל מילה שנאמרה מפי רבנו ה"אמרי אמת" ז"ע וכל הנהגה סוכה שהיתה אצל "השולחן" שהפכה לגביו "תורה שלמה", אותה יש לשקע בבנין ביתו שלו.

"נסיעה" אמרנו. כמה מן הר־ מרים ותתושת העלבון נתלוו לני מעה הזו לגבי נער צעיר; כמעט ילד, שגדל בבית עני והשתדל בכל־ מיני אמצעים לעזור לאביו בפרנסת הבית בעת שחזר הביתה לעייהו לינטשק ב"בין הזמנים", על אתה במה וכמה שלא להחדקק לעזות הבית אפילו במימון נסיעה שכזו והיא היתה לו למשאת־נפש. כמה חלם עליה שתתגשם וכמה שמח כה בשזו נתממשה.

במים הפנים לפנים, כן היתה החיבה היתירה שנחדעה לו מצד כ"ק ה"אמרי אמת" זצוק"ל וכל החבריא הקדושה; אחי מרן וצ־ צאצאי הקדושים זצוק"ל ריבלח־ ס"א האדמו"ר שליט"א עוד ביכי חרבו, בחיות "דלת פתוחה" לציר הכבסים שלא זז מדלת רבו ברג־ עים של הכרעות. כרי לציית לכל הן ולאו שלו. הזו פרק שעוד יטופר עליו. אחד סרגני השיא, הרי זו הבעת משאלה ב"קודיטל" על שאיפתו לעלות לארץ ישראל והוא אבדך שבהשראה האדמו"ר ד"ע עלה זה מקרוב לישב על כסא הרבנות בעיר ריפן ובעוד הוא מתבסם על הכסא — וכמה כבד היה הדבר כתנאי הימים ההם — משאלה מחרה!

ותגובת־תשובת האדמו"ר: "מ"איז זעהער א גליכע זאך. מע־ ראף אין ארץ ישראל א זעלבע יונעלייט" (דבר ישר הוא. א"י קוקה לאבוכים שבאלה). וכרי ליתן תימוכין לתשובה, מבקש האדמו"ר ממנול משמש ש"בית שאע"ה מאיר יהי אצלי בבוד תר־ כיר לי את הענין" (איע"ה מאיר, הלא הוא חתנו הרב יצחק מאיר הכהן לרן וצ"ל) שהרי הדבר קשור

לחזרון, לתפילה ולמלחמה:

עצרת התפילה של רבבות בני ירושלים בכותל המערבי המחישה את הנכונות להתגייס למערכה על קדושת השבת

"שמע ישראל" אדיר כזה של רבבות־רבבות אדם — טרם נשמע ליד הכותל, אולי מאז חורבן בית שני ★ התלכדות מרהיבה ואדירה של הציבור החרדי בירושלים נגד הניסיונות לקעקע בחומת השבת בעיר ★ ההתייעצויות עם גדולי התורה וקריאותיהם ★ כל האזהרות המוקדמות לעיריה לא הועילו. קולק נזכר לפעול רק כשהרוחות סוערות

— כאת אמיתי שוקמן —

הו מעמד שבוע שטרם היה כמוהו. "שמע ישראל" אדיר כזה, של רבבות־רבבות אדם — טרם נשמע ליד הכותל המערבי, אולי מאז חורבן הבית השני" — אמר אחד מחשובי תלמידי החכמים בירושלים, הפוקד את שריד בית מקדשנו תמידין בסידרן, כשקו"ז נחנק ומניו לחות מהתרגשות.

הדברים נאמרו לאחר עצרת התפילה, שנקראה ביום שני, ערב אלול, על ידי גדולי ומאורי ישראל שליט"א, ליד הכותל המערבי, כדי למחות על הפרצות בחומת השבת בירושלים. קהל הרבבות ששמף בבת־אחת את רחבת הכותל, בדרכו החוצה, נראה כמו נהר עקי העולה על גדותיו. ריבואות מתפללים נפרדו מהכותל המערבי ופנו לשוב לבתיהם.

על פני כולם נראו עדיין אותות ההתרגשות מהמעמד הנהדר. התפעמות מהתחושה העמוקה של "יחד שבטי ישראל", כאשר הצבור התרכז על כל תוגיו, נתניו ושכבותיו, ישישים ועצירים, אבות ובנים. אברכים וילדים — כולם כולם הגיעו לכאן, כדי לצוות את הפרצות בחומת השבת בירושלים.

הקהל האדיר הפך את רחבת הכותל המערבי לגוש עקי של צומה — המתות האדם עדיין מתפללים, יש מראן של יראי שמים, המתלהבים בתפילה ובתחנונים למען צביונה של ירושלים. כל מיפה בים הגדול, כל אחד מה־משתתפים, יודע את משמעות המאבק ורוקא בתפילה. מאבק נגד פריצת חומת השבת בעיר הקודש, שהתחיל בהקרנת סרטים, עשוי להימשך בפתיחת חנויות ואולי גם עד לתחבורה ציבורית בשבת.

הרעם האדיר של "שמע ישר־אל", השאגה המהדהדת "ה' הוא האלקים", לא היו זקוקים לשום ליווי של הפגנות ומצעדים. כאשר עוסקים בתפילה אין צורך בסמל־נים אחרים. "היה לא תהיה" — זו הקביעה שיצאה מתפילה זו קבל עולם, כשמאתוריה פסוקי הזה־פסוקה בפרשת השבע: "והתעוררתם התעוררי קומי שבי ירושלים... עורי עורי לבשי עוזך, לבשי בגדי תפ־ארתך ירושלים עיר הקודש, כי לא יוסיף יבוא בך עוד ערל וטמא... התנערי מעפר קומי שבי ירושלים, התפתחי מוסרי צוארך שביה בת ציון".

גם אם והלוחץ הגדול של הבאים לא איפשר לכל אחד ואחד להגיע בעודה התחבורה הציבורית, חשו אלפים חובה עליהם להגיע, ויהי־מה, אפילו ברגל. התפילה בעי־במלכות השבת.

הקהל הגדול היה מרוע לשורה את חומות שבת קודש בעיר הקודש.

● התפילה — והשלב הבא

— "מדוע אתם מתפללים ולא מפגינים?" — שאל חילוני שנק־לע לרחבת הכותל, כשהוא אחוז התפעלות ממראה עיניו ולא מעבל את הסובב אותו.

— "כי כך למדנו בתורתנו: לדורון, לתפילה ולמלחמה" — ענה לו מאן דהו. "שבועות מבק־שים מהעיריה לסגור את האולמות להקרנת סרטים בשבת — ואין פוצה פה ומצפצף. כל השכנועים לא עזרו. הדרון הסתיים. עכשיו שעת התפילה. והשלב הבא — לפנינו".

תשובה חדה ומוחצת. לא היה צורך בהסברים נוספים. קהל הרבבות, שחונך משחר ילדותו על מסירות נפש למען השבת, לא השאיר שום ספק מה יקרה, אם אכן ימשיכו העולים בחומה לפגוע ולקעקע ביסודותיה. "ה' מלך, ה' מלך, ה' יתלוך לעולם ועד" — נשמעה הזעקה־התחזיה, כדי להזהיר לבל יהיהיב איש לפגוע בשבת.

הערוכה של מגעים ודיונים מייג־עים, אותם ניהלו ראשי ונציגי אגודת ישראל בירושלים, עם כל הגורמים האפשריים בעיריה, כדי להביא למניעת ולהפסקת הקרנת הסרטים בשבת, בדרכי נועם וכלי סערות ציבוריות.

כבר בתחילת סיון התריעו יו"ר אגודת ישראל בירושלים, ח"כ הרב מנחם פרוש, ותבר מועצת העיריה הרב מאיר פרוש, הרב אברהם יוסף לייזרזון והרב שמחה בונם קליין, על הפירצה החמורה. הם נפגשו עם היועץ המשפטי של העיריה, שבתאי זיו, ועם מנכ"ל העיריה, אהרון שריג, מלבד שי־חות עם ראש העיריה, מר קולק. שוב ושוב ביקשו למנוע את הפו־גיעה בשבת קודש, דבר שלא היה בירושלים בעבר.

התשובה שקיבלו היתה פר־רמלית: "אל תחסיכו את הציבור ואל תסעירו את הרוחות. אנו מב־טיחים לסדר את הענין. בית אגרון יפסיק להקרן סרטים בשבת".

אולם אל התשובה הזו התל־וותה נימה צדומנית של חוסר בהידות. בעוד היועץ המשפטי מבהיר, כי הקרנת סרטים בשבת אסורה לפי אפילו הצעה איש לפגוע בשבת, יכלו נציגי אגו"י לשמוע ממנכ"ל העיריה, כי אפשר להקרין, כאשר מדובר בפעולה "תרבותית", המחייבת הרצאה כלשהי לפני ההסרטה.

תוטר המדיניות העקבית של העיריה הבליט את הניגודים שבין עמדות הגורמים השונים בה. אולם, למרות הכל, ניסו נציגי אגודת ישראל לעשות הכל, כדי להביא להסדרת הענין בשקט, מתוך תחושת אחריות ודיעה בחדרה, כי אם אכן יתגלע מאבק סביב השבת בירושלים — הוא עלול להתפתח לממדים שטרם ניתן לחזותם מראש.

● הציבור נסער

כל שבת נוספת שעברה עם הקרנת סרטים, מצאה את הנצינים האגודאיים בחששות גוברים והולכים. הם התריעו מחדש וללא הרף בפני קולק ואנשיו, בי החלה כבר תסיסה בציבור והדבר לא יעבוד בשקט אם הבעיה לא תיפתר לאלתר. "לא יתכן שראש העיריה יתעלם מבעיות, כאשר המצב שקט ורגוע, ואילו כאשר הציבור נסער ויצא מגידרו, יפיע מר קולק ויאמר, שכל עוד יש הפגנות אינו מוכן לפתור את הבעיה" — אומרים הנצינים. "מדוע קודם גרם לסחבת ממושכת ולא תיקן את הטעון תיקון? הרי כאן חוחות על עצמה פרשת חצוב ים סוף בשכונת סנהדריה המורחבת. האם יעלה על הדעת שציבור שלם יבליג ללא גבול?"

ואכן בשבת לפני 3 שבועות יצאו קהל אלפים להפגין במרכז ירושלים, לפי קריאת בד"ץ של העדה החרדית. ההפגנה היתה מזכרת בחדרה, כי בלא פתרון ילך המצב ויחמיר.

הרב פרוש, הרב לייזרזון והרב קליין לא הניחו לענין לרדת מסל סדר היום. הם נועדו עם בעלי האולמות בבית אגרון ובסיגמטק ויסו לשכנע אותם שלא להמשיך בחילולי השבת החמורים. אך הללו, כאשר חשו שהעיריה אינה מפעילה נגדם בחוקף את חוק העזר העירוני — הקשיחו עורפם ולא היו מוכנים להפסיק.

עידוד נוסף קיבלו מהכרזתו של ראש העיריה, לאחר שהגיע בליל שבת לפני שבועיים ליציאה מהעיר, "שם ראה, לדבריו, מאות מכוניות של צעירים העובים את העיר בחפשם אתרי בידור בעוד השפלה. "הצעירים ויצים לבלות וצריך לחפש דרכים לספק את מבקשים". בעקיפין הזכיר קולק שלא אפילו את האפשרות לשנות את חוק העזר העירוני.

ח"כ הרב מנחם פרוש, יו"ר אגודת ישראל בירושלים, אשר עמד בראש מערכות ציבוריות רחבות היקף בעיר, חש, כי גם הפעם לא יהיה מנוס ממאבק ומ־ערכה כבדה וממושכת. הוא הזעיק בשבוע שעבר את מזכירות הנצ־עה בירושלים, שהתכנסה יחד עם רבני השכונות, לישיבה דחופה בצהרי יום, לדון במצב שנוצר.

חברי מזכירות אגודת ישראל בירושלים דנו בכל האספקטים של הנושא והחליטו לנסות אפש־רות נוספת. אולי בכל זאת יצליחו. החלו להציע בפני גדולי ופוסקי הדור שליט"א לקיים עצרת תפילה המונית בערב ראש חודש אלול ליד הכותל המערבי, בה יביעו המוני תושבי ירושלים התורנית את כאבם ומתאונם על הרס השבת.

חברי אגודת ישראל במועצת העיריה, הרב מאיר פרוש והרב אברהם יוסף לייזרזון, יצאו מיד בתום הישיבה אל מרן גאוני הדור רבי שלמה זלמן אויערבאך ורבי יוסף שלום אליישיב שליט"א, כדי לשטות בפניהם את המצב ההר־עות השונות שהועלו בישיבה.

● קידוש השם

פוסקי הדור שקלו את הענין חוזר ושקול והכריעו בעד עריכת עצרת תפילה ליד הכותל המערבי. הם אף היתוו את צביונה המיוחד — רק תפילה ללא כל נאומים; הדריעו על השתתפותם; תחמו על הכרוז המיוחד הקורא להמוני כית ישראל לקחת בה חלק; והאיצו בנציגים האגודאיים לפעול בכל הדרכים, כדי שמהעצרת יהיה קי־דוש השם על ידי השתתפותם של המוני בני ירושלים מכל רחבי העיר.

הרב פרוש והרב לייזרזון יצאו מיד אל גדולי ומאורי ישראל שליט"א, כדי לקבל ברכתם לעצ־רת התפילה. הם יצאו מעודדים מאוד מהביקור אצל כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א, אשר שמע מהם על הענין העומד על הפרק ואמר שצריך לעשות ולפ־עול. כן ציווה למשב"ק, הרה"ח רבי חנינא שיף, להודיע על החובה להשתתף בעצרת התפילה. ואמנם בליל שבת־קודש הכריז המשב"ק ר' חנינא שיף בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א על כך.

מיד אחר כך המשיכו ההתי־עצויות עם מרגן ורבנן תבדי מוע־צת גדולי התורה המתגוררים בי־רושלים, גדולי האדמו"רים וראשי הישיבות, שעודדו וחיזקו את נציגי אגודת ישראל בפעולותיהם לקר־את המעמד הגדול ליד הכותל המערבי ולמען קדושת השבת בירושלים.

בתום ההתייעצויות, מלווים בעידוד ובחיזוק של גדולי ישראל, התכנסו ראשי ונציגי אגודת ישראל בירושלים והחליטו להקים את המסה המיוחד לצורך ערכת עצרת התפילה, אשר יפעל ללא תו מפלגתי ויכלול את כל הזרמים מבינים שלירושלים יש אופי מיוחד. כך צריך להבין שירושלים היא עיר מיוחדת גם בנושא השבת ואי אפשר לחלק אותה לשבטים, שבמקום אחד יהיו חילולי שבת ובמקום אחר לא יהיו. העיר כולה צריכה להיות תחת צביון אחד של קדושת שבת.

הרב אברהם יוסף לייזרזון (חבר מועצת העיריה): ראש העיריה הכריז כל השנים, כי יש לו שני עקרונות יסוד, שבאמת איפשרו את הדר קיום בעיר: שירושלים אינה כמו כל עיר אחרת וחייבים להתחשב בציבור הדתי, וכן שכל עוד אתה ראש עיריה לא תרשה לפתוח אולמות בשבת ולהרוס את צביונה המיוחד של העיר. תמיד אמרת שירושלים לא תהיה כמו פתח תקוה. הבה, כהכרזת שלך, שאתה נסוג משני העקרונות הללו, אתה גורם לבל המתח ואתה לוקח על עצמך את האחריות למה שיתחולל. מדוע אתה נוקט באפליה כה בולטת, ואיכפת לך רק שלצעירים מסוימים אין בידוד ובילוי, ולא איכפת לך מרבבות האזרחים שומרי שבת. שכאבת להם השבת המתחללת. האם באמת רצונך להרוס את הדר־קיום בעיר?

עמוס מר חיים (מראשי סיעת "ירושלים אתה"): מדי קולק אסר בנמון, שהסטוטוס־קוו נשבר. היום יש תושבים אחרים ולא אלו שהסכימו בזמנו לסטטוס־קוו. האוכלוסיה החילונית גם היא קיצונית היום. פעם היתה שבת מורגשת בכל העיר. היום, עם האיתור עם מזרחי ירושלים, לא בכל העיר מורגשת קדושת שבת. כך, שזו לא עיר שכולה קודש.

הרב מאיר פרוש (חבר מועצת העיריה): בהמשך השבועות האחרו־נים מסרתי לכל הגורמים בעיריה מידע על האפשרויות החוקיים לפתור את הבעיה ולסגור את האולמות. שם מקרינים סרטים בשבת. אבל אף אחד לא טיפל בזה. לא עניין איש. רק עכשיו, כשהנושא בכותרות, כולם באים ומבינים דעות. הייתם צריכים להקדיש מזמנכם כאשר הבעיה היתה קטנה יותר ולא עכשיו כאשר פותחים 4 אולמות. אני מחזיר מפני מה שעלול להתרחש בירושלים, אם חילולי השבת יימשכו וכל האחריות ויטול עליכם.

מדי קולק: אין לי אפשרות לסגור את 4 האולמות שבהם מקרינים סרטים. אתם יכולים לבדוק זאת גם מבחינה משפטית ולחבוע אותי שאיני עושה משפט לבעלי האולמות.

הרב מנחם פרוש (הסתה מגיע לשיאו, עם הרגשה שהשיחה עומדת להסתיים בלא תוצאות. כשהוא נרגש עד לדמעות הוא פונה לראש העיריה): דע לך, אם 4 המופעים יימשכו הערב, החסיסה תהיה ללא נשוא. אם נתפוך בלי סיכום המצב ילך ויחמיר. הסערה בעולם היהודי כולו הולכת וגוברת ואנו נערב את כל הגורמים הרשמיים במדינה. אם יימשך חילול השבת, אחרי שבת כזו לא אוכל עוד לראות אותך. תיפסקנה כל השיחות ונעבור לשלבים אחרים. אך דעו לכם, כי האחריות כולה מוטלת על העיריה והעומד בראשה.

בנקודה זו הסתיימה השיחה — ללא תוצאות. ראש העיריה ואנשי סיעתו לא נראו כמי שמוכנים להפסיק את חילולי השבת בירושלים. המשך המאבק נעשה, איפוא, כלתי נמנע.

נציגי אגודת ישראל לקולק:

"כל האחריות תיפול עליכם"

השיחה בין ראשי ונציגי אגודת ישראל בירושלים לבין ראשי סיעת הרוב במועצת העיריה, "ירושלים אתה", שנערכה ביום שישי שעבר, היתה יכולה לשנות את המצב מקצה אל קצה. לו היה ראש העיריה מאיר המיב לדברים שנאמרו ולא נאחז בשמדות ירדנא — היה הכל נראה אחרת. למרבית הצער, עדיין לא נמנע בר מר קולק מכוונותיו לפגוע בקדושת השבת בירושלים.

להלן מספר ציטוטים והתבטאויות מהשיחה:

הרב מנחם פרוש: המתח בין הציבור הדתי והחילוני בירושלים הולך ונובר. שמה המרב של ירושלים מבחינה זו מוטל על כפות המאזנים. פליכם לדעת, כי אין דבר חסור יותר, אשר יחמים ציבור דתי גדול, כמו שבת קודש. אתם לא חשים מה שבל כך כואב לנו. היכן נמצא "עונג שבת" בתודעה שלכם? אני מוטרד מאוד מכך שהעניין בא משליחותו ומהתנהגה שלנו. אתם מעמיקים את התהום עם הציבור החרדי וסיעתכם, שהיא בעצם מפלגת העבודה, שוב מקבלת דימוי של לחומת נגד הדת. ההזדהות שלכם, שאתם בעד חילולי שבת הן חמורות ביותר ועליכם לחזור בכם.

מדי קולק: אני מודה לתה"כ הרב פרוש, אשר הציע לקיים את הפגישה. כבר אמרתי בהזדמנויות שונות, שיבוא יום חבל יתפרץ. באשר היתה אליסות דתית גרינים אותה רק בקול דממה דקה. אתם זכרה אליסה, כי יש בתוככם קבוצות אלימות ואינכם יודעים לצוות עוזן (המתח בפגישה מגיע לשיא והדברים מלווים בקריאות ביניים, שבוקל, גדות, הפיאות של הילד במאה שערים וההכלות לקראת נצרת התפילה בעיצומן): הציבור החילוני יוצא נגדכם ואני לא יכול לרסן אותם. לכם יש רבנים שאומרים לכם מה לעשות ואתם שומעים להם. לנו אין דבר כזה. גם בתקופת בן גוריון כבר לא היה לנו דבר כזה.. אפילו סיעת "ירושלים־אחת" אינה מאותו "עדר". אני נגד זה שצבור של מאות צעירים ידרו כימי שישי לבלות בתל־אביב, אבל אתם נדמים למחנק בעיר. דעו לכם, שמתפתחת שנאה לדת בירושלים זה מראיג אותי. התגרותכם לאיצטדיון רק מגביה את השנאה. עולה כל הדעת, שעיריה כעולם הגדול לא תוכל לבטות איצטדיון, למרות שיש לה רוב כמועצה? דעו, כי כלי שתביעו את הציבור שלנו. לא יהיה הידברות. צריך למצוא פתרון עבור מאות הצעירים. אמנם מדברים אצלנו על שינוי חוק העזר, אבל גם אתם יודעים שלא נקבל אישור שר הפנים לכך.

עמנואל דיסמן (יו"ר הקואליציה בעיריה): אנחנו בצומת הכי חריפה של המתח בין הציבור הדתי והחילוני. יש התארגנות מתוכננת של גוש שמאלני להסרסות וביזוי בשבת. אי אפשר להגיע אתכם לשום פשרה מעשית ולכן איננו יכולים לסגור את 4 האולמות שבהם מקרינים סרטים.

הרב שלמה זלמן אונשפלד (חבר הועדה המחוזית לתכנון ובניה): אתם חייבים להבין שירושלים שונה מכל עיר אחרת. בדיוק כפי שבירושלים אין ים. בדיוק כמו שמחייבים בעיר הזאת לצפות את הבתים באבן, למרות שהדבר דוחה זומים ומייקר את הבניה. אבל מבינים שלירושלים יש אופי מיוחד. כך צריך להבין שירושלים היא עיר מיוחדת גם בנושא השבת ואי אפשר לחלק אותה לשבטים, שבמקום אחד יהיו חילולי שבת ובמקום אחר לא יהיו. העיר כולה צריכה להיות תחת צביון אחד של קדושת שבת.

הרב אברהם יוסף לייזרזון (חבר מועצת העיריה): ראש העיריה הכריז כל השנים, כי יש לו שני עקרונות יסוד, שבאמת איפשרו את הדר קיום בעיר: שירושלים אינה כמו כל עיר אחרת וחייבים להתחשב בציבור הדתי, וכן שכל עוד אתה ראש עיריה לא תרשה לפתוח אולמות בשבת ולהרוס את צביונה המיוחד של העיר. תמיד אמרת שירושלים לא תהיה כמו פתח תקוה. הבה, כהכרזת שלך, שאתה נסוג משני העקרונות הללו, אתה גורם לבל המתח ואתה לוקח על עצמך את האחריות למה שיתחולל. מדוע אתה נוקט באפליה כה בולטת, ואיכפת לך רק שלצעירים מסוימים אין בידוד ובילוי, ולא איכפת לך מרבבות האזרחים שומרי שבת. שכאבת להם השבת המתחללת. האם באמת רצונך להרוס את הדר־קיום בעיר?

עמוס מר חיים (מראשי סיעת "ירושלים אתה"): מדי קולק אסר בנמון, שהסטוטוס־קוו נשבר. היום יש תושבים אחרים ולא אלו שהסכימו בזמנו לסטטוס־קוו. האוכלוסיה החילונית גם היא קיצונית היום. פעם היתה שבת מורגשת בכל העיר. היום, עם האיתור עם מזרחי ירושלים, לא בכל העיר מורגשת קדושת שבת. כך, שזו לא עיר שכולה קודש.

הרב מאיר פרוש (חבר מועצת העיריה): בהמשך השבועות האחרו־נים מסרתי לכל הגורמים בעיריה מידע על האפשרויות החוקיים לפתור את הבעיה ולסגור את האולמות. שם מקרינים סרטים בשבת. אבל אף אחד לא טיפל בזה. לא עניין איש. רק עכשיו, כשהנושא בכותרות, כולם באים ומביעים דעות. הייתם צריכים להקדיש מזמנכם כאשר הבעיה היתה קטנה יותר ולא עכשיו כאשר פותחים 4 אולמות. אני מחזיר מפני מה שעלול להתרחש בירושלים, אם חילולי השבת יימשכו וכל האחריות ויטול עליכם.

מדי קולק: אין לי אפשרות לסגור את 4 האולמות שבהם מקרינים סרטים. אתם יכולים לבדוק זאת גם מבחינה משפטית ולחבוע אותי שאיני עושה משפט לבעלי האולמות.

הרב מנחם פרוש (הסתה מגיע לשיאו, עם הרגשה שהשיחה עומדת להסתיים בלא תוצאות. כשהוא נרגש עד לדמעות הוא פונה לראש העיריה): דע לך, אם 4 המופעים יימשכו הערב, החסיסה תהיה ללא נשוא. אם נתפוך בלי סיכום המצב ילך ויחמיר. הסערה בעולם היהודי כולו הולכת וגוברת ואנו נערב את כל הגורמים הרשמיים במדינה. אם יימשך חילול השבת, אחרי שבת כזו לא אוכל עוד לראות אותך. תיפסקנה כל השיחות ונעבור לשלבים אחרים. אך דעו לכם, כי האחריות כולה מוטלת על העיריה והעומד בראשה.

בנקודה זו הסתיימה השיחה — ללא תוצאות. ראש העיריה ואנשי סיעתו לא נראו כמי שמוכנים להפסיק את חילולי השבת בירושלים. המשך המאבק נעשה, איפוא, כלתי נמנע.

כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א בבואו לעצרת — צילום: למראה

מרחבת הכותל המערבי — צילום: סקופ 80

גאב"ד פרלוי שליט"א מגיע לעצרת התפילה — צילום: דן למראה

כקש"ת האדמו"ר מבויאן בבואו לרחבת הכותל — צילום: למראה

בעקד יצילון — חברי בד"ץ אגודת ישראל — צילום: סקופ 80

אל הכותל המערבי. לכל יחמיצו מעמד היסטורי חסר תקדים הנעמד להתחזיל עוד מעט קם.

הדיר' הצדיקה בירושלים נחסמה בעוד מועד על ידי המ־שטרה, שכיוונה את כל התנועה לכבישים עוקפים. רק כניסת אר־מובוסים הותרה — ואלה היו מלאים וגרושים עד אפס מקום. בחנות נרחקו עוד ועוד אנשים, כשההמתנה המסושכת הביאה לחשש, שמא יאחרו את העצרת.

בינתיים מלאו כל רוכבי הגישה לכותל המערבי בהמתי אדם. מחה מרהיב היה לראות את הב־אים, כשפניהם מביעות נחרשות לצאת למערכה למען שבחה של ירושלים ולמען קדושתה של עיר הקודש. הועדה המארגנת הציבה בכניסה לרחבת הכותל אנשים, אשר תילקו לבאים עשרות אלפי קונטרסים, שעליהם מודפסת תפילת מנחה ויום־כיפור קטן, הנאמרת בערב ראש חודש.

זרם האדם שאינו חדל להגיע לכותל הופך אם־אם לנהר שוצף. אלפים־אלפים כאים ומסלאים את הרחבה כד הקצה. גם המורד אל הרחבה מתמלא במהירות. אחדיו — הרחבה שליד המדרגות ל"בתי מחסה". לא עוברות הדקות ונב המרגנות מלאות באדם. בעזרת הנשים — המצב דומה, מלא לתלוסין. יש של רבבות מתפללים משתתף, כאשר מתחילה התפילה. צמרמורת אוחזת כך כאותם רגעים. התפלות כצומה התרגשות המתרבקת בבולם. תפילת מנחה המתיה כזו לא נשמעה כאן שנים רבות. לפני התיבה עובר הגה"צ רבי שלום שבכרון, ואחריו הרה"ג ר' יוסף לייב זוסמן, ממקובלי ירושלים — "בתפילת יום כיפור קטן".

קשה לתאר את המעמד הגדול הזה, שהגיע לשיאים מיחודים כמיגם של קדושה ומהרה. תידים ותלתים רבים. אשר נקלעו בשעת עצרת התפילה לרחבת הכותל המערבי. לא ידעו את נפשם לנוכח מראה עיניהם. נעוצי התפילה נראו ממרומי הגגות של בתי מחפה כגלי־ים אדירים, הזועקים את זעקת השבת ולא מוכנים לח־שות לפונעים בה. ה"שמע ישר־אל" של קבלת עול מלכות שמים המוני ועצום כזה — אי הפעם ואי הדיר שיוכלו להכיל את המטענים האינסופיים של רמט וכיסופים שהיו כהם. רק מי שנכח במקום, יכול היה לתוש, כי הוא חלק ממעבר תמר־תקדים, שעוד רבות בשנים יזובר בו.

● קריאה שבקעה רקיעים

התרגשות מיוחדת היתה לקהל הרבבות, באשר לקראת קבלת עול מלכות שמים הגיע לרחבת הכותל המערבי כ"ק מרן האדמו"ר מגור שלים"א. נדב מיוחד פנה עבורו בתוך הקהל הגדול, כדי לאפשר למכונית, שבה נסע, להתקרב אל הכותל המערבי.

אותה שעה התלכדו 50 אלף כני אדם — בשבראשם עומדים

(המשך בעמוד י"ד)

צילום: למראה

של הציבור החרדי בירושלים, כראוי למאבק כלל־יהודי שכזה. בהתיעצויות נטל חלק גם הרב שמחה בונים קליין, שלמרות היותו מרותק למיטתו עקב מחלה, עודכן מלפתיה בכל הנעשה וה־שתתף בהכרעות השונות.

הפעלת הממה המיחדר בחוב פרס 2 נוערה לעצות על הבעיה החמורה ביותר שנותרה: קוצר הזמן. תוך ימים ספורים היה צורך להביא לתודעת רבבות תושבי ירושלים את תשיבות העצרת, את קריאת גדולי התורה ואת החובה להשתתפות מלאה במעמד הגדול.

אולם המטה המיוחד, שסי"ע בעבר כניהול מערכה ומאבקים רבים למען הציבור החרדי בי־רושלים, לא איכזב גם הפעם והחל לפעול כסכתה משומנת היטב. פעילים ועסקנים, לצד רבנים וא־ברכים מכל הזרמים, התכנסו לד־יונים ופעולות מעשיות, כדי לא לאבד אף רגע.

ראשי המטה יצאו לפגישות תיאום עם גורמים ועסקנים הק־שורים לעצרת התפילה, כדם משטרת ירושלים, אגף התנועה של חברת "אגד" והמחלקה לס־קומות קדושים של משרד הדתות.

● להסיר רוע הגזירה

ביום חמישי בערב התכנסו באופן ספונטני עשרות רבנים, גבאי בתי כנסת ואישי ציבור, כדי לסייע בהצלחת עצרת התפילה. בכנס זה, שהתקיים במלון המרכז בירושלים, והתנהה על ידי הרב יהושע פולק, מ"מ יו"ר המועצה הדתית בעיר, השמיעו רבדים ח"כ הרב מנחם פרוש, יו"ר אגו"י בי־רושלים, שיצא במשא מרכזי מרגש על חשיבות המערכה שלפ־ניו למען צביונה דמותה של עיר הקודש, חברי מועצת העיריה הרב אברהם יוסף לייזרזון, הרב שלמה דיין (ש"ס) הרב מאיר פרוש.

כל הדוברים עמדו על חומרת המצב שנוצר וקראו לרבנים, לגבאי בתי הכנסת ולאישי הציבור מכל התוגים בעיר, לעורר את הציבור על נחיצות השתתפותו במעמד. האדיר. ליד שריד בית מקדשנו, לתפילה. ולתחנונים, להסיר. את הגזירה ולהשבת שלימות קדושתה של השבת בעיר.

רושם רב עשתה כסנס הופעתו של הגאון רבי יצחק קולין שליט"א, רבה של ירושלים, אשר הביע לכנס הישר מגמל התפוקה בלוד. לאחר שחזר מביקור כארצות הברית. הגו"י קולין עמד עם ראשי הועדה המארגנת בקשר מאה"כ ותתן את עידודו וברכתו לעצרת עוד לפני בואו, וכאן חזר והלהיב את הנוכחים על חובתם להתגייס למערכה נגד המבקשים לקעקע בחומתה של ציון.

עם סיום הכנס נראו קבוצות־קבוצות של רבנים ועסקנים היוצאים לשכונות בכל רחבי העיר, כאשר במקביל נערכות ההכנות להכריז על העצרת בבתי הכנסת בשבת.

מתח רב שרר כמטה הועדה המארגנת לקראת הפגישה של ראשי ונציגי אגו"י בירושלים עם ראש העיריה, מדי קולק, וראשי סיעתו "ירושלים אתה". שנערכה לפי יחמת ת"כ הרב מנחם פרוש. בימים שישי לפני הצהרים. המשכה למעלה משעתיים היה זה נסיון של הרגע האחרון לשנות את המצב ולהכיר את חילולי השבת — אך גם זה היה ללא הועיל (ראה מסגרת נפרדת).

בינתיים המשיך מטה הועדה המארגנת לפעול במלוא ההיקף. נשלחו פניות ומברקים לתשע מאות בתי הכנסת בכל שכונות ופרברי ירושלים, לרבנים ולגבאים, כדי להעמידם שוב על בקשה גדולי התורה, לצאת לעצרת הת־פילה ליד הכותל המערבי. הנוסח הפרצות בהקדמת הסרטים בבתי הקולנוע, הפלולה, להתרחב לחילולי שבת נוספים.

תודי הסמה נראו בימים אלה כבוחדת דבורים בסיא פעילותה. עשרות עסקנים ופעילים מבל חוגי הציבור הדתי בעיר ההגיעו לפ־עולה ועשו כל שבכוחם להצלחת המעמד ולקידוש שמו יתברך ברי־בים. כלי רכב יצאו לכל הלקי העיר לחלק הודעות וחוסר הסבה ואחרים יצאו לביקורים אצל רבנים ואישי ציבור, ספרם נוצר עמהם קשר בימים אלה.

● משקל־נגד

בשעות אחדי הצהרים. לפני כניסת השבת, יצאו חברי אגודת ישראל במועצה העיריה, הרב מאיר פרוש והרב אברהם יוסף לייזרזון, לכניסה לירושלים. בביתו השני של הכביש. כבר עמד שבת קודם לכן ראש העיריה מר קולק. הוא ספר, לדבריו, את הרבבים לבלות מחוץ לירושלים בגלל "המחנק הדתי", כלומר — בגלל שמירת השבת בחבי העיר. ואילו נציגי אגודת ישראל. כמשקל נגד. יצאו להיזכר כמה עולים רבים לעיר הקודש.

המראה הפכב היה מלבב כמ־יותר. שיירות אוטובוסים של אוטו־בוסים ומכוניות פרטיות נראו כר־לות העיריה, כאשר כגמת פני הבאים להצטרף ולהסתופף בשבת קודש בצל רבותיהם. אדמו"ריהם וראשי ישיבותיהם. רבים מהבאים עודדו במילים חמות ביותר אה־הנציגים האגודאים, שנכתותם בשפרי ירושלים לא נעלמה גם מעיני אנשי החקשורת הרבים, שהגיעו אף הם למקום.

עור הם עומדים ומברכים את הבאים לשבת בירושלים, והנה עוצרת מכתית ומתוכה יוצאים 3 צעירים תילונים, אשר שמעו ברדיו בדרכם לירושלים, כי הרב פרוש והרב לייזרזון עומדים בכ־ניסה לעיר. השלושה סיפרו — גם כאותני העתתאים הרבים — כי הם באים להתאחד אצל בני מש־פתתם בשכונת רמת אשכול. "אנו נלך ברגל לבחל המערבי בשבת וגבקר את השכונה הרחיות שבדרך. דוקא בגלל אוירת השבת באנו לירושלים"...

השבת נכנסה תחת רישומן של ההכנות לעצרת התפילה. שיחות היום בציבור הדתי בכל רחבי העיר היו הפרצות התחדות תשנות של הקרנת סרטים בשבת, פרצות הע־לולות לגרוד פתיחת מסעדות ובתי קפה. ואפילו חילולי שבת נרחבים יותר כמו תחבורה ציבורית וכו'. כולם חשו, כי הפעם מרובר במאבק על נפשה ונשמתה של עיר הקודש, מאבק שתוצאותיו יקבעו, האם הישאר ירושלים מיוחדה ויחידה מכל עיר אחרת, או שמא היהפך לעיר חילתית ללא שמץ הזיכר שזו עיר הקודש, אליה נשואות תפילות בני העם היהודי מרודי דורות.

במשך השבת הרשמעו הכרזות על חובת ההשתתפות בעצרת התפילה בשם כקש"ת האדמו"ר מסלונים שליט"א, הגאון רבי יחזק מופר שלים"א גאב"ד ערלוי. כ"ק האדמו"ר מרחמסמריבקה שלי־מ"א, כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א, וכן על ידי רבנים ונכבדי הציבור בבאהו בתי כנסת ככל רחבי ירושלים.

קריאות מיוחדות פרסמו עוד לפני כניסת השבת על ידי חברי בד"ץ אגודת ישראל הגאונים רבי יצחק פלקטר, רבי אהרון ברנשטיין ורבי יצחק אידיק פרנ שליט"א, הרבנים הראשיים לירושלים הגר"י קולין הגר"ש משאש, חברי מועצת החכמים של ש"ס וראשים הגאון רבי עוזריה יוסף, הרבנים הראשיים לישראל ובן שוחה של גרוזלי מוהה, רבנים וראשי ישיבות, אשר אף הודיעו על השתתפותם בעצרת בתפילה.

כמוצאי שבת התכנס שוב מטה הועדה המארגנת לפעילות רצופה שנמשכה 48 שעות, עד מועד עריכת עצרת התפילה. עסקנים ופעילים, כשבראשם רבנים ובבאי בתי הכנסת, עם אישי ציבור מכל גווני הקשת של הציבור הדתי בעיר, התייסבו במשך כל שעות היום לפעולה נרחבת ומקיפה, אשר מטרתה לזעוק את זעקתה של השבת הנרכסת בחוצות עיר.

משעות הצהרים של יום שני החלו מכניות מיוחדות, נושאות ומקולים, לנסע ככל שכונות ירושלים ולהכריז על העצרת ההולכת וקרבה.

● מעמד הסטורי

כפי שנקבע, החלה לפעול תחבורה של "אגד" מכל שכונות העיר, שעה לפני העצרת, לפי המסלולים שנקבעו בפסה המיוחד של הועדה המארגנת. בכל שהה־קרבה שעת עצרת התפילה — כך הלכו תחנות האוטובוסים ההה־פלאו. בשעה הסיא הפו ההחנות מבאות אנשים. לא בולם יכלו למלות כל האוטובוסים. שכן אפילו חברה "אגד" לא שיערה, שהמון כצום כזה יצא לרחוב. גם 200 ר־300 אוטובוסים לא יכלו להכיל רבבות אדם שכאלו. כך אירע, שרבים החלו לרכת רגלי רבות. לפני התיבה עובר הגה"צ רבי שלום שבכרון, ואחריו הרה"ג ר' יוסף לייב זוסמן, ממקובלי ירושלים — "בתפילת יום כיפור קטן".

קשה לתאר את המעמד הגדול הזה, שהגיע לשיאים מיוחדים כמיגם של קדושה ומהרה. תידים ותלתים רבים. אשר נקלעו בשעת עצרת התפילה לרחבת הכותל המערבי. לא ידעו את נפשם לנוכח מראה עיניהם. נעוצי התפילה נראו ממרומי הגגות של בתי מחפה כגלי־ים אדירים, הזועקים את זעקת השבת ולא מוכנים לח־שות לפונעים בה. ה"שמע ישר־אל" של קבלת עול מלכות שמים המוני ועצום כזה — אי הפעם ואי הדיר שיוכלו להכיל את המט

هكذا من الأصل

שמשון לרנר

החינוך לתמימות

...אישאבי הראו שהחוי תשמורו. יש לומר רמז למה שאמרו חז"ל בפ' מקום שטנו (פסחים דף נ' ע"ב): — בני בישן (שם מקום) נהגי דלא אזלי (שלא הלכו) מצוה לצידון בערב שבת (יום השוק של צידון היה בערב שבת, והחמירו על עצמם שלא ילכו, שלא להיכשל מהכנת צורכי השבת). אתו בנייהו (באו בניהם) קמיה דר' יוחנן, אמרו לו: אבותינו היה אפשר להם לעמוד בזה שהיו עשירים, אנו — קשה לנו לעמוד בזה? השיב להם ר' יוחנן: כבר קבלו אבותיהם עליהם, וכתיב שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך (ואין לכם רשות לשנות, למרות שאין זה אלא חומרא בעלמא).

ונראה לי דקא משמע לן, שאי פילו בענין שביתה בערב שבת, שלא היה קבלת אבותיהם קבלה ממש שקבלו עליהם. שהיו אפשר לומר עליהם שלכן שבתו, מפני שלא היה להם מלאכה. שהי' כמה כסלים יש כשוק, ואפשר היה לומר שבענין זה לא שייך לומר — אל תטוש תורת אמך, לכן קאמר, שגם בזה שייך דבר זה.

וזה מה שאמר הכתוב: איש אמו ואביו תיראו, והוא כהמשך למה שאמר לעיל: קדושים תהיו, — קדש עצמך במותר לך, והחיה, לא רק על מה שאוסר קבלת על עצמך. אלא — איש אמו ואביו תיראו, בלומר: גם מה שאבותיך קבלו על עצמם, גם זה אתה חייב לשמור, ואפי' — אם שבתותי תשמרו, חומרא של שביתה וכי' מול מלאכה (דוגמת מאי דאי' שם בפסחים) גם בזה ישמרו על קבלת אבותם. ולא יתלולו בה (מרבוי החתם סופר פ' קדושים, בר"ה איש אמו).

* *

אחר מסרחות הקיום של עם ישראל, זה כאלפיים שנה בגלות החשוכה, הוא — התמימות. עם זה נשמף בשנות הגלות, לא פעם, בגלי צרות איומות, גלי אש וגלי מים. תלאה הי'. לא רק לתאר את הצרות, אלא לו גם חפצו לעשות תרשים בללי של הצרות. גם יקשה לעשות זאת. חכמי הגרייס עמדו משתאים לדגל כה העמידה העצום של פשוטי העם, אשר היו מוכנים לפשוט את צוארם גם על "טרקתא דמסאני"... והתפלאו: מנין לוקי הים הם כה־עמידה וכה־סבל כה גדול? אלא שהם לא ידעו ולא הבינו כי כה זה ניתן להם בירושה מאבות האומה היהודית, האבות הקדושים.

אחר היה אברהם בעולם, בתי חילת דרכו, ללא כל סער ועוד, לא של קרובים ולא של חברים, ותאבר"כ שכני מקומו לא טייעו לו, אף על פי כן עמר בנסיון בעוד על־אנשי. כאשר כל העולם לא היה שוה בעיניו אפילו כקליפת השום — למנעו מלעשות רצון אביו שבשמים. לבו היה מלא באהבת־אש לבוראו, אש אוכלת אש, אש אשר גברה על האש שבכבשן — לתומו השלך ע"י נמרוד. וקיים — פשוטו כמשמעו — את הכתוב: התהלך לפני והיה תמים!

אהבת־אש זו מסר אברהם אבינו ליצחק. וכאשר בא אליו וסיפר לו את ציווי העקידה, לא רק שלא התנגד, אלא ביקש את אביו: אבא, עקוד אותי היטב, למען לא אפריע לך!... וכעדות שהתעודה עליו — למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'. דרך זו נמסרה מיצחק ליעקב אבינו. ויעקב אבינו, לפני פטירתו, כשהיה מוקף בבניו, שעמדו סביב לסמתו, שאלם: האם לבבכם שלם עם הבורא? וחשובתם היתה: שמע (אבינו) ישראל: ה' אלקינו ה' אחד! (עיין בתרגום יונתן פ' ואתחנן. דברים ד' ד', המבאר זאת באריכות)

חמימות זו הורישו האבות הקדושים לבניהם, ובניהם העבירו זאת לצאצאיהם, דור אחר דור. ירושה זו נעשתה כשתי דרכים, האחת: ע"י שיחות והסברים. הילדים שמעו מהוריהם שאין מושג כזה של התחכמות!... וכמ"ש תמים תהיה עם ה' אלקיך. וכראי' בתרי' הקדוש שם, תמים תהיה — ההתלך עמו בתמימות! והצפה לו! ולא תוקדך אוד הע־תידות! אלא כל מה שיבא עליך — קבל בתמימות! ואז תהיה עמו ולחלקו.

ובמס' פסחים (רף ק"ג — על פסוק זה) כותב רש"י וזה לשונו: תמיס תהיה — להיות בטוח בו בכל הקרות הנולדות הבאות לך!

הדרך השניי: ע"י דוגמא אי־שיח! וכמו שמצינו בגיטין (רף נ"ז) מאותה אשה, שהיו לה שבעה בנים, והילדים לא רצו להשתחוות לצלם, והשני דואה את הראשון, שבגלל מיקדבו הוא מהרג, והוא הולך בעקבותיו, וכן השלישי וכן הרביעי, והאמא עומדת בצד ומ־קבלת זאת ללא מרתיות, וכשמגיע תורו של הילד השביעי — הקי־סנטן, מציע לו המלך עסקה: אני אזרוק את מבטתי על הארץ, אתה תתכופף ותגביה אותה, והאנשים יחשבו שהשתחוית לצלם הילד מסרב גם לזה.

שוו בנפשכם! לו רצה הילד לעשות חישובים, יכול היה להצדל, שהרי לא בקשו ממנו שישתחוה לצלם, רק שיתכופף לזרים את הטבעת — שיחשבו... ואעפ"כ הילד מסרב. ולפני שמוציאים את הבן השביעי — הקסנמן — לה־רגה, מבקשת אמו שיושו לה לומר לילד משהו, ובאותה הזדמ־נות, כאשר האם האוהבת ויראה שהילד האחרון שלה מתא להר־ג, אין היא אומרת לו שיסכים להתוכנמות, אלא מה היא אומרת לו: לך בני היקר לאבותיה אביו ואמור לו: אתה עקרת מזבח אחד, ואני עקרתי שבעה מזבחות! (עד כאן רבי חז"ל) וכאשר מתבוננים כמאודע זה, השערות מסתמרות. שהרי אהבת האם לילדיה היא ללא גבול, והאם מוכנה לעשות הכל עבור ילדיה, להיות עתה לי־לות שלמים למענם, היא מוכנה להפקיר עצמה עבורם, הילדים הם "העניים" שלה, אף על פי כן כשמדובר בענינים הנוגעים לשמו יתברך, שם — אין התחכמויות!!

מרן החתם סופר הקודש ז"ע, כפ' קדושים (הקמע השישי, בר"ה קדושים תהיה) כותב כן היתר:

...וכתבו התוספות סוף כתובות בשם המדרש: — עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה בלבך, התפלל שלא הכנס אכילה נסה במעיך! ופרישה כזו היא מקובלת מאבות לבנים, ע"ד הכתוב — שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך!

ושוב יצטוק בתורה. ויקבל על עצמו על מלכות שמים ותורתו ומצוותיו, ושוב — אח"כ — יבא אל הפרישה השניי" שלא יגע באסורים, וכמו שכתב ה"חובת הלבבות" (שער התשובה פ"ה): החסידים הראשונים, פרשו עצמם משכנעים שערי היתר, שלא יבא ליגע בשער־איסור אחד! והזה מגררי הזקנים והחכמים. וכל הדברים הללו מוסרים האבות לב־נים, זהם גורר הזקנים לעם, והוא ביום שבת קודש, שהוא יום פני. וביום זה יפנו האבות לבניהם, החכמים יקהילו בו קהלות ברבים — להדרש... ואמר על זה: איש אמו ואביו תיראו — לשמע מוסר האב ותורה האם (באיזו דרך?) — הנהג לנו מהאבות הראשונים, — אבי לבן האם לבתה — יזדיעו ויתיהו ולמדו זאת ביום השבת... (עי"ש באריכות)

* *

אין כל ספק שהשואה האיומה שכאו"א מאתנו חייב להסתגר בחדר — באין ראוים — ולעשות לעצמו מעם חשבון הנפש: האם אנו — בתור הורים — ממלאים את חובתינו כשמה זה?

אין כל ספק שהשואה איומה הרסה לא־במעט את המשכיות הדורות. הדור הצעיר כבר אינו רואה את כל אותם היהודים הח־מימים, שיתכן ולא יהיו רק פרק־משניות... אך אעפ"כ, היו מוכנים למסור את נפשם על כל קוצו של יוד ללא כל התחכמויות. יהודים פשוטים, עגלונים סנדלרים ונפ־חים, שכקושי הספיקו להרויח ללחם־צר ומים־לחץ, וקימו בנפשם את הפסוק: תמים תהיה עם ה' אלקיך, פשוטו כמשמעו! גם האבות וגם האמהות נהגו כן.

היום בתחילה חודש אלול, כאשר קול השופר כבר מהדהד באזנינו ומכריז שוב ושוב: הור־רים! יום הדין הולך וקרב! — הגיע הזמן שהאבות והאמהות — כולנו (ללא יוצא מן הכלל) מתובתינו לעשות חשבון הנפש, האם אנו נהגים להעביר את המסר המתאים לילדינו?

— האבות: בשטח שלהם. ב־סוד מרע, במחשבה ודבור ומעשה. והאמהות — בשטח שלהן, בצניעות, — בברזיחה מכל רבר שיש לו נגיעה בל דומא עם המושג "של־ "יבחוקותיהם" לא ולכו"...

חז"ל למדנו שהאדם צריך לחשוב: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי? ועכשיו מאתנו, הן האבות והן האמהות לעשות חישוב: לו היה קמים עתה מקברם זקני, הא־בות האמהות, היו רואים את התנהגותי, את לבשי, האם היו מרוצים ממני? או שמא היו מסתכבים את הראש ממני? ואיזה מסר אנו מעבירים לבניו ולבנו־חינו? האם אנו מעבירים לילדינו מסר לברזה מכל דבר שהוא "רתוב" ב־יכור. ואעכ"כ בל־בוש...) או שמא ח"ו מוסרים להם מסר הפוך... האם אנו אכן ברזהים מצ"ש שערי היתר בכדי שלא להכשל בשער אחד של איסור? או שמא...

הרב מאיר פנטל ז"ל

נר יזרק

עיונים אקטואליים בספר "משלי"

(נקודת מוצא: פרק חמישי)

כידוע מתכב ספר "משלי" כולו משלים. כל משל והמשל שלו. שלמה המלך ע"ה לא חיבר את המשל רק למטרת המשל, אלא כל משל מוטה ומעובש באופן מיוחד כמיהו. כדי ללמדנו לקח נוסף. הקשור במשל גופו — ועם זאה ממתה בחיבו המ־שמעה המיוכית: המשל.

האוביקטיב המרכזי בפרק ה' היא האשה — אשתו שלו בחש־תאה לאשה נכרית. הרי זה, כאמור, כלום של חכמת־חיים, אף במדה שהיו הדברים כפשוטם — חשוו של האיש אל אשתו שלו, בצל תחבולותה המתעתעת של האשה הנכריה, האורבת, שהיא הכיסוי הכו ההמל האופיני ליצה"ר המפיתה אותנו. בתם, נוסף לכך, מקופלת בפרק ה' משמעות עמוקה שבעתיים.

בציו תבופת בתנ"ך, כמו באגדות חז"ל. אה תודתנו הקדו־שה נמשלה לאשת־נעורים מקודשת, אשר בן־זוגה הנאמן מודיע לה־קדוש לה כל מסיתתו, מבלי ללכת שולל אחרי הפיתון המלים האורבות של האשה החוטאת הזרה. "אשת נעורים" כפרק דנן מסמלת, איפוא, את תורה המאורסה הנשואה ל"כנסת ישראל" עד מימי־נעורים — מאז עמדו רגלי אבות אצל הר־סיני. לשיכת זאת ה"אשה זרה" מסמלת, נוסף לתאה כמשנ כולל, גם את כל החכמות האנושיות והתרבויות, המבקשות, לא־תחדות כתורה, כביכול. עם שהן מבטיחות לאדם "אושר" אינומני.

מעתה, בואו ונלמד פרק ב"משלי":

* * *

(פסוקים א־כ): בני, לחכמתי הקשיבה, לתבונתי הט אזנך. לש־מר מזמות, ודעת שפתיך יצונרו.

הגדרת מלים: "חכמה" — תורה שלומרים מפי הרב; "תבו־נה" — התעמקות בתורת הרב הנרחבת משמעותה כתיבת "מבין דבר מתוך דבר"; "מזמות" — עצה עמוקה ומחושבת; "דעת" — פרי תרכובת של "חכמה", "תבונה" וכן "מוסר", היוצרים בתודעתנו השקפה ברורה, מוגב־רת, משכנעת: "הקשיבה", "הט אזנך", "לשמרו" — בימיים של תשומת־לב מאומצת; "שפתיך" — החזרה והשינון בלא־הרף.

הסבר רעיוני: שלמה המלך ע"ה מזהירנו, כי רק באמצעות מתח־הקשבה רצוף לדברי תורה שאנו לומדים מפי המורה, יוזר עם ציון בתמיד כל־קחיה הנלבים מהם; באמצעות ריתוך הזשיבה תמיד לצצה־עמוקה של התורה, מבלי שוזרלנה שפותיו לר־חוש, לשנן וללמוד שוב ושוב את השקפת־התורה הברורה — רק כך יוכן להשולם ולמשול ברע, בשלילי, המכיל כח השפעה עצום על נפש האדם — בכל מיני אופ־נים — לכבוש לבו. לפיכך האדם מוכרח לעמול ולהתאמץ בהשג ה"מוכ" על־מנת להתבבר על הרע".

(פסוק ג): כי נופת תטופנה שפתי זרה, וחלק משמן חכה.

הגדרת מלים: "נופת חסופנה" — נוטפות דבש, מתיקות; "שפתי זרה" — כיתי לתאוות ולתרבות החילוניה; "חלק משמן הכה" — הזיך שלה מחליק יותר משמן.

הסבר רעיוני: מה טעם חיתי להתאמץ בל־כך בקנין התורה? לפי שהי"זרה", התרבות החילונית — האומרת להטוס את מקום התורה — כמו התאה בבלבלותה (כנין קשר מיסתרי קיים בין שתיהן, כמבואר להלן) מכילות אמצעי־משיכה אפקטיביים הר־קים. הן מבטיחות אושר והענגים מיידים — קיידה, פרטיבה, תאה ותנב. לשרותם יעמדו כל מכשירי הפרסומת העצומים — ודיו מלבידה. וכיוצא בלו. דב־ריהן מתוקים מדבש. לשונם החלקלקה משפיעה בנקל על אלפי אנשים עולי־ימים.

(פסוק ד): ואחריתה מרה כלענה, חדה כחרב פיות.

הגדרת מלים: "אחריתה" — הסוף שלה, התוצאות; "מרה כלענה" — יותר מצמחים ארסיים מרים; "כחרב פיות" — מושחזת משני עבריה־פיותיה.

הסבר רעיוני: בר־אדם, בדרך הטבע, מוחצים על־ידי אושר רגלי מדי ואתם חושבים כי לכל מסיתתו, מבלי ללכת שולל אחרי הפיתון המלים האורבות של האשה החוטאת הזרה. "אשת נעורים" כפרק דנן מסמלת, איפוא, את תורה המאורסה הנשואה ל"כנסת ישראל" עד מימי־נעורים — מאז עמדו רגלי אבות אצל הר־סיני. לשיכת זאת ה"אשה זרה" מסמלת, נוסף לתאה כמשנ כולל, גם את כל החכמות האנושיות והתרבויות, המבקשות, לא־תחדות כתורה, כביכול. עם שהן מבטיחות לאדם "אושר" אינומני.

מעתה, בואו ונלמד פרק ב"משלי":

* * *

(פסוקים א־כ): בני, לחכמתי הקשיבה, לתבונתי הט אזנך. לש־מר מזמות, ודעת שפתיך יצונרו.

הגדרת מלים: "חכמה" — תורה שלומרים מפי הרב; "תבו־נה" — התעמקות בתורת הרב הנרחבת משמעותה כתיבת "מבין דבר מתוך דבר"; "מזמות" — עצה עמוקה ומחושבת; "דעת" — פרי תרכובת של "חכמה", "תבונה" וכן "מוסר", היוצרים בתודעתנו הנש

שנאת חנם מקור לכל הצרות

מכתב קודש מכ"ק אדמו"ר דקלויזנבורג נקש"ת מרן יקותיאל יהודה הלברשטאם אבדק"ק צאנז לרגל חנוכת הבית של בניין ת"ת "דרכי אבות" שתתקיים ביום ב' הבעל"ט בקרית צאנז — ירושלים

הודו אבותינו מצרימה וכו' וידעו לנו מצרים "ולאבותינו", פירש"י מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל. והגלפע"ד בחקום השיים יכמות ס"ג, קא מחמטי שכבי מפני ששמחים ביום אידם שנא' (שמואל א. י"ב) והיתה יד ה' בכם ובאבותיכם אמר רבה בר שמואל זו חמטי שכבי דאמר מר בעון חיים מתים מתחטטין א"ל רבא לרבה בר מארי כתיב לא יאסיפו ולא יקבדו לדומן על פני האדמה יהיו וכתיב ובגזר מות מחיים א"ל נבחר מות לרשעים שלא יהיו בעה"ז ויחטאו ויפלו בגיהנם ע"י"ש במהרש"א, ובפשטות נראה דכיון דאמרת שהוא בעון ששמחים ביום אידם ותברן על אל תשמח ישראל אל גיל כעמים וא"כ יתפרנו בשמחתם של העמים והיאך תאמר ובחר מות מחיים הלא אדרבה הם שמחים בשמחת העמים. לזה משני שנבחר מות לרשעים מחיים שמחים כאלו ד"ב. אך אכתי איכא למידק שנפרש כרש"י בכם ובאבותיכם שהאבות מצטערים בקברות בגיהם כמו וידעו לנו מצדים ולאבותינו והגם שיש לחלק בין וידעו להיותה יד השם אולם לפע"ד נראה נהא דברכות דף י"ח בני ר' חייא נפקו לקרייתא אייקר להו תלמידיהו הוו קא מצערי לאדכורי אמר לי' חד לחבר' ידע אבון בהאי צערא וכו', ומה הלשון בהאי צערא ר"יקא נראה שנצר של החומר והגוף שהוא יסרד מעפר שופר לעפר לא נוגע להנשמות הקדושות השוכנות בצל בנפי השכינה ומתחת לכסא הכבוד. אולם הך מנקא דאייקר תלמידיהו ע"ז פלפלו בני ר' תייא דה נוגע לחלק הנשמה המקושרת לאביהם והכן סיד, ולכן בש"ם יבמות דקאי כשמואל שמים ם. עתה המיצבו דאו את הדבר הזה וגו' קצר סלם וגו' הרי הא פורעניות של נשם ונשמיה אי ופשר לפרש ע"ז שהאבות מצטערים אבל במצרים ידעו לנו מצרים וכפרשת תבא פירש האוה"ח דובנו בקרש עשו אותנו רעים כמותם וכן מצינו הלו עע"ז והלו עע"ז ובזה הפורעניות מצטערים אבות בקבר והכן.

נבזה הבנתי בברכות דף ה' פליגי בה וכו' אורים של אהבה שאין בהם בטול תורה וכו' שאין הן. תפלה וכו' אמר לי' ר' אבא וכו' ארי אלו ואלו אורין של אהבה הן שנא' כי את אשר יאהב ה' יכיח וכו'. ותמה דמנא לן שמקרא זה מירי יסורין של כטול תורה הנפלא אבל הגלפע"ד מ"ש דגם צדיקים אשר האוה"ח כפ' אחרי מות תב ולפעמים תמאסהו הנפש ותריבהו מריבה אחר ובלכ אחד שמקושרין בקשר אמיץ זה לזה אז אין הפסק בין ישראל לאביהם שבשמים והכן שבומן שאין מחיצה של ברזל מפסק ביניהם אין הפסק ביניהם לבין אביהם שבשמים הכן, וזה הכוחה ברכות ח' עת רצון בשעה שהציבור מת' פללין וכו' חתמה דקשה של ברזל מפסקת, ואולי לכן בברכות ל"כ ואמר ר"א מיום שחרב ביהמ"ק חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים ע"ין תוס' סוטה שמה ד"ה מחיצה ע"י"ש היינו שבעון שנאת חנם גלינו מארצינו וזה גרם למחיצה של ברזל ות"ל, ובזה יובן מאוד דליף ר"א מואתה קח לך מחבת ברזל ונתת אותה קיר ברזל ביניך וביך העיר וחמתה. וזה בינו לבין העיר ועיין ברש"י ולוצ"ל א"ש מאוד דהוא הוא, והסיבה שבין ישראל לאביהם שבשמים הוא הקיר ברזל שבינו ובין העיר ולזה בקרא נקט בן אדם קח לך ובש"ס שינה ונקט ואתה קח לך ע"ין בגליון שמה דבש"ס סנהדרין ל"ח דבקא אדם יחידי כדי שלא יהיו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו וכו' ע"י"ש, והיינו שיהיו כאדם אחד באהבה ואחוה ודיעות ואז תשכון שכינה בארץ, וכיון שאתה בן אדם שוק אתה מתגרה בדרך זה אבל בעוה"ד רבה שנאת חנם, קח לך מחבת ברזל לרמז שעי"ז נעשה קיר ברזל לבין אביהם שבשמים ובל"ל חדי"ק.

זה מקור כל הצרות וח"ל של החבלי משיח, ולזה פירש רש"י בשבת קי"ח אמר ריב"ל משום בר קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול מחבלו של משיח וכו' ופירש רש"י כראטרין בכתובות דוד שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים וכו' חתמה ולהגיל מובן דרש"י מפרש דריב"ל לשיטתו בשמחיצה של ברזל אינה מפסקת אז אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים וכנ"ל ולכן ג"כ מקור כל החבלי משיח וצרות ריסתין מזה שקטיגוריא בין תלמידי חכמים שבזה אין נעשה קיר ברזל מפסקת וצוחתין וצוחתין ליתו דמשנה בן ח"ו.

ולזה בהנחת אבן הפינה נקבל עלינו כשאנחנו נפוצץ המלעים לעשות יסודות חזקים למוסדות התורה של קרית צאנז, להסיר כל מיני קנאה ושנאה חז"ל ולפוצץ הקיר ברזל המפסקת ולקבל עלינו דרכיו של הסבא קדישא לתורה ועבודה תמ"ת, לאהבת השם ואהבת התורה ואהבת ישראל, ויחזיר נתאנזה לכבוד הש"ת ותורתו הקדושה בדרך הממורה לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים, ושיקרים כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם, בשוב ה' שיבת ציון ותחזיה עינינו בשובך לציון ברחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

נתקן את עצמנו

הרב יעקב נייגן עה"ל ראש הישיבות "אור ישראל" בפתח תקוה

ידיעו לא שפכו את הדם הזה (דברים כ"א ד') ובינו יזהר בס' שערי תשובה שער שלישי קמ"א ח"ל ועוד אמרו המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, ומה שלא אמרו כן על הרוצח שאין לו חלק לעולם הבא, כי המלבין פני חבירו אינו מכיר גדול חטאו ואין נפשו מרה עליו על עונו כמו הרוצח על כן הוא רחוק מן התשובה, עכ"ל, ולי נראה לתרץ את קושיתו, כי האדם לא נולד רוצח אלא לאט לאט ע"י שלא תיבנו אותו כראוי הוא מגיע למצב כזה להיות רוצח, בתחילה הוא מתאכזר לאנשים ומלבין פניהם ומצער אותם וזה מביא אותו להתפך לרוצח, נמצא שמי שהוא רוצח כבר נאבד לו העולם הבא לפני שרצח, ע"י שהלבין פני חבירו ברבים, א"כ לא שייך לומר שיוצח אין לו חלק לעולם הבא.

בחומש בראשית פ' כ"ח על הפסוק "והוא עיף" אומר רש"י בשם המדרש ב"ר והוא עיף — ברציחה, כמה דתימא (ירמיה ד') כי עיפה נפשי להורגים. ואם נפרש פשוט, כי עשיו היה רוצח שהרג אנשים א"כ בודאי היו הקרובים של הנרצחים באים בצעקות אל אביו יצחק, ואיך רימה את אביו שחשב אותו לצדיק רוצה לתת לו הברכה, אלא עשיו עשה מעשים אכזריותו של רציחה, כמו המלבין פני חבירו וכדומה וזה הביא שהחדודות אחריו נעשו רוצחים פשוטים וזה יצא מעשיו. הוא היה הסיבה. לכן נזקף הכל עליו שעשיו הוא הרוצח וקוראים אותו רוצח. וכן עכשיו בזמנינו שרואים לדאבונו כי נמצאים אצלנו אנשים כאלה שרוצים לעקור כל הקדוש אצלנו, בשמים זוקפים את זה על חשבון המשכילים הראשונים, שהם סמו רק מעט מהמסורת אעפ"י שעוד שמרו על כל מצות התורה.

בפרשת עגלה ערופה דברים כ"א שהזקנים מתחדים ידיו לא שפכו את הדם הזה אומר רש"י וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם אלא לא ראינהו ופטרנהו בלא מזונות ובלא לויה. ומקשים מדוע אם פטרנהו בלי לוי' הם נקראים שופכי דמים, אמר ע"ז הסבא מקלם מרן ר' שמחה זיסל זצ"ל מפני שפטרנהו בלי לויה והיתה לו חלישות הדעת, בשביל זה לא היה לו כח לעמוד נגד הרוצח ואילו זקני בי"ד היו מלוים אותו, היה לו עידוד והיה לו כח לעמוד כנגד הרוצח.

ולי נראה לומר אם זקני בית דין פטרוהו בלי לויה זהו אביזייהו דשפיכות דמים, כי לא מת.

קיר ברזל לבין אביהם שבשמים וכנ"ל חדי"ק.

זה מקור כל הצרות וח"ל של החבלי משיח, ולזה פירש רש"י בשבת קי"ח אמר ריב"ל משום בר קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול מחבלו של משיח וכו' ופירש רש"י כראטרין בכתובות דוד שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים וכו' חתמה ולהגיל מובן דרש"י מפרש דריב"ל לשיטתו בשמחיצה של ברזל אינה מפסקת אז אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים וכנ"ל ולכן ג"כ מקור כל החבלי משיח וצרות ריסתין מזה שקטיגוריא בין תלמידי חכמים שבזה אין נעשה קיר ברזל מפסקת וצוחתין וצוחתין ליתו דמשנה בן ח"ו.

ולזה בהנחת אבן הפינה נקבל עלינו כשאנחנו נפוצץ המלעים לעשות יסודות חזקים למוסדות התורה של קרית צאנז, להסיר כל מיני קנאה ושנאה חז"ל ולפוצץ הקיר ברזל המפסקת ולקבל עלינו דרכיו של הסבא קדישא לתורה ועבודה תמ"ת, לאהבת השם ואהבת התורה ואהבת ישראל, ויחזיר נתאנזה לכבוד הש"ת ותורתו הקדושה בדרך הממורה לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים, ושיקרים כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם, בשוב ה' שיבת ציון ותחזיה עינינו בשובך לציון ברחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

— "כל הבא ליטהר" — גם בבקעת הירדן

הצלחה מרשימה למדריכות המרכז הארצי למען טהרת המשפחה בעיר חילוניות בבקעת הירדן, מאז שנסתיימה בניית מקווה הטהרה במקום

— מאת אמיתי שולמן —

המכונית יצאה מראש מסרכז ירושלים ופנתה צפונה. היום — בבקעת הירדן. קיבוצים רבים שעיר יש לעבור, חלקם בכבישים לא סלולים, כדי שיגיעו הבתים הראשונים בתת־שבטה זו, עד "עקודה על המפתן" של יישוב יהודי ביהודה ושומרון. יישוב המל כיום המדים של עיר.

תוך כדי הנסיעה מוציא הרב הרשע פשוט, אבל אם זקני בית דין אין להם אהבת הבריות כראוי, אז כשמגיע לאיש גם לא נשאר אצלו כלום מאהבת הבריות הוא רוצח, לכן צריכים ב"ד להתרות שהם לא אשמים ברציחה.

וכן עכשיו כשרואים מה נהיה מהיחוד הצעיר, שרוצים לעקור ולשרש את כל התורה בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, גיבה זגדילה ורציחה ולהתערב בין הגרים למחוק את שם ישראל, אל נחשוב שאנחנו החרדים אינו אשמים בזה, כי אילו אנחנו היינו עומדים במדרגה גבוהה באהבת הבריות, זה היה משפיע על החפשים לכל הפחות שיתנו לחיות לחרדים ולא יצאו לעקור את כל התורה ולא היתה ניכרת עליהם כ"כ השנאה ליהודי התורתי עד שהיה יותר קל עליהם לדרוס איש שומר תורה מלדרוס כלב. כמו ששמעתי בשם הגר"א מוילנא זצוק"ל זכותו יגן עלינו. דוד המלך אומר תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, ומקשה מדוע הוא מתחיל בלשון שנאה וגומר בלשון אויב ואומר, בי אויב הוא יותר משנאה, כמו שכתוב אמר אויב ארדוף וכו' שרודה לעקוד הלשון, אבל שונא אינו רוצה לעקוד ולשרש. אומר דוד המלך תכלית שנאה שנאתים — אני להם רק במדרגה שונא. הם לי לאויבים היו לי. ואילו אנחנו היינו עומדים כמדרגה גבוהה בבין אדם למקום ובבין אדם לחברו היה משפיע זה גם על החילוניים, לכן אם רואים בזמננו שהחילוניים כ"כ יורדי פלאים הפכו ממש לחיות טורפות שנאבד מהם צלם האלקים, אל יחשוב כל יהודי שומר תורה שהוא אינו אשם בזה, כי אולי אנחנו דוקא אשמים בזה, כי אילו היינו במדרגה גבוהה בשמירת התורה ובמדות טובות, כמו שהתורה חודשת מאתנו ולא היתה אצלנו, אצל היהודים התרדנים קנאה ושנאה, אז היה זה משפיע על החילוניים, שלא יוכל לכל הפחות כ"כ בכוח הקלע וכ"כ עמוק בבור שחת, אשר אין תקנה שיעלו משם. לכן נתקן ראשית את עצמנו למען נתקן גם את האחרים.

• "איפה הייתם עד היום"?

מקווה הטהרה בבקעת הירדן, שהשתקמה בהתרמה מקרב גם בקעת הירדן.

כותבה המדריכה כמכתבה: "בביקורי הבית נילינו הפתעות רבות. נשים ציפו לנו ושאלו, איפה הייתם עד היום? קבלת פנים ממש מרגשות לכל אחת מאתנו".

לכל אחת מהמדריכות יש סיפור בעיר זו, שמחמת עינא בישא של מספר שמאלניים בה, עריף שלא לנקוב עדיין בשמה המלא, אבל ההתרשמויות חזקות ביותר: "הנשים שמחו שבאנו. אני עצמי התרגשתי. לכולנו יש סיפורים מרגשים וכמוכן שכל הנשים קיבלו על עצמן שמירת טהרה מלאה". גם אצל המשפחות ככלל יש הישגים רבים, ותלקן כבר כתהליכים של חזרה בתשובה וקבלת עול מצוות כבל המובנים.

ראשי המרכז הארצי למען טהרת המשפחה מתקשים לשבח כמשורדם המרכזי בירושלים. גל הפניות איגו פוסק לרגע. מכאן מבקשים תיקון רחוץ למקוה, כמ־קום אחר רוזש פתרון לבעיית חשמלית, שאינה מאפשרת לחמם את המים ועוד בעיות מבניות וה־לכתיות שונות, שאינן סובלות המתנה.

כיצד ניתן לתחזק את 600 המקוואות, שלמרכז הארצי למען טהרת המשפחה יש יד בהקמתן? הרב יהושע לוי: בדיוק כמו המקוה התרשה באותה עיר בבקעת הירדן, שאליה נסענו. כך אנו מבקרים מדי יום במבמה ישובים ברחבי הארץ. פעם כשבוע יצא הרה"ג ר' שמואל מינצברג, יחד עם אחר מאנשי המרכז, כדי לפקח מקרוב על מצב המקוואות ולברוק אותן מבחינה מבנית הלכתית, האם הכל פועל כשורה.

ער שהמבנית הולכת וקרבה למקום, ומבין הדרים שסביב בקעת הירדן מתגלים בתי הערד החדשה, אפשר כבר להבחין מר־חוק במקוה החדשה. "תלאות רבות עוברים עד שורואים את המקוה שלמה", אומר הרב לוי. "גם כאן לא הכל הושג כמהירות. קשיי התקציב המעיק עלינו האמו את העבודה, שהמתימה רק בעזרתה הנדיבה של משפחת כרעגיג מבלגיה, שהכינו איזו חשיבות עצומה יש להקמת מקוה המהרה דוקא במקום זה, בו כמעט כל התושבים חילוניים".

• "להחזיר אידישקייט לנשמות"

צוות המדריכות של המרכז הארצי למען טהרת המשפחה, יחזר מאשר הוא מעודד את נשי המקום — מתעודד בעצמו וס־תחזק להרבות יראת שמים וטהרה. המדריכה שכתבה את הסכתב מציעה הצעה חסרת תקדים: "פועלת אצלם תחנת סלב־ידה ככבלים. זו תחנה פרטית שלהם והודעות מעבירים דרך האחראי. הרעיון. הוא שאחת המדריכות תופיע ותדבר על חשיבות טהרת המשפחה ואז בכל כית שומעים זאת, כי יש כאלו שפשוט לא מודעים עדיין שיש מקווה כמ־קום". אחרי הכל, קשה להגיע כמספר ביקורים לכאלף משפחות ויותר, בר־זמנית.

כשלב שני מציעה המדריכה להזמין, דרך התחנה בכבלים וב־מדעות וגילות, את החתשבים, להוצאה" של ד"ר שוהביים בנושאים אלה ואחר כך אפילו לשלב את תנועת "ערכים" — "פשוט להחדיר קצת אידישקיים לנשמות אלו".

שאלתי את הרב לוי, האמנם ערך המרכז הארצי לטהרת המ־שפחה למבצעי הסברה בהיקף נרחב, גם כמקומות כאלו?

תשובה: "בהחלט. אנו מדפ־סים רכבות ספרותיים ב־12 שפות, המחולקים בארץ ובחו"ל במשך כל שנה השנה. מגיעים לכל ישוב ולא שוכחים להוסיף לכל אלו הסברה בעל־פה. הן על ידי המר־ריכות והן על ידי הרצאות של רבנים או ביקורי כית.

"שיטה נוספת שפיתחנו — איגרות מהל־מוב נאות המועברות לילדות, יחד עם מעטפות זבהן ספרוני ההסבכה שלנו. כך נוצר הקשר הראשוני עם אלפי ותבבות נשים. קשר שגרם בשלב מאוחר יותר למהפכה רוחנית שלמה בב־תיהן".

הביקור בעיר זו שבבקעת הירדן אינו הבל. עוד צריכים לה־גיע היום ל־3 ישובים, תלקם מעבר לקו הירוק. כרי לברוק שהכל מתנהל בשורה במקוואות. "מסר־רות הנפש של התושבים בכל מקום למען טהרת ישראל מוכיחה לנו שוב ושוב, כי אפלנו לא היה לריק". אומר הרב לוי, כשעיניו נוצצות מהתרגשות.

וכינתיים מעיק על המרכז הארצי למען טהרת המשפחה עול כבד של חובות, ההולך וגדל. עם כל סיום בניית מקוה מהרה נוס־פת. כיום מגיע החוב לחצי מיליון דולר. חוב המחניק את הפעילות השוטפת ומקשה מאוד על בניה מקוואות נוספות.

מרן האאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א, נשיא המרכז הארצי למען טהרת המשפחה, מחזק את ידי העושים כמלאכה ומאיץ שלא להרפות. "כל הבא ליטהר מסייעין כידו", חזקה שהציכור כולו ירצה לקחת חלק כמצוה מיוחדת זו, המרבה בתים טהורים בישראל.

הסודיים הצניע

בינים

השבוע תפתח שנת הלמודים בבתי הספר. נראה לי, שאילו היו עורכים סקר בנושא "רדידת שנה אצל תלמידים", היה הלילה שלפני היום הראשון עומד בראש לילות הפחדים. הרבה ילדים מתקשים לעצום עין. יש שמתהפכים מצד אל צד, חולמים ומקיצים, חושבים ומחפים, חוששים ומקווים...

אנחנו מבינים ללבכם. שנה חדשה פותחת תקוות חדשות. תוכלו להתקדם ולהשיג בכל תחום.

האפשרות להתחיל מחדש מעודדת מאד. מורה חדשה, חמר למודים חדש, שנוי בכל האווירה.

אני תמיד רואה, בבית הספר שאני מלמדת בו, תלמידות שמפש קשה להכירן משנה לשנה. הן רוצות, מובנות לשלם בזמן ובמאמץ עבור רצונן — וגם משיגות.

בדאי שתדעו: לא רק אתם במתח. גם הורים וגם המורים ישנים בקשי בלילה הזה. וכלנו, אתם ואנחנו, מתפללים שהקב"ה יתן לנו שנת למודים פוריה ומצלחת, בכל המובנים.

ברכה מיחדת לקטנות — גדולות בנות השש, הצועדות בפעם הראשונה כשילקוט על כתפיהן. בהצלחה!

עד כאן בינתים,
חני.

דרושות: דמעות!

שאני נפרד מקרוב שפחה לפני נסיעה וכדי בי תמיד בוכה. אבל בעיני לימודים, מבחנים, עודות אף פעם לא רדות לי דמעות. איך אשר להביא דמעות?

ש. ד. מירושלים

לכותב, שלום!

דמעות, הנוזל המלוח הזה היורד מעינינו מפעם לפעם, הן ביטוי להרגשה פנימית. כשאנחנו עצובים, נעלבים, מתרגשים, ולפעמים כשאנו שמחים במיוחד — פורצות להן פתאום דמעות, והן מקלחה עלינו. אנו מרגישים שבטאנו את התחושה. כאילו סיפרנו, הוצאנו מהלב.

לכן, קשה להביא דמעות. אם בעיני לימודים הדמעות אינן מגיעות — כנראה שלא כל כך אכפת לך. שאינך מצטער. אילו היית מצטער באמת, הצער היה מביא את הדמעות. אמנם, יש אנשים שאינם מסוגלים לשחרר צער בבכי, אך אתה מסוגל כן — לרבריך. יכול גם להיות שנוח לך לבכות דווקא ביחידות ולא לפיני אחרים, זה סביר ושבעי מאד.

נכון, יש אנשים שיודעים לבכות "לפי הזמנה". אך הו בכי מזויף ולא יפה, מה שקוראים "דמעות תנין". איננו יודעים את האומנות הזו, וגם איננו מעוניינים לדעת.

על טעם ורים — אבשר להתוכח!

— "נו, אבנר, הזדרבת כבר?" הארץ בי אבא בשעת ארוחת הצהרים. ואחריו אמא — "נתתי לך מלכתחלה רבע מנה, ומפנה אכלתָ פחות מרבע. אי אפשר בך", בעסה אמא.

הרוחה הזה היה אצלנו דבר יום ביומו. האמינו לי שהייתי רוצה לאכל כמו כלם, בלי הפצרות ובעיות וספורים. אבל יש לי בעיה: טעמם של מאכלים מבשלים ומטגנים אינו ערב לי. אינני יכול לסבל עוף, בשר, חביתה, קציצות, ירקות מבשלים, מאדים או ממלאים, אורז, אפונה, ותוכלו להמשיך את הרשימה ככל שאתם רק יודעים. המאכלים האלו בשוט נתקעים לי בפה או בגרון, ואני מרגיש גלל לחשבה שאצטרך לטעם עוד קצת, ועוד, ואחר כך שהב. לכל הרשימה הארכה יש שני יוצאים מן הכלל: צ"פס ומקרונים. אלו הם שני הדברים היחידים שטעמם טוב בעיני, ואני אוכל אותם במהירות ללא שום בעיה. "נו, מה?". אומרת אמא. "אפשר לאכל כל יום צ"פס ומקרונים? אין לשניהם כמעט כל ערך בריאותי" בקצור, בעיות חמורות.

אותה ארוחה צהרים שסיפרתי עליה קדם, דמתה לכל חברותיה האחרות. ידעתי שבסופו של דבר יפאס לאמא, והיא תרחיק מפני בכעם את הצלחת. "אל תאכל, ונמרנו. איך עושה טובות לאף אחר". ואני אתבייש. ולא אצליח להסביר לה שאינני אשם. מה אעשה שיש לי טעם שמנה? הרי על טעם וריח — אין להתוכח, כדברי האמרה הידועה!

הטלפון צלצל. מהרתי לרוץ כדי להתפנות מן הישיבה ליד השלחן. — "שלום, אבנר". — "שלום, סבתא רחל. מה שלומך היום?" סבתא רחל שלנו, אמה של אמא, היתה אחרי שהיה ממשכת בבית החולים, שעברה בו טפול רפואי קשה מאד. עכשיו נסתה להחלים, להתאושש, לחזור לעצמה. אחרי כמה דקות שיחה בקשה סבתא את אמא. ראינו שאמא מגיבה בהפתעה, אפילו קצת בחשש שהיא מנסה להסתיר. בפיתום השיחה היתה אמא נרגשת: "בשבוע הבא יחול יום הולדתו השבעים של אבי, וסבתא רוצה לעזה לצרף מסבה חגיגית לכל הילדים והנכדים שלה. היא פכין בכוד קל, הכל בכחות עצמה!" כלנו התפלאנו, ואבא אמר מיד: "זה יותר מדי! איך תעמד בזה?" אבל אמא השבה אחרת: "גם אני בלבי חששתי כך, אך לא אמרתי אף כלום התנגדות. נראה לי שחשוב לה מאד, מבחינה נפשית, להרגיש שהיא עדיין מסגלת, שהיא יכולה, שהיא לא כל כך מגבלת כפי שזה נראה. הרגשתי שאסור לי לומר לה שהיא לא תוכל". — "אבל אם באמת לא תוכל?" דאג אבא. — "אני אשתדל להגביב עזרה מן הצד. אהיה שם כשתאפה — כאילו בטקרה. הבנות תעזורנה לעזר. אבל אסור להרפות את ידיה, זה עלול לפגע בה יותר מן הצבודה".

ואמנם, במשך השבוע שאחר כך, היתה סבתא עסוקה ומרכזת כלה בהכנותיה לסעודת הבשר. היא עבדה קשה, אבל היתה מרוצה ותבדק המחיר התחיל לחזור לעיניה. אבל בנקדת הצרה היא היתה עקשנית: שום עזרה! היא יכולה לבד! תמיד עשתה לבד, וגם הפעם תוכל, בעזרת השם.

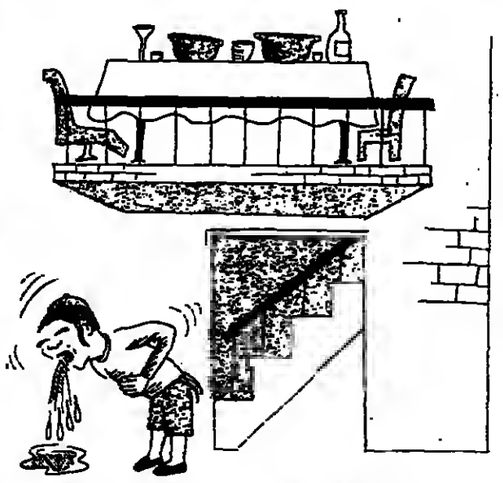

למרות שאמא ספרה לנו שסבתא עוברת ומכינה הרבה מאד, היינו מפחדים כשהגענו אליה למפגש. בסרפסת הגדולה עמד שלחן ארוך גדוש ומלא בכל טוב. עוגות וצנימות מכל הסוגים, כעכים שאפתה לבד, לחמניות מתקות תוצרת בית. הכל סדר בטוב טעם, כמו שרק סבתא שלנו יודעת. פשוט לא האמנו. אבל כשראינו את תגובתה של סבתא לקריאות ההתפעלות האמתיות שלנו, ידענו שאמא צדקה. לפעמים מבריאה העבודה יותר מן המנוחה.

כשהתיישבנו, צפחה לי הפתעה מיחדת. סבתא שהראתה לי תמיד חבה מיחדת (אולי כי נקראתי על שם אביה?) נכנסה למטבח עם כבוד מיחד עבורי: "הרי גם עוגות אינך אוהב, מפנק שכמוך!" — פנתה אלי. "אז הכנתי לך את האכל שלך: צ'פס ומקרונים! שתראו שאני זוכרת גם איך מבשלים ומטגנים, לא רק איך אופים". עכשיו היתי ממש נרגש. סבתא הגישה לי את הצלחת בגאוה גלויה. "הוי, אבנר, אבנר" — צבטה אותי בחביבות. נטלתי מזלג, נאנח אנחה וזרקה על שאינני צריך לטעם עוגה, והתחלתי לאכל. אבל כאן קרה דבר נורא: טעמו של הצ'יפס היה יותר גרוע מבגרע. מה זה? נסיתי להעביר את הטעם עם כפה מקרונים, אך זה היה נורא יותר. כשבלעתי מיד. סבתא טעתה ושמה סכר בצ'יפס ומלח במקרונים, שאני אוהב אותם רק בגרוב מחק. והטעם היה נורא, נורא, נורא יותר מכל הענוגות. בעוד אני נאבק עם הדמעות בעיני, ועם הצ'יפס בגרוני שאלה סבתא: "נו, אני עוד סבתא?" "הטובה בעולם", ענתי. אמרו אתם: יכלתי לומר לה שהתבלבלה?

עכשיו הגיע הסיפוי האמיתי. עם כל לעיסה ולעיסה חשבתי שאתנק, שאצא מרעתי, שלא אוכל. נסיתי אח כל הצעות: להשתמש בשיחה, לחשוב על משהו אחר, לסתום את האף — כלום לא עזר. האכל תנק אח גרוני ואחר כך רק בבטני. והצלחת עוד כמעט מלאה, וסבתא צופה בי בהנאה ובגאוה... ואמא, אמא שלי המתנמה, חפסה מיד את הענין, לפי המבט בעיניה — ידעתי שלא אוכל לאכזבה. מכרחים להיות כן אדם. הגיע הזמן.

אינני יודע איך במרתי את האכל ואיך נשאריתי בחיים. אני רק יודע שנפרדנו וירדנו. הגבנפתי בחצר ותקאתי, ותקאתי — אולי כעשר דקות רצופות. אמא רק נגעה קצת את פני. אבל ידעתי שלא אכזבתי אותה. אכלתי.

* * *

אינני יודע איך קרה הדבר: אולי טעם הדקאה, ואולי זכר הסיפוט. שמא עזרה משמים. יתכן שזכותה של סבתא... אבשר לומר שאחרי הסיא תוזרים לפעמים לנקדת ההתחלה. אני רק יודע עבדה: מאותו עדב ותלאה אין לי שום בעיות באכל. הכל עבר בלא היה, ואני אוכל כל מה שמגישים לי בצלחת. מחר? לא כל כך.

מכון הגרים

שבעל בפרשת השבוע

"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" (ט"ז, י"ח)

שבעה שערים לאדם: שתי אזנים, שתי עינים, שני נחירי האף והפה. דרך השערים הללו אנחנו קולטים רשמים מן העולם. האזנים שומעות, העינים רואות. האף מריח, הפה מטחטח. גם על שערים אלו מצוה אותנו התורה לשים שופטים ושוטרים. עלינו לשמוד ולפקח שדרך השערים לא יעברו דברים אסורים או מכוערים. השערים צריכים לשמוד על הנפש.

(השל"ה הקדוש)

"ולא תקח שוחד" (ט"ז, י"ט)

סמי מקבלים שוחד? כמובן, מאחרים. לידיעתכם: לאו דווקא. יש שוחד שהאדם מגיש לעצמו. היצר הרע שלנו מנסה לתת לנו שוחד ולומר: הלא יש לך הרבה מצוות, מחר לך גם עברה אחת. או — כל כך הרבה למדת היום, למה שלא תהנה שעה קלה? ולפעמים: לחברים דברים עזרת וגמלת חסדים, עכשיו הגיעה השעה שתראג רק לעצמך. כל אלו הם בגדר שוחד. מצוה אינה מכבה עבירה. גם על זה ההירה ההודה: לא חיקח שוחד.

(עפ"י האדמו"ד מקוסוב)

هكذا من الأصل

הקיבוצים ומשקי ההתישבות התחייבו לחסל את דירי החזירים תוך חודש ימים

ירושלים יום א (מאת כתבנו) — לפי הדרש ובמהלך הפגישה של הקבוצים ומשקי ההתישבות המשתייכים ל"אל המרכז" עם ראש הממשלה ושר החקלאות, נ"מ בן־גוריון, אל דירי החזירים בקיבוצים ובמשקים. הדרישה הזאת נמסרה לראש הממשלה ע"י נציגי כל המשקים הקרובים לאפשרות שיא הקמת מפעל הדגים המרכזי בחוף הים.

הנציגים הבטיחו לבצע את הדרישה בהקדם ולחסל את דירי החזירים בתוך חודש ימים. הנציגים הבטיחו לבצע את הדרישה בהקדם ולחסל את דירי החזירים בתוך חודש ימים. הנציגים הבטיחו לבצע את הדרישה בהקדם ולחסל את דירי החזירים בתוך חודש ימים.

בשישראל מאיר נוסע לבקר את סבא ירון

הנוף התדגני של גבעת הסרשים שלפנינו החל להשתנות. הכבשים השחורות והחומות בצידי הכבשים כבר לא עניו איש. עוד חמור ועוד חמור. מספר בני חיטר פחדים ללא הניחן וסדר. ואנחנו בדרך.

לשימחת כולנו החל הנוף משנה גוון. ריח השדון תחיזק שמסביב, עד מעט קט נגיע ל"בית הירוק"...

את כל ההכנות הנפשיות עשיתי בדרך. בלי ויכוחים, לחיין, לחיין כל הזמן, להקשיב, והעקר לא להגדר לויכוחים מרגיזים ומעצבים.

גם מהגנו היה המום למראה הרילות הפרדוות והיפיפיות, הרילות המטופחת להפליא מעשה חושב, המסכניה שבצידי הכבים.

"מה זה — יש כאן לכל אחד חלון? הרי זה קיבוץ! "לא זה בית של נכה שלא מע — "

"הה?"

"בית של דופא"

הה?

בית של... ובית של...

אה...

גם עין ששבעה מראות דשנים, היתה נפתעת מול עצי הפיקוס הענקים שנטעו כאן לפני 60 שנה בערבה הענקית. גם עין ששבעה מראות דשנים היתה נפתחת אל מול המרשאות למלוא רוחב הנין והפסלים המעוצבים בידי אמן בינות לשיחי השושנים הגדרות החיות הירוקות הר ענקיות בצורת קשתות בצידי הבתים שכאילו יצאו מתוך ציורים הולמדים עתיקים.

"מה זה?" שאל מהגנו התמה, ההמום קימעה.

"זה בית הרבות"

הבית עם הזכון הארכיטקטוני המיוחד והמפלים למיהם הרחיב ביחודו. כל חברי המשק באים מאד בהשקעה הצעומה ובגן בעל האיכות הקוקוסיות שאין שני לו בכל ארץ ישראל של הזקים.

"זה בדאי חדר האוכל".

"אכן אכן"

"אנחה..."

"והסוציאליים?"

המה?!

הסוציאליים, השירון הפשטות... ה... "זה לוקים חבים, זה לוקים, לשפרים ולטטלגיה שלהם, משהו שקצ תוכן לחייהם...

"אבל יש להם כאן מכל טוב הארץ, אני ראה טלוויזיה בכל בית, מלפונים מערכות סט־ריאו מהמשכללות, חנוני ממכה "Build in" מוגנים...

"לא טלוויזיה חבר, ויזיאו ויזיאו... אנחנו מתקנים את הגנו.

"ואיזה טיפוח פנימי יפה, ויחוט תדיש קומפלט מקיר לקיר. זה קיבוץ?

"כן מהגנו התמים, זה תקים 87...

* * *

החברים בשבילים הירוקים הציגו בנו חלקם הגיה לצנוד — ללתוץ יד. "שלום עליכם ר' א..."

"ובמה עוסקים יהודים?"

"בלימוד התורה — חברים — בלימוד התורה" (לזכותם ניתן לאמר — מעיד מהגנו — ששיחה כזו לא היתה עוברת בשלום לפני 20 שנה ויותר, גם סיול שכזה).

כולם מחיכים אלינו, כולם חביבים, כולם סקרנים ישנה מין הערצה סמויה מהולה בחת־נצלות כלשהי בשיחות אלה. אולם בדקים אוזי, אך כולם מחיכים ונהנים למראנו. מענין.

לילדנו אין זמן ואין סבלנות.

— "סבתא תראי הילד הזה לא צנוע!"

— "אוהה.. כן, הוא חזר מהבריכה...

— "סבתא, בואי לסרטים".

— "סבתא תסיבי אחי בקלנוע שלך" (המצאה מופלאה ליהודים קשישים המתקשים להלך במרחבים הענקים שצמחו כאן ב־60 שנים האחרונות)

— סבתא נראי לנו תרגלות.

— סבתא למה כאן לא צנוע?

— נבא אל תתן לנו שוקולד, זה לא כשר, הבאנו ופלים מהבית.

— סבא הפרות זה רחוק?

— אמא, אבא, תיראו איזה עצים גדר־לים!!...

החברים מציגים בנו מחלונות הבתים, מונים בהחבא והפתעה את משפחתנו הצעירה האמנם זה הוא?!

הנה מגיה יהודי ללוצון יד — "שלום עליכם" אתה יודע גם הבן שלי חזר בתשובה, ואתה יודע גם הבים. "בו מה אפשר לעשות"... —

"ומה עושה בבן — בחור ישיבה?"...

"לא הוא כבר — רב..."

כאן כולם רבנים. כל לבוש שחור הוא רבני.

ובאילו להצטנע על משהו שלא נשאלו, הם מסבירים שזב ושזב. על העבודה, על המאמץ, על התקומה, ההתישבות וההגשמה.

"אבל גם האדמה כאן היתה של ערבים" (ברח לי מהפה...)

"היה כאן חול..." באה התשובה הסתמית הלא שומעת. אף אחד לא שמע מה שאמרתי, לא חזרתי על כך, לא נריב.

"היה כתוב בעתון ששרפו כבני ברק תנות אחד של השני..."—

אחה — באיזה עונג, באיזה חענגת הם מונים כל מילה. איזה עונג מציף אותם כשהדר־סים ובים. באיזו להיטות הם מספרים לנו את חדשות הערב למסכילים.

יש לי צביטה קטנה בלב.

ואנחנו התמימים מן הזרים בין הכבשים וסלעי הסרשים לא כל־כך מעודכנים...

אחה... עידי המרחי, מבל מגרעתיך הרחוק קות ש"בשטחים" מה יפית ומה נעמת, עידי — עיר "שעשועים".

* * *

"אמא תורידי אותי."

"איך שעלית תרד."

"אמא!!!"

"אבא תעשה משהו"

"למטה גליש, תחזיק בצד יש מעקה"

אבאלה!

אני לא יכולה לטפס.

אבא — הילד רועד —

פחדן.

אסור ללעוג לילד על פחדו — זה לגטימי לפחד — "כמו אמא שלי"...

... "אוף שולך כבר מכאן..."

אני מתישבת על ספסל בצידי הגן המשוכלל "וטיל" המגלשות. לא ראה לא שומעת אין לי כוח, ציפה, נלגלי העגלה לא עוברים כאן בין ארגזי החול.

לידי שיחה נידגנת, נידגנת כל כך של שלושה דודים, מבני יסודות הקופראוטיבה...

"באיזה כשרון, באיזו הצלחה זה היה משהו משהו..."

"היכן ראית"

"הזה בעיתון" —"

"ב"על המשמר" לא היה"

"הזה בידיעות"

"תראי לי"

"אשמור לך"

"בו אז ספר מה עוד היה כתוב."

"זה היה מעמד מרגש 400,000 איש בפארק הירקון... גם אמא שלו היתה."

"הזה"

"זגם אישתו"

"יהא קיבל מתנה, עלו על הבמה. חולצה יזקה ומכנסים שחורים"

"חולצה יזקה?"

"כן"

"מכנסים שחורים?"

"כן"

"מה אתה אומר!!!"

"הם עלו לבמה וכל הקהל היה נידגש"

"מה אתם אומרים לא להאמין"

"באון הבאון הזה"

(אני מאזינה בפליאה — כידוע לי לדור דור אין בן בשם גאון, אולי זה החתן שלו?)

איזה קול יש לו — משהו! משהו!

"את יודעת מה ציין אמר?"...

"מה גם ראש עירית תלאביב היה?"

"מה את אומרת" נידגשת הוקנה השלישית "הוא נתן לו את אות יקיר תל־אביב. אבל לך מגיע.

"לך מגיע!!! יהודים באון! אוהאהה..."

נפתעים הוקנים ומרחב התרגשות קשה עליהם הדיבור. מי מהקוראים שחרשב שה־הרגשתי ——

"יהודים באון הזמר?"

"כן!"

"מה כל־כך מיוחד היה? קרה משהו? הוא תולה?"...

"היתה הופעה גדולה בפארק הירקון"

"אכל מה היה מיוחד" אני מתעקשת. (בחיה שכמתי שלא מבינה כלום בזמרים).

"זה היה בחיים, בהתרגשות, את יודעת מה זה קהל של 400,000?"

"ספרת?"

"לא, אבל היה כתוב בעיתון"

"חיים הם עשו את זה תיתם" לעפ הוקן "לאנשים שאין להם"

ככל זאת נדמה לי שאת הנקודה עוד לא תפסתי ואני שואלת:

"הוא שר?"

"כן"

"יחזר?"

"כן — מה את רצה שיעשה?"

"אני יודעת יש כל־כך הרבה זמרים..."

"יש לו קול מהדר" — מנסים להסביר לי "אפילו ציון אמר לו "למה לא שרת את "אמא אמא"? הרי אמא שלו היתה בקהל".

"אז תראי לי את הייתך" מבקשת שוב הוקנה.

"אשמור לכם אותו אני מבטיחה".

הייתי המומה. אילו היה מדבר כאן בשיחה של צעירים בני טפשעשרה מעריצי המדר הענגל. או הדיסק, ניחא, אבל כאן ישבים לידי שלושה זקנים בגלאי +75 באחר־צהריים מזיע, על ספסל בצידי גן שעשועים לא כל־כך מוצל, בלוית כמות אורחים וילדים בלתי מבוטלת, הם נרגשים עד דמעה כשהם מתגשפים ונרש־פים בהתרגשות בגלל הופעה של זמר — יהודם באון בפארק הירקון.

"בואו ילדים — בואו הביתה"

די אבא בא נסע, אני ציפה, לא יכולה יותר, בואו אפרחי בואו ילדי חמד, ילדי קודש, בואו הביתה די לי לכל השנה, בואו בואו חזרה, אל האדמה הצחיחה בלב השומרון אל בתי המדר־שות והכניסות אל פנים זכות וטהורות, אל תליפות שחורות ומגבעות.

הביתה אל כסאות העץ הלא מרופדים, אל המדרגות ליד הפחים, אל המדרכות שוורקים עליהם יותר מדי ניחות ושקיות במבה ובסלי, אל העצים, שיחים שמעטים מהם עדין מגיעים בקושי לגובה אדם, אל הלבן חגבינה — דיי —

בואו הביתה!

נועה באר

לשם המליצה והכתבה בלבד, טועה. קשה עלי הכתיבה ומעט הכשרון לתאר עד כמה היתה ההתרגשות בשיחה זו בעיצומה. הייתי כל־כך סקרנית לדעת מיהו אותו באון — שכבר כיכמתי בליבי שוהו בודאי איזה חבר משק בעל איזושהי מסירות נפש מופלאה למשהו. סיכן את חייו או משהו דומה אך כששמעתי את שמו של יהודם באון הזמר לא יכולתי להתאפק והתערבתי בשיחה.

"יהודם באון הזמר?"

"כן!"

"מה כל־כך מיוחד היה? קרה משהו? הוא תולה?"...

"היתה הופעה גדולה בפארק הירקון"

"אכל מה היה מיוחד" אני מתעקשת. (בחיה שכמתי שלא מבינה כלום בזמרים).

"זה היה בחיים, בהתרגשות, את יודעת מה זה קהל של 400,000?"

"ספרת?"

"לא, אבל היה כתוב בעיתון"

"חיים הם עשו את זה תיתם" לעפ הוקן "לאנשים שאין להם"

ככל זאת נדמה לי שאת הנקודה עוד לא תפסתי ואני שואלת:

"הוא שר?"

"כן"

"יחזר?"

"כן — מה את רצה שיעשה?"

"אני יודעת יש כל־כך הרבה זמרים..."

"יש לו קול מהדר" — מנסים להסביר לי "אפילו ציון אמר לו "למה לא שרת את "אמא אמא"? הרי אמא שלו היתה בקהל".

"אז תראי לי את הייתך" מבקשת שוב הוקנה.

"אשמור לכם אותו אני מבטיחה".

הייתי המומה. אילו היה מדבר כאן בשיחה של צעירים בני טפשעשרה מעריצי המדר הענגל. או הדיסק, ניחא, אבל כאן ישבים לידי שלושה זקנים בגלאי +75 באחר־צהריים מזיע, על ספסל בצידי גן שעשועים לא כל־כך מוצל, בלוית כמות אורחים וילדים בלתי מבוטלת, הם נרגשים עד דמעה כשהם מתגשפים ונרש־פים בהתרגשות בגלל הופעה של זמר — יהודם באון בפארק הירקון.

"בואו ילדים — בואו הביתה"

די אבא בא נסע, אני ציפה, לא יכולה יותר, בואו אפרחי בואו ילדי חמד, ילדי קודש, בואו הביתה די לי לכל השנה, בואו בואו חזרה, אל האדמה הצחיחה בלב השומרון אל בתי המדר־שות והכניסות אל פנים זכות וטהורות, אל תליפות שחורות ומגבעות.

הביתה אל כסאות העץ הלא מרופדים, אל המדרגות ליד הפחים, אל המדרכות שוורקים עליהם יותר מדי ניחות ושקיות במבה ובסלי, אל העצים, שיחים שמעטים מהם עדין מגיעים בקושי לגובה אדם, אל הלבן חגבינה — דיי —

בואו הביתה!

נועה באר

הבית שלנו

המטבח שלנו

סהרונים ממולאים

התופשה הארוכה עומדת לפני סיומה. זה אולי הזמן לחדש את מלאי האפיה למשלחים שיקחו אתם בחגי הישיבה החוזרים ללמודיהם, בנות הפנימיה, וגם העובדות מבינו הזקוקות לס־עיסת ביניים מדרבנת.

לפניכם מרשם יוצא מהכלל בטעמו ובפשטותו לאפיית סהרונים ממולאים. באידיש ("קיפפלאך") האפיה קלה — התפוקה מרשי־מה.

הסהרונים יקשטו כל שלחן בחגיגיות. הם נשמרים היטב בקופסה, ומצוינים בהקפאה.

הבצק מוכר בצק עלים, המלוי עשיר. לשומרות משקל — רק טעימה עדינה...

(הערה: מתכון זה שתה לחד־לוטין ממתכון סהרונים שפורסם במדור זה לפני למעלה משנה)

סהרונים ממולאים

בצק א'

ק"ג קמח (פחות כוס אחת)
2 ביצים שלמות
2 כפות סוכר
20 גר' שמרים
כוס מים פושרים מהולים ב־2 כפות חומץ

בצק ב'

כוס קמח
3 חבילות מרגרינה עם מלח למלוי
½ ק"ג אגוזים שבורים גס
½ ק"ג סוכר
200 גר' צמוקים
כ־½ כוס דבש למריחה על העלים
ביצה טרופה — להברשה

אופן ההכנה

בקערה גדולה עבדי בצק מה־חומרים שבבצק א'. עטפי את הבצק בנילון ושימי במקרר. הכיני בצק מהחומרים שבבצק ב'. עטפי בנילון ושימי במקרר. כעבור שעות אחדות הוציאי את שני הבצקים. חלקי כל בצק לארבעה חתיכות. כל רבע מבצק א' רדדי לעלה בגודל של כ־25×25 ס"מ. על כל עלה שימי רבע מבצק ב'. רדדי כעריסות כשהבצק השמן מתמזג בבצק הבסיסי.

סגרי למעטפה תוך כדי קפ־לים: רחדי שוב — וקפלי שוב חדרי על כך כמה פעמים. הקפלים יוסיפו לבצק מרקם זהה לבצק־עלים.

לפניך כעת ארבע מעטפות בצק. התחילי לעבוד עם מעטפה אחת — כשהשאר מונח ביניהם שוב במקרר עד שיגיע תורן לע־בודה.

כל מעטפה חלקי לשנים. רדדי מכל חצי עלה עגול בקוטר של כ־20 ס"מ. התחי את העלה לשנים ולארבע — כל רבע לארבע מרדות — בסה"כ 16 מרדות. בכל מרדה הברישי מעט דבש מדולל במים פושרים. כדי שיתברש בקלות. שימי כמחצית כפית סהרוני הס־לת. סגרי כל מרדה לסהרון כשאת מגלגלת אותה מציזה הזיצוני הרחוב לעבר הקצה הצר.

הברישי את הסהרונים בביצה טרופה.

רפדי ארבע תבניות אפיה גדר־לות בנייר אפיה משומן. בכל תבנית שימי 32 סהרונים (שוב למעשה מעטפה אחת) את יכולה לשים אותה בצפיפות, הם לא תופחים.

אפי בחום ביניתי גבוה כ־20 דק' עד להשחמה יפה, בזקי אבקת סוכר. תקבלי מק"ג קמח 128 סה־רונים!

אם הזחלטת להקפיא חלק מהכמות — הוציאי לפני ההגשה מהמקפיא הישר לתנור מחומם.

בתאבון!

ד.ק.

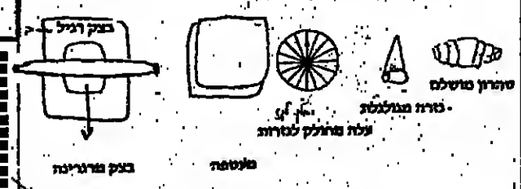

"התמהונית"

הדרמה מגויסת למאבק על שמירת הלשון

את תחיכי, אולי תרגישי לא בנה, אולי תנהי עצמך... — את בסופרמרקט בתור אל הקופה, קצת עצבנית ומחכה, מקשקשת, נו לא בכנה, על הדיא וההיא והם ובכלל...

נשים של יום יום משחקות בכשרון, זה המורה או הגננת של בתך, זה התופרת והשכנה — חברה יחדיו להעלות מחזה (שני בתולדות החוג הדרמטי של עמנואל).

המיתוד בהצגה זו הוא המסר. מסר ברור ללא ירמזות, אותו מסר חינוכי אותו אנו מתפשות בכל סיפור, בכל קלטת, והפעם בנקודה הרגי־שה הכואבת — לשון הרע.

ללא נסיכים ופיות, ללא גרים ופרצים, ללא שואבי מים וכלות, משהו מעולמנו העכשוי — בבראה שלנו.

"התמהונית". קוראים לחצגה.

אולי זו אותה "ההיא" הבלתי מובנת, הצדקנית שבמוריצקה אנחנו מרגישות לא כל־כך בנוח?

אולי היא אותה "ההיא". הפנימית שבכל אחת מאיתנו "ההיא" הטובה, השואפת אך למוב. אך לאמת. אך מה לעשות ויש לה מפריעים... הנקודה הישנה שבנו?

לא אקלקל לכן, באנה לר־אות ביום ראשון הקרב, מחרתים, באולם וינגרטן בי־רושלים.

מחזה נפלא לחדש אולי, שהכנותיו קודש לכתיבת ספר תורה עבור בית־הכנסת, כולל, ישיבה. "אברהם אביגר" בעמ־נואל.

את ההצגה הזו כתבה ובי־מה הגב. סתיה מרדי כשסביר בה צוות נפלא של התנדבות בכל הקשור בחפירת תלבושות תפאורה וכו'.

סתיה למדה תיאטרון 15 שנה, ושיתוקה בתיאטרון הלי־אומי של צרפת 10 שנים, כשהיא מופיעה מטעם ממשר לת צרפת בכל ארצות אירופה (כולל רוסיה, יוגוסלביה ב־לגריה...) אמריקה קנדה והיכן לא? מורכת כאחת השחקניות הבמאיות המוכשרות בעולם.

לפני כ־10 שנים "גילתה" את יהודיתה, חזרה בתשובה והתרוקה, בשאט נפש מכל אשר תיאטרון יקרא. בציעות, שקר, עבדה זרה — אמרה. הקימה משפחה למופת וכיום היא ובעלה הם מוסד חסד וחזרה בפני עצמו בעמנואל.

—ובכל זאת שאלתי —

סתיה מה פותאם תיאטרון? תיאטרון ויהדות?! איך זה אחרי 10 שנים של מרקדה מחמת מיאוס את־ מתחילה "להתעסק" שוב באותה עבודה זרה?! האמנם?!!

"תיאי" — היא אומרת לי, באותה התלהבות אופנית בעברית צחה, במבטא צרפתי כבד.

"יש כל־כך הרבה כח בדרמה — ובאותו כח שיכול להיות הרסני, באותו כח, אפשר לשרת את הקדוש ברוך הוא, שלב א' בעבודתי בחזר־נות שכבר הועלו, זהה עבודת המידות. לשנות ולהשתנות. ראשיה כתבתי לעצמי ולמש־תתפות, על כולנו השפיע מאד הקפקיר. הזדהיתי לחלוטין.

היום אני לפחות מצטערת מאד על מילה שאמרתי שלא במקומה, מצטערת מאד.

אם משהו מהקהל יצא מהחצנה עם קצת דמעות לכ־ פדו של הקדוש ברוך הוא — הרי זה שכרי"...

וכי יש לי מה להוסיף?...

נועה באר

רשות לרופא

"ספסטיק ברונכיטיס" ואסטמה בילדים

מאת פרופ' שמעון גרדרי מנהל מחלקת ילדים הדסה הר הצופים

"ספסטיק ברונכיטיס" ואסטמה הן חלק מהמחלות הכרוניות הש־כיחות בתקופת הילדות. סקרים שנערכו באוכלוסיות שונות מראים ש־10% או יותר מכלל התינוקות סובלים מצפצופים בשנה ראשונה לחייהם ו־10% מכלל הילדים בגיל בית הספר סובלים מאסטמה. עד לאחרונה קיים היה כלבול לגבי האבחנה. ההטיפול של שתי תופ־עות אלו, עובדה שגרמה לחרדה מיותרת אצל הורי הילדים שסבלו מהמצבים האלו.

חשוב לדעת שהצער הראשון של טיפול מוצלח כרוך באבחנה נכונה. למעשה, קיימים רק 2 מצ־בים שכיחים בילדים: זיהום נגיפי הגורם לצפצופים בתינוקות רכים המכונה בפי הרופאים "ברונכיר־ליטיס", וצפצופים המופיעים בתינוקות גדולים וילדים שנגר־מים עקב מחלת האסטמה. קיימים אומנם מצבים אחרים הגורמים אף הם לצפצופים בילדים אך הם נדירים ביותר. המושג "ספסטיק ברונכיטיס", לדעת המזל, נמצא בשימוש לעיתים קרובות על מנת לתאר את כל המצבים שתוארו לעיל. יתר על כן, מאחר וברונכי־טיס במבוגרים נגרם ע"י זהם, נהגים לטפל גם בילדים בעזרת תכשירים אנטיביוטיים אשר אינם יעילים ומשום כך נוצר הטיפול.

"תינוקות צפצפנים"

ניתן למצוא בחודשי התוקף בקרב תינוקות רכים, לעיתים קרובות, מצפה הגרמה על־ידי זיהום נגיפי ומתבטאת בקוצר נשימה, שעול וצפצופים. רוב הילדים עוברים מחלה זאת בצורה קלה ורק מעטים חולים בצורה קשה יותר ועל כן יקקים לאשפה. אחת הבעיות של זיהום נגיפי זה הוא בכך שהתרופות הקיימות הן לא יעילות בטיפולו. התינוקות שחולים בצורה קשה יותר וקרים לחסצן ולנחלים אחרים. הרופאים מנסים, בנוסף לכך, לטפל בהם בצורת טיפולים נוספים אחרים. יש לזכור שרוב התינוקות המובלים מברונכיוליטים מחלימים כעבור מספר ימים, מעטים ימשיכו לסבול מצפצופים קלים תקופה ממושכת יותר. אחרים יסבלו ממספר התקפים של צפצופים במהלך החודשים הראשונים לחייהם. דאגתם העיקרית של הורי ילדים אלו קשורה באפשרות היות הילד אסטמטי. מחקרים רפואיים שבוצעו עד כה שוללים קשר ברור בין צפצופים בגיל הרך לבין אסטמה או מצביע אלרגיים אחר־רים. קיים סכוי שרק 1 מתוך 10 תינוקות צפצפנים יהפכו לאסטמ־טיים, אך יותר מכך יסבלו מחלונות

(המשך בעמוד י"ד)

"ספסטיק ברונכיטיס" ואסטמה

"ספסטיק ברונכיטיס" ואסטמה הן חלק מהמחלות הכרוניות הש־כיחות בתקופת הילדות. סקרים שנערכו באוכלוסיות שונות מראים ש־10% או יותר מכלל התינוקות סובלים מצפצופים בשנה ראשונה לחייהם ו־10% מכלל הילדים בגיל בית הספר סובלים מאסטמה. עד לאחרונה קיים היה כלבול לגבי האבחנה. ההטיפול של שתי תופ־עות אלו, עובדה שגרמה לחרדה מיותרת אצל הורי הילדים שסבלו מהמצבים האלו.

חשוב לדעת שהצער הראשון של טיפול מוצלח כרוך באבחנה נכונה. למעשה, קיימים רק 2 מצ־בים שכיחים בילדים: זיהום נגיפי הגורם לצפצופים בתינוקות רכים המכונה בפי הרופאים "ברונכיר־ליטיס", וצפצופים המופיעים בתינוקות גדולים וילדים שנגר־מים עקב מחלת האסטמה. קיימים אומנם מצבים אחרים הגורמים אף הם לצפצופים בילדים אך הם נדירים ביותר. המושג "ספסטיק ברונכיטיס", לדעת המזל, נמצא בשימוש לעיתים קרובות על מנת לתאר את כל המצבים שתוארו

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בהגיע בנכם לגיל השידוכים פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ח"ו
והאגודה פועלת על פי ברכת של גדולי הדור באה"ב ובארץ
בינהם **הגרש"ז אויערבך** שליט"א **הגר"ש אלישיב** שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א **והגר"נ קרליץ** שליט"א
טל: 03-705436 03-792352 02-864274 02-431972
הבדיקות נערכות ללא תשלום ואנונימיות

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP
"פרינצס" — מלכת הפאות הגיעה!
פאות היוקרה לכלה ולאשה הצעירה מעכשיו גם בישראל
מעולם לא היתה לך פאה מלכותית כזאת
ובמבחר כה גדול של גוונים ודגמים
קלה, גמישה ומאריכת ימים. נסי ותווכחי בהבדל
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן: "חוט השערה"
רשת סלוני הפיאות היוקרתיים, החוגגים 18 שנה לקיומם
ירושלים: רח' שטראוס 20 * בני ברק: רח' ירושלים 16
PRINCESS – מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

המרכז וראה בנים לבניך
הפועל בהמלצת גדולי התורה
והפוסקים בא"י
בנין מרכזל רח' שמואל הנגיד 1 ירושלים
טל: 02-224327, 221961
URE BONIM L'VONECHO
מוקד מידע
קו טלפוני פתוח לשאלות הציבור
המוקד פועל בימים א' בלבד
... ביום א' ה' אלול (30.8.87)
... **תיגוק מבחנה**
היבטים הלכתיים ורפואיים לאור ההלכה והרפואה
בין השעות 19.00 — 20.30 טלפונים: 02-224327, 221961

לקראת ר"ה הבעל"ט
הזדמנות מיוחדת לתושבי ירושלים
דבש המצטיין במלאותו ובטעמו הערן ללא
כל חימוש - סבעי!!!
ניתן להשיג: רח' מלכי ישראל 20 פינת רח' מלאכי בימים ב,ג,ד,ה,
(1-ם באלול) (31/8-3/9) בשעות 7-4 אחה"צ
נחיל דבורים יוצג במקום
משה שניאורסון
מכוורת כפר חב"ד

★ הרזייה ★ סוכרת ★ לחץ דם ★ אולכוס ★
מכון הדיאטה והבריאות
★ צרבת ★ עצירות ★ כולסטרול ושומנים בדם ★
סיפול אישי בהתאם לבדיקות רפואיות
רח' שטראוס 20 (כניסה ב') טל. משרד 02-245314, בית 08-586807
★ תוצאות עתן ★ נצר מעצבן ★

בס"ד
בקרוב תפתח
סדנא לבריאות לנשים
(ירושלים-בני ברק)
"נשמה בריאה בגוף בריא"
התבנית כוללת:
★ תזונה מבנית
★ תרגילי נשימה
★ סכניקות להורדת מתחים
★ מודעות עצמית
לפרטים:
י-ם: 02-815961
ב"ב: 03-796255 (בערב)

הזדמנות מיוחדת מאצלנו
מכירה חד־פעמית
חסול מלאי בגדי הקייץ
בהנחה ניכרת
חליפות, סרפנים, סכנסים, חולצות, שמלות תוגיות לילדות, במבחר גילאים
ועוד...
מצפ"ש פר' שאפסים
החל מהשעה 8.30
ברחי אליהו הנביא 10 דירה 5
בני ברק

מכירה הזדמנותית
של חלוקי מרליקוט
חלליפות לנשים
וכן סנגים ובדים
הכל תוצרת ארה"ב
דנשק אליעזר 4 ב"ב ק"ב
מרלש שרפסים, א', ב', ג',
בין 8.30-10.30 בערב

התעמלות
כושר ובריאות
02-826560

הידעת!
כיצד לחדיר בנשקל
בשיטה מהירה, קלה ובריאה
הידעת?
כיצד לחדיר יפה
בשיטת הפסיר
צילמל 08-463686
(24 שעות ביממה)

לגננת!
מגיות פלקטים מרהיבים
"במחירים זולים"
טל: 03-795167

עירית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות ותנועות
לילדי תל־אביב הוקרים,
בפרס ימי אלול נפגש ובין עמנו לימים אלה.
בנות גילאי ה־ז
תשמעה את סיפור וריה הנאלם של הנבי **בתיה ברג** בנושא:
מסירות נפש על קדוש המצווה ברית המועצות - בלחי שקפיות
לילדים גילאי גן ובנות בנות א-ד
יהו מפעילות חינוכית בנושא השבת
הפעילות התקיים אייה ביום ה' מ' אלול בשעה 16.30
בבית הספר בית יעקב אלישבע רח' סטיה באין 6 תל־אביב
נשמח לראותכם
דמי השתתפות: 2 ש"ח ארגון "אחות לאחות"
בסיוע עירית תל־אביב
עירית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות ותנועות
פעילות קהילתית תרבותית
ע"ש הרב ר' יהודה פרקל הכהן
רבה הראשי של תל־אביב־יפו

חדש!
מעתה גם בירושלים!
אם אתה מחפש
מעבדות בדק לאחר מיטה דגמים באבי ראש
עשיות מעבדה בדק לאחר מיטה דגמים
ירושלים ובני ברק
עד מתי תשב/ בחבוק ידיים?
הגיעה הפעם הזדמנות
לעשות בדיקה מקצועית המעבדה בדיקות ראשונה
באבי ראש ובבני ברק
חדש!

בית הבראה לאם ולילד
יונה הנביא 32 בני ברק
מרכז הבריאות
הגם לך מציק עודף משקל?
הרשי לנו לעזור לך!!
בחוג הרזיה הקבוצתית "קלה ובריאה"
המתקיים בימי שני בשעה 8 בערב באולם אם וילד בני ברק
בברכת **הרזיה בריאה ומוצלחת**
המארגנות

סוגרים את הקיץ
באיב אנד אדם
בית האופנה העילית
מאיטליה וצרפת
Eve & Adam
במחלקת נשים: כל בגד 160 ש"ח
במחלקת גברים: חליפה מצמר רק לקיץ
תוצרת **איטליה** 596 ש"ח 440 ש"ח
המכירה הגדולה תחל במצש"ק אוגוסט 29
בין 9.00-11.00
רח' רבי עקיבא 40 בני ברק 789997

תיקוני מניתים
ע"י מומחה
אם נקרע לך המנעול
הגלי לתקנו במומחיות
ובאדיבות
טל. 03-797585

נשי אגודת ישראל
מכירה חד־פעמית
בגדים חדשים בחדרים
סוג א' וכן סוג ב'
לילדים ותינוקות
במחירים זולים
כראי לבוא ביום ראשון
ה' באלול (30.7.87)
בין 10.00 ל־12.00
לרח' שומר הבחול 5
חדר 14 ירושלים

ועדת נשים למען
בית התבשיל והכנסת אורחים
בני ברק רח' רבי עקיבא 43 (בחצר)
טל. 799201 תב. 392
חברה יקרה!
למען רב חסד לנו ושתתפתך
בערב מקורי ומרתק
למען בית התבשיל והכנסת אורחים בני ברק
הערב יתקיים בערב במצש"ק פר' כי תצא י"א באלול
תשמ"ז באולמי וילניץ בני ברק בשעה 8.30
בתכנית:
"עולם חסד ייבנה"
הרצאה ע"י הרבנית מובשוביץ תחי'
המרגלת שחזרה מהגרדום
סיפורה האישי של גברת שולה כהן תחי'
★ תצוגת שמלות חופה
★ באומר ובמחול - בביצוע תלמידות בית יעקב
★ הגרלות יקרות ערך
להתראות המארגנות
כרטיסים להשיג:
★ קליין, חמרי בנין, חזון איש 49.
★ אופנת אנגל, השומר 59.
★ אורות הרוביץ, רבי עקיבא 138.
★ אביגיל, ר' עקיבא 124.
★ מרדיית בריזל, הרצל 6.
★ מרדיית בריזל, שיכון וילנר.
★ פיאות נגן, עקיבא 40.
★ פראנק, דמשק אליעזר 21.
★★ ובמשרד בית התבשיל ר' עקיבא 43 בחצר
בתל אביב
★ יוקות מילר, רח' יהודא הלוי
נ.ב. ההגרלה השנתית שנועדה להתקיים ב"ח אלול נדחתה
תיערך אייה בערב זה.

בית ההבראה לאם ולילד
יונה הנביא 32 בני ברק
מרכז הבריאות
1. נפתח קורס הכנה ללידה על ידי מדריכה חרדית ומוסמכת ארגון A.S.P.E
2. קורס התעמלות לנשים וגערות בשיטת פלדנקרייז
הקורסים נערכים באולם אם וילד בני ברק
לקבלת פרטים נא לפנות לטל. 780289 796630
או במשרדנו בשעות העבודה
ההנהלה

DIANA פיאות
TOP-SYLE WIGS דיאנה
נשים רבות כבר נהנות מפאות דיאנה המעולות
ואת?
זה הזמן לקנות במחירים מיוחדים את הפאות המעולות
מבצע לזמן מוגבל ב־2 **תשלומים** כולל סירוק
מכירה: בבני ברק פתוח בימים א', ב', ד' אחה"צ משעה 16-19
יום ג-ה' בבוקר מ־9.30-13.00
בירושלים להתקשר לטלפון 02-820469 שרה
פאות דיאנה — אופנה אחת קדימה
אביב רח' רבי עקיבא 126, פינת רש"י קומה א'
בני-ברק טל. 03 - 780387

לתיאר נאמרים הקוראים! אכלו!
סיגוביות
המרכז לעצוב ממדים בהנהלה חרדית
הקטנת הקפים וחיזוק שרירים רפויים גוף ופנים
ביצד?
ע"י מכשיר אלקטרוני בעל חוק והצלחה מוכחת
ותוך כדי מנוחה על ספה
★ אביזר מיוחד לחיזוק שרירי הפנים הסנטר והצוואר
מיוחד לנשים בעלות משקל יתר, משקל תקין ולאחר לידה (מעקב אחר משקל)
לפרטים והרשמה, טל: 02-825840, 02-813845
להתראות!
לקראת החגים תאום מיוחדים

هكذا من الأصل

הגה"צ רבי שרגא פייבל מנדלוביץ' זצ"ל

(המשך מעמוד ח')

התוליך המופלא הזה מוצאים אנו בחזון ישעיהו בן־אמוץ שהתנבא לימים וחזקים בטיפא דגלות: "הנביים האביתים מבקשים מים ואין, לשונם בצמא נשתו..." הנ־בואה מוסבת על "בני הגלויות כשישובו לארצם דרך המדבר" וכפי שמבר רש"י הקדוש "יתנבא הנביא על אחרית הימים (כמ"ש בעמוס ח') לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'. ישוטטו לבקש את דבר השם ולא ימצאו". אולם הנביא איננו נתפס ליאוש אלא מבשר ובא בשם ה': "אני ד' אענם אלקי ישראל לא אעזבם". כיצד? "אפתח על שפיים נהרות (ורש"י מבאר: "לב מבין לתורה ולנבואה") ובתוך בקעים מעינות... אשים מדבר (ורש"י מבאר: "מקום שלא היתה תכמת התורה") לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים". הנה בא היום, ויחי ד' צלוחה על רש"פ, אשר נזיף כביכול מקול פנימי הקורא אליו כמו לנדעון בן־יואש בעפרה: "לך בכוחך זה והושעת את ישראל, הלא שלחתיך!".

כעובים במדבר מצא רש"פ את תלמידיו הראשונים, נושאי דגל הבשורה של דוד יחיד חדש הנ־חיד לצמחו על אדמת אמריקה, דוד שלם באמתתו ומופלא בשאר־רוחו, ודבק בתורה ובמצ־ווהיה עם כל להט לבו ונשמתו. הקבוצות הראשונות שהתחנכו על דרכיו שימשו סדן לפטישו הרוחני, אשר הניח לכל עבריו ניצוצות אש תמיד, שנהפכו למ־שואות אדר. במרוצת הזמן צמחו לו, כביכול, כנפיים אדירות. הוא היטיב לקלוט את בשורת התקופה, וכחכם הרואה את הנולד, היה צופה ומביט למרחקי זמנים וד־רות, במדה כזאת שהפליאה גדר־לים ומובים. ה"חזון איש" זצ"ל כתב באגרותיו: "אם כל הייסוד־ריה היא בעלת ענפים רבים, משולבים מקושרים ראשיתם בסופם ומופם בראשיתם. אבל שונה הוא התזיון בעיני הרואה הצמיחה הראשונה בפרה סדרה, ותעודה מי יראנה". כמה קולעת הגדרה זו ביחס לרש"פ מנדלוביץ'.

"הנה ימים באים" אמר פעם למקורביו "אשר לא יצמרכו לת־פוד עמוק באדמה כדי למצוא מים חיים. אלא יהיה די בשריטת צפורן קלה, ובכל מקום שהוא (וכדי להמחיש את דבריו תָּדַת קלות בצפרנו על גבי השולחן העומד לפנין) בדי שהמעין יזנק ויפרוץ למעלה. בכל אשר תיפנו יוצר מקום תורה, תפתחנה ישיבות, יתקבצו תלמידים לרוב צמאי תורה".

משום־כך נתן את רעתו, לפני ארבעים וחמש שנה, על הצורך להכשיר צבא אדיר של מתנכים אנשי תורה, אשר יתמסרו וישכילו להחדיר את המאור שבה בקרב נדחי ישראל לאלפים ולרבבות. הוא העמיס על כתפיו נטל כביר של אחריות אישית, בהיקף בלל ישראלי, ובבחינת "האי צורבא מרבנן" אשר "בל מילי דמתא עליה ומיא" — בל נושא שיש בו בתוקן־ענין לחיזוק היהדות והפצת תורה, נכנס בתחום ההתיבותו הצמית, לפעול ולהקדיש למענו את מימב תלבו ודמו. שום מחיר לא היה בעיניו יקר מדי. אף פעם, אם יש סיכוי להרבות על־יד את כבוד שמים.

וכשהלך לבית־עולמו, קרא הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל אחרי מיטתו, שיצמרכו לקום לכתפ"ת אלף עטקנים לשם שמים, כדי למלא את התלל הריק שנתהווה בהיעודו.

בניא דאורייתא

את אישו הגדולה הזאת הפיח רבי שרגא פייבל בכל תלמידיו, גדודים גדודים של בני עליה, גדולים בתורה ומסוסים ביראה. שיצאו בהשראתו להפיץ תורה והדות בחבני אהה"ב, ושינו אה פני הנוף הרוחני ביבשת תבלית־שינוי. הדות לכך חי וקים כח היוצר המשפיע שלו, כח הפועל במפעל, ביהדות אמריקה עד עצם היום הזה.

זה ספר תולדות אדם

גדולתו האישיה וגדולת מע־שיו, מחשבותיו, רעיונותיו, אוהבות־חייו וכל פעולותיו, כולם היו ויהיו בבחינת תורה שלמה שצריך ללמוד אותה. מרגלא בפומיה: תייר של האדם הם כעין השתמכות של שיחה. יש בנ"א אשר כל חייהם מתמרים כעינן עליו, יש כעינן צנוב, ויש אשר חחיים שלהם מורכבים מזה ומזה, בחים של חדה ובחים של עצבות או התבטנות.

חייו של רש"פ מנדלוביץ' היו כעין סימפוניה נאדרה של הרוח היוצרת אשר מקורה בעליונים. לבו ובשרו ריננו לא־ל חי.

מאז נדמה שידת חייו, כשנקרא במיסב שנותיו לישיבה, גם הדורה לפני כארבעים שנה, כרחות אזני מערציו באפרכסת, מליאי בעגר־עים, אולי עוד יצליחו לקלוט אי־פעם הד קלוש מצלילה. הדפים המחזירים שכתב בספר חייו לכל מלואו, ואשר אנו מנסים לגולל בספר הולדותיו, נועדו לפרוס על מיתרי כינור הזכרונות ששרדו בלב ובמח מאותם הימים המאושרים. א־ל נא הגדל חסדך עליהו, ותזכה להפיק בנפש הומיה את הצלילים המרעידים, אשר יתנו קול בחלל עולמנו הפנימי: "מתי יציגו מע־שיו למעשי אבות".

מגדולי גידולי ירושלים

(המשך מעמוד ד')

הרוחני מישיבה של מעלה, הרבה מתורתו בהלכה ובאגדה בנויים על יסודות של האור שמח והמשך תכמה.

צוהר למדותיו הנעלמים

מוכתר במידות הנחכמות נע־לות היה רבי בנימין זאב זצ"ל. מעל כולם השתקפה זריזותו שהיתה לשם דבר. מיום רביעי כבר התכונן לשבת קודש. הנכנס לביתו באמצע השבוע הרגיש כבר את אורת השבת על כל המשתמע בכך.

מעולם לא איחר את תפילת הותיקין, כבר בהיותו ילד התמיד להתפלל ותיקין, וכשראה זאת הגאון רבי דוד יונגרז זצ"ל ראב"ד ירושלים אמר שמובטח לו שיגדל לתלמיד חכם מופלג.

כתב הרמח"ל: "הנה מפסיד הזריזות הם מגדולי העצלות, והגדול שבכולם הוא, כקש"ת המנהגה הגופנית, שנאת הסחרה, ואהבת הציודים" עכ"ל.

על "בקשת המנהגה" אין מה לדבר. אם מתמידים לקום מדי בקר ותיקין עוד מימי הלילות, ועד לשעות הקטנות של הלילה מתיגעים בתורה — חזוקים א"ב מבקשת המנהגה. על "שנאת הטרחה" הדברים ידועים. מעולם לא נתן שיסרחו כשבילו, אף בימי מחלתו האחרונים השתדל ביותר שלא להטריח, מרה זו קיבל מרבו רבי אישר ולמן שרבי בנימין זאב היה תמיד. מעלה על נס את מידה זו, ותיפר שגם כשהיה זקן וחולה וכשבאמצע השיעור היה נצרך לספר מסרים היה מטפס בעצמו על הסולם ומורד.

ואם טרד את מנוחתו שאתרים מורחים, הרי בשבילו היתה המרתה ככלום, וכ"ש אם זה כש־ביל אחרים ולטובתם. כשהיה צורך השעה שילך הוא בעצמו לקנות מצרכים בחנות. הלך לחנות המרחוקת מאד מביתו בידעו הבעל החנות נצרך מאוד. ואם הוא יכול לעזור לו כמשהו, לא מעלים אותו הטירחה המרובה שבדרכו ובדואי שלא חשבון של כבוד!.

באופן קבוע התפלל מנוחה של שבת קודש בביהכ"נ של עדות המזרח המרוחק מאוד מביתו. לבני ביתו הסבר שסיכת הדבר הוא שהזדמן לו פעם לעבוד שם כשבת קודש אחת"צ, ופנו אליו שיואיל להכנס להשלים למנין. ושמתו מאיר שהוא לוי כי אין להם לוי במנין. ומני אז הולך הוא בל שכת בקוד וכחוס כדי לראות להם ללוי...!

"ואהבת הציודים" — מרגלא בפומיה: "לא רצה כ"כ הרבה עה"ז. ואת זה הוא אמר על דברים שבעיני ההמון נחשבים כמיומות הכרחי. כל ימיו בחזקות עצומה ולא רצה לקבל טחנת חנם אלא המגרך לו ביחתר. אף ויחר פעם על דירה שלימה בגלל מידתו זו. וכך היה המעשה, להנהלת הישיבה "עץ חיים" הגיע סכתב מעשיר אחד בחו"ל והוא מעוניין לשלוח מדי חדש בחודשו סכום כסף לשחים שלושה ממצויני הישיבה. וכן עשה, אחר מהם היה רבי בנימין זאב זצ"ל, לימים נחאלמן הפשיר ועלה לארץ ישראל, כאן נפגש עם רבי בנימין זאב הנ"ל. ממני מאוד. ובו כמקום אמר לו שמעוניין לקנות לו דירה בשכונתו ע"מ לראות את דרכיו הטובים ולשמוע את קולו הערב בלימוד התורה. אולם רבי בנימין זאב בשלו "לא רצה כ"כ הרבה עה"ז", ויתר על הדירה על אף שהתעשר נפגע והפסיק את המיכתו החודשיות...!

בערוב ימיו

בערב שנת השמיטה תש"מ התמנה כחבר בית דין של אגרי. האת לאחר הפצרות מרובות של דרדי גדולי התורה בירושלים וכן לאחר שנסע לבני־ברק לקבל את ברכתו ועידודו של מרן הגרא"מ שך שליט"א שהוקדו מאוד. שמח זה שהיה חדש בשבילו ש"יבו לה־גות הרבה גם בעניני "חושן משפט", דבר שלא עסק בו הלכה למעשה עד כה, אך עד מהרה קנה מומחיות גם בשטח זה חן חן את באי בית דין זה בטעם ובלבביות.

בשנת השמיטה תש"מ נעודו בו רבות בעבודת מחלקת הכשרות של הב"ד. עקב היותו בקי גדול בעניני שביעית חורעים בכלל. ואף תיבר בהיותו אברך ספר הכולל קיצור של כל הלכות שביעית.

גם לאחר שנתמנה כחבר ב"ד המשיך את התנהגותו הפשוטה והלבבית. טרם לקבל קודטוב של כבוד גם מקטן שבקטנים, אולם הענין את מלא הכבוד לכל אדם כאשר הוא.

אף את פסקי הדין שלו, המר־תיבים בבקיאות ומעמיקים בעיקן ביקש להפביר לציתום של גדולי תורה אחרים, מדע יטול האחריות על כתפיו כלבד...

יסורים של אהבה

בקיץ שנת חשמ"א הקשה את רבי בנימין זאב סיחושים עזים מעיו. ולאחר זמן נודע שמקתנת בו מחלה נוראה. הוא נאלץ לעבוד ניתוח קשה ויצא הימנו בשלום. אבל מאז לא שב לגמרי לאיתנו. אולם המשיך כרגיל את לימודיו וחפילותיו וכן ישב בדיני תורה ותנה לפתים אליו בשאלות יום ויומיה.

בשנת תשמ"ו חזרה ותעורה מחלתו הקשה, ודידיו ראו לראבן ליבם את נר תייו הולך ודופך. בתקופת המחלה האחרונה מזהרה דמותו תתגלתה בשיא גבורתו הנפשית. כל גופו היה שבור ורצוץ. יסורים נוראים תקפוהו. היה צריך לעבור סידרת טיפולים כימים בבית"ח. טיפולים שהם קשים מאוד, אולם בני ביתו ראו בחוש שיסורי הגדולים הם כאשר באו לבקרו ולא היה יכול לקום ולכבדם כראוי.

כשהיה מרותק למיטתו וכבר לא יכל ללכת להתפלל במנין סוב בחוקי לקים מנין כביתו, בנשמה מפני טרחת הרבים, שכל ימי חייו כה התרחק מזה.

בתחילת תדש אלול אושפז בביה"ח כשמצבו אנוש וחמוסר הכרה עמוד בני ביתו לידו. ופתאום שמעוהו ממלמל ללא הרף, הכל אחן לשמע, ושמעוהו אומר "ר' מאיר שבחה, האדר שמת בא" וכו'. לאחר מכן הוכיר שאותו יום ד' באלול הוא יום השנה לפטירתו של ה"אור שמח" שרבי בנימין זאב הרבה ללמוד את תורתו...!

בד' אלול בבקר כשבני ביתו עומדים ליד מטתו, נגאל גופו המוכן מיסוריו, רבי בנימין זאב השיב את נשמתו לבוראו, שבו דבק לאהבה ולירא כל שבעים האדר שנות חייו.

וחסיד בכל

(המשך מעמוד ח')

ראה בו תואר מחייב ומרבקות רבה: בשורות לאמנה בפה וביד ובלב ובמח. גם זה פרק שעוד יטופר בו. חלק גדול תובבר מן הישן שישנו הוא פרי עמלו ומאמציו.

אתיה נפלאה היתה לו בשושלת רידין על כל שלחוותיה — ובימי זוהרה ותפארתה! — וקשר חי עם חב"ד ונשיאה האד־מו"ר שליט"א ובעצם עם מי לא בעולם החסידות — הרי מיקדתי הפצם את האור לזרות המיוחדת הזו בבנין תייו ואישיותו של מר אבא — כמו עם אשלי רבדבי בעולם התורה, התל בצדיקים יסודי עולם ה"תפך חיים", ה"חזון איש", רבי אלחנן וסרמן ובני דורם זי"ע ונמוד באלה החיים עמנו הרים לאורך ימים ושנים.

ואולם השורש: גדר וקוצץ! הנה התמונה האחרונה של אשתקד: הפוגרום בישיבה. מר־אות קרעי הגמרות מסכת שבת. כמה קרעו את לבו החולה, החליאו אותו והוסיפו לגופו החולה.

מילים בלתי נשבחות של אדי פצוע שואג מנהמת לבו, היו המילים של אבא: בתחילה קרעו את השכת לקרעים ועבשיו הניע תור מסכתות שבת! בכח האיאור הנפלא שלו — גדול היה בדרשה! — הפלא את דמותו של עלי הכהן כאשר חדפות אותו בור אחד זו בשורות איזב על כשלון במ־לחמה ומות שני בניו והוא מתזיע מעמד ואילו כאשר נשמע הקול המבשר: "נשבה ארון האלקים"! המנוסם עלי, נשברה מפרקתו והוא מת. אין נוראה ממומטת מזו המבשרת: נשבה ארון האלקים.

הכאב האמיתי שחש אבא מארי באותרת ימיו כמי שכבודה של תורה נגע עד עמקי לבבו, ממלטת מפיו את הקריאה: נשבה ארון האלקים!

באחת הזדמנויות הזכורות לי, ציטט מתוך הפיזט למרצאי שבת הפתוח בתורה: "איש מוסרי הקשיבו כמהים... איש סתו אחריו: ה' הוא האלקים". גדולתו של אליהו הנביא היתה בכך שהצליח בעת שהוראה את המופת הגדול כנגד נביאי הבעל, לגרום לבן שלא הוא יהא האלהים שכפניו יכיעו שטופי עבודות הבעל, אלא שהו אחריו: "ה' הוא האלקים".

שורשה חייו של אבא מארי זצ"ל היתה שורשה ארוכה של מסירות נפש למען הכלל וגרם לכך שבכל הלימודיו שחו אחריו: "ה' הוא האלקים".

זכיותיו תעמודנה לנו.

לביא 2000"

(המשך מעמוד ד')

תלקן בתחום הרכש מארצות שו מת בעולם, תלקן לצידו ומצרים שאפשר ותיקון בידע הקיים בארץ לייצר אחרו בישראל. התעשיה האזרחית ומשלוח אפה לשמת כיתן ההפתרון מתן כמוכיות אלו.

אגדלה "קברה" מיליארדי שטרלינג כפיתוח של סמים ה"נמרחר" עד לשלב שבו החליטה להפסיק את ייצורו. ישראל הפ־סידה מיליארד וחצי דולרים ב"לביא" ויעלה לה עוד כחצי מיליארד דולרים מדי ליממר" את הפרשה האומללה המוכיחה כי נעשה שגיאות קשות ביחוד בחלק החכנון של המטוס. נחנה רק החקוה שידמי הלימוד" האלו יחסכו הוצאות בפרוייקטים דומים בעתיד.

מכירה ירושלים
בסורוצקין / אחרי 4 חדרים
כ־140 מ"ר קיר + מעלית (לא גג) טוף + טאבו, 3 חדרי ארונות, מטבח מסודר + מ' חנות, שרחים כפולים בגמה מידית 590,000
520366, 813525

לבית הכנסת ברמת־גן
רח' ביאליק 69
דרוש
בעל תפלה
למוספין וכל־נדרי
ותפילת נעילה
לימים הנוראים
לפנות טלפון 03-7519883

דרוש מלמד
לגילאי 4 לקריאה
לת"ת כפר חב"ד
תנאים טובים
טל. 03-984878
בשעות העבודה
תל. 03-786786
בערב

"ספסטיק ברונביטיס"

(המשך מעמוד י"ב)

קלות עד גיל 12 עד 18 חדשים. אין באפשרותנו למנוע איזה מזר־תיקות הצפצפנים המשיך לסבל מבעיות ואין ביכולתנו למנוע זאת. למרחת זאת, כראי לדעת שקיים טיפול יעיל לאותם הילדים שיהפכו לתולי אסמטה, כפי שנסביר להלן.

הילד עם קצרת הסמפטות (אסטמה)

בכל כתה של 40 ילדים נמצא שארבעה מהם סובלים מאסטמה ומהם רק אחד יסבל ממחלה זאת בצורה חמורה. פירושו של דבר, שאסטמה הנה מחלה שכיחה ושרב הילדים תולים בצורה קלה. המחלה מתבטאת בקוצר נשימה, שעל הפסנופים ובלחת בעיקר בלילה. ההתקפים יכולים להופיע בעקבות גורמים רבים הכוללים: דהומים נגיפים, שינויים במזג האויר, מאמץ ואלרגיות. לגבי רב הילדים אי אפשר לבחר רק גורם אחד ולכן הטיפול הוא משחוף לכל אלו שסובלים מאסטמה.

ילדים הסובלים מהתקפים קלים ובתדירות נמוכה צריכים לקבל טיפול באמצעות תבשירים אנטי־אסטמטיים פשוטים כגון בריקלין או תסולין הניתנים לפי הצורך, בשאיפה או דרך הפה. במידה והילד צעיר במיוחד ניתן להשתמש במכשיר מיוחד לאיר־הלציות (Nebuliser). ילדים מהלים יותר יכולים להשתמש במשאף בעל מינון מדוד כלבד או בעזרת טתקן מיוחד (SPACER). חשוב להדא שהילד יודע את סכיקת שמש במשאף על בוריה. ילדים שסובלים מהתקפים בתדירות גבוהה או כל יום, וקוקים לטיפול מתע, כרב המקרים הטיפול המתע הוא לופולד בשאיפה או אחד החב־שרים התאופילינים אדוכם הסוחה (תאודור, תיאוסרד, סוטופלין), הניתנים דרך הפה. ילדים שמקב־לים טיפול מתע בתרופות אלו, מוקקים מדי פעם, לעריך בדיקה לצורך מעקב אחר רמת התרופה בדם. ילדים הסובלים מאסטמה תמדה זקוקים לטיפול מניעה בעזרת קורטיזון. תרופה זאת ניתנת ללא סכנות, לתנקות בשיטה שנקראת "בקר לטרגין" ובילדים גדולים יתר באינהלציה. הנסיון מראה שילדים יכולים לקבל תר־פות אלו לאורך שנים רבות ללא שום בעיות מיוחדות במידה ודרך מתן התרופה הוא נכון.

הסיכוי להחלמה של ילד אס־טמתי הוא בדרך כלל מצוין ורבים מהדים הופשים מכל חלומה בגמר תקופת הילדות. לצערנו, אין עדיין באפשרותנו לשנות את מהלך המחלה חשוב לשים לב שהטיפול בילדים אסטמתיים הוא קוסמטי בלבד. אין דפוי סופי של המחלה, אך קיים טיפול יעיל לכל ילד אסטמטי עד אשר הוא חולים בעצמו. הטיפול מאפשר לילדים האסטמתיים לימודים, משחקים והתפתחות תקינה כמו לכל ילד בר־יא אחר.

מוגש ע"י ארגון רפע"ה ארצי תל. 3518.

עצרת

(המשך מעמוד ט')

פוסקי הדור, מתן הגרש"ז אויע־רבאן שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א, ולצידם מאות אדמו־ריים, ראשי ישיבות, רבנים, דיינים ואישי ציבור — לקריאה אדירה של קבלת עול מלכות שמים: "ה' הוא האלקים" — המזרה הקריאה למרחקי־מרחקים. בקעה רקיעים וקרפה בזירות מעל עם ישראל. אין כוח עלי אדמות שיכול היה לעמוד מול הומת לב חזקה שכזו. שיסרה בתפילה ומחאה על כבו־דה של שבת קודש.

אין פלא שאפילו בניני כלי תקשורת שאינם יהודים התפעלו מסראה עיניהם. אחד מהם אמר: "באמריקה מיפגן גדול כזה היה פותר את הבעיה. הבבות איש כמו שנמצאים כאן, באים לידי ביטוי בקלפי. כל פנסוד וכל מרשל מרינה היה מבין זאת. פלא שכאן הצדיה לא פוקחת עיניה".

הנתונים "מסתערים" בסיום הצעדת לעבר מצבי אגודת ישראל, שמודיעים: "אחרי הדחתן היתה תפילה. גם היא הסתיימה. הגענו למלחמה. ציבור של רבבות שה־תוגר על מסירות נפש למען השבת לא יתן לפגוע בקדושתה מרדש־לים אנחנו נגד אלימות בכל צורה שהיא — אבל ראש הצידה, שלא נפתר לפניהיבו במשך תחדשים, לוקח על עצמו את כל האחריות למה שיקרה, אם הציבור הגדול והמואב זחה לא ישלוט בעצמו ויצא למאבק תסר פשרות על קדושת השבת בירושלים".

הנה כי כן, על כן, על דמותה, צביונה, קדושתה, ושכנתה של ירושלים נמשה המערכה — המאבק בעיצומו!

מגדולי גידולי ירושלים

(המשך מעמוד ד')

הרוחני מישיבה של מעלה, הרבה מתורתו בהלכה ובאגדה בנויים על יסודות של האור שמח והמשך תכמה.

צוהר למדותיו הנעלמים

מוכתר במידות הנחכמות נע־לות היה רבי בנימין זאב זצ"ל. מעל כולם השתקפה זריזותו שהיתה לשם דבר. מיום רביעי כבר התכונן לשבת קודש. הנכנס לביתו באמצע השבוע הרגיש כבר את אורת השבת על כל המשתמע בכך.

מעולם לא איחר את תפילת הותיקין, כבר בהיותו ילד התמיד להתפלל ותיקין, וכשראה זאת הגאון רבי דוד יונגרז זצ"ל ראב"ד ירושלים אמר שמובטח לו שיגדל לתלמיד חכם מופלג.

כתב הרמח"ל: "הנה מפסיד הזריזות הם מגדולי העצלות, והגדול שבכולם הוא, כקש"ת המנהגה הגופנית, שנאת הסחרה, ואהבת הציודים" עכ"ל.

על "בקשת המנהגה" אין מה לדבר. אם מתמידים לקום מדי בקר ותיקין עוד מימי הלילות, ועד לשעות הקטנות של הלילה מתיגעים בתורה — חזוקים א"ב מבקשת המנהגה. על "שנאת הטרחה" הדברים ידועים. מעולם לא נתן שיסרחו כשבילו, אף בימי מחלתו האחרונים השתדל ביותר שלא להטריח, מרה זו קיבל מרבו רבי אישר ולמן שרבי בנימין זאב היה תמיד. מעלה על נס את מידה זו. ותיפר שגם כשהיה זקן וחולה וכשבאמצע השיעור היה נצרך לספר מסרים היה מטפס בעצמו על הסולם ומורד.

ואם טרד את מנוחתו שאתרים מורחים, הרי בשבילו היתה המרתה ככלום, וכ"ש אם זה כש־ביל אחרים ולטובתם. כשהיה צורך השעה שילך הוא בעצמו לקנות מצרכים בחנות. הלך לחנות המרחוקת מאד מביתו בידעו הבעל החנות נצרך מאוד. ואם הוא יכול לעזור לו כמשהו, לא מעלים אותו הטירחה המרובה שבדרכו ובדואי שלא חשבון של כבוד!.

באופן קבוע התפלל מנוחה של שבת קודש בביהכ"נ של עדות המזרח המרוחק מאוד מביתו. לבני ביתו הסבר שסיכת הדבר הוא שהזדמן לו פעם לעבוד שם כשבת קודש אחת"צ, ופנו אליו שיואיל להכנס להשלים למנין. ושמתו מאיר שהוא לוי כי אין להם לוי במנין. ומני אז הולך הוא בל שכת בקוד וכחוס כדי לראות להם ללוי...!

"ואהבת הציודים" — מרגלא בפומיה: "לא רצה כ"כ הרבה עה"ז". ואת זה הוא אמר על דברים שבעיני ההמון נחשבים כמיומות הכרחי. כל ימיו בחזקות עצומה ולא רצה לקבל טחנת חנם אלא המגרך לו ביחתר. אף ויחר פעם על דירה שלימה בגלל מידתו זו. וכך היה המעשה, להנהלת הישיבה "עץ חיים" הגיע סכתב מעשיר אחד בחו"ל והוא מעוניין לשלוח מדי חדש בחודשו סכום כסף לשחים שלושה ממצויני הישיבה. וכן עשה, אחר מהם היה רבי בנימין זאב זצ"ל, לימים נחאלמן הפשיר ועלה לארץ ישראל, כאן נפגש עם רבי בנימין זאב הנ"ל. ממני מאוד. ובו כמקום אמר לו שמעוניין לקנות לו דירה בשכונתו ע"מ לראות את דרכיו הטובים ולשמוע את קולו הערב בלימוד התורה. אולם רבי בנימין זאב בשלו "לא רצה כ"כ הרבה עה"ז", ויתר על הדירה על אף שהתעשר ונפגע והפסיק את המיכתו החודשיות...!

בערוב ימיו

בערב שנת השמיטה תש"מ התמנה כחבר בית דין של אגרי. האת לאחר הפצרות מרובות של דרדי גדולי התורה בירושלים וכן לאחר שנסע לבני־ברק לקבל את ברכתו ועידודו של מרן הגרא"מ שך שליט"א שהוקדו מאוד. שמח זה שהיה חדש בשבילו ש"יבו לה־גות הרבה גם בעניני "חושן משפט", דבר שלא עסק בו הלכה למעשה עד כה, אך עד מהרה קנה מומחיות גם בשטח זה חן חן את באי בית דין זה בטעם ובלבביות.

בשנת השמיטה תש"מ נעודו בו רבות בעבודת מחלקת הכשרות של הב"ד. עקב היותו בקי גדול בעניני שביעית חורעים בכלל. ואף תיבר בהיותו אברך ספר הכולל קיצור של כל הלכות שביעית.

גם לאחר שנתמנה כחבר ב"ד המשיך את התנהגותו הפשוטה והלבבית. טרם לקבל קודטוב של כבוד גם מקטן שבקטנים, אולם הענין את מלא הכבוד לכל אדם כאשר הוא.

אף את פסקי הדין שלו, המר־תיבים בבקיאות ומעמיקים בעיקן ביקש להפביר לציתום של גדולי תורה אחרים, מדע יטול האחריות על כתפיו כלבד...

יסורים של אהבה

בקיץ שנת חשמ"א הקשה את רבי בנימין זאב סיחושים עזים מעיו. ולאחר זמן נודע שמקתנת בו מחלה נוראה. הוא נאלץ לעבוד ניתוח קשה ויצא הימנו בשלום. אבל מאז לא שב לגמרי לאיתנו. אולם המשיך כרגיל את לימודיו וחפילותיו וכן ישב בדיני תורה ותנה לפתים אליו בשאלות יום ויומיה.

בשנת תשמ"ו חזרה ותעורה מחלתו הקשה, ודידיו ראו לראבן ליבם את נר תייו הולך ודופך. בתקופת המחלה האחרונה מזהרה דמותו תתגלתה בשיא גבורתו הנפשית. כל גופו היה שבור ורצוץ. יסורים נוראים תקפוהו. היה צריך לעבור סידרת טיפולים כימים בבית"ח. טיפולים שהם קשים מאוד, אולם בני ביתו ראו בחוש שיסורי הגדולים הם כאשר באו לבקרו ולא היה יכול לקום ולכבדם כראוי.

כשהיה מרותק למיטתו וכבר לא יכל ללכת להתפלל במנין סוב בחוקי לקים מנין כביתו, בנשמה מפני טרחת הרבים, שכל ימי חייו כה התרחק מזה.

בתחילת תדש אלול אושפז בביה"ח כשמצבו אנוש וחמוסר הכרה עמוד בני ביתו לידו. ופתאום שמעוהו ממלמל ללא הרף, הכל אחן לשמע, ושמעוהו אומר "ר' מאיר שבחה, האדר שמת בא" וכו'. לאחר מכן הוכיר שאותו יום ד' באלול הוא יום השנה לפטירתו של ה"אור שמח" שרבי בנימין זאב הרבה ללמוד את תורתו...!

בד' אלול בבקר כשבני ביתו עומדים ליד מטתו, נגאל גופו המוכן מיסוריו, רבי בנימין זאב השיב את נשמתו לבוראו, שבו דבק לאהבה ולירא כל שבעים האדר שנות חייו.

לפני שאני משפץ אני קופץ ל"סופר קרמיק"

בסופר קרמיק יש כל מה שנחוץ לבניה ולשיפוץ: מבחר מוצרים תוצרת הארץ ותוצרת חוץ: כיורים, אמבטיות, מרצפות, קרמיקה וברזים – הכל במקום אחד, באיכות מעולה ובמחירים נמוכים. חניה בשפע, יעוץ והדרכה חינם.

מבצע מיוחד: נגב קרמיקה
20% הנחה
לסוג א' בלבד. רק עד 15.9.87

VISA ישראכרט

סופר קרמיק

כל מה שנחוץ לבניה ולשיפוץ.

כלים סניטרים ■ קרמיקה חרסינה ■ ברזים ■ אינסטלציה סניטרית
בני ברק, רח' יצחק נפחא 10.
שעות פתיחה – א', ב', ד', ה' 08.30–19.00, ג' 08.30–13.00

לוח המודיע

תשבץ / מס' 70

פרשת שופטים

מאת אבינועם שולב

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. המען למשלוח פתרונות: "המוד דיע" — תשבץ מס' 70, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

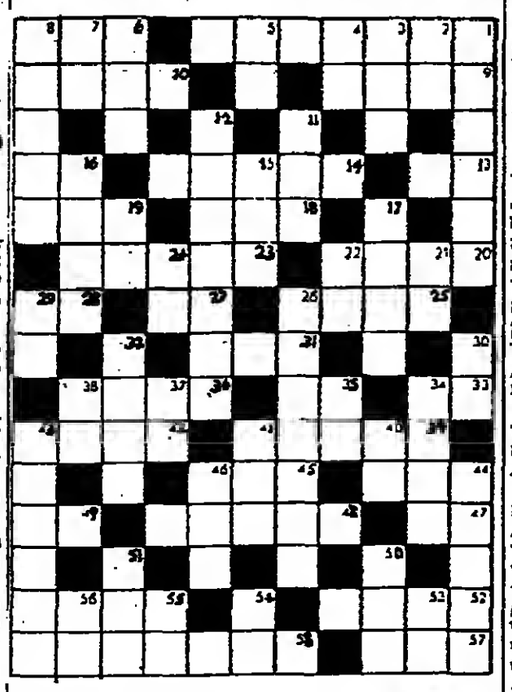

מימין לשמאל:
1. נחל שמימיו זורמים כל ימות השנה; 6. חשב להרע; 9. רשעות, עזות; 10. הטרפת דרך אגיע על האחורת; 13. מדת יבש קדומה; 14. קרבה או שויון במראה או בתוכן; 16. טטבע יפני; 18. שתה לשכרה; 19. תיק; 20. ראשית הצמיחה; 23. מין אריג דק; 25. טקשיב; 27. מקום צטיחת עצים; 36. קתם, מכשף; 39. מוג לב; 42. גופני, גשמי; 44. תבואה לפני הקציר; 45. מגיתה; 47. אות הכתוחן; 48. יין חדש במרם תסס; 49. תבר; 52. תמוך בר; 55. מבנה ארעי בתעוזבות; 57. משתומם, מתפלא; 58. צפור שיר המגיעה לארץ בחורף.

מלמעלה למטה:
1. מששה סדרי משנה; 2. מרשתו; 3. עיר במרכז הארץ; 4. להיכן? 5. בעל חיים טורף; 6. דבר שמת בלב; 7. אדון; 8. קוסם, מכשף; 11. שוד, גול; 12. קרוב משפחה; 15. אחי הבעל; 16. שמן זך; 17. כתוד של עיר ע"י כחוות צבא; 19. פחד; 21. נמצא; 22. יָשָׁן; 24. תשלום תובה; 26. בְּרִאָה של טמש; 29. שלל; 30. אף; 32. יסוד בימי אלמתבתי; 34. וחבר גרם, שעצמותיו בולטות; 35. תל של מים; 37. שאים בתנועה; 38. רן; 40. כך; 41. שדה שלא נעבר; 43. קוסם, מכשף; 44. כרם, גביע; 46. ארם; 50. חשק, תמד; 51. מקום מעבר צר בין הרים; 53. נבחה; 54. צלול, נקי; 55. אנא; 56. נבעה מלאכותית.

הגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 68 זכו:

1. דניאל הרטמן — חיפה
2. ברוך שלומוביץ — בני ברק
3. דוד פויגל — בני ברק
4. יצחק גולדברג — פתח תקוה
5. צבי בהנשטיין — בני ברק

הפרסים: קלטות מתנת גל פז — המבחר הגדול לקלטות מוצרי חשמל ותקשורת — ירושלים, רח' מלכי ישראל 15. הודעות ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 68

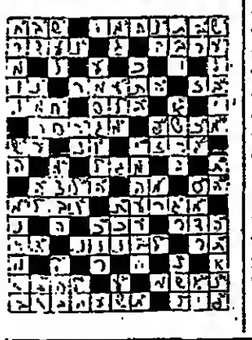

המודיע

מכירות

★ עגלת שכיבה וטילון "ויקוני" בהזדמנות טלפון 02-810152

שידוכים

★ בס"ד "כבה קינן" שידוכים לדתיים שמראים ב/20 טלפון 02-242428

אבדות

★ נמצאו משקפי שטש ליד בית ספר צב"ה (שפיצר לשעבר) להתקשר בשעות הערב. (02)811365

המודיע העתון של היהדות החרדית

RS בני ברק
עבודה זמנית וקבועה
בס"ד
דרושות
מבשלת או טבחית
למטבח אשכנזי
מטפלות
בעלות נסיון
אחיות מוסמכות
לעבודה בכל שעות היממה
מלצריות
בעלות נסיון
תופרות
לתפירה סלונית, או קונפקציה ואובר־לוק
קלונית מעולה
על תואם I.B.M
סדרנית
על "ליין נטורון" 202
המעבדות בחברות נחשבות מחפשות בבה חבמים מוסיאליים מלאים!
טל. 702148 03-
בני ברק, רח' ירושלים 10
אז, אר, אס... וזה עובד!

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמ"פ 3, בישעיהו מול בתי אוהנשטיין ק"כ כ"א מרפסת לסוכה, מלפון, חנוך, 02-420423 02-231089

★ בהר־נוף 5 חדרים צדדים מצויינים, קומה נחתה $123,000 02-824350

★ בהר־נוף, 4 + מחסן, חצר, גינה, כניסה פרטית 02-224769 02-638657, 02-538654

★ בהזדמנות בסנהדרין דירת 4 חדרים + הול + הסקה + דח"ש 818936 בערב

★ בטלדסמן דירת 3 + מטבח תדש, כיוונים מובים $40,000 063-96235

★ למסירה מידית, דירה יפה, 4 חדרים ק"ב, בסנהדריה, $105,000 02-817797

★ הר נוף, 5,4,3, מנטהאונים, מרגשין — 247843/8

★ ברמות 03, 4 + מחסן מראות + ארונות + כיוונים ק"א 02-867127

★ ברמות א' 4, + 4 ארונות קיר סטרדות, + מרפסת סגורה 02-863685

★ מציאה בבאולה, 6 חדרים! + מרפסת, קומה שלמה. אמבסדור 02-668101

★ דירת 2½ חדרים משופצת, בצפיה ק"ג דרום, $63,000 טל. 02-521443

להשכרה

★ בבית וגן בשעורי תורה 4½ ק"ב לתקופה ארוכה / קצרה 02-818714 02-415223 02-637283

★ ברחוב עוזיאל, 4, מרוהטת ק"א + טלפון מידי, 450, מתוזכים 02-431133-4

★ בבית וגן ברחוב שערי תורה 2½ ק"ב מרוהטת + טלפון לשנה 02-422774 בערב

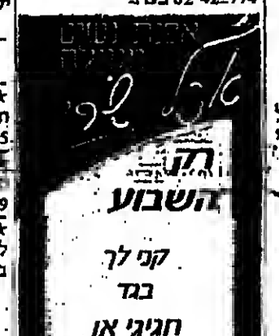

★ בהר נוף פנמהאה, 4 חדרים, 2½ שרותים מרפסת ענקית "מתוזכים" 4-02-431133

עדי הארץ

זכרון יעקב

★ למכירה קוטג' 4 חדרים בקירה החדרית בזכרון יעקב + טלפון + דח"ש 03-794058

צפת

★ למכירה וילה מפוארת בהר כנען צפת + גינה חוטפת 04-242282

אשדוד

★ למכירה 3½ בקירת בעלוה ק"ב + אפשרות להוסיף מרפסת סוכה 02-380455

קייט

★ עשרות דירות לתקופות קצרות ביישא ברכה" ללא דמי תיוך באולה לבש מרדכי 02-282452

עבודה

★ לישיבה בבני־ברק דרוש איש אחזקה דיר, מטור תאמן 03-5700140

★ לישיבה בבני

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ללקוחותינו הרבים!!! לרגל פתיחת המשרד החדש!!! קוני דירות ישלמו 1% בלבד "פרפר" 248651

★ ברמות ג', 3, משופצת ומאד חדרת + מחסן רק 62,000!!! "פרפר" (02)248651

★ בהר נוף מבחר דירות 5, 4 חדרים פנטהאוזים מוכנות ובכל השלבים של. 414184 "נופים".

★ במגדלבאום מבחר דירות למכירה 3½ חדרים מידי בלעדי ל"תיווכית" (02)233211

★ בהר נוף (חדש) 6 + מרפסות ק"ב, כיוונים, נוף, מעלית שבת, שרותים בפלים $120.000 (02)225021

★ בהר נוף 4-5 פנטהאוזים במ- חדרים הזדמנויות "תיווך זהר" (02)243386 (02)244716

★ בגבעת שאול בית בודד כ-150 מ"ר (דרוש בדחיפות) + גינה חצר $115,000 "צימוקי" (02)221451

★ מתאונות קבוצות לבניה עצמית 5, 4, 3 בתל ארזה, גבעת שאול, רבין וגן (02)820751

★ ברמות 3, 45,000!! ברמות, 3, אמצעית 55,000!! ברמות ג', 3½ + מחסן 158,000!! 4 - 223377!! 65.000

★ בהמ"ג צמוד למטרפוליטן 5 חדרים (1 קטן) מטבח אמריקאי + מרפסת גדולה לסוכה ק"ב מל. (02)532386

★ בגאולה 4 חדרים, קומה נחה, $80,000 "דור-נוף" 384448

★ רמות ד' 4 חדרים + גינה גדולה, $80,000 "דור-נוף" 384421

★ בהר-נוף 4 חדרים, ק"ב, מר- חתת, כניסה מידית, $92,000, "דור-נוף" 384421

★ בארזי הבירה 3½ חדרים, ק"ה + גג, 2 מעליות "דור-נוף" 384421

★ בהר-נוף, 4, ק"ב, מרת צפון, 95,000, (02)822575 (ללא מר- וכים)

★ בסנהדריה המורחבת 4½ חד- רים + דיהוט איטלקי, ק"ב + מעלית, לא אחורנה, $140,000 "דור-נוף" 384421 384448

★ בגבעת רמת קטנה 5 חדרים, משבח מפואר סוכה, שרותים כפולים, 3 מרפסות, "דור-נוף" 384421

★ במקור-ברוך 2½ חדרים + גינה גדולה, אפשרות בניה $62,000 "דור-נוף" 384448

★ חייבת להמכר: בהר-נוף, פר- סוהאוז, 4, מרוהטת, נוף, 100,000 אנגלו-סכסון (מלל"ן) (02)221161

★ ברמות ג' 3 חדרים + פ"א ומיבת להמכר!!! בהזדמנות!!! "עם-גר" (02)816833

★ ברמות 3 חדרים + פ"א, סלון גדול 45,000 דולר "עם-גר" (02)816833

★ בבהרן 2½ מרוהטת ומסודרת ק"א כניסה פרטית (02)273254

להשכרה

★ להשכרה חנויות חדרי בבנ- רים מ-20-80 מ"ר "נאמן-כהן" (02)287461

★ משרד + טלפון מרוהט בחנוך הסנדלר ליד גאולה 150 דולר מידי (02)383357

★ 4½ מרוהטת מרפסת עוקפת עד יולי במעלות דפנה ע"י אור שמח (02)828344

★ דירת 3½ מרוהטת, קומה א' בעזרת-תורה, לתקופה חודשים 826542

★ בשדרות 4 חדרים + מעלית, פנויה מידית $500 בלעדי ל"ת- ווכית" (02)293211

★ בבית וגן, בשערי-תורה, 4½ ק"ב, לתקופה . ארוכה/קצרה, 415223 ,637283 (02)818714

★ באתסדרוך דירת קיט לה- שכרה מידית עד חודש חשון או חלק ממנו (03)5709362

★ בזר ושמור! "אינטרשיתל" נ"פרסום מוכר" מודיעים בדאת על שינויים במספרי הטלפונים. סלקמן: (02)383646 (02)384676

★ להשכרה בירושלים, 3½, ברבי חיים, דיהום קומפלט, לחודשים אלול-תשרי, (02)817943

בדמי מפתח

★ בהזדמנות בשכון. הרבנים בקומה דירת 2½ חדרים ק"א 522717 (תוך)

★ מבחר דירות בדמ"פ באיזורים שונים "דור-נוף" 384421 384448

★ בדמ"פ בבית וגן, בדיאר 9/ב, ק"א, 2 גדולים דורמים וחול, 2 מרפסות $36,000 (02)414203 בערב

ביקוש דירות

★ דרושה דירה ריקה/ריהוט חלקי ל-3 חודשים מ"ה במחיר סביר (03)244834

★ שימוי לב! מהיום מספרנו החדשים: (02)384676 (02)383646 "אינטרשיתל" ריפרסום מוכר" יעקב מאיר 7 ירושלים

סוף סוף יש מקום שמרכז את תחיצע ותביקוש לדירות באזורים

באולה לבנס מרכזי 5

בתי נוף

למכירה

★ 5 חדרים מפוארים ומרוהטים + פ"א + מעלית + תוספת (03)791592

★ ארבע חצי + גג חדר. מטופחת, צפון, מערב, מזרח $135,000 טל: (03)705325

★ למכירה בקרית הרצוג בקוב- לסקי 3, ק"א 3 ב"א פנוי מידי (03)795098

★ 2 גדולים + הול + דוד"ש ושרותים מחדשים, ק"ב 42,000 בערב (03)798442

★ 3½ ק"א בעזרא חזית כוונים טובים 81,000 ללא מתוכים (02)798692

★ 3 מרוהטים בבר-זכאי ק"ב כחדשה + מטבח דרום מזרח מערב (03)799288

★ 2 חדרים + 2 מרפסות + סוכה חזית ק"ב שמורה מרכזי (03)7518390

★ 4 + 1 בגג. מיוחדת כחדש מובים במרכז באזור מבוקש (03)703218

★ למהיר החלטה! במרכז 4 + 1 + גג חזית, דרום מזרח מערב, מעלית "אפיק נכסים" (03)784398

★ בסביבות "רמת אהרן" 4 ק"א גבוהה 3 כ"א חדשה "אורטל" (03)797413

★ ב"מחמה-ברסלב" 4 ק"ב ר"ל + 1 + גג 3 כ"א, "אורטל" (03)797413

★ ב"מרכז בעלי מלאכה" 4 ק"א 3 ב"א בבניה ע"י קבלן אמין "אורטל" (03)1797413

★ ב"מרכז בעלי מלאכה" 4 + 1 + גג בבניה ע"י קבלן אמין "אורטל" (03)797413

★ בהזדמנות!!! 5 מפוארת ק"ב חזית דרום-מזרח-מערב, בבניה, "אינטרשיתל" (03)798828

★ ברמת אהרן 3½ + ½ + סוכה גדולה + מרפסת + דוד"ש, ק"א ע"י (03)5700880

להשכרה

★ במרכז בעלי מלאכה 7 מפוא- רת לכניסה מידית "אינטרשיתל" (03)706117

★ להשכרה/למכירה במרכז ב"ב 3½ מרוהטת ומרוחות, שרותים כפולים וסוכה, פנוי מידי + טלפון (03)786668

★ בהרצל 29 ב"ב 3½ חדרים, ק"ב, + טלפון מרוהטת חלקית. (03)766341

★ 3 מרוהטת + טלפון, צריפות לוחצ ולחקופה קצרה ברמת אהרן ק"ב (06)935526

ביקוש דירות

★ דרושה דירה רצוי בסביבות אהרן לחודש חצי, טל: (03)292182

בערי הארץ

רכסים

★ 3½ יפהפיה ברכסים במרכז, כיוונים נוף + דוד"ש מטבח חדש (02)411881

קייט

★ דירה יפה ומאוחדת בקרית צאנז נחניה קרוב לים + מזגן + טלפון במחיר מתל מידי (02)381835

★ 3 להשכרה בגאולה מאוחדת ומסודרת לחגים ולחודש. תשרי 02-280796

★ בגאולה 2½ ק"ק משופצת לשלושה שבועות 140 $ לשבוע (02)246351

★ באיזור גאולה, 2, ק"ב, מרוהטת מאוחדת + טלפון כניסה מידית (02)380873

★ עשרות דירות לתקופות קצרות ב"ישא ברכה" ללא רמי תיווך באולה לבש מרכזי (02)282452

★ דירת 4 חדרים בגאולה (מול שגלר) מכ"ב אלול — ר"ח חשון (02)381085

עבודה

★ בחור נמרץ לעבודה חלקית בשטח עריפות לבעל קסנע או אופנים (02)282452

★ דרושה מורכת בביל ביתוי לשעות אחה"צ ב"חבקוק" מלכי ישראל 14 ירושלים

★ לחברת שיווק מוון ביתשלים דרוש מנהל מחלקת תגאים מובים למתאים רצוי בעל נסיון + רשיון ב' (02)537415, (02)866017

★ לחנות בבאולה נערה לעבודה עזר, תופרת מתלמדת ובחור לש- ליחוויות (02)383619

★ דרושה קופאית לצרכניה ב- ירושלים טלפון (02)786263

★ למשרד חיתוך ותיק דרוש סוכן מכירות, תגאים טובים (02)816833

★ למשרד חיתוך דרושה מזכירה עם ידע באנגלית ובכתבנות לצ- בודה מפוצלת, תגאים מובים!!! "אורטל" (02)288588, (02)283812

★ דרושה עזרת בית לעבודה יום יום במשכורת חדשית (03)774387

★ דרושה מורכת זריזה בעלת רקע וידע מוכח באופנה והפידה, בשעות אחה"צ לעסק דיגמי בעניי סידקית האופנה, תגאים מצויינים למתאימה (03)791098 להזקשר מ-2.30 — 4.00 אחה"צ ומ-9.00 בערב

★ לחנות הלבשה לבגדי ילדים דרושה עובדת מ-10.00 עד 2.30 עם נסיון טלפון (03)702391

★ אשה להכאת ילדים למעון ממגדם בבני ברק כ-7.45 החזור תם ב-3.45 (03)7510473

★ דרושה אשה לטפול בקשישה עם או בלי מגורים. מלפון (03)761656

★ דרושות רוקמות רציניות לע- בודה שוטפת לפנות (02)822599

★ לחברת יבוא מוצרי תשמל דרוש סוכן + רכב לכל הארץ (03)761062

★ דרושה עקידה מודית רצוי נסיון חצי משרה תגאים מובים (02)539950

★ בגן בתי האדמו"ר מגור 35 בני ברק נגנת מנוסה (03)796446

★ בקרוב יפתח בבני ברק קורס אלקטרוניקה לנערים ונשים, בק- מצות נפרדות ברמה גבוהה בפ- קות המהנדס דוד צור יעוץ והכוו- נה לעבודה בבית מל. (03)5708836 בין 4 ל-6

★ דרושות תופרות בטוטות לאו- ברלוק טלפון (03)701278, (03)779183

★ דרוש עובד + רכב, ליום שלם לישווק מוצרי אלקטרוניקה וסי- דורים (03)782204

★ דרושה אישה לקידום מכירות בענף לבני-נשים, לאיזור תל אביב והסביבה פרסים בטלפונים (04)665840, (04)660610

מטפלות

★ דרושה כתחה לטיפול בילד + עבודות בית קלות עם ליגה בבית תגאים טובים למתאימה (03)702172 בבוקר, (03)785721 בערב

★ נותרה 2 מקומות לבית התינו- קות בקוטלד בבני ברק שהחל 7.30 עד 14.00 המחיר 150 ש"ח (03)707172

★ דרושה מספלת דוברת אידיש חמש פעמים בשבוע + עבודותבית קלות תגאים טובים למתאימה (03)777983

★ בקרית הרצוג דרושה ממפלת ל-3 פעמים בשבוע עם עבודות בית קלות (03)701960

שיעורים

★ מורה מנוסה לאקודיון מקבלת תלמידות נוספות, מספר מקומות מובטל, (03)5708501

★ אקדמאית במחיקה נותנת שעורים באקודיון. אודק. ותאוריה בכל הרמות (03)744744

מכירות

★ שמלות ובדים אלגנטיים מיוחדים — גם תופרים לפי הזמנה אלי פאבי יצרני אופנה — קיבוץ ביורג' 32 (קומה 6) טל: (021)246312 מ-10.00 עד 13.30 ומ-16.00 עד 19.00.

★ לקראת החגים! מכירת כובעי נשים אלגנטיים ומקורים מארה"ב "מוצאי שב"ק בריטניק אמרי בריק 18 ק"ב

★ SALE כגדי ילדים מארצות הברית 14 — 0 שמלה בודדה 42. (03)795787

★ חיסול מלאי הקיץ! בגדי תינוקות, שמלות תגיגיות לילדות ועד. במחירים הזדמנותיים! במוצש"ק מ-11 — 9.30 ביומה הבריא 19 ב"ב

★ סלון מחרל במצב נהדר. שולחן זכוכית, ספה ר"8 כסאות מקסיפה מיוחדת (03)766250

★ אופנים לכל הגילים ואופני כושר למבוגרים ישירות מהיבואן ב-3 תשלומים בן דוד 13/1

★ מזגן הסטרוגאהוד חדש באריזה טל. 02-529822

מכוניות

★ מנמריאן גי.אס.אר. פלא 1982 סימטיק שניה מצוינת + טייפ ואוקה 03)786668

שונות

★ המעוניין בנתינת שם ילדה תמורה תשלום לביתינו יפנה (03)781903 (04)446363

★ דרוש בחשלום בעל/ת רכב לשני ילדים מרמות ומעזרת תורה (02)868375

שמלות חופה

★ שמלות חופה חדשות יפות ומרהיבות + אביזרים + מידות גדולות (02)811562

מגרשים

★ בתל אורה, גבעת שאול ובית וגן מגרשים לבניה בכסף ובקום- ביצוה פרטים: (02)820751

חנויות

★ במרכז המסחרי ברחמה בתי זכרון יעקב חנות גדולה 36 מ"ר לכל מטרה $275 לחודש (תוך) 522717

צילום

★ השכרת ציוד וידאו + מסך לצפיה ביתית, הסרטות ארוגים בוידאו + צילום, "אלי ביתן הצילום" (03)5700105

כלי נגינה

★ למכירה אקורדיון פאולו סופרנו לילדי בחדש בהזדמנות! (03)705362

גרפיקה

★ גרפיקה! רמה מקצועית, קבוצה מצומצמת, מורה חרדית בעלת-ניסיון בגרפיקאית וכמורה 18 שנה תנתן תעודה למסיומת, נפתחת קבוצה גם למתקדמות רובינשטיין (03)292182

השבת אבידה

★ החולפה מגבעת שמחה, באולמי "מרדיצין" בשבוע שעבר לפנות טלפון $522063 (08)

★ למי שנאבד/נגנב משקפיים כעו"ת אלול בקו 1 לפנות (02)821282

טבעונות

★ עקב הביקוש ל"הפוחץ" יתאחר ההפקה התודש ואתכם הסליחה. 904303, (03), 867910, (02), (03)790638, (04)643949

למה הטלפון שלכם תפוס כל הזמן?

פרסמנו מודעה בלוח המודיע

אין תחליף לעוצמת הפרסום בהמודיע

גן ילדות "בית-חנה" צאנז קלויזנבורג
קרית צאנז ירושלים

הודעה

הרינו להודיע שתחילת שנת הלימודים החדשה הבעל"ט תפתח בעזרת ה' ביום א' ה' אלול תשמ"ז

קבלת פנים לילדות בהשתתפות האמהות

תתקיים: בפעוטון ובקבוצה חובה בשעה 8.30 ותסתיים בשעה 10.00
בגן-חובה בשעה 10.00 ותסתיים בשעה 11.30

ללא כרטיס כניסה מהמשרד לא תתקבל אף תלמידה לגן

בברכת הצלחה ושנה טובה
ההנהלה

החנות לאמנות

ARTSET ארטסט

the store for the graphic artist student and teacher

בית האמנים. שמואל הנגיד 12 ירושלים

החנות לאמן, לגרפיקאי לתלמיד ולסטודנט

12 sgmuel hanagid str, jerusalem tel 245568

RS בס"ד

עבודה זמנית וקבועה

דרושים

סוכן מכירות
מנוסה + רשיון נהיגה

עובדי ייצור
לעבודה בענף המחכת האלקטרוניקה.

מלצרים
מקצועים בלבד.

פקיד
לעבודה מפוצלת בפ"ת.

פקיד
לעבודה בבני-ב"ק.

שליח
בעל קטנוע

פקיד בנק/טלר
עם נסיון

לעבודה בבני-ב"ק וביר"ל

סדר
על "ליין נטרוק" 202

המעוניינים בחברתנו מהנים משכר גבוה תנאים סוציאליים מלאים!

טל 702148 03- בני ברק, רח' ירושלים 19 או. אר. אס... זה עובד!

OSTEX אוסטקס

יצרני

חליפות גברים, ברמצוה, דאבלים, בליזרים חליפות ארוכות, קפוטות, פראקים, מכנסיים

חנות המפעל

מגדרה א-ה 8-15, ו' 8-11

הליאבים, רח' ההגנה 20 קיבוץ טל: 03/6569971

נקו מחשש שעטנז

לביתי
לאשה, לבלה, לבית
מוצרים מחוברים
בשילוב תוצרת ידקמה ואליקריות
• מיטות מלאים מאוברים לבלה ולילדים
• מיטות לבנים ולאורחים ועוד, בכן מגוון מיוחד
• הלבשה, מיטה, כאוטה לבלה
• ביגוד לבנים ולאורחים לעבוד הלבלה
אלה הוא ביטוי לבלה ולבית, לאמנות ולבית

בס"ד
נפתח
★ קורס לשיבוץ אבני חן וחלומים
★ קורס לצדפות תבשיטי בסף חדב
ליומד מקצועי ויסודי ע"י מורה מומחה
פרטים והרשמה: בטל' 02-234585 02-364412 בתי חול
קורסים נפרדים לנשים ולגברים

ביה מתפנה
מנהל בכיר
עם נסיון מעשי ויסודי בניהול ואדמיניסטרציה של ארגונים מוסדות ומכונים בארץ ובחו"ל
פנו להצעות הצעות במסמך או במסחר
ת.ד לסמסת לת"ד 33756 חיפה 31337

לוח היום

בס"ד יום ו' ערש"ק פ' שופטים
ג' אלול מ"ז
הדף היומי בבלי: בבא בתרא ק"ד
ירושלמי: ניסין ל"ח
משנה יומית: פאה ג, ו-ז
הלכה יומית: או"ח שלו, ד-ו
שבת: פרקי אבות פרק א'

בס"ד כניסת

קריאת שמע	8.36
תפילת השחר	9.55
יציאת החמה	7.12
מחר	
עלות השחר	4.34
נץ החמה	6.08

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי עברית 02-241112, 02-672111, 04-672111, אידיש 02-243121, 04-672006, אנגלית 02-22334, השיעורים מתחיל בכל שעה עגולה.

תודעות בתי מרקחת

ירושלים: שישי אי-ראל הזוב מרכז מסחר ק. יובל, שבת מרפאת רמבה הזוב הזב"ב 28. מבצר שבת מרחה הזוב דרך בית לחם 82.
תל אביב: שישי בם הזוב מרשקן 66, מרכן חיים הזוב מגיי בהלן, שרי ירושלים 98, יפו. שבת בם הזוב מרשקן 66, מרכן חיים הזוב מגיי בהלן, שרי ירושלים 98, יפו, מגיש בם הזוב מרשקן 66, מרכן חיים הזוב מגיי בהלן, שרי ירושלים 96, יפו.
בני ברק חשמונאי: שישי רמה הזוב רבסבוקי 65, שבת: יפה-רש הזוב רש"י 13.
חיפה: שישי הנשיא הזוב שדי הנשיא 33, שבת הדס הזוב חורב 53.
הקיות: שישי קריות הזוב הבנה 1 ק. ביאליק, שבת ביב ק. אתא הזוב הבקן 18 ק. אתא.
פתח-תקוה: שישי מזרא הזוב חנן חיים 6, שבת מזר פשים הזוב שפרבצן 20.
נתניה: קופ"ח כללית הזוב בדזבצי 31, שבת בבע הזוב שבר הבריא 14.
בת-ים וחולון: שישי עצמאות הזוב בלפור 75, שבת עין יהב הזוב עין יהב 4.
אשדוד: שבת קופ"ח כללית שבת קופ"ח כללית.
רחובות: שישי כללית הזוב בר משה, שבת כללית הזוב בר משה.
שעות המציחה של בתי המרקחות מתבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תודעות בתי חולים

ירושלים: שישי שער צדק — כיתוביות אורטודוקס, ילדים. ביקור חולים — 3.4.8 הדסה הר"צ — נשים, שבת שערי צדק — אורטודוקס, ילדים, נשים, כיתוביות, ילדים. ביקור חולים — 3.4.8 כל שאר המחלקות בהדסה הר"צ.

המודיע
עתון יומי — ירושלים

המו"ל: השתדרות אגודת ישראל העולמית — המזר המזרחי
העורך האחראי: ר' י. ל. מיין ז"ל

איזור הדפסה מקור ברוך רח' יהודה הנשיא 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306

דפוס "הד", בע"מ

הדפסה: בירושלים

מיקוד ודיוא: אלנבי 132, ת"ד 1869
624353 טלפון
בשעות העבודה: טלפון 614950

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וטגנון

פרסומות בארצות-הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

המודיע — עמ' ט"ו
יום ד' ערש"ק ג' אלול מ"ז

אמבסדור AMBASSADOR

בית מכוד 116 ת"א

משלוח חפצים אישיים לחו"ל מדלת לדלת

★ אריזה ★ עמילות מכס ★ ביטוח

● העברת דירות בארץ עם אריזה
● העברת משרדים

טל. 03-5102014

אברך
מלכי ישראל 5 רמ

לאברכים ובחורי ישיבות
חליפות אחיות ב-290 ש"ח
סוג א.ב.

"בת-חן"
בני ברק ירושלים 21
מכירת סוף העונה
נמשכת!
שמלות חולצות חצאיות
מבחר גדול של שמלות מסיי וכותנה
חצאיות
במחיר של מ-25 שקל ומעלה
מבחר עשיר של שמלות וחליפות הרוון
להתראות!

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כללי ם
★ מוסמים בדיר יהרחבה
★ מטבחים וצ ע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבניה באחריות
ספל ברסיבת בחזמרים מיוחדים מיסוד גגות
טלפון 24 שעות ביממה
02 234454

יור-רנט
חברה להשכרת רכב בע"מ

בקיץ ובכל השנה

יור-רנט — חברה חדרית להשכרת רכב
עמדת לשרותכם בצי רכב חדיש ומפואר.

מספרי הטלפון שלנו הוחלפו והם מעתה:
02-383883, 02-383903, 02-383943,
יור-רנט, פינס 5 ירושלים

נגרית ציון
רק 300 ש"ח למטר ארונות מטבח,
ארונות קיר וכל סוגי הנרחיסים
מבצעים תיקונים, שיפוצים והרכבות
כל סוגי הנרחיסים שבביתך
02-423073 בבית 02-430573 בנגריה
אחריות ל-5 שנים
גזור ושמור

הצעות השבוע!
במרכז העסקים
רח' ירושלים 16 בני ברק
1. להשכרה חנות פלאפל
2. להשכרה חנות נלידה + פיצוחים
3. למשרד חיתוך חדש אבוך רצוי

לחברה להפצת מוצרי צריכה בירושלים
דרוש
סוכן מכירות
בעל רכב
עדיפות לבעלי נסיון
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 6726 ירושלים
סודיות מובטחת

בס"ד סלון לפאות יהודית הייס
רח' המלך ג'ורג' 10, ירושלים
דרושות פאניות
עם נסיון (לא מתלמדות) תנאים טובים למתאימות
לפנות במקום בשעות אחה"צ

בס"ד
מתניה
ב"ס תאמנותי לילדות ונערות
לרגל פתיחת סניפים נוספים ברחבי ירושלים
דחשות מורות
מקצועיות נוספות
לקביעת ראיון 526512

חדש בבאולה
מחדה בינם ראשון הי אלול
★ ביטוח הדשות והכנלים
מכל הסוגים
★ ילדים מסבנים וספרים
ביטוח מחיר - ריק מבולה
מחירים מבלים לרגל הפתיחה
מלכי ישראל 5 בגרבה לבאולה
חדר מס' 9 בבלילה ובחוץ
טל: 02-343419

נוטיילי 330!!!
סוד ההצלחה לדיאטה מהירה ושמירה על המשקל החדש
פרטים בטל:
בלוך 794047
פלדמן 796218
אייזנטל 5740958
פרידמן 787789
בכל שעות היום והערב

אוצר בית דין-כרמי יין
בראשות הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א
המשרד: רח' מרדכי שרגא 18 בני ברק טל. 03-786628

דרושים מחסנים

באזור בני ברק וירושלים

עם אפשרות גישה למשאיות
לפנות לטל. 03-788928
03-780074

למוסד ציבורי גדול בירושלים
דרושים
מנהל חשבונות מדופלם
נסיון של 8 שנים לפחות ביל עד 48 ידע בהפעלת מערכת ממוחשבת נסיון בניהול צוות עובדים.
מנהל משק הממונה על אספקאות. בניה, נקיון ומטבח.
ממונה על כוח אדם אקדמאי
צוי בתחום מינהל עסקים. כלכלה סטטיסטיקה.
פנות לת.ד. 7153 ירושלים אך ורק בכתב יד בצירוף קורות חיים סודיות מובטחת

גור-חן בע"מ
מציעה ב-
עזרת-תורה
דירות פאר
6,5,4,3½ חדרים
★ נוף מרהיב
★ חדרים מרווחים במיוחד!
מרפסות ענק וגינות פרטיות
דלת פלדה בכניסה
הסקה פרטית
חניון מקורה
מטבח קומפלט:
ארונות (סנדוויץ) למעלה ולמטה
שיש גרניט
02-384421 ; 384448

למוסד תורני בתל אביב
דרושים סבח/ית
בעולה, תעבר מסבח לבקר
ו/או לשעות אחה"צ
לפנות בשעות העבודה
02-237717 02-324112

מורה לגמרא מדופלמת
לישיבת ראקודיון
בעלת נסיון רב
מקבלת מספר מצומצם
של תלמידים
03-5708245

בס"ד
מורה תורנית
בעלת נסיון
מקבלת תלמידות
לקראת שנה"ל
ללימוד ביסודה קלאסי ולוי
לפרטים: 02-327776

דרושה
מנהלת חשבונות
נסיון - למעלה משתנים
טל. 03-776011

המומחה
לעבודות צבעה וסיוד.
סטנסיל.
שיפוצים כללים
03-907052

ת"ת בחו"ל
מחפש מלמדים ומורות
טלפון 03-787152

ירושלים
סוכן מכירות
מנוסה + רשיון נהיגה

עובדי ייצור
לעבודה בענף המחכת האלקטרוניקה.

מלצרים
מקצועים בלבד.

פקיד
לעבודה מפוצלת בפ"ת.

פקיד
לעבודה בבני-ב"ק.

שליח
בעל קטנוע

פקיד בנק/טלר
עם נסיון

לעבודה בבני-ב"ק וביר"ל

סדר
על "ליין נטרוק" 202

המעוניינים בחברתנו מהנים משכר גבוה תנאים סוציאליים מלאים!

טל 702148 03- בני ברק, רח' ירושלים 19 אר. אר. אס... זה עובד!

"ריגמית"
רח' ר' עקיבא 113, בני-ברק טל. 03-7022270

בגדיה

חיסול כללי עד הפרטים האחרונים!

★ הנחות מדהות על כל הארגים 40% — 20%
★ חיסול כל שארית הבדים 8 ש"ח למטר.
★ הנחות מדהות על מדקים וצורכי תפירה.
★ 30% הנחה על כובעים
חגורות עור וצורנים

להתראות שולמית

השמלה
רח' מלכי ישראל 5 בחצר
הזדמנות חד פעמית!!!
עקב שמפצים, מכירה מיוחדת
על כל המלאי
מחמה מ-4.00 עד 8.00 בערב
להתראות

ילדה מצוינת מבית מצוין לומדת בירושלים
מחפשת לגור בהשלום
אצל מורה
.מסמינר בית יעקב
טל. 03-791619

ישר מלונדון
שמלות אלגנטיות
כל המידות מ-60.120 ש"ח
רח' אוסשקין 60 רמ
טל. 02-240482
יום ראשון מ-9.10 בערב

פרס נפגש עם אישים פלשתינים מיהודה ושומרון

ביקש מהם יחומה לקידום התכנית לכינוס הועידה

מהם ראש המועצה ושר החוץ שמעון פרס אמר אתמול לקבוצת אישים פלשתינים מהשטחים, כי הוא רואה בחיוב את התנאים שמציג הצלב האדום מזכירי אגודות הסקצועיות וכן אנשי עסקים ואישי ציבור את תמיכתם בחזמת השלום שנקט שר החוץ.

פרס הסביר להם את עמדתו לייצוג תושבי השטחים ע"י משלחת משותפת ירדנית-פלשתינית, אולם משתתפי הפגישה חזרו והדגישו שהם רואים באישיף את הצעם הכלעדי ובלעדי אין סיכוי להסדר באזור.

השר פרס תבע מהם לעודד יחומה בקרב תושבי הארה ושומתן לקידום השלום, כדוגמת מגמות השלום הקיימות בחוגים חבים בישראל, והנכבדים הסכימו לבדר את האפשרויות.

בין היתר, הביע פרס את תקוותו כי תוך חמישה חודשים, בסוף השנה האזרחית, ולכל המאוחר בראשית השנה הבאה, תתכנס הר עידה הבינלאומית והיא בשיחה שנמשכה שעה הביעו המשתתפים ובינהם עוסמאן חאלק, עורך הפרלמנטרי א באזר, סעיד עבאני הנחשב לנציגו של חוטיין בשטחים מזכירי אגודות המקצועיות וכן אנשי עסקים ואישי ציבור את תמיכתם בחזמת השלום שנקט שר החוץ.

פרס הסביר להם את עמדתו לייצוג תושבי השטחים ע"י משלחת משותפת ירדנית-פלשתינית, אולם משתתפי הפגישה חזרו והדגישו שהם רואים באישיף את הצעם הכלעדי ובלעדי אין סיכוי להסדר באזור.

השר פרס תבע מהם לעודד יחומה בקרב תושבי הארה ושומתן לקידום השלום, כדוגמת מגמות השלום הקיימות בחוגים חבים בישראל, והנכבדים הסכימו לבדר את האפשרויות.

בין היתר, הביע פרס את תקוותו כי תוך חמישה חודשים, בסוף השנה האזרחית, ולכל המאוחר בראשית השנה הבאה, תתכנס הר עידה הבינלאומית והיא

סמינר בית יעקב בני ברק
רח' הרב הירש 27 ת.ד. 1105
טלפון 783211, 706138

הודעה לתלמידותינו!

ביום ראשון ה' באלול בשעה 8.30 בערב
תתקיים בס"ד באולם הסמינר

עצרת התעוררות!

לזכרה של המורה החשובה
הרבנית פרומה שטיגל ע"ה

ישאו דברים:
הרב ז. וולף שליט"א
הרב צ. וולף שליט"א

אחד הרבנים שליט"א
בשם המורות

מורות הסמינר ומוקירות זכרה נקראות להשתתף

בברכה ההנהלה

תחנת מוניות "הנבעה" החלה לפעול בשבתות

רבני ירושלים ראשי ישיבות בעיר, חתמו אמש על קריאה לפעול למניעת פרצה חדשה בחומת השבת, בכניסת הבמה הנרשתית, כי תחנת המוניות "הנבעה" שהוקמה לפעול בשב"ת.

תחנת מוניות "הנבעה", הפועלת מזה ארבע שנים, היתה סגורה בשבתות, אולם לאחרונה החלה התחנה לפעול גם בשבתות. בפגישות שהתקיימו בין רבני השכונה ומנהלי התחנה סרבו המנהלים להיענות לפניות לה"ר פסקת חילולי השבת.

בקריאתם, פנים הרבנים וראשי הישיבות אל הציבר הרחב, שלא להשתמש בשרותי החברה ולא לסייע בידי עובדי עבודה המחללים שבת בפרהסיה.

נאשם ברצח הישראלי בעזה לדיון בהארכת מעצרו

לבית המשפט הצבאי בשכם הגיש היום להארכת מעצר נאשם נוסף ברצח ראש עיריית שכם לשעבר ושני אל מצרי, האזרח הישראלי אלעזר בן-חיים, ואיש כישור הצבא יאמיל מארס.

הנאשם ותשב בית פריק, פעל בשליחות ארגון החזית העממית. נאשמים אחרים בהשתייכות לכ"ט עמדו המתבלים כבר עצורים מד חום ההליכים נגדם. (עתי"ם)

שינויים במחיר העוף

מחירי העוף הקפוא "מיני" ומס' 1 הוקלו ואילו העוף מס' 2 ר"ג החל.

מחיר כל סוגי העוף הועמד על 4.60 שקל לק"ג. עד כה היה מחיר העוף "מיני" 4.25 שקל, מס' 1 — 4.50 שקל ומס' 2 ר"ג — 4.70 שקל.

משרד האוצר הבהיר כי בסך הכל לא קוצצה הסובסידיה לעוף. הקפוא והיא נותרה בעינה. השוואת המחירים נעשתה לפי המלצת משרד החקלאות ונציגי הס"גדלים, בממרה לעודד את צריכת העופות הגדולים.

צרכנים העדיפו את עופות ה"מיני" וכתוצאה מכך נוצר מחסור בעופות אלה ולעומת זאת הצטברו עודפים בגדלים אחרים.

שלשה אנשים נהרגו אתמול בתאונות דרכים

3 נפצעו קשה בתאונה ליד גדרה

אדם בגיל אתמול בצהריים, לאחר שמכונית פגעה בו בכרון יעקב. לאחר טיפול ראשוני הועבר לבית החולים "שיבא" בתל השומר. אילן בן סידא, בן 11, נפגע אף הוא בראשו, אך נשאר לאישפוז ב"קפלן". לשם גם הובא תנוסע השלישי במכונית מאיר בדיבר, בן 32, שנפצע בחלקי גוף שונים.

אדם בגיל אתמול בצהריים, מחוסר הכרה ע"י יחידה לטיפול נמרץ של מד"א לבית "קפלן" הקרוב, לאחר טיפול ראשוני. הועבר לבית החולים "שיבא" בתל השומר. אילן בן סידא, בן 11, נפגע אף הוא בראשו, אך נשאר לאישפוז ב"קפלן". לשם גם הובא תנוסע השלישי במכונית מאיר בדיבר, בן 32, שנפצע בחלקי גוף שונים.

ליד המושב מגדים, כ"2 ק"מ ממזרח עתלית, התנגשה המכונית בגיבורון הנהפכה לתעלה. המכונית התהפכה והמנוע קיפח את חייו.

שני אנשים הרגו בשתי תאונות דרכים נפרדות שהיו אתמול בכפרי הצפון. הנרגים הם יד"ק מהשיר בן 40 מפקיעין ונהג רכב כבד ששמו פרס נמאר.

כתב עתי"ם מדווח, כי התאונה הראשונה אירעה סמוך לשעה 10 בבוקר ליד צומת כברי בכביש מגריה-מעלות. מסיבה שטרם ברורה, סטתה מכונית פרטית מן הכביש, עברה לנתיב השני והתנגשה ומיידית במשאית עמוסה ברזל. הנהג יוסף מוחיבי בן 40 מפקיעין, נהרג.

צוות מד"א שהוזעק למקום, ניסה במשך כשלושת רבעי שעה לבצע החייאה, אולם ללא הצלחה.

סמוך לשעה 12 בצהריים התהפך בצומת גילון שבגליל המערבי בולדוזר ונהגו נמחץ למוות. יוסף מרמיאל וצוות נס"ן של מד"א ניסו לבצע החייאה, אך ללא הצלחה.

האשה שהרגה בתאונת הדרכים ביום ד' אחר הצהרים בכביש הנוף היא רבקה אמיר בת 39 מגן יבנה. בנה הזייל, משה בן 19, נפצע באחרה בינוני ומאושפז בבית החולים ע"ש י. בדילי באשקלון.

בתאונת דרכים אחרת שארעה ביום ד' אחר הצהרים נפצעו שני צעירים. התאונה היתה בכביש ק.צ.ר.ר. בדרומה של אשקלון, כאשר מינבוס התנגש במכונית פרטית שהיתה בעקיפה. כתוצאה מכך, נפצעו איתן דבש בן 20 ונבריאל עתיאל בן 29. שני הפצ"עים הועברו לבית החולים ע"ש י. בדילי באשקלון.

שלושה אנשים נפצעו קשה בתאונת דרכים, שהיתה אתמול אחר הצהריים בכביש הבינעירוני המוביל מרכז בדרה, כאשר כשאיית עגל בגבעה מאחור למכונית "אופל" פרטית ומסבה אותה.

ישראל בן סידא, בן 61, נפגע קשה בראשו והועבר בשהרא

אשה התחשמלה למוות בכפר שמריהו

אשה בת 32, מכפר שמריהו, התחשמלה למות אתמול בביתה בשעה שטיפלה באחת המכונות. נידת טיפול נמרץ שהוזעקה לזירתה, בחוב קרבר 10, מצאה את האישה ללא הכרה וללא סימני חיים.

במשך שעה ניסו להחיותה, אך לבסוף נקבע מותה. (עתי"ם)

תפקוד לבו החדש של מושתל הלב משתפר

הגבו של מושתל הלב בבית מצרי שבנתניה הושתל לפני כיום ד' לפנות בוקר משתפר. "מצבו משביע רצון ויציב", כך נאמר לכתב עתי"ם ערן יהב ממשרד דובר בית החולים הדסה עין כרם.

עובדיה מצרי שוכב עדיין בחדר מיוחד ליד חדר הניתוחים שות של בית החולים הדסה, כשהוא נושם ללא עזרת מכשירי הנשמה, ולחץ דמו אף הוא יציב וכמו כן ראותיו מתפקדות ומדד מצוות באופן משביע רצון. (עתי"ם)

מיקון הנתפות העוזרות לזפ קדר הלב, הופחתו אתמול. כל הביקות הדם שנערכו לעובדיה מצרי הבודקות את תפקוד האבר"ים השונים, מראים על שיפור במצבו.

עובדיה מצרי שוכב עדיין בחדר מיוחד ליד חדר הניתוחים שות של בית החולים הדסה, כשהוא נושם ללא עזרת מכשירי הנשמה, ולחץ דמו אף הוא יציב וכמו כן ראותיו מתפקדות ומדד מצוות באופן משביע רצון. (עתי"ם)

נהג מעזה נפצע קשה בפיצוץ מטען חבלה באוטובוס בת"א

2 מטענים נוספים התגלו ונוטרלו ללא פגע

נהג שרבי משה נפצע קשה ביום ד' בבוקר בהתפוצצות מטען חבלה באוטובוס שהגיע אמר ליד תחנת רכבת דרום בתל אביב. שני ממטעי חבלה נוספים התגלו ליד האוטובוסים הם נוטרלו ללא פגע.

עובדי התניון שישבו במשרד התנועה הסמוך, שמעו פיצוץ עז ותעקות לצורה. אחד העובדים יצא החוצה וראה, כי פיצוץ היה באחד האוטובוסים. הוא הזעיק מיד את המשטרה.

כעבור מספר דקות הגיעו למקום כחות גדולים של משטרה, מד"א ומכבי אש. בחוץ האוטובוס נחגלה הפצוע. נידת נס"ן של מד"א הגישה לפצוע טיפול במשך זמן. ממושך במקום ולאחר מכן הפכירה אותו במצב קשה לבי"ח "איכילוב".

עוד שני מטענים הוטמנו ליד אוטובוסים שהגו בסמוך לאמר בגם שנפגע. מטענים אלה נוטרלו הוצאו מהמקום ללא פגע.

שוחרר בערבות חשוד שגוייס באיטליה לחזית העממית

תושב הכפר ליפה, החשוד בהשתייכות לחזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין, שוחרר אתמול ע"י בית המשפט השלום בחיפה בערבות של 1,500 שיח.

כתב עתי"ם מוסר, כי האיש אבו בקר עבדלה נעצר בחשד, כי השתייך לארגון עזיין הנמשטרה טענה, כי בעת לימודיו באיטליה, גייס לארגון החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין.

אתמול הופיע בא כח המשטרה בית משפט השלום בחיפה והודיע כי להשלמת החקירה, לא דרוש יותר מעצרו של החשוד וכי הוא אינו מהווה לשחרורו בערבות. השופט נתר לבקשה. (עתי"ם)

בית הדפוס
מדרחוב נחלת בנימין 14
תל-אביב

מבצע חגים

ברוקד תוצרת חוץ
רחב 1.50 מ'
חלק 13 ש"ח בלבד
מודפס 15 ש"ח בלבד

בדים קונים בבית הבד

הזמנות מיוחדות
מכירת בגדי נשים
(אוירבן)
שמלות, בלייזרים,
קיצים וחורפים.
במוצאי"ק משעות 9.00
אצל משפחת לוי
ברח' עזר יולדות 4 ירושלים

דרושים בדחיפות
שני מלמדים מ"מ
לכתות נמוכות לת"ת
לתקופה כחודש
תנאים מצוינים למתאימים
לפרטים טל. 272693
02-810390

"סלע" הדברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197 עם
ריח ובלי ריח ללקוחות ללא
הוצאת כלים, מחלקה לפלישה
ולנקיון 03-494956

שערים יציבים
במטבע חוץ

יחידות המטבע	המחיר בשקלים
סל	1.6775
דולר ארה"ב	1.6004
לירה	2.5964
מרק גרמני	0.8794
פרנק צרפתי	0.2633
גולדן הולנדי	0.7802
ין יפני: (100)	1.1251

נוטילי 330 !!!
דיאטה מהפכנית
להרזיה בריאה
ושמירה על המשקל החדש
רשת גני - בני ברק
ש. איכנטל — טל. 766238
בלוך — טל. 794047
פלקמן — טל. 796218
לאיבור הנחרדי
בכל שעות היום והערב

למנהלי מוסדות
ובעלי עסקים
יחסה חרדית המתאמרת
בשיווק מוצרי שי ופרסום
כולל תשורות הוקרה
,לסיוניהם אפשרויות
מגוונות, תצוגה סתמרת
בחנות הסרים 32
פינת הרחוב 2
בפרדס מרכז
טל. 381406

הרבנות הראשית לישראל
ההתאחדות
הרבנות המיוחדת במינה
השומרת אחד על מסורת הלשון מזוית מקורית
והחדשנית
משעשעת ומגוונת ללב
הביצוע: בשורות עמנואל הבימוי: מרים מרדי
ההצגה מתקיימת אי"ה
ביום ראשון ה' אלול
בשעה 8:30 בערב
באולם הסרים ויצמן
קרית משה ירושלים
ביום ראשון ר"ב באלול
בסבריה
(מרשים בלוחות המודעות)
כרטיסים ניתן להשיג ביהושלים
ביהלום" מרכז חשמל וצילום, מלכי ישראל 33, בעולה.
"ראשלי" חשמל וצילום, עצמת רמות, שמואל הנביא 103.
"מלאפל סטריה", עצמת רמות, שמואל הנביא 103.
"מטר רחוב", רח' מאיר 15, רמת אשכול.
"מטר רחוב", בית וגן המסגה 50.
מכירת הגרלות במקום
הכניסה לנשים בלבד

דיו "שבטר"
רח' יואל 3, קומה 2 ירושלים טל. בבית 865325
ניתן להשיג אצלי כל צרכי סת"ם
★ דיו משרד סוגי עטים, כלים מסוגים
★ קלף משרטט והמצות לקלף
★ מכשירים ואולרים שונים לחבנת הקולמוס
★ מצות ממוגות מחות לכתיבה לפי המלצת
הרב מרדכי מרלובין שליט"א
בלילות 10.30-13.30 חוץ ממרב חג ושבת
כדאי לבוא!!

בשורה טובה לשוחרי התורה
זה עתה יצא לאור
כרך ה'
של שו"ע אורח חיים על הלכות יו"ט, חול המועד, תשעה באב ותענית
עם באר הגולה ובאורי הגר"א ופירוש
ברכת אליהו
על ביאורי הגר"א מאת
הרה"ג ברוך רקובר
להשיג בחנויות הספרים
הפצה ראשית: מכון "אור הספר" ת.ד. 6813 טל. 224875, 383122 ירח

מלון גלי צאנז
GALEI SANZ HOTEL
באלול
החופשה הרבה יותר
נעימה
כבר לא כל כך חם, הצוות פנוי לכל אורח ואורח
השרות טוב מאוד והאווירה יוצאת מן הכלל
★ רק 43 ש"ח
רק בגלי צאנז
ללא תשלום
לאדם בחדר זוגי, ליונה וארוחת בוקר
לרשותך במלון
מטבח גלאט כשר, חוף ים צמוד, בית כנסת, בריכת שחיה
מחוממת, מיזוג אוויר, טלפון, מרפסת ואמבטיה בכל חדר, מקווה,
סאונה, מסדים רפואיים ומכון בריאות
★ המבצע מה 1.9.87 ולא כולל חגים
המחיר לא כולל מע"מ
גלי צאנז – חוף הים נתניה
קרית צאנז נתניה, רח' המלכים 6, 42150 ת"ד 053-339241

האינסטלטור לא הגיע!
גם היום וגם אתמול!!!
צלצל ומיד נגיע
גלוי נגילות במכשיר אלקטרוני חדיש
★ נילוי שורשי מעיב עדי מכשיר חשמלי חדיש
★ הרחבת סורים ובריות
שור טל. 03-799996 ★ ניסיון 14 שנה
שרות 24 שעות ביממה ★ מחירים נוחים
צלצל מאור לצאת חרום

לבית אבות בבני ברק
דרושים
איש אחזקה
עובדות נקיון
אחות, טבח
רפוי בעיסוק
03-703757

לבית אבות בבני ברק
דרושים:
איש החזקה
עובדות נקיון
אחיות
טבח
ריפוי בעיסוק
03-703757

בס"ד
מרכז החינוך העצמאי י"ם
להורי תלמידות כיתה א' בגבעת מרדכי והסביבה
הננו להודיעכם כי:
קבלת פנים של אמהות ולדות ותקים בס"ד
ביום ראשון ה' אלול תשמ"ז 30.8.87 בשעה 4.30 אחה"צ
ברח' הלר 10 בקריה
בוכנית: א) פתיחה ע"י נציגות הוינוך הסמינר.
ב) דברי הנמקות
ג) תכנית אמהות
ד) שיחה עם הלוחות והאמהות
פתיחת הלימודים תחל בסדר ביום ב', ד' אלול 1.9.87 בשעה 8.30 בבוקר בשקט
בברכת הצלחה ההנהלה

ספר "נחלת אליעזר" חלק ב'
שיחות ומאמרי מוסר על הקריאה דברים ומועדים
מאת
מרן הגה"צ רבי אליעזר קאהן זצ"ל
רמ"ם ומנהל רוחני דישיבת "חיים ברלין" — אנגליה
להשיג בירושלים: משפחת אלהאן רבי חיים 18 טל. 820888
בבני ברק: הרב אלכסנדר שפרבר בביתו רחוב 25
טלפון 793322, או בישיבת פתיחי
שוב ניתן להשיג חלק א' בראשית — שמות

סמינר בית יעקב בני ברק
רח' הרב הירש 27 ת.ד. 1105
טלפון 783211, 706138

הודעה לתלמידותינו

פתיחת שנת הלימודים תשמ"ח
תתקיים בס"ד ביום שני ו' באלול תשמ"ז
הכתות מתכנסות באולם הסמינר בסדר דלהלן
• כתות ב, ג, ד, בשעה 5 אחה"צ
• כתות ה' בשעה 6 אחה"צ
• כתות א' מתכנסות ביום שלישי ז' באלול
בשעה 5.30 אחה"צ
• תלמידות כתות א' מחוץ לבני ברק
מתבקשות להמציא מיד אישור לימודי חוץ
• תלמידות כיתות ה' נדרשות בלן להצטייד
בברטיס כניסה מעירית בני ברק או מהנהלת
בתי אבות
בברכת כתיבה וחתימה טובה
ההנהלה

בשורה טובה לילדי ישראל
הופיע ספר
"פְּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן"
סיפורים לילדי ישראל משנות ילדותו של
כבוד קדושת אדמו"ר
רבי אהרן מבעלזא זי"ע
להשיג בחנויות הספרים מיום ב' ערב"ח אלול ואילך
הפצה: מכון "אור הספר" 02-383122, 02-224875
יצא לאור ע"י ארכיון דחסידי בעלזא ירושלים 02-381929

קרוב ל- $1,000,000 בתשמ"ז
יצוא "האחים חדד" לארה"ב ולכל העולם!
מליון דולר יצוא! - ערבות לאיכות "האחים חדד"
כדאי לדרוש את מוצרי הכסף המעולים והמקוריים
של "האחים חדד" בחנויות המובחרות לכלי כסף!
מובטח לך כלי כסף מקורי, אמין, ובעל ערך רב!
"אחים חדד" רח' החשמונאים 7 בני-ברק
טל.: 03-787466

דרושה
לבורנטית
לעבודה חלקית
טל. 03-705436

ART OF A WARD
03-793624

למכירה
"נועם אלימלך"
הדפסה ראשונה
לפנות ת.ד. 4809
תל אביב 61047

בס"ד
כל כך יפות שבא לקנות...
מגבות, מצעים וחלוקים בשלל צבעים וחגמאות.
מציאות בחנות המפעל:
חלוקים משגעים בכל הגדלים
מגבות במשקל
חנות המפעל: פתח תקוה אחר התעשיה
ק. מסלון מנטחים 6, 03-9223531

מחשבת
ברים חדרי לעקידות
הדר שקמה 9 בני ברק 03-7[illegible]
ירושלים — צמרת 11, [illegible]
המשרדים פתוחים בשעות
4.30-6.30 אחה"צ
קרוב ומהלה ומקומות לנסיעה
ומקומות גם לנסיעה
ומקומות לנסיעה מקומות מסוגי
ומקומות בתקופה קצרה

ללא חיוב שבת
RENT A CAR בע"מ
והשכרת רכב בע"מ
VISA CAR
ויזה כאל
TEL. (02) 223440, (02) 245838 טל.
23 HILLEL ST. JERUSALEM רח' הלל 23, ירושלים
★ מינימום 6 ימים